

BUDAPEST FŐVÁROS XVIII. KERÜLET PESTSZENTLŐRINC-PESTSZENTIMRE ÖNKORMÁNYZATA

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZ / Helyzetfeltárás és -elemzés

EGYEZTETÉSI ANYAG

Készült a KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002 „Közép-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása” projekt keretében.

2015.04.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

HitesyBartuczHollai Euroconsulting Kft.

Cím: 1054 Budapest, Vértanúk tere 1, félemelet 7.

Tel: +36-1-319-1790

Fax: +36-1-319-1381

E-mail: info@hbhe.hu

Honlap: www.hbhe.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Cím: 1061 Budapest, Andrásy út 10.

Tel: +36-1-317-5318

Fax: +36-1-317-3296

E-mail: bfvt@bfvt.hu

Honlap: www.bfvt.hu

Tóth Gábor

Kalmár Ágnes

Zács Emőke

Hollai Krisztina

Gajdos Attila

Kerling Attila

HBH Euroconsulting Kft. – felelős tervező

HBH Euroconsulting Kft. – társadalompolitikai szakértő

HBH Euroconsulting Kft. – gazdaságfejlesztési szakértő

HBH Euroconsulting Kft. – ügyvezető, gazdaságfejlesztési szakértő

HBH Euroconsulting Kft. – vízközmű szakági tervező

HBH Euroconsulting Kft. – energiaközmű szakági tervező

Albrecht Ute TT/1É 01-0517

András István TT/1É 01-0525

Ökrös László TT 01-6090

Fonyódi Mariann É 01-3519

Becsák Péter Tkö 01-10856

Lelkes Mihályné Tkö 01-2319

Pogány Aurél TK 01-5060

Niedetzky Andrea K 01-5152

Orosz István TE, TH 05-1585

Horváth Adrienn

BFVT Kft. – ügyvezető, vezető településtervező

BFVT Kft. – vezető településtervező, műemlékvédelmi szakértő

BFVT Kft. – településtervező

BFVT Kft. – építész

BFVT Kft. – településtervezési közlekedési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési közlekedési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési energiaközmű és hírközlési szakági tervező

BFVT Kft. – közműtervező

Varga András

Herczeg Béla

Városkutatás Kft. - antiszegregációs szakértő

Városkutatás Kft. - antiszegregációs szakértő

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	11
I.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	16
<i>Budapest nemzetközi és országos szerepe / A kerület szerepe a településhálózatban / A kerület funkcionális és területi kapcsolatai</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS.....	19
<i>A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata / Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata / Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása / A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata / A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – a XVIII. kerület fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai / A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.3. A KERÜLET TÁRSADALMA	45
<i>Demográfia, népesség / Képzettség / Foglalkoztatottság / Foglalkoztatottság / Életminőség, jövedelmi viszonyok / Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok / Települési identitást erősítő tényezők</i>	
I.4. A KERÜLET HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA.....	66
<i>Köznevelés / Szociális- és gyermekjóléti ellátórendszer / Egészségügy / Esélyegyenlőség biztosítása / Kultúra, közösségi élet / Sport, rekreáció</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.5. A KERÜLET GAZDASÁGA	99
<i>A kerület gazdasági súlya, szerepköre / A főbb gazdasági ágazatok helyi jellemzői / Gazdasági szervezetek / A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők / A gazdaság területi koncentrációja / Ingatlanpiaci viszonyok / Turizmus</i>	
I.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE	118
<i>Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program / Az Önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere / Gazdaságfejlesztési tevékenység / Foglalkoztatáspolitikai / Lakás- és helyiséggazdálkodás / Intézményfenntartás / Energiagazdálkodás</i>	
I.7. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	136
<i>Jogsabályi háttér / A Pestszentlőrinc-Pestszentimrén biztosított településüzemeltetési szolgáltatások / Fővárosi önkormányzati hatáskörben biztosított településüzemeltetési szolgáltatások</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.8. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA.....	143
<i>Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet / Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek</i>	
I.9. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	144
<i>Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek / Zöldfelületi ellátottság értékelése</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.10. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA.....	149

Az épített környezet értékei / Területfelhasználás vizsgálata / Telekstruktúra / Önkormányzati tulajdonvizsgálat / Építmények vizsgálata / Településkarakter, helyi sajátosságok / Az épített környezet konfliktusai, problémái

SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

I.11. KÖZLEKEDÉS	177
<i>Közlekedés-hálózati kapcsolatok / Közúti közlekedés / Közösségi közlekedés / Kerékpáros és gyalogos közlekedés / Parkolás</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.12. KÖZMŰVESÍTÉS	185
<i>Vízi közművek / Energiaellátás, energiagazdálkodás / Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetősége / Elektronikus hírközlés</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.13. KÖRNYEZETVÉDELEM.....	192
<i>Talaj / Felszíni és a felszín alatti vizek / Levegőtisztaság és védelme. / zajterhelés / Hulladékkezelés</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.14. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK.....	196
<i>Építésföldtani korlátok / Tevékenységből adódó korlátozások / Vízrajzi veszélyeztetettség / Közművek és elektronikus hírközlés korlátozásai</i>	
<i>SWOT / FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK</i>	
I.15. VÁROSI KLÍMA.....	198

Ábrajegyzék

1. ábra: A partnerségi egyeztetés szervezeti keretei	14
2. ábra: A központrendszer, közlekedési és funkcionális összetettség Forrás: Budapest 2030	17
3. ábra: A területi együttműködés térbeli rendszere - Budapest és Pest megye területfejlesztési koncepciójának javaslata Forrás: BTFK	17
4. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei.....	20
5. ábra: A BTFK célrendszere	22
6. ábra: A Budapest 2030 célrendszere	25
7. ábra: A Budapest 2020 célrendszere	27
8. ábra: A XVIII. kerület akcióterületei a 2009-es IVS-ben	29
9. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata	33
10. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata	33
11. ábra: Kivonat Gyál város településszerkezeti tervéből.....	35
12. ábra: Kivonat Vecsés településszerkezeti és területfelhasználási tervéből.....	35
13. ábra: TSZT 2015 kivonat.....	36
14. ábra: A XVIII. kerület Budapest zónarendszerében	38
15. ábra: A területfelhasználási egységek a XVIII. kerületben	40
16. ábra: A XVIII. kerületben a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei	41
17. ábra: A XVIII. kerületre vonatkozó fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés	44
18. ábra. A XVIII. kerület népességszám és annak Budapest népességszámához viszonyított aránya, 1870-2011.	45
19. ábra: A budapesti kerületek lakónépességének változása, 2001-2013.	46
20. ábra: A lakónépesség számának változása, 2001-2013. (2001 = 100%)	46
21. ábra: A természetes szaporodás, ill. fogyás mértéke a vizsgált területrészekén.....	47
22. ábra. Ezer főre jutó vándorlási különbözet, 2001-2013.....	47
23. ábra: A XVIII. kerület népességének korcsoportonkénti szerkezete, 2013.....	48
24. ábra: A gyermek- és fiatalok életkor szerinti korcsoportos megoszlása a kerületben, 2001-2013	48
25. ábra: A kerület népességének korcsoporti összetétele, 2011-2013.....	49
26. ábra: A kerület demográfiai fenntarthatósági mutatói, 2001-2013	50
27. ábra: A XVIII. kerület kerületrészeinek népességszáma és annak változása, 2001-2011.	50
28. ábra: A kerületrészek népességének korcsoporti összetétele, 2011.....	51
29. ábra: A XVIII. kerület és a többi vizsgált terület egység lakosságának iskolázottsága, 2001-2011.....	52
30. ábra: A népesség iskolai végzettsége a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.	52
31. ábra: A vizsgált terület egységek lakosságának gazdasági aktivitása és munkanélküliségi rátája, 2011.....	53

32. ábra: A gazdaságilag aktív népesség aránya a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.....	53
33. ábra: Foglalkoztatási arány a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.....	54
34. ábra: A munkanélküliek aránya a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.	54
35. ábra. Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, 2011	55
36. ábra: Az álláskeresők számának változása a XVIII. kerületben, 2001-2013.	55
37. ábra: A vizsgált terület egységei álláskeresőinek az aktív korú népesség százalékában, 2001-2013.	56
38. ábra: A munkaerő-forgalom a vizsgált kerületekben és Budapesten, 2011.	57
39. ábra: Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, 2011.....	57
40. ábra: A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületrészeinek aktív korú lakosai arányában, 2011.	58
41. ábra: A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületrészeiben.....	58
42. ábra. Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakosságának nemzetiségi összetétele, 2001-2011.....	62
43. ábra: A népesség vallás és felekezet szerinti megoszlása a kerület egyházi közösségekhez tartozó lakosságának arányában, 2001-2011.....	64
44. ábra: A kerületi óvodai nevelés kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013. (A gyógypedagógiai nevelés adataival együtt.)	66
45. ábra: Az általános iskolai tanulók száma a XVIII. kerületben, 2001-2013.....	67
46. ábra: Egy nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulóra jutó első osztályos tanulók száma a kerületben, 2001-2013.	68
47. ábra: A kerületi általános iskolai oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013. (Gyógypedagógiai oktatással együtt.)	68
48. ábra: Középfokú (gimnáziumi és szakközépfokú) tanulók száma a kerület középfokú iskoláiban, 2001-2013. (A hat és nyolcosztályos gimnáziumi tanulók adataival.)	69
49. ábra: A XVIII. kerületi középfokú oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013.	69
50. ábra: A szakiskolai oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói és a tanulói létszám alakulása a XVIII. kerületben, 2001-2013. Speciális szakiskolai tanulókkal együtt a nappali oktatásban.....	70
51. ábra: Az alap- és középfokú oktatási intézmények kerületi elhelyezkedése, 2014. augusztus 15.	71
52. ábra: Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma és az arra jutó felhasznált összeg, 2009-2013.	72
53. ábra: Foglalkoztatást helyettesítő támogatások a XVIII. kerületben, 2011-2013.	73
54. ábra: Lakásfenntartási támogatás a XVIII. kerületben, 2004-2013.....	74
55. ábra: Adósságcsökkentési támogatás a XVIII. kerületben, 2004-2013.	74
56. ábra: A közfoglalkoztatásban résztvevők száma a XVIII. kerületben, 2011-2014.	76
57. ábra: Az időskorú népesség létszáma a XVIII. kerületben, 2001-2013.	79
58. ábra: Az időskorúak ellátásában részt vevő intézmények kapacitás-kihasználtsága a XVIII. kerületben, 2001-2013.....	80
59. ábra: a 3 éves kor alatti gyermekek száma a XVIII. kerületben, 2001-2013.	81
60. ábra: A XVIII. kerületi bölcsődék kapacitás-kihasználtsági jellemzői, 2001-2013.	81

61. ábra: a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma a XVIII. kerületben, 2007-2012.	82
62. ábra: Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó betegforgalom és annak változása, 2001-2013.	84
63. ábra: Az időskorú népesség aránya, valamint a kapcsolódó intézményhálózat	85
64. ábra: Az iparüzési adóbevétel alakulása, 2006-2011.	99
65. ábra: Az önkormányzatok saját folyó bevételei és az iparüzési adó aránya, 2006-2011.	100
66. ábra: A működő vállalkozások megoszlása gazdasági szektoronként, 2000-2012.	101
67. ábra: A működő vállalkozások gazdasági tevékenységük szerinti megoszlása, 2012.	102
68. ábra: A foglalkoztatottak foglalkozás jellege szerinti részaránya, 2011.	102
69. ábra: Az épített lakások száma a XVIII. kerületben és Budapesten, 2001-2013.	103
70. ábra: A kiskereskedelmi üzletek számának változása a XVIII. kerületben, 2001-2013. (2001=100%)	104
71. ábra: A nagykereskedelmi raktárak számának változása a XVIII. kerületben, 2002-2013.	104
72. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma az érintett kerületekben és Budapesten, 2001-2013.	105
73. ábra: Regisztrált, működő és működő jogi személyiségű vállalkozások száma a kerületben, 2001-2013.	105
74. ábra: Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma és annak változása, 2001-2012.	106
75. ábra: A jegyzett tőke tulajdonosi főcsoportok szerinti megoszlása a XVIII. kerület és a főváros vállalataiban, Mrd Ft, 2012.	107
76. ábra: A kerületi termelővállalatok bruttó hozzáadott értéke, Mrd Ft, 2001-2012.	108
77. ábra: A kerületi kereskedelmi cégsűrűség, valamint az egy főre jutó nettó éves átlagjövedelem	112
78. ábra: Az átlagos értékesítési árak és azok változása, 2013-2014.	114
79. ábra: Értékesített lakások átlagos négyzetméterárai a XVIII. kerületben, 2014.	114
80. ábra: A kerületi ingatlanárak területi különbségei	115
81. ábra: Az egy főre jutó vendégéjszakák száma és annak változása a vizsgált területi egységek kereskedelmi szálláshelyein, 2001-2013.	116
82. ábra: A vendégéjszakák és azokon belül a külföldi vendégek által eltöltött éjszakák száma a XVIII. kerület kereskedelmi szálláshelyein, 2001-2013.	117
83. ábra: Az önkormányzati vagyon összetétele, 2012.	122
82. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben	143
83. ábra: Zöldfelületi rendszer	145
84. ábra: Közparkok, közkertek és erdőterületek lakóterületektől való távolsága	146
85. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010.	147
86. ábra: A XVIII. kerület régészeti lelőhelyei	150
87. ábra: A XVIII. kerület műemlékei és helyi védett épületei	151
88. ábra: Jellemző telekméret területi megoszlása (m ²)	156
89. ábra: Önkormányzati törzsvagyon megoszlása (db)	157
90. ábra: Önkormányzati törzsvagyon megoszlása (m)	157

91. ábra: Önkormányzati tulajdonnal érintett ingatlanok	158
92. ábra: Oktatási, nevelési intézmények	160
93. ábra: Óvodák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában	160
94. ábra: Általános iskolák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában.....	160
95. ábra: Középiskolák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában.....	160
96. ábra: Beépítési mérték (%) megoszlása tömbök száma alapján, a kerület egészén, közterületek nélkül	162
97. ábra: Beépítési mérték (%) megoszlása tömbök száma alapján, beépítésre szánt területen, közterület nélkül	162
98. ábra: Beépítettség vizsgálata a XVIII. kerületben	162
99. ábra: Szintszám vizsgálata a XVIII. kerületben	163
100. ábra: Szintszám (%) megoszlása a tömbök darabszáma alapján	163
101. ábra: Jellemző építészeti karekterek a XVIII. kerületben	167
102. ábra: A XVIII. kerület krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011	173
103. ábra: Barnamezős területek a XVIII. kerületben	174
104. ábra: Közúthálózat	178
105. ábra: Közösségi közlekedési hálózat	181
106. ábra: Ivóvíz és ipari víz főnyomó vezetékek.....	185
107. ábra Csatorna főgyűjtő hálózat és felszíni vízfolyások.....	186
108. ábra Villamosenergia-ellátás	187
109. ábra Éves villamosenergia-felhasználás megoszlása	187
110. ábra Villamosenergia-felhasználás szektoronként 2013. évben.....	187
111. ábra Gázellátás	188
112. ábra Távhőellátás.....	189
113. ábra: Környezeti állapot.....	193
114. ábra: Építésalkalmassági térkép	196
115. ábra Mélyfekvésű területek.....	197
116. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján).....	198

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Az ezer lakosra jutó adózók száma, 2011.	57
2. táblázat: Az óvodai feladatellátási helyek száma a XVIII. kerületben, 2013.	66
3. táblázat: A középiskolai feladatellátási helyek száma a kerületben, 2013.	69
4. táblázat: A szociális alapszolgáltatások ellátására létrejött új intézményi szervezeti struktúra.....	79

5. táblázat: A gyermekjóléti szolgáltatás alakulása a pestszentimrei tagintézmény adataival együtt (2012, 2013.)	82
6. táblázat: Egészségügyi intézmények a XVIII. kerületben	86
7. táblázat: A működő jogi személyiségű vállalkozások aránya, 2012.	106
8. táblázat: A működő vállalkozások létszámkategóriák szerinti megoszlása, 2012.	106
9. táblázat: A külföldi tőke nagysága a kerület regisztrált vállalatának jegyzett tőkéjében, 2012.	107
10. táblázat: A XVIII. kerületben működő legnagyobb vállalatok, 2011.	108
11. táblázat: Az összevételek alakulása a XVIII. kerületben, 2013. évi tényadat.	120
12. táblázat: Az önkormányzati vagyon szerkezete, 2012. 12. 31.	122
13. táblázat: A bérlakásállomány változása a XVIII. kerületben, 2008-2014.	130
14. táblázat: A szociális alapon meghatározott lakberek változása a XVIII. kerületben, 2004-től.....	130
15. táblázat: A költségelví lakberek változása a XVIII. kerületben, 2004.....	130
16. táblázat: A lakbérkintlevőség alakulása, 2010-2014.....	131
17. táblázat: Kintlevőség nagysága szerinti megoszlás 2014. II. félév	131
18. táblázat: Az Önkormányzat energiafogyasztása, 2005-2012 (MWh).....	134
19. táblázat: Művelési ágak megoszlása	153

Rövidítések jegyzéke

BATrT	Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv
BKISZ	Budapesti Komplex Integrált Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Program
BTFK	Budapest Területfejlesztési Konceptiója
CBC	Cross-Border Cooperation (Határon átnyúló együttműködés)
DAOP	Dél-Alföldi Operatív Program
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
Étv.	1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről (Építési törvény)
FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
FRSZ	Fővárosi rendezési szabályzat
Főv. Kgy.	Fővárosi Közgyűlés
IVS	Integrált Városfejlesztési Stratégia
KÉSZ	Kerületi építési szabályzat
KMOP	Közép-Magyarországi Operatív Program
KVSZ	Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat
OFTK	Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
OTrT	Országos Területrendezési Terv
PMTFK	Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió
PPVSZ	Pestszentlőrinc–Pestszentimre Városrendezési és Építési Szabályzata

SZT	Szabályozási terv
Tftv	A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény
TSZT 2015	Budapest Főváros Településszerkezeti Terve

BEVEZETÉS

A **2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben** is – csakúgy, mint a megelőző, 2007-2013 ciklusban - fontos szerepe van a megfelelően elkészített, **megalapozott településfejlesztési** dokumentumoknak. A folyamat részeként Budapest XVIII. kerület, Pestszentlőrinc – Pestszentimre Önkormányzata elkészíti **Településfejlesztési Koncepcióját** (TFK) és **Integrált Településfejlesztési Stratégiáját** (ITS) – a korábbi IVS vonatkozó részeinek felülvizsgálatával.

A tervezőmunka a **Belügyminisztérium (BM)** a **KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002** Közép-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban (fővárosi kerületekben) – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása című **projektje keretében készül** el. A BM 2014. december 29-én megbízta - közbeszerzési eljárás lefolytatását követően – a nyertes **Pest-Budapest Konzorciumot**, hogy a Közép-magyarországi régióban a XVIII. kerület mellett még 14 fővárosi kerületnek és 14 Pest megyei járásközpontnak együttesen, **2015. június 22-ig** készítse el vonatkozó településfejlesztési dokumentumait az előzetesen jelzett helyi igények alapján.

A **TFK hosszú távra** (2030-ig) készül, meghatározza a XVIII. kerület **jövőképét** a társadalmi, gazdasági, természeti és épített környezeti tényezőkre vonatkozóan, valamint rögzíti a településfejlesztés elveit. Kijelölésre kerülnek a kerület hosszú távú, **átfogó fejlesztését szolgáló célkitűzések**, illetve azok értelmezése egyes városrészekre. Az **ITS középtávon** (2014-2020 között) **jelöli ki az elérendő fejlesztési célokat**, valamint az azok **integrált megvalósítását szolgáló beavatkozások körét** és a megvalósítás eszközeit. A jelenlegi ITS legfőbb célja, hogy **stratégiai megalapozást nyújtson Budapest XVIII. kerület, Pestszentlőrinc – Pestszentimre 2020-ig tervezett nagyobb léptékű fejlesztési elképzeléseinek, területi és tematikus alapon egyaránt strukturálva, priorizálva** azokat, a lehetséges egymást erősítő, szinergikus hatások optimális kiaknázásával.

A 2014-2020-as programozási időszak stratégiai alapidokumentumaként definiált **Európa 2020 stratégia** célul tűzte ki az **intelligens, fenntartható és befogadó Európa** megvalósítását. A jövőbeni kohéziós politika ösztönözni kívánja az **integrált várospolitikai** alkalmazását, amely a **fenntartható városfejlesztés** megvalósításán keresztül erősíti a városok kohéziós politikában betöltött szerepét. Ez a törekvés **egybevág** Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc – Pestszentimre Önkormányzatának céljaival. Alapelvként fogalmazódik meg, hogy a fenntartható városfejlődés érdekében olyan integrált stratégiákra van szükség, melyek célul tűzik ki a várostérségeket érintő **gazdasági, környezeti és társadalmi** jellemzőkkel összefüggő **problémák kezelését**.

Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc – Pestszentimre Önkormányzata 139/2009. (III.19.) sz. határozatával fogadta el az előző, 2007-2013-as időszakra szóló Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, melynek **felülvizsgálata** több okból is **időszerűvé vált**:

- a tervezési időszak véget ért, az előző dokumentumban megfogalmazott lépések és célok áttekintése és felülvizsgálata kívánatos;
- az új (2014-2020) időszak tervezése folyamatban, az aktuális kohéziós politika céljaihoz és prioritásaihoz illeszkedő stratégia szükséges;
- megváltozott jogszabályi háttér: „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI.8.). Kormányrendelet szabályai; „a várostérségi integrált programok tervezési térségeinek lehatárolásával kapcsolatos irányelvekről” szóló 1181/2013. (IV.5.) Korm. határozat;

- a Belügyminisztérium által e stratégiai tervezési folyamat elősegítése érdekében kidolgozásra kerülő módszertani Útmutató a kis- és középvárosok számára az ITS 2014-2020 elkészítéséhez (Belügyminisztérium, munkaanyag 2014.12.11.) kiegészítik a korábban elkészült Városfejlesztési Kézikönyvet;
- a közigazgatás és az ahhoz kapcsolódó, önkormányzati-állami feladatmegosztás aktuális változásai úgyszintén a fejlesztési stratégia átgondolását teszik szükségessé.

A TFK és az ITS tervezése a 314/2012. (XI.8.). Kormányrendelet előírásait követte, tartalomjegyzékük az 1. melléklet alapján készült. Közös alapjuk egy részletes, Megalapozó vizsgálat elkészítése, mely két fő szerkezeti egységből áll:

- Helyzetfeltáró és – elemző munkarész;
- Helyzetértékelő munkarész.

A **Megalapozó vizsgálat - aktuális** (2011. évi KSH népszámlálási, valamint 2013. és 2014. önkormányzati vagy egyéb) **számszerűsített adatokra, tényekre, tendenciákra támaszkodva** – bemutatja a kerület főbb társadalmi, humán közszolgáltatási, gazdasági, városgazdálkodási – és üzemeltetési folyamatait, valamint az épített és természeti környezeti adottságait, **ágazati szintű SWOT-elemzésekkel** összefoglalva mindezek erősségeit, valamint gyengeségeit, problémáit. Minden releváns ágazatspecifikus helyzetfeltáró fejezet a főbb **Fejlesztési kihívások** rögzítésével zárul. A **Helyzetértékelés** egy olyan **önmagában is megálló-értelmezhető** dokumentumegység, mely **rövidített formában összefoglalja a helyzetfeltárás esszenciális ágazati tényadatait és megállapításait**, azokat ágazatonként értékelve, közöttük szintézist teremtve. A Helyzetértékelés egy **átfogó** (ágazati összesített) **SWOT-elemzéssel** és a tervezett lehetséges **főbb beavatkozási irányokat megalapozó, összesített Fejlesztési kihívásokkal zárul**. A TFK-ban kijelölt hosszú távú és az ITS-ben meghatározott középtávú fejlesztési irányok a Megalapozó vizsgálatban feltárt adottságok és a hosszú- illetve középtávon elérni kívánt állapot közötti utat jelölik ki.

A Megalapozó vizsgálat célja, hogy megfelelő és valós kiinduló alapot szolgáltatson annak érdekében, hogy a TFK és az ITS célkitűzései és intézkedései reálisan kerülhessenek megfogalmazásra a tényleges kerületi szükségletekre támaszkodva, de az objektív lehetőségek figyelembe vételével.

Az elemzések elvégzésekor a **KSH adatállománya** mellett nagyban támaszkodtunk az különböző **önkormányzati és háttérintézményi szakterületi adatbázisokra**. A TFK és az ITS készítése során Budapest XVIII. kerület – a korábbi IVS, az azóta megvalósított hazai és nemzetközi fejlesztési projektek során szerzett pozitív tapasztalatokra alapozva – **széleskörű partnerségre épít**.

A 314/2012. (XI.8.). Korm. rendelet **9. mellékletében** meghatározott államigazgatási szervekkel, érintett területi és települési önkormányzatokkal, továbbá a lakossággal, érintett érdekképviseleti és gazdálkodó szervezetekkel, egyházakkal történő partnerségi egyeztetés szabályait figyelembe véve Budapest XVIII. kerület, Pestszentlőrinc – Pestszentimre Önkormányzata kidolgozta **Partnerségi egyeztetési szabályzatát** a tervezés megindításához, mely kitér az alábbiakra:

- az egyeztetésekben résztvevő érintettek (partnerek) tájékoztatásának módja és eszközei;
- a javaslatok, vélemények dokumentálásának módja, nyilvántartásának módja, eszközei,
- az el nem fogadott javaslatok, vélemények indoklásának módja, dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendje,
- az elfogadott koncepció, stratégia – és településrendezési eszközök - nyilvánosságát biztosító intézkedések.

2015 januárjában a BM-projekt keretében elkészült továbbá egy **széles körű, részvételi alapú bevonásra épülő Partnerségi terv**, mely **ütemezetten rendszerbe foglalja a tervezés teljes folyamatát**, az

Önkormányzat helyi kommunikációs tervével, valamint a Széchenyi 2020 fejlesztési tervben elvárt kommunikációs kötelezettségekkel összehangoltan.

A tervezés első lépéseként a Partnerségi terv kijelöli a fő célkitűzéseket, azonosítja a fontosabb érintetti köröket, azaz a célcsoportokat (stakeholder-analízis módszerrel), majd meghatározza a bevonásukra, tájékoztatásukra alkalmazandó partnerségi kommunikációs tevékenységet, valamint azok megvalósítási eszközeit. Ütemezi és szakaszolja a partnerségi egyeztetés teljes folyamatát, és határidőket, valamint felelősöket rendel a tervezett feladatokhoz.

A partnerségi egyeztetések rendszere

A Partnerségi terv az alábbi fő érintetti szinteket határozza meg a tervezés folyamatában:

Döntéshozás

- Szakmai Stratégiai Munkacsoport (TFK és ITS előzetes jóváhagyása: 2015.05.25-ig).
- Elfogadó nyilatkozat: polgármesteri ellenjegyzés a BM-nek történő benyújtáshoz (2015.05.25-ig).
- Képviselő-testület a legmagasabb döntéshozói szint (TFK és ITS végleges jóváhagyása 2015.09.30-ig)

Irányítás, döntés-előkészítés

A döntés-előkészítési folyamatokat Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc – Pestszentimre Önkormányzata részéről a Polgármester irányítása alatt a **Szakmai Stratégiai Munkacsoport** biztosítja, melynek feladata a tervezési folyamatok és feladatok stratégiai szintű irányítása, a különböző tematikus-területi-térségi szférákból becsatornázott fejlesztési problémák-célkitűzések-beavatkozási javaslatok rendszerező áttekintése és prioritizálása, előterjesztése a Képviselő-testület számára.

- Szakmai Stratégiai Munkacsoport

Feladata: Hosszú- és középtávú célrendszer véglegesítése, a szakmai munkacsoportok beavatkozási javaslatainak prioritizálása, a koncepció és a stratégia előzetes jóváhagyása.

Tervezési/Szakmai szint

- Szakmai Operatív Munkacsoport (3 db)

Feladata: a Szakmai Stratégiai Csoport munkájának ágazati oldalról történő, konkrét szakmai szintű előkészítése és támogatása, javaslattétel.

1. Humán Közszolgáltatások Munkacsoport

Vezetője: **Galgóczy Zoltán** alpolgármester

A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: Humán közszolgáltatások (oktatás-nevelés, szociális és gyermekjóléti ellátások, egészségügy), kultúra, sport-rekreáció, közösségi élet.

2. Gazdasági Munkacsoport

Vezetője: **dr. Lévai István Zoltán** alpolgármester

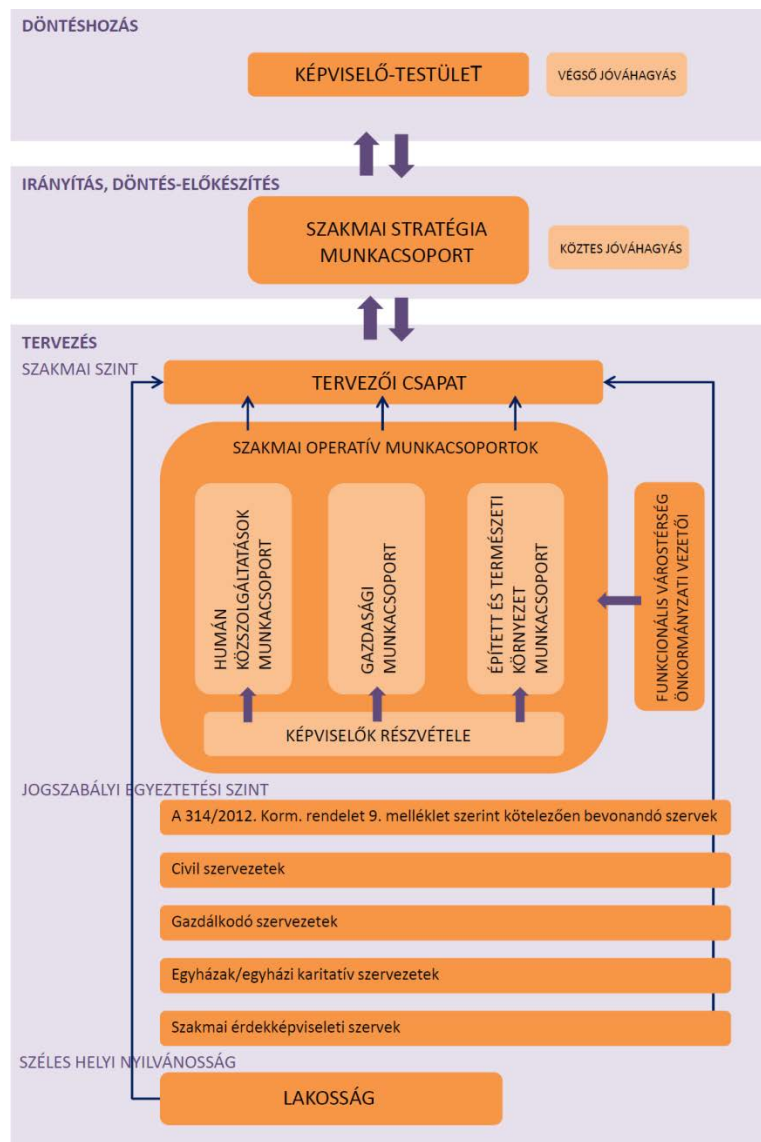
A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: gazdaság, önkormányzati gazdálkodás, városüzemeltetés, turizmus.

3. Épített és Természeti Környezet Munkacsoport

Vezetője: **Dömötör István** alpolgármester

A munkacsoport tagjai által lefedett tématerületek: épített és természeti környezet, energetika, közlekedés, közművek.

Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc–Pestszentimre Önkormányzata ITS 2014-2020 dokumentuma elkészítéséhez a partnerség szintjeit és folyamatait, valamint a létrejövő munkacsoportok felépítését az alábbi összefoglaló ábra szemlélteti:

1. ábra: A partnerségi egyeztetés szervezeti keretei

Alkalmazott tervezési módszertan és ütemezés

A szakmai műhelytalálkozók megalapozásaként a külső tervezők, a Főépítési Csoport és a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. felelős munkatársai vezetésével 2015. februárban két alkalommal **helyszíni bejárást** szerveztek, melynek során végigjárták az utóbbi években megvalósult önkormányzati és egyéb releváns (városrehabilitációs) fejlesztéseket, a szegregált vagy veszélyeztetett, leromlott területeket, illetve a 2014-2020 között tervezett fő fejlesztési helyszíneket.

Ezt követően 2015. február folyamán személyes **mélyinterjúk készültek a stratégiai tervezésben érintett helyi döntéshozókkal**, vezetőkkel (polgármester, alpolgármesterek, városigazgató, főépítész).

Interaktív műhelytalálkozók (workshopok) lebonyolítása: 2015. március – április

Munkacsoportonként 2 alkalommal, azaz **összesen 6 alkalommal találkoznak a Szakmai Operatív Munkacsoportok**. A tematikus műhelytalálkozók keretében mindhárom munkacsoportban megtörténik az

- Ágazati szintű probléma-azonosítás, főbb ágazati problémák összegyűjtése, SWOT-analízis megalapozása; valamint
- Fő fejlesztési célkitűzések és beavatkozási irányok, konkrét projektjavaslatok közös megfogalmazása.

A Stratégia Munkacsoport összesen 2 alkalommal találkozik, feladatuk a

- Hosszú- és középtávú célrendszer (célfá) összeállítása; valamint
- Az összegyűjtött szakmai beavatkozási javaslatok prioritizálása, véglegesítése.

A helyi **civil szervezeteknek** a stratégiai tervezésbe történő minél szélesebb körű, önkéntes bevonása érdekében 2015. áprilisban **kérdőíves** véleménynyilvánítási lehetőséget biztosít az Önkormányzat.

A cél az, hogy minél tágabb szakmai és civil közösségi érintetti kör kapjon közvetlen betekintést a stratégia tervezésébe, ezáltal minél többféle szempont, vélemény artikulálódjon, minél szélesebb legyen a TFK és az ITS helyi elfogadottsága. Nem utolsósorban ez az a **helyi szakmai-közösségi bázis**, mely tevőlegesen is részt vesz a stratégia megvalósításában, ezáltal a **fenntarthatóság biztosításában** kiemelt a szerepük.

A különböző szintű szóbeli és írásbeli véleményezési köröket követően az összesített adatok-információk-megállapítások minden esetben a **szakági tervezőkkel** és a **Szakmai Stratégiai Munkacsoport-vezetőkkel** történt közös értékelési folyamat végén kerülnének be a stratégiai dokumentumokba.

A **társadalmi bevonás** és a minél **szélesebb körű nyilvánosság és partnerség kialakítása** érdekében a kerület vezetése – az általánosan megszokott egyeztetési módszereken felül mint pl. honlap – olyan nyilvános rendezvények megvalósítását is tervbe vette (mint pl.: polgármesteri séták, párbeszédpontok, lakossági fórum), melyek biztosítani tudják a **helyi lakosság** megjelenését is az előkészítési-tervezési, illetve a véleményezési szakaszban egyaránt.

A **funkcionális várostérség** érintett önkormányzatai között vannak már jelentős együttműködési előzmények a kerületben (pl. airLED projekt partnersége), melyre alapozva 2015. márciusban a Főépítészek találkozóját szervezte meg a XVIII. kerület, ahol a fontos térségfejlesztési közös ügyeket beszélték meg.

A kerületi **városrészek speciális, területi érdekeinek képviselése**, becsatornázása a tervezésben az önkormányzati területi képviselők meghívásával és önkéntes részvételével valósul meg a tematikus szakmai munkacsoportokban.

A Megalapozó vizsgálathoz az adatgyűjtés 2015. március 30-án lezárult.

A Pest-Budapest konzorcium képviseletében a kerületben dolgozó külső tervezők – a HBHE, a BFVT és a Városkutatás Kft. munkatársai – ezúton is köszönik minden érintett helyi közreműködő segítségét a helyzetfeltárásban.

I.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, s ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a Főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében.

A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38%-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6%), a beruházások 38%-a szintén itt valósult meg (2013). Az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60%-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatív ipar, információhoz, kommunikációhoz kapcsolódó technológiák (ITK-szektor), gyógyszeripar.

Budapest az ország első számú turisztikai fogadóterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest központú az ország légi forgalma, a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A logisztikai pozíciót tovább erősítik a transzeurópai közlekedési hálózatok, melynek egyik eleme maga a Duna vízi útja.

A főváros „vonzereje”, népszerűsége erősödik, mely mind a lakosságában, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és vele együtt élő környezete (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, azonban a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű.

Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A Budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Pestszentlőrinc–Pestszentimre is szerepet játszik sajátos adottságaival, megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor ezen szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult e kivételes pozíció kialakításához, és előrelépés a jövőben is a komparatív előnyökre építve, egymással együttműködve érhető el szinte minden fontos területen.

A kerület szerepe a településhálózatban

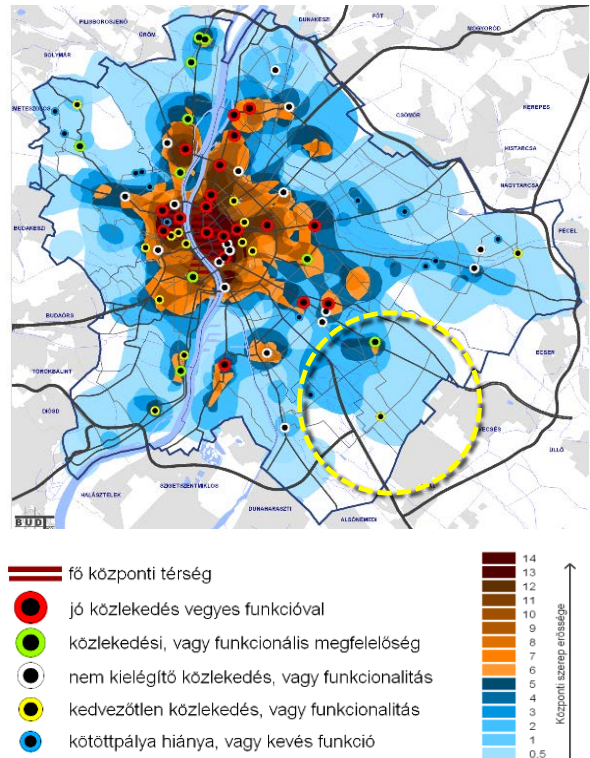
A XVIII. kerület szerepkörét alapvetően meghatározza a kerület Budapesten belüli elhelyezkedése: külső kerületként több országos közúti közlekedési (Ferihegyi repülőtérre vezető út) és vasúti elem (Budapest-Ceglédi és Budapest-Lajosmizsei vonal) is érinti. Közlekedési rendszerének azonban van kizárólag összvárosi szintű közúti eleme is, az Üllői út. A térségi és összvárosi kapcsolatok – funkciójukból következően – jelentős átmenő forgalmat generálnak, ezáltal súlyos környezeti problémákat okoznak.

A kerület fővároson belül elfoglalt pozícióját funkcionalitásában meghatározza, hogy az Elővárosi zónában fekszik.

A város hálózati rendszere és területeinek jellemzői mellett meghatározóak azok a közösségi helyszínek, lokális kisközpontok, kerületközpontok, melyek a város működésében alapvető sűrűsödéseket jelentenek. Fontosak, mert a legtöbb esetben egyben közlekedési csomópontokhoz, jellemzően közösségi közlekedés átszállóhelyeihez kapcsolódva jöttek és jönnek létre. A központ- és a közlekedési rendszer funkcionális összetettségét mutatja az alábbi 1. ábra

A XVIII. kerület számos kulturális, oktatási és sportlétesítménnyel rendelkezik, közülük számos országos ismertséggel is bír. A szabadidő eltöltéséhez, a lakó jellegből adódó pihenéshez a kerület adottságai kedvezőek.

2. ábra: A központrendszer, közlekedési és funkcionális összetettség Forrás: Budapest 2030

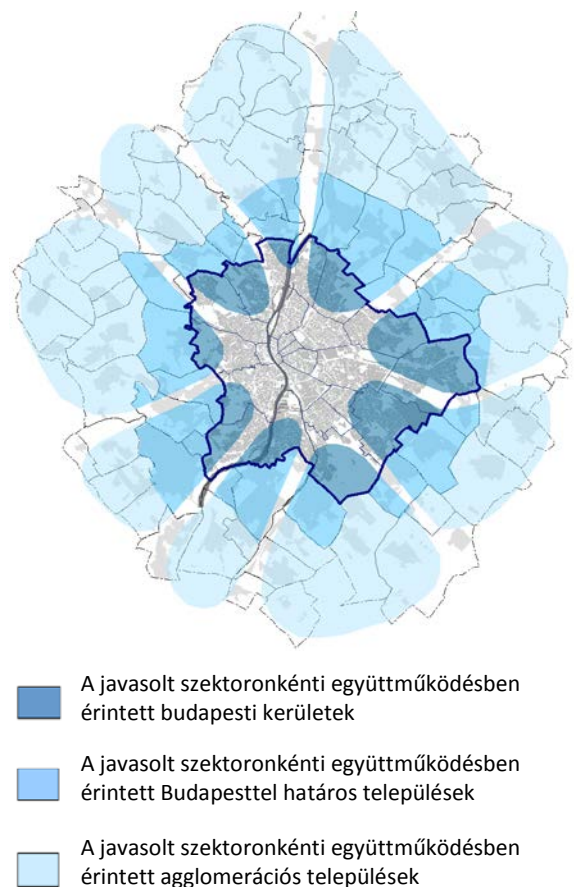
A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

A XVIII. kerület az elővárosi zóna részeként két Budapesten kívüli szomszédos településsel határos: Gyállal és Vecséssel. Budapesten belül szomszédos a XVII., X., XIX., XX. és XXIII. kerulettekkel. A kerület egyrészt a dél-budapesti kerületek együttműködésében vállal aktív szerepet, másrészt a Vecsés–Üllő–Monor tengely, valamint Gyál, Ócsa és Inárcs lakossága irányába jelent fővárosi kapcsolatot.

A kerület regionális, illetve fővárosi szerepe a repülőtértől eltekintve csekély, ugyanakkor kistérségi szerepe jelentősebb. A kerület több tekintetben sokkal jobban kötődik a környező, fővároson kívüli településekhez, mint a szomszédos kerületekhez. Ennek alapvető oka kettős.

Egyrészt adódik Pestszentimre földrajzi helyzetéből, úgymint a Péterhalmi-erdő területe sokkal inkább elválasztja, mint összeköti a fővárossal ezt a településrészt, másrészt a már korábban, a fővároshoz való csatlakozás előtt is városias Pestszentlőrinc gazdag intézményi háttere és az ezen keresztül elérhető jelentős szolgáltatási kör nagy vonzerőt jelent a környező települések lakossága számára.

3. ábra: A területi együttműködés térbeli rendszere - Budapest és Pest megye területfejlesztési koncepciójának javaslata Forrás: BTFK

- A javasolt szektoronkénti együttműködésben érintett budapesti kerületek
- A javasolt szektoronkénti együttműködésben érintett Budapesttel határos települések
- A javasolt szektoronkénti együttműködésben érintett agglomerációs települések

SWOT / TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elővárosi zóna: kertvárosi karakterből adódóan zöldövezeti jelleg, élhető lakókörnyezet; ▪ A kerületet érintő országos jelentőségű közúti és vasúti elemek (Budapest-Cegléd, Budapest-Lajosmizse vasútvonalak, Ferihegyi repülőtérre vezető út - 4. sz. főút/M4). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kerület regionális, illetve fővárosi szerepe a repülőtér jelenlététől eltekintve csekély; ▪ A kerületbe érkező és áthaladó, országos és nemzetközi közlekedési folyosók miatt jelentős átmenő forgalom a kerület fő tengelyén.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szomszédos kerületek közötti, harántirányú közlekedési kapcsolatok erősítése; ▪ A nemzetközi légi forgalmat bonyolító Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér, mely kerületen belüli logisztikai fejlesztésekre ad lehetőséget, hatással lehet a kerület gazdasági területeinek átalakulására; ▪ Ingatlanpiaci fellendülés hatására fejlesztői/beruházási aktivitás növekedése a repülőtér környéki, alulhasznosított területeken. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A repülőtér fejlesztéséhez szükséges közúti és vasúti közlekedési infrastruktúra kiépülésének elmaradása, késése megnehezíti, illetve ellehetetleníti a kapcsolódó fejlesztési lehetőségek kihasználását; ▪ A környező települések lakói általi, kerületi irányú intézményhasználat kiszámíthatatlan: jelenleg jelentős a túlterheltség, azonban a szomszédos települések intézményfejlesztéseinek hatására a csökkenő kereslet a kapacitás kihasználatlanságát okozhatja.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Intenzív együttműködés a fővárossal, a szomszédos kerületekkel, agglomerációval, Pest megyével a repülőtéri zóna fejlesztése érdekében (fejlesztések összehangolása, befektetők vonzása, lobbizás, érdekérvényesítés).
- Közlekedési infrastruktúra hiányzó elemeinek fejlesztése, kerületen belüli, harántirányú elemek erősítése.

I.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) szerint a **területfejlesztés**: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.”

A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a **területfejlesztési koncepció**, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a fővárosi önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén számos változást hozott, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és -rendezés is. Budapest nehezen illeszthető a megyék tervrendszerébe, mert a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült.

A fővárost – így a XVIII. kerületet is – a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami az 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- a Fővárosi Közgyűlés 1213/2014. (VI. 30.) határozatával elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint
- a Fővárosi Közgyűlés 215/2015. (02. 25.) határozatával elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP).
- A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentuma, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK).

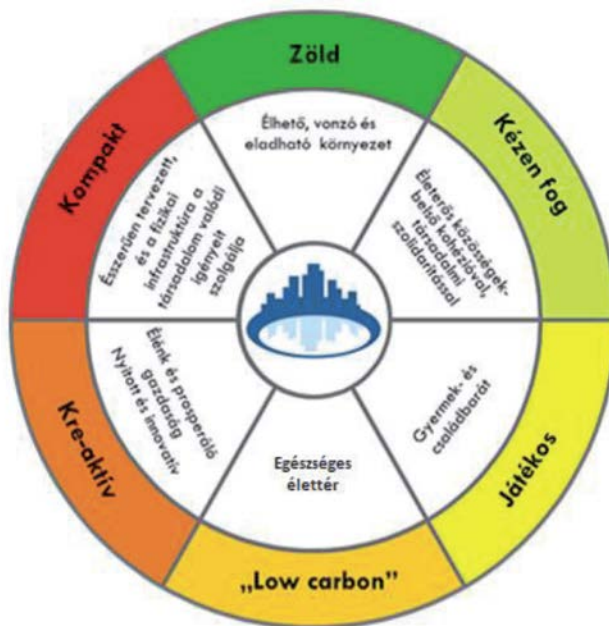
Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és gazdaság egészének szól, beleértve a társadalmi és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is.

Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt.

4. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei

Forrás: OFTK

A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok

versenyképes, innovatív gazdaság

gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság

életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése

kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I

értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom

jó állam, szolgáltató állam és biztonság

stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi specifikus célok

Az ország makro-regionális szerepének erősítése

A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagytérségek megújulását biztosító fejlesztések

Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése

Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Az OFTK **térszerkezeti és térhasználati elveket** is megfogalmaz, a térségi fejlesztésekben, fejlesztési beavatkozások során mind a tervezésben, mind a végrehajtás során tekintettel kell lenni a természeti erőforrásokat védő térszerkezetre és a fenntarthatóságot biztosító területhasználatra, „zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések szükségesek”. „A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike, a takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A

vidéki területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni.”

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

- A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.
- Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.
- Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.
- Egységes Budapest – hatékony közigazgatási rendszerrel.
- A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és a rugalmas lakásstruktúra kialakításával.
- Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és képzésalapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.
- A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.
- A város és a Duna együttélésének megteremtése.
- Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.
- A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió (PMTFK)

Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképeinek alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz- és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezet, az erőforrások megkímélését - azaz fenntartható növekedést.

Pest megye specifikus céljai

Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

A fejlődésben lemaradó Szobi, Aszódi, Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása.

Társadalmi megújulás: testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek.

Makroregionális logisztikai funkciók és a részervezhető értékteremtő képesség erősítése, kiemelten az M0 mentén a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében.

Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.

A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Adottságokra épülő, munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra kialakítása.

A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és a tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése

Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése.

Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

A közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése

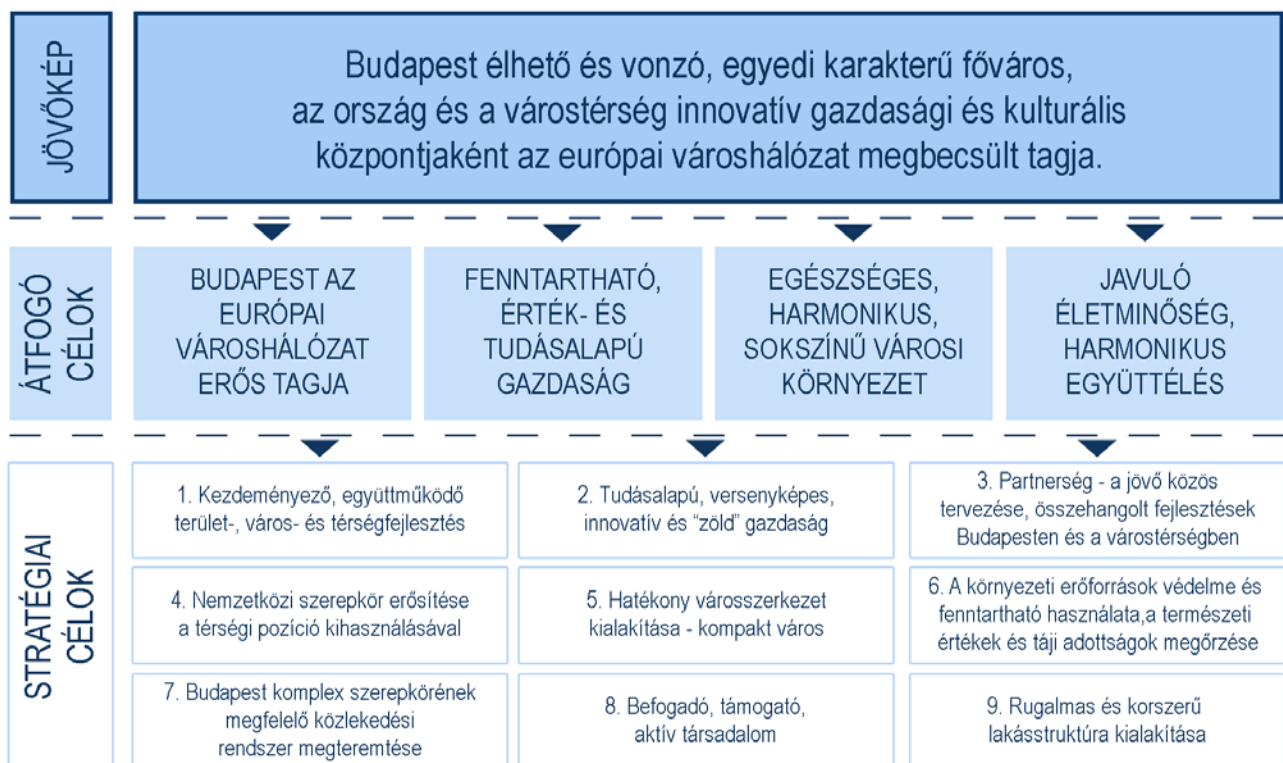
Tervezett, koordinált térségfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése

Ezen specifikus célok közül a XVIII. kerületet leginkább az MO menti és a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségének fejlesztési vonzatai érintik. A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előirányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben, mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élıhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlıséget.

Az átfogó célok Budapest meglévı értékeire és sokszínőségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövıjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

5. ábra: A BTFK célrendszere

Forrás: BTFK

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék¹ elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslataikat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a **területfejlesztési program** „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv”. A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészéből áll.

BTFK stratégiai céljai közül várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város

A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Befogadó, támogató, aktív társadalom

Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A stratégiai célok nem minden elemükben támogathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, ezért a tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

Prioritástengely

Intézkedések

I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Városterzési együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése

¹ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdése alapján a főváros területén – a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével – a megyei önkormányzat feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el.

5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása

5.4. A kulturális kínálat bővítése

FŐVÁROSI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.”

„A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.”

Pestszentlőrinc–Pestszentimre területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

- Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),
- ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 1.2.3. fejezet tárgyalja.

A főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére tartalmazza a településfejlesztés irányát. A Budapest 2030 a 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előírányozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően került kidolgozásra a fővárosi új stratégiája, a BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan városspolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg a koncepció:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció 4 átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

- Budapest az Európai városhálózat erős tagja,
 - Fenntartható, érték- és tudásalapú gazdaság,
-

- Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet,
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött 17 cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be, egy-egy cél, eltérő mértékben ugyan, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

C É L O K		ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
		BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS- HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN- TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1.	Kezdeményező városfejlesztés	■	■	■	■
2.	Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	■	■
3.	Egységes Budapest	■	■	■	■
4.	Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	■	■
5.	Egészséges környezeti feltételek megteremtése	■	■	■	■
6.	Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás	■	■	■	■
7.	Egyedi városkarakter érték alapú megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
8.	A Dunával együtt élő város	■	■	■	■
9.	Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	■	■	■	■
10.	A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	■	■	■	■
11.	Intelligens mobilitás	■	■	■	■
12.	Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	■	■	■	■
13.	Önfenntartó városgazdálkodási rendszer	■	■	■	■
14.	A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
15.	Humán szolgáltatások optimalizálása	■	■	■	■
16.	Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	■	■	■	■
17.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	■	■	■	■

6. ábra: A Budapest 2030 célrendszere

Forrás: Budapest 2030

Budapest 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyeket Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket, projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik

az EU programozási ciklusához, tehát az a 2014 és 2023 között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában (2020-at követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre).

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

- Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);
- Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).
- A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régió túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek (tematikus cél)

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együtt élő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek Pestszentlőrinc–Pestszentimre fejlesztési szándékait közvetett vagy közvetlen módon pozitívan támogatják.

➤ 2. cél Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet:

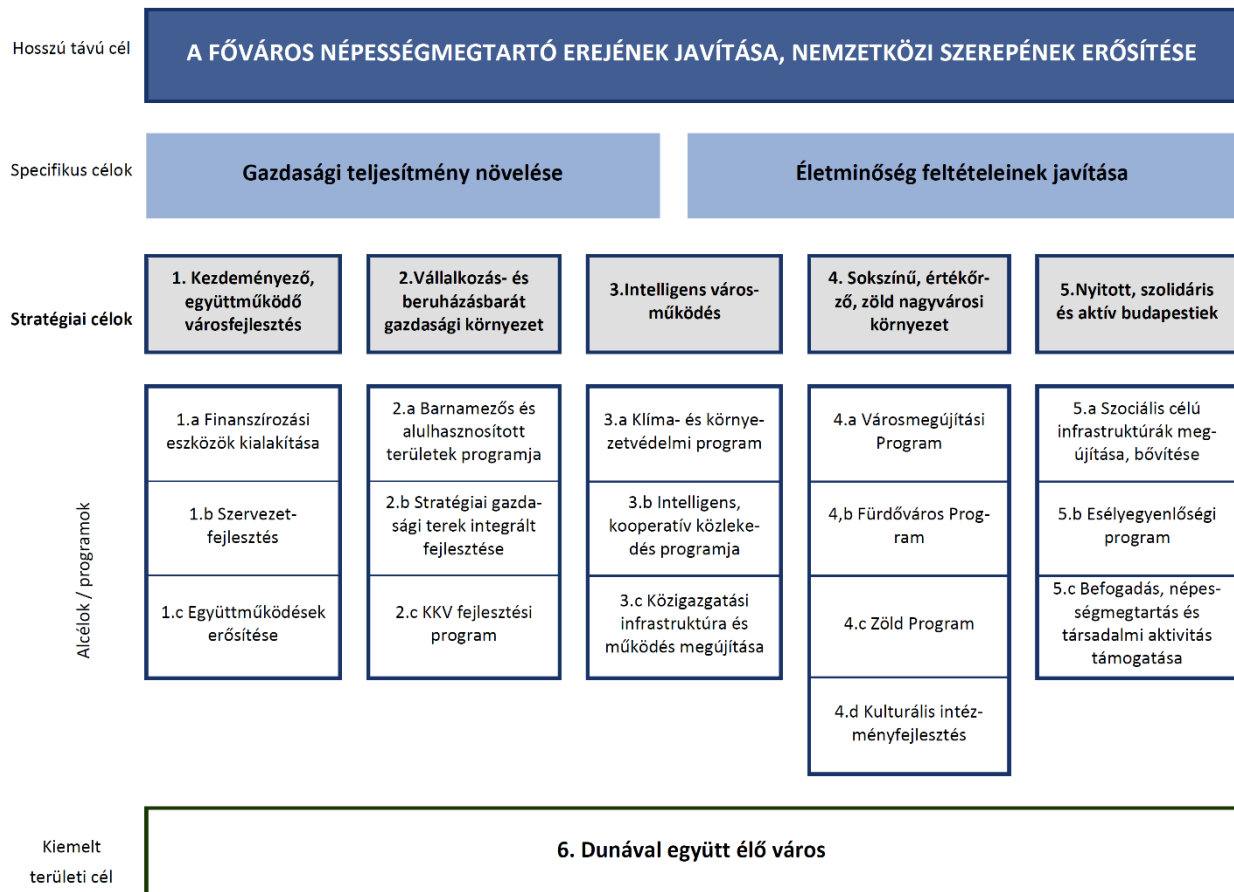
2.1.2. Cséry-telep – kármentesítés és rekultiváció

2.2.2. Ferihegyi gazdasági övezet – közlekedésfejlesztés

➤ 3. cél Intelligens városműködés:

3.1.3. Dél-budapesti hőkooperációs rendszer létrehozása

3.2.4. 42-es villamos meghosszabbítása a Havanna lakótelepig

7. ábra: A Budapest 2020 célrendszere

Forrás: BP ITS 2020

Tematikus Fejlesztési Programok (TFP)

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény hatályos rendelkezései alapján Budapest Főváros Önkormányzatának feladata a Budapest területére eső fejlesztési elképzelések összehangolása; a fejlesztési tervezés koordinációja. E feladatkörből adódóan, egyben egy új termévfajt létrehozva, zajlott le a Tematikus Fejlesztési Programok (TFP) tervezési folyamata a budapesti területi szereplők (elsősorban a kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat) részvételével. Intenzív közös munka során, 2014 tavaszán kerültek lefektetésre a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelések három, majd 2014 őszétől egy, összvárosi koordinációt igénylő témakörben, a kapcsolódó gazdasági, civil és szakmai szervezetek bevonásával:

- Duna menti területek összehangolt fejlesztése;
- Barnamezős területek fejlesztése;
- Szociális városrehabilitációs programok;
- Gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés tematikus fejlesztési program.

A TFP-k kitűzött céljai:

- a hosszú távú fejlesztési együttműködés kialakítása a fővárosban;
- a fejlesztések közötti szinergiák lehetőségének megteremtése;
- a főváros területére érkező uniós fejlesztési források felhasználásának koordinálása;
- e témák vonatkozásában Integrált Területi Beruházás megvalósításának előkészítése.

HATÁLYOS KERÜLETFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

Pestszentlőrinc–Pestszentimre Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2009)

Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc–Pestszentimre Önkormányzata 2007-ben döntött arról, hogy fejlesztési céljainak megvalósítása érdekében Integrált Városfejlesztési Stratégiát (IVS) készített. A kerület stratégiai célkitűzéseit, az egyes városrészekben kijelölendő akcióterületeket, valamint a kerület hosszú- és középtávú jövőképét tartalmazó IVS-t a 139/2009. (III. 19.) sz. határozattal a képviselőtestület elfogadta.

Az IVS által megfogalmazott hosszú távú jövőkép főbb célkitűzései:

- A kerület hosszú távon meg kívánja őrizni zöldövezeti, kertvárosi jellegét,
- A kerület kettős tagoltságát megőrizve a lokálpatriotizmus és a társadalmi tőke növelése,
- A kerület lakosságának 100 000-110 000 fős szinten történő stabilizálása 2020-ig,
- A lakófunkció erősítése a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével,
- A gazdasági potenciál erősítése a lakossági szolgáltatások fejlesztésén keresztül,
- A kerület agglomerációs központtá fejlesztése a lakossági szolgáltatási funkcióinak növelésével, rekreációs és szabadidő eltöltésére alkalmas helyek és programok fejlesztésén keresztül,
- A szolgáltatási funkciók erősítése a lakótelepek idősebb közösségei számára nyújtott közszolgáltatások fejlesztésén, valamint a fiatalok számára szórakozási lehetőségek kerületen belüli megtelepítésén keresztül.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre átfogó és középtávú stratégiájának célrendszere

ÁTFOGÓ CÉL:

A kerületben lakók számára minél magasabb életminőséget nyújtó gazdasági, társadalmi és környezeti feltételek megteremtése.

A KERÜLET KÖZÉPTÁVÚ STRATÉGIAI CÉLJAI

1. Kertvárosi jelleg erősítése:
 - Lakófunkciók és gazdasági funkciók arányának megteremtése az új fejlesztések esetében
 - Rekreációs zöldterületek kihasználtságának növelése
 - Lakótelepek környezeti megújítása
2. Gazdaságfejlesztés a lakosság igényeit és az agglomerációs együttműködés lehetőségeit figyelembe véve:
 - Megközelíthetőség és közlekedésfejlesztés
 - Agglomerációs együttműködés lehetőségeinek kihasználása, a regionális szerepkör erősítése
 - Kiskereskedelem-fejlesztés
 - Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér gazdasági potenciáljának helyi kihasználása
 - Kerületmarketing kialakítása és fejlesztése
3. A társadalmi tőke és a lokálpatriotizmus erősítése a közösségi élet szinterein:
 - Helyi identitás erősítése
 - Idősek részére szabadidős és közösségi programok szervezése
 - Fiatalok számára vonzó és elérhető szórakozási és szabadidős programok szervezése és közösségi terek létrehozása
 - A kerület civil szervezeteinek erősítése, közösségi értékek erősítése
 - Lakótelep-rehabilitációs programok a biztonságos és élhető környezetért
 - Szociális biztonság erősítése és társadalmi befogadást jelentő programok a kirekesztődéssel fenyegetett lakosok részére

8. ábra: A XVIII. kerület akcióterületei a 2009-es IVS-ben

Forrás: IVS

A fenti 3 tematikus célhoz kapcsolódóan a stratégia nyolc városrészt, ezen belül hat akcióterületet, kerületrészi rövidtávú (2-3 éves) fejlesztési célt határozott meg, amelyek a prioritás sorrendjében a következők:

1. Pestszentimre városközpont funkcióbővítő rehabilitációja;
2. Pestszentlőrinc városközpont rehabilitációs programja;
3. Havanna lakótelep szociális városrehabilitációja;
4. Kerületi zöldfelületi tervek – Halmi-erdő rekreációs terület kialakítása; Gloriett-kilátó rekreációs terület kialakítása
5. Pestszentimre kertváros és Alacska városrész - felszíni csapadékvizek kezelésének akcióterülete

6. Kerületi közlekedésfejlesztési akcióterület

1. Pestszentimre városközpont funkcióbővítő rehabilitációja

Az elsősorban lakófunkcióval rendelkező Pestszentimre városközpontnak a funkcióhoz szükséges, részben kiépült és hiányos szolgáltatásainak fejlesztése.

- Pestszentimrei Közösségi Ház funkcióbővítése szomszédos ingatlanon, szolgáltatóház felújítása
- Önkormányzati közintézmények felújítása, funkcióbővítése (óvoda, iskola, uszoda)
- Hősök tere felújítása, szoborpark kialakítása
- Templomok (református, katolikus, baptista) felújítása
- Vasút utca P+R parkoló kialakítása
- Közlekedés-infrastruktúrafejlesztés; forgalomcsillapítás a Nemes utcán

A fejlesztések első üteme (közösségi ház, templomok felújítása) EU-s forrásokból megvalósult, a többi jelenleg is kivitelezés alatt áll.

2. Pestszentlőrinc városközpont rehabilitációs programja

Pestszentlőrinc városközpont rekonstrukciója és ezzel párhuzamos revitalizációja.

- Régi piac területének előkészítő munkái a beépítéshez történő elidegenítés céljára
- Az Üllői út két oldalán lévő burkolatok rekonstrukciója, sétányszerű kiépítése
- Fasorok és egyéb zöldfelületek megújítása, új zöldfelületek kialakítása
- Ü1-Ü8 tömb fejlesztési alapjainak lerakása és szanálása saját, vagy magánszférával közös beépítés céljából
- Az Üllői úti "régipartház" teljes felújítása és megnyitása okmányirodaként az állampolgárok részére
- A kötöttpályás közlekedés szerelemeinek teljes rekonstrukciója
- Az Önkormányzat szűkössé vált épületének bővítése tetőtér beépítés útján

A fejlesztések megvalósítás alatt állnak.

3. Havanna lakótelep szociális városrehabilitációja

Integrált szociális rehabilitáció

- Társadalmi szegregáltság mérséklése
- Parkolási gondok megoldása
- Házgyári technológiával épített házak üzemeltetési költségeinek mérséklése
- Közösségi terek létrehozása, felújítása
- Szolgáltatások bővítése
- A lakótelep tömegközlekedéssel történő elérhetőségének fejlesztése

A fejlesztések uniós forrásokból megvalósultak.

4. Kerületi zöldfelületi tervek – Halmi-erdő rekreációs terület kialakítása; Gloriett-kilátó rekreációs terület kialakítása

A környezeti minőség javítása, élhető egészséges környezet kialakítása, hulladékgazdálkodás.

- A települési környezet tisztasága, hulladékgazdálkodás
- Zöldterület gazdálkodás (zöldterületek védelme, fejlesztése, karbantartása)
- Erdők védelme

A fejlesztések megvalósítás alatt állnak.

5. Pestszentimre kertváros és Alacska városrész - felszíni csapadékvizek kezelésének akcióterülete

A többségében mélyfekvésű, bel-, illetve talajvízes területeken keletkező csapadékvíz elvezetése.

- Csapadékvíz elvezetésére terv készítése
- Csapadékvíz-elvezetés tervének kivitelezése
- Lakosság által betemetett csapadékvíz-elvezető árkok kotrása

A fejlesztések EU-s forrásokból részben megvalósultak.

6. Kerületi közlekedésfejlesztési akcióterület

- Miklóstelep-Szemeretelep – közlekedésfejlesztés, munkahelyteremtés – AUCHAN
 - P+R parkolók Szemeretelep vasútállomáson
- Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér - közlekedésfejlesztés, repülőtér gazdasági potenciáljának kihasználása
 - Közúti fejlesztések
 - Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötöttpályás kapcsolatának megteremtése

A fejlesztések a repülőtér tekintetében aktuálisak, ugyanakkor a kerületen túlnyúló összefogást igényelnek.

Az IVS „IV.10. Szegregáció” című fejezete szerint a Központi Statisztikai Hivatal adatszolgáltatása alapján a kerületben nem található olyan terület, mely megfelelné a tényleges szegregátum feltételeinek. A fejezet foglalkozik a KSH által lehatárolt szegregált területek helyzetelemzésével, ezen belül a kerület demográfiai viszonyaival, hangsúlyosan a lakótelepekkel (kiemelve a Havanna lakótelepet, mint szegregációval legvesélyeztetettebb területet), valamint a közművesítettséggel. Foglalkozik továbbá a tervezett fejlesztések, egyes ágazati politikák szegregációs hatásának felmérésével, ahol bemutatja az oktatási szegregáció helyzetét a kerületben, az oktatásban, valamint a lakásmobilitás elősegítése érdekében teendő anti-szegregációs lépéseket, továbbá gyermekvédelmi tevékenységet a szegregáció csökkentése érdekében. Az IVS – amellet, hogy a XVIII. kerület területén nincs statisztikai szegregáció – Anti-szegregációs programot is tartalmaz, amelynek célja „a szegregáció által veszélyeztetett területen a szegregáció oldása a területen élő lakosságot átfogó szociális háló intézményeinek megerősítésével, alakításával, valamint a lakásállomány műszaki-fizikai állapotának javításával.” (Forrás: IVS)

Az IVS utolsó fejezetében kerültek meghatározásra a stratégia megvalósíthatóságának eszközei, vagyis a különböző koncepciók és stratégiák viszonya az IVS-hez, a fejlesztések megvalósítása érdekében kifejtésre kerül a városmenedzsment policy, illetve a városfejlesztési társaság szerepe. A fejezet bemutatja még a megvalósítás fő kockázatait, a partnerség szerepét és a monitoring rendszert.

Pestszentimre Jövőképe (2010)

A dokumentum értékeli Pestszentimre kerületen belüli helyzetét a városszövet, a funkció, a gazdaság, valamint a lakosság függvényében. Bemutatja a kerület városszerkezeti pozícióját, erőközpontjait.

A dokumentum összefoglalja a tervezési fórumokon elhangzottakat, bemutatja a jövőkép elemeit SWOT-analízis és célfa formájában, kibontja a részcélokat:

- Egységes, harmonikus városkép
- Közlekedési problémáktól mentes városrész
- Jól működő intézményhálózat
- Erős pestszentimrei identitás és társadalmi kohézió
- Stabil helyi gazdaság

A dokumentum fejezet formájában ajánlásokat is megfogalmaz, valamint ismerteti a jövőkép megvalósításához szükséges kommunikáció és partnerség elemeit.

Budapest XVIII. kerület Pestszentlőrinc – Pestszentimre

Önkormányzatának 2011-2014. évekre vonatkozó Gazdasági Programja

A helyzetértékelés fejezet áttekintést nyújt a program megalkotásában szerepet játszó főbb dokumentumokról és prioritásokról, külön kiemelve az Új Széchenyi Terv programját és az Európai Unió prioritásait. Elemzi a kerület gazdasági földrajzi helyzetét, adottságait, szűkebb és tágabb környezetéhez való viszonyát. A helyzetértékelés az ún. SWOT-analízissel zárul.

A Stratégiai célok és fejlesztési alapelvek fejezet négy szegmensen (gazdasági, közösségi, kulturális, ökológiai) kerül kifejtésre. Szintén a fejezet tartalmazza a stratégiai szövetség lehetőségének bemutatását a környező településekkel és kerületekkel. A program kitér a kerület pénzügyi és vagyoni helyzetének elemzésére többek között az önkormányzati feltételrendszer, a vagyongazdálkodás-vagyonhasznosítás, valamint a bevételek várható alakulása tekintetében. A program külön fejezetekben tárgyalja a településfejlesztés, városüzemeltetés vonatkozásában követendő irányokat, a közszolgáltatások biztosítása, színvonaluk javítására vonatkozó megoldásokat, a foglalkoztatás, munkahelyteremtés feltételeinek elősegítését, a humán-erőforrás és a humán szolgáltatások fejlesztésének lehetőségeit. A program ezeken kívül tárgyalja még az információs társadalom feltételeinek biztosítását szolgáló fejlesztéseket és felvázolja a fejlesztésekhez szükséges kapcsolatok rendszerét.

A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően a XVIII. kerületet is – érintő területrendezési tervek:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT),
- a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény (BATrT).

Országos Területrendezési Terv – OTrT

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képező „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a XVIII. kerület szinte teljes egésze 1000 ha feletti települési térség területfelhasználási kategóriába sorolt. A kerület délkeleti részén Erdőskert és Almáskert városrészek egy-egy területe, valamint a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér területe mezőgazdasági térségbe tartozik. A kerület déli részén Belsőmajor városrész Soroksárral határos részét erdőgazdálkodási térségbe sorolja az OTrT.

ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁK

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vizgazdálkodási térség

Települési térség

- 1000 ha felett

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA- HÁLÓZATOK ÉS EGYEDI ÉPÍTMÉNYEK

Országos jelentőségű közlekedési hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Nagy sebességű vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya
- Országos kerékpárút törzshálózat

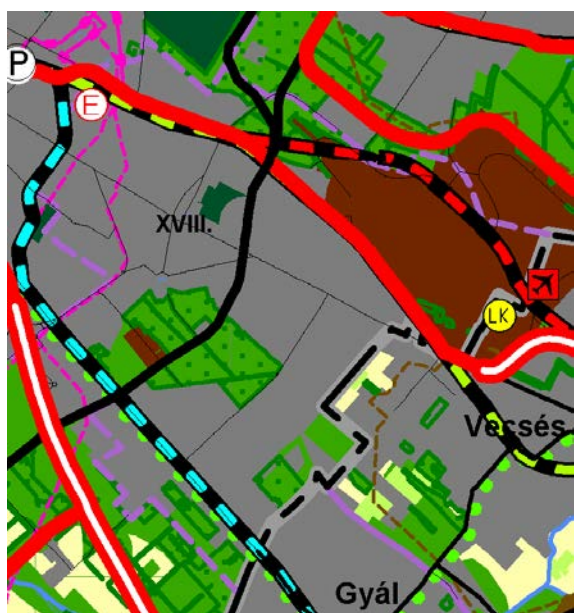
9. ábra: OTTrT Szerkezeti Tervlap kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

A törvény további, XVIII. kerületet érintő mellékletei:

- 3/4. sz. melléklet – Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete: a kerület déli részén, Belsőmajor területén a Szövet utca – Szélső utca közötti területsávban, Erdőskert területén a Kapocs utca – Kisfaludy utca – városhatár közötti részen, északon Bélatelep Frangepán utcától északra eső részen, illetve az ehhez kapcsolódó ferihegyi területsávon, valamint a Péterhalmi-erdő területén.
- 3/5. sz. melléklet – Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete: a kerület déli részén, Belsőmajor területén a Szövet utca – Szélső utca közötti területsávban, valamint a Péterhalmi-erdő területén.
- 3/7. sz. melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete: a kerület egésze
- 3/9. sz. melléklete - Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete: a kerület egésze

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)

JELMAGYARAZAT

- városias települési térség
- hagyományosan vidéki települési térség
- nagy kiterjedésű zöldterületi települési térség
- magas zöldfelületi arányú települési térség
- erdőgazdálkodási térség
- mezőgazdasági térség
- különleges rendeltetésű térség
- építmények által igénybe vett térség
- vizgazdálkodási térség
- gyorsforgalmi út
- főút
- térségi mellékút
- erdőállomány kataszter szerinti erdőterület
- nagysebességű vasútvonal
- a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- egyéb országos törzshálózati vasútvonal, az országos vasúti törzshálózat tervezett eleme
- vasúti mellékonal
- országos kerékpárút törzshálózat eleme
- térségi kerékpárút-hálózat eleme
- országos jelentőségű polgári repülőtér
- logisztikai központ
- térségi jelentőségű P+R
- átvitt belfolyásoló 120 kV-os elosztó hálózat
- térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat
- nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítóvezeték
- térségi szénhidrogén szállítóvezeték
- erőmű

10. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/

Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái a XVIII. kerületet érintően:

- Városias települési térség
- Nagy kiterjedésű zöldterületi települési térség – a Pestszentlőrinci temető területe
- Erdőgazdálkodási térség – Péterhalmi-erdő területe, Belsőmajor, Almáskert, Erdőskert és Bélatelepi városrészek külterületi részei
- Építmények által igénybevett térség – Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és a Cséry-telep területe

BATrT Szerkezeti Terve által megjelölt, a XVIII. kerületet érintő további elemek:

- főút
- térségi mellékút
- nagysebességű vasútvonal
- transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részenként működő országos törzshálózati vasútvonal
- egyéb országos törzshálózati vasútvonal, az országos vasúti törzshálózat tervezett eleme
- térségi kerékpárút hálózat eleme
- országos jelentőségű polgári repülőtér
- logisztikai központ
- átvitelt befolyásoló 120 kV-os elosztó hálózat
- térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat
- erdőmű
- erdőállomány kataszter szerinti erdőterület

BATrT. Övezeti tervének XVIII. kerületet érintő mellékletei:

- 3.5. sz. melléklet – Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete: a kerület déli részén, Belsőmajor területén a Szövet utca – Szélső utca közötti területsávban, Erdőskert területén a Kapocs utca – Kisfaludy utca – városhatár közötti részen, északon Bélatelepi Frangepán utcától északra eső részen, illetve az ehhez kapcsolódó ferihegyi területsávon, valamint a Péterhalmi-erdő területén
- 3.9. sz. melléklet – Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete: a kerület dél-középső részén, a Péterhalmi-erdő területén
- 3.14. sz. melléklet – Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe övezete: a kerület egésze
- 3.15. sz. melléklet – Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete: a kerület egésze
- 3.18. sz. melléklet – Földtani veszélyforrás területének övezete: a kerület egésze

Kiemelt beruházásokra vonatkozó kormányhatározatok és rendeletek

TERVEZETT/FOLYAMATBAN LÉVŐ KIEMELT BERUHÁZÁSOK

rendelet/határozat	projekt megnevezése	érintett terület (a rendelet 1. sz. mellékletében szereplő sorszám alapján)
345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet	egyes közlekedésfejlesztési projektek	2.8. A budapesti elővárosi vasútvonalak rekonstrukciója
		3.19. Budapest XVIII. kerület, Béke tér fejlesztése: térrendezés és a közösségi közlekedés infrastruktúrájának korszerűsítése.

A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – A XVIII. KERÜLET FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A XVIII. kerületnek az elővárosi zóna részeként Budapesten kívüli két szomszédos települése van: Gyál és Vecsés.

Gyál

Gyál északnyugati része határos a XVIII. kerülettel. A településre vonatkozóan Gyál Város Önkormányzatának 190/2014. (XI. 27.) számú önkormányzati határozatával elfogadott Településszerkezeti Terve a hatályos. A településszerkezeti terv a XVIII. kerület fejlesztését befolyásoló megállapításokat, tervezett elemeket nem tartalmaz. A terv a kerülettel határos lakóterületeket kertvárosias területfelhasználás kategóriába sorolja meglévő elemként.

A budapesti városhatár mentén lévő település közúthálózata szervesen összekapcsolódik Pestszentlőrinc–Pestszentimre hálózatával.

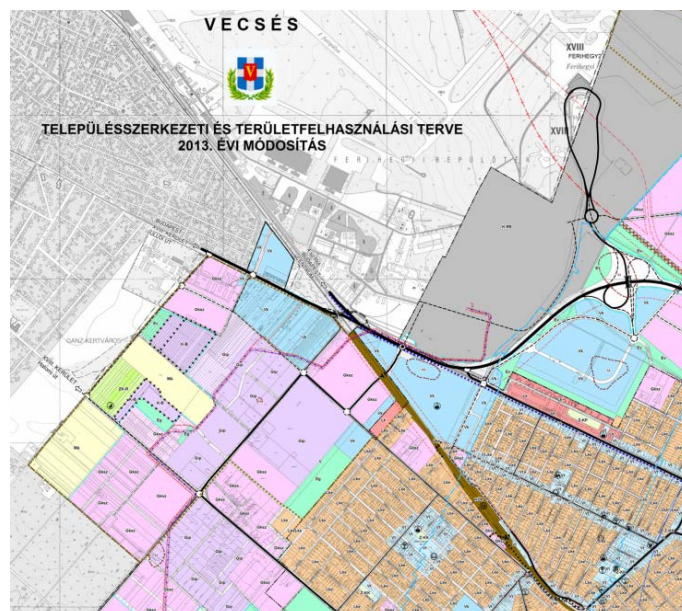

11. ábra: Kivonat Gyál város településszerkezeti tervéből

Vecsés

Vecsés nyugati, északnyugati része határos a XVIII. kerülettel. A településre vonatkozóan Vecsés Város Önkormányzatának 154/2006. (IX. 19.) számú önkormányzati határozatával elfogadott Településszerkezeti Terve a hatályos, amelyet legutóbb 2013. májusában módosítottak.

Vecsés közúthálózata - a budapesti városhatár mentén gazdasági területeken keresztül - több ponton is csatlakozik Pestszentlőrinc–Pestszentimre hálózatához. A TSZT 2015 a Budapest–Cegléd vasútvonalat keresztező Üllői út esetében a szintbeni közúti-vasúti keresztezés kiváltására külön szintű kapcsolat létesítését tartalmazza.

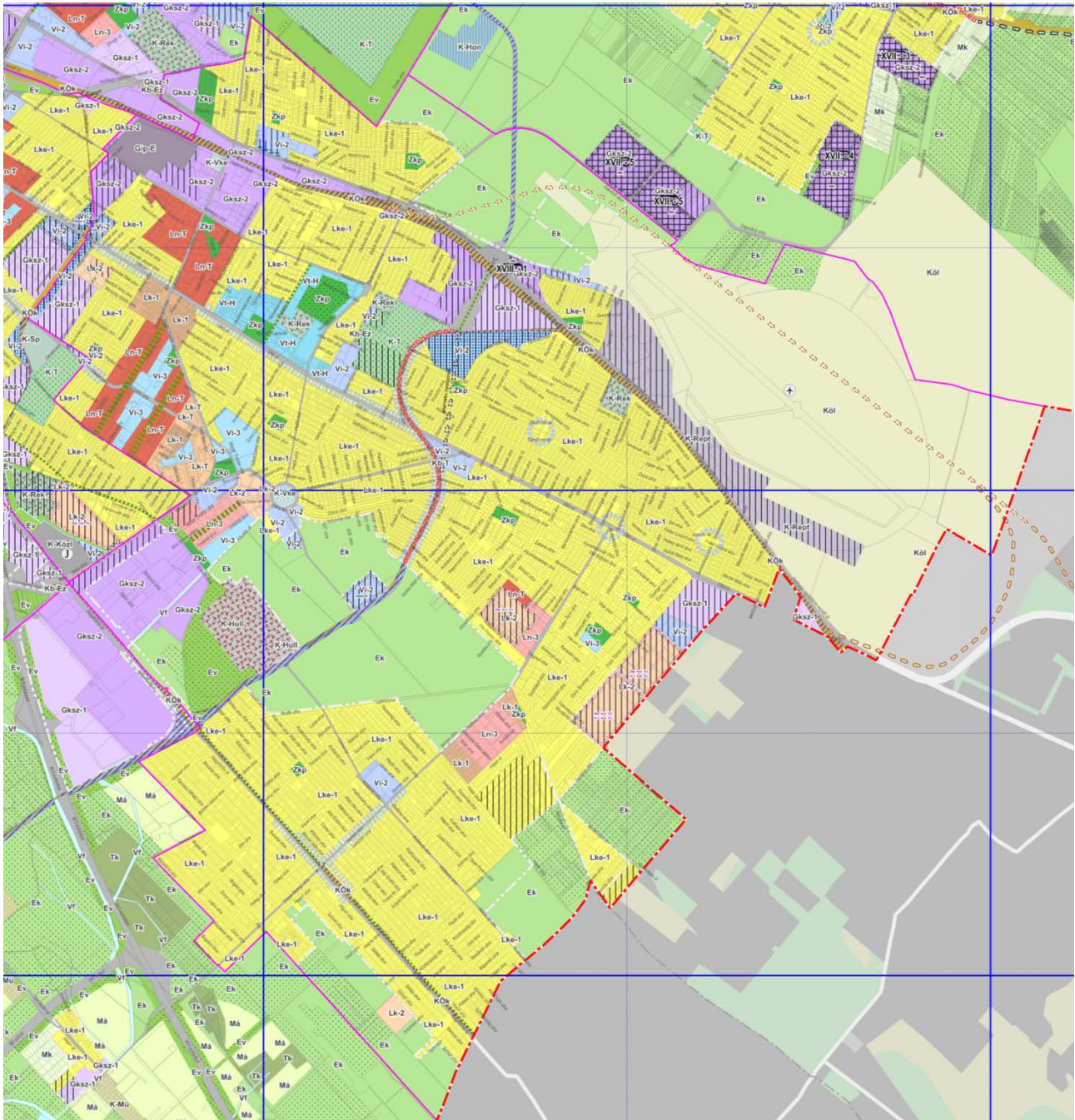
12. ábra: Kivonat Vecsés településszerkezeti és területfelhasználási tervéből

Forrás: http://www.vecses.hu/uploads/files/epitesform/TSZT_JH_2013_05_1.jpg

Szomszédos budapesti kerületek

Közigazgatási szempontból a kerület szomszédos a XVII., X., XIX., XX. és XXIII. kerületekkel, amelyekre vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 50/2015. (I. 28.) Főv. Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.” (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény)
Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a FŐVÁROSI TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV alapján.

13. ábra: TSZT 2015 kivonat

Forrás: TSZT 2015

A TSZT 2015 által meghatározott közlekedési infrastruktúra nem tartalmaz olyan elemeket, amelyek csak a szomszédos kerületek közigazgatási területét érintik, de hatásuk befolyásolja Pestszentlőrinc–Pestszentimre fejlődését. Pestszentlőrinc–Pestszentimre és az egy, vagy több szomszédos kerületét is érintő közlekedési elemeket az 1.2.6. *A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata* fejezet ismerteti.

XVII. kerület - Rákosmente

A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér nagyobb részben Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén fekszik, ezért ennek fejlesztésének hatásai ott is közvetlenül jelentkeznek.

A repülőtér a nagy kiterjedése folytán elválasztja a XVII. kerületet Pestszentlőrinc–Pestszentimrétől, egyetlen közvetlen közúti kapcsolat létezik, a Csévész út.

X. kerület – Kőbánya

A közös közigazgatási határ rövid, amely nagyobb részben jelentős elválasztó hatást kifejtő elemek mentén húzódik, ilyen az Új köztemető zárt területe és a Budapest–Cegléd vasútvonal is. Pestszentlőrinc–Pestszentimre közúthálózatával a kapcsolatok korlátozottak.

XIX. kerület – Kispest

A közös közigazgatási határ jelentős részén a Kispesti temető zárt tömbje és a Budapest–Lajosmizse vasútvonal elválasztó hatása érvényesül, egyéb szakaszokon a közúthálózat szervesen összekapcsolódik. A TSZT 2015 a vasútvonalat keresztező Üllői út, és a Puskás Ferenc út esetében szintbeni közúti-vasúti keresztezéseinek kiváltására külön szintű kapcsolat létesítését tartalmazza.

XX. kerület – Pesterzsébet

A közös közigazgatási határ egy pontra korlátozódik, közvetlen közlekedési kapcsolat így nem jött létre.

XXIII. kerület - Soroksár

A Soroksártól elválasztó beépítetlen területeknek megfelelően csak a főútvonalak kapcsolják össze Pestszentlőrinc–Pestszentimrével, valamint az üzemképtelen Nagy-Burma vasút nyomvonala.

A KERÜLETRE VONATKOZÓ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK VIZSGÁLATA

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési új eszközöket**. A XVIII. kerületet érinti

- a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),
- a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ), valamint
- a fővárosi kerületi önkormányzat által a fővárosi településszerkezeti tervvel, a fővárosi rendezési szabályzattal összhangban a kerület területére megállapított kerületi építési szabályzat.

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”.

A fővárosi rendezési szabályzat pedig „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz”.

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) a „fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet” és a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.

Budapest XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testülete által a **60/2006. (IX. 12.) önkormányzati rendelet**ével elfogadott, többször módosított Városrendezési és Építési Szabályzat (PPVSZ) és az egyéb hatályban lévő szabályozási tervek (KSZT-k) még a korábbi fővárosi tervi környezetben, korábbi jogszabályi háttér alapján készültek.

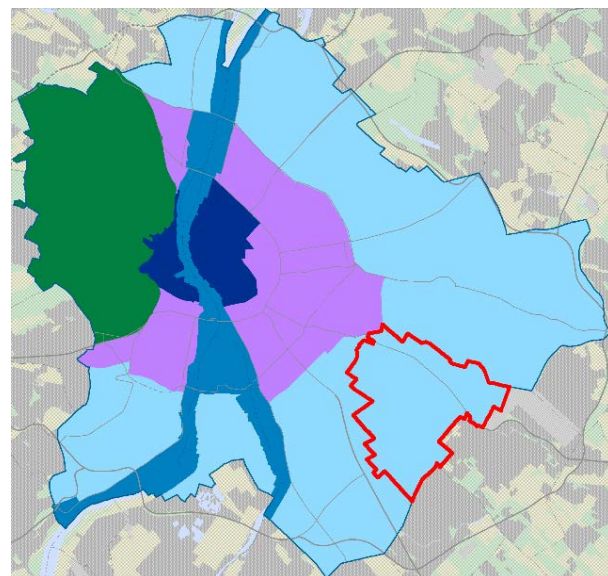
Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ)

A Fővárosi Közgyűlés 2015. év elején elfogadta Budapest teljes területére készült új településszerkezeti tervét (50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozat) és rendezési szabályzatát (5/2015.(II.16.) Főv. Kgy. rendelet). A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

Budapest településszerkezeti tervének biztosítania kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi rendezési szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

A XVIII. kerület teljes egészében az elővárosi zónába tartozik.

14. ábra: A XVIII. kerület Budapest zónarendszerében

Forrás: TSZT 2015

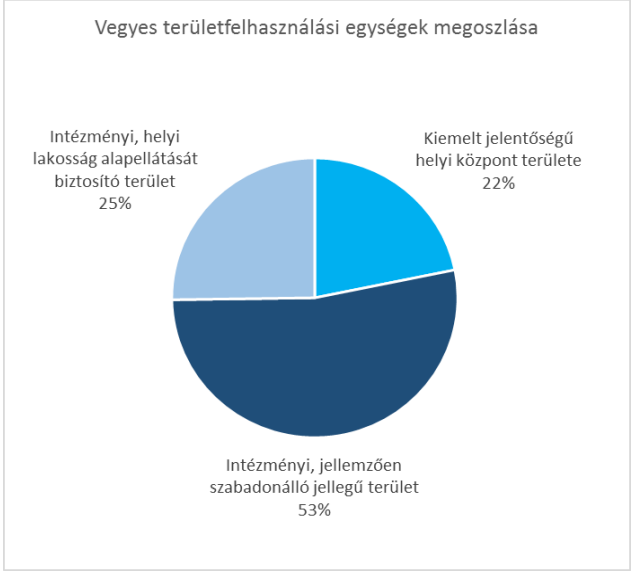
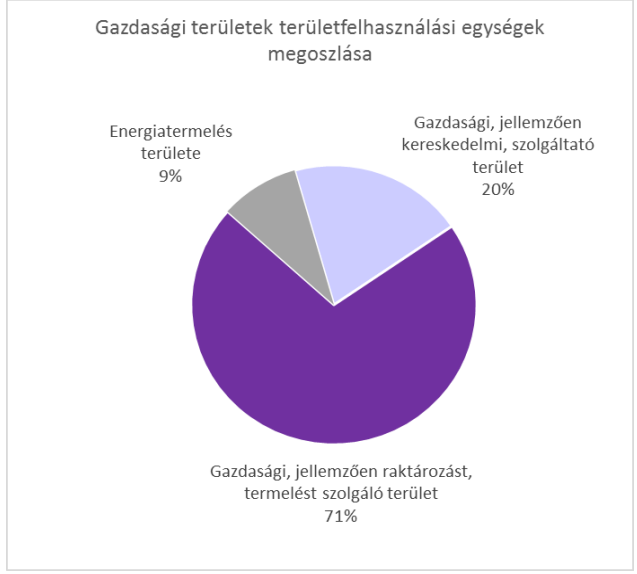
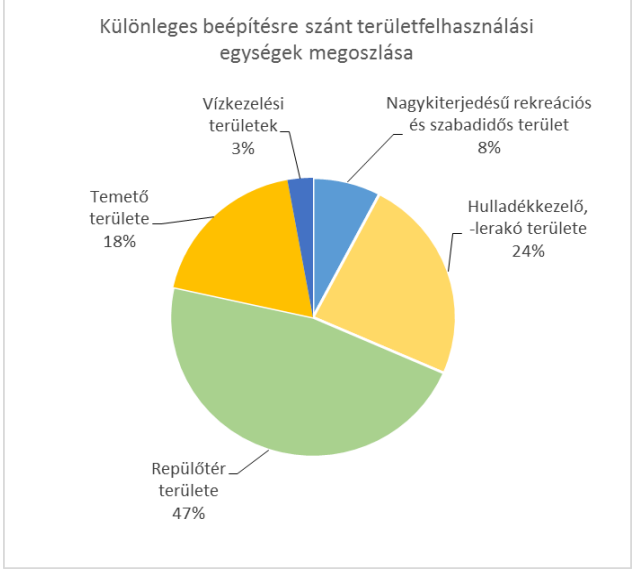
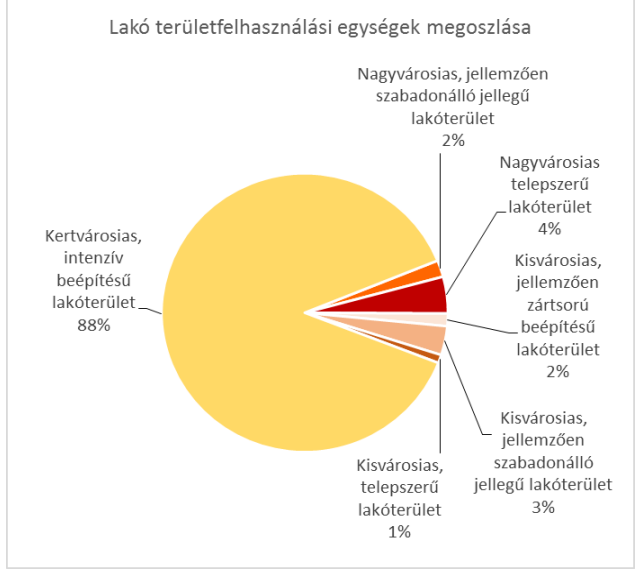
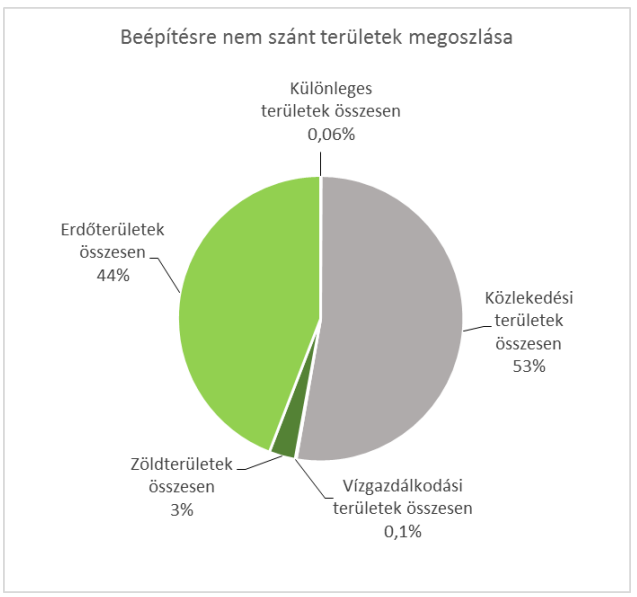
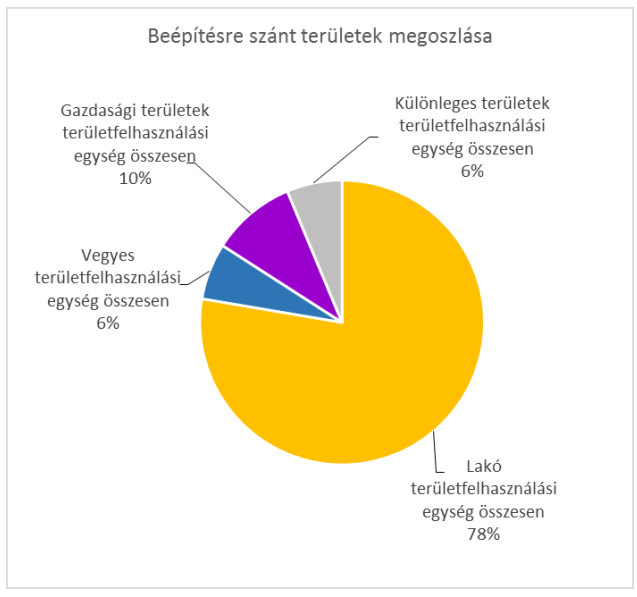
A TSZT 2015 Pestszentlőrinc-Pestszentimre területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

A kerület 62,7%-a (2421,7 ha) beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt, amelynek több, mint háromnegyede lakóterület. A beépítésre nem szánt területek nagy részét a közlekedési területek (53%) és az erdőterületek (44%) teszik ki.

Területfelhasználási egységek megoszlása a XVIII. kerületben

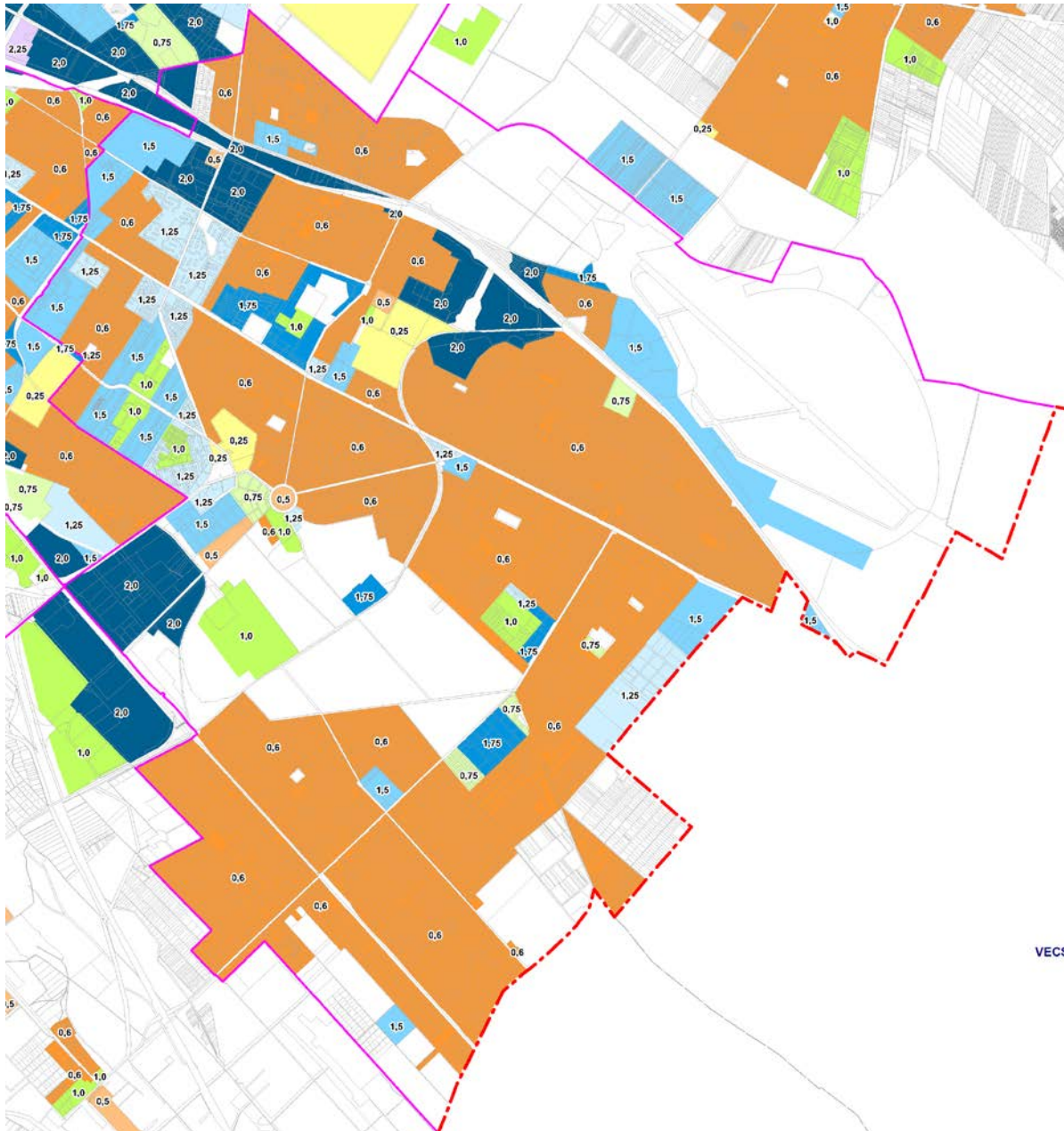
		ha			ha
Lakó területfelhasználási egység			Különleges területek		
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	36,49	Kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Ez	0,72
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	80,31	Temető területe	Kb-T	0,21
Kisvárosias, jellemzően zártos beépítésű lakóterület	Lk-1	27,15	Különleges területek összesen:		0,94
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	63,23	Közlekedési területek		
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	18,14	Közúti közlekedési terület	KÖu	124,66
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	1 655,58	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	42,10
Lakó területfelhasználási egység összesen:		1 880,89	Légi közlekedési terület	KÖl	591,02
Vegyes területfelhasználási egység			Közlekedési területek összesen:		757,78
Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	33,90	Vízgazdálkodási területek		
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	82,40	Folyóvizek medre és partja	Vf	1,94
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	39,22	Vízgazdálkodási területek összesen:		1,94
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		155,51	Zöldterület		
Gazdasági területek területfelhasználási egység			Közkert, közpark	Zkp	42,86
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	46,38	Zöldterületek összesen:		42,86
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	165,63	Erdőterület		
Energiatermelés területe	Gip-E	20,75	Védelmi erdő	Ev	31,96
Gazdasági területek területfelhasználási egység összesen:		232,76	Közjóléti erdő	Ek	603,22
Különleges területek területfelhasználási egység			Erdőterületek összesen:		635,18
Nagyterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	11,75	Beépítésre nem szánt területek össz:		1438,7
Hulladékkezelő, -lerakó területe	K-Hull	36,37			
Repülőtér területe	K-Rept	71,58			
Temető területe	K-T	28,45			
Vízkezelési területek	K-Vke	4,38			
Különleges területek területfelhasználási egység összesen:		152,53			
Beépítésre szánt területek összesen:		2421,70			

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A bsá jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a bsp jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

15. ábra: A területfoglalási egységek a XVIII. kerületben

A XVIII. kerületben a terv által meghatározott *általános beépítési sűrűség* (bsá²) értékek 0,25 és 2,0 között szóródnak. Köszönhetően a viszonylag homogén kertvárosias lakóterületeknek a kerület több mint háromnegyedén 0,6 a bsá értéke. Magasabb 2,0 bsá értékek az intézményi vegyes területen Szemeretelepen, valamint a kerület gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló területein találhatóak.

16. ábra: A XVIII. kerületben a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei

Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

A TSZT számos, a kerületi terveszközből rugalmasan kezelhető elemet is tartalmaz a szerkezeti terv tervlapjain és leírásában, amelyek részben a területfelhasználás leírásának figyelembevételével érvényesülnek, részben maga az FRSZ tartalmaz ezekre vonatkozó rendelkezéseket, paramétereket. Ilyen például az átmeneti területfelhasználás lehetősége. A XVIII. kerületben három területen került jelölésre

² bsá/általános beépítési sűrűség: a területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók beépítési sűrűségének értéke.

átmeneti területfelhasználási egység: kettő gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület, egy pedig kertes mezőgazdasági terület.

Területfelhasználási egység	Átmeneti területfelhasználási egység	Terület (ha)
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2 Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2 9,34
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2 Kertes mezőgazdasági terület	Mk 1,15

A TSZT 2015 egyik fontos közúthálózati eleme a Nagy-Burma vasút mentén tervezett Külső keleti körút. A kertvárosias lakóterületeken a körút felszín alatt, alagútban kerül átvezetésre; jelenleg Szemeretelepen két alternatív nyomvonalat is szerepeltet a terv.

A Lakatos út és a Felsőcsatári út összekötésére a Budapest-Cegléd vasútvonal különszintű keresztezését biztosító műtárgy tervezett.

A városi kötöttpályás közlekedés fejlesztésébe tartozik az Üllői úti villamos meghosszabbítása a városhatárig, elérve Vecsés közigazgatási területét is. Továbbá a XIX. kerületi Ady Endre úti villamos meghosszabbítása a Gloriett-telepig.

A repülőtér belvárosi kötöttpályás kapcsolata biztosítható a Budapest-Cegléd vasútvonal városhatár térségében elágazó szárnyvonalával.

A nagysebességű vasútvonal a Liszt Ferenc Budapest nemzetközi repülőtér térségében felszín alatt kerülne átvezetésre. Ez a fejlesztés első sorban Budapest nemzetközi kapcsolatainak javítására szolgál.

Tervezett településszerkezeti jelentőségű kerékpárutak épülnek a Ferihegyi gyorsforgalmi út, az Üllői út, a Nagykőrösi út, a Margó Tivadar utca, a Halomi út, és a Külső keleti körút nyomvonalára mentén.

Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat (KVSZ) és a szabályozási tervek (SZT)

Budapest XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testülete a **60/2006. (IX. 12.) önkormányzati rendeletével** fogadta el a kerület Városrendezési és Építési Szabályzatát (PPVSZ). Elsősorban ez, valamint az egyéb hatályban lévő szabályozási tervek (KSZT-k) alapján lehet a kerületben építési tevékenységet folytatni. A PPVSZ igen, de a KSZT-k nem terjednek ki a kerület teljes közigazgatási területére. A új szabályozási terv készítése során a KSZT-k szöveges részei a PPVSZ IV. fejezetébe épülnek be, egyidejűleg a 3. mellékletet képező szabályozási tervlapok kiegészülnek. A PPVSZ 8. sz. függelék sorolja fel a 36 hatályos tervet (I. a jelen dokumentáció Mellékletek című részét).

SWOT / FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS

ERŐSSÉGEK

- A kerületi fejlesztési és településfejlesztési dokumentumok megfelelő összhangja;
- Sokrétű ágazati stratégia készült el, melyek tematikájukban jól kapcsolódnak az uniós célkitűzésekhez;
- Sikeresen elnyert és eredményesen lezárt EU-s pályázatok tapasztalata / Megújuló energiafelhasználás növelése közintézményeknél, Lakatos lakótelep közösségi célú városrehabilitációs programja, Havanna lakótelep szociális városrehabilitációja, Iciri-piciri Bölcsőde a peremkerületben, Napsugár Óvoda bővítése, Zöld Kerület-Zöld Partnerség, Szervezetfejlesztés az önkormányzatnál/;

GYENGESÉGEK

- A kerületi koncepcióban és stratégiában foglalt főbb célkitűzésekből, akcióterületek fejlesztési elképzeléseiből kevés valósult meg / Pestszentimre városközpont funkcióbővítő rehabilitációjának I. üteme, Havanna lakótelep szociális városrehabilitációja/;

-
- A TSZT és az FRSZ 2015 által meghatározott szabad fejlesztési potenciálról a kerület saját hatáskörében, a kerületi tervszközökben rugalmasan, mérlegelve rendelkezhet;

LEHETŐSÉGEK

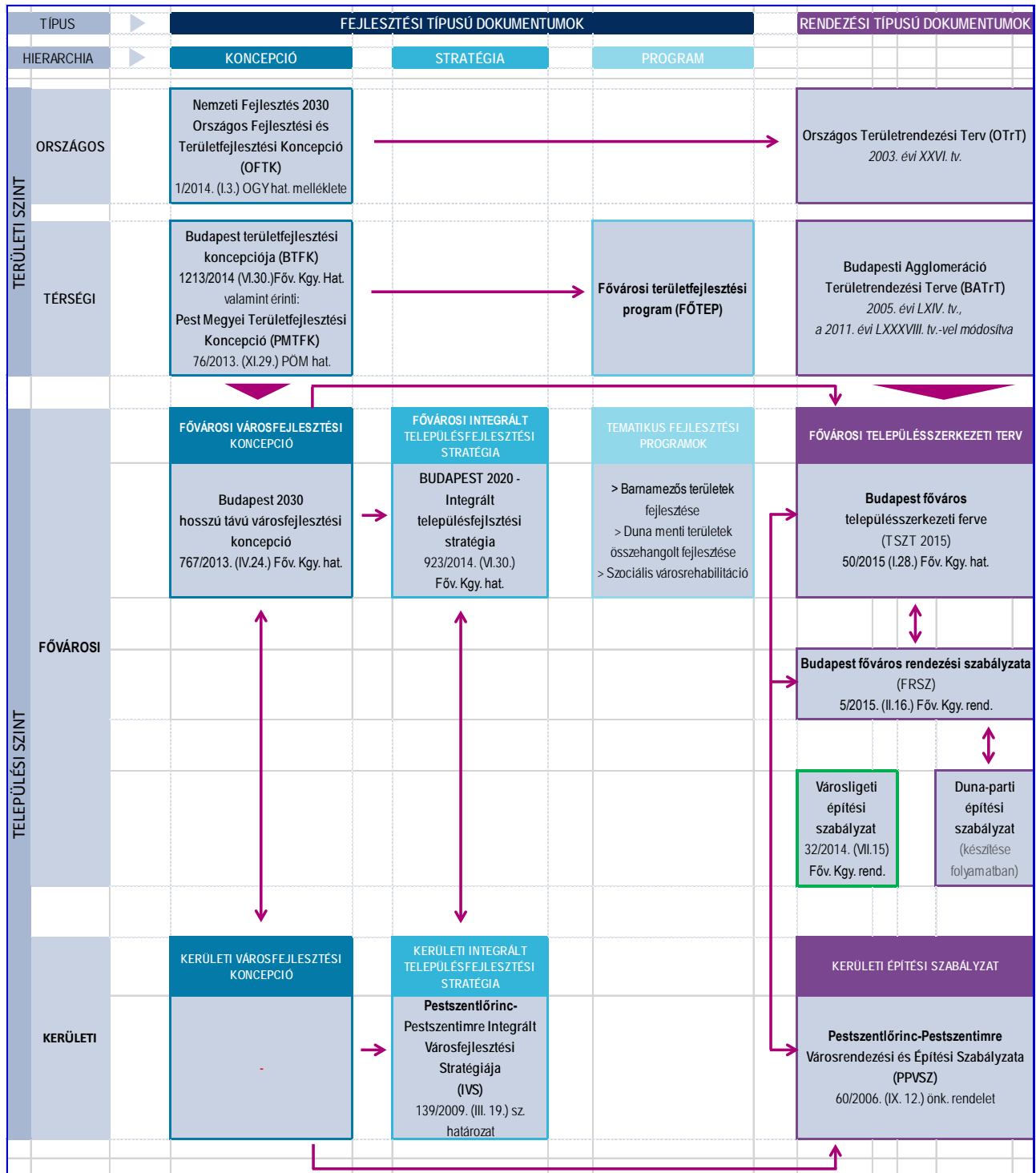
- Szabad beépíthető területek a kereskedelmi és szolgáltató egységek letelepüléséhez / a pakura-tavak területén;
- Jól előkészített közlekedési projekt (például: Margó Tivadar u. – Baross utca kereszteződésében körforgalom).

VESZÉLYEK

- A fejlesztések következtében megnövekvő forgalom kedvezőtlen hatással lehet a lakófunkciójú városrészekre.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Akcióterületek meghatározása, felülvizsgálata.
- Új szerkezeti terv kerületi szintre való leképzése, új KÉSZ készítése.

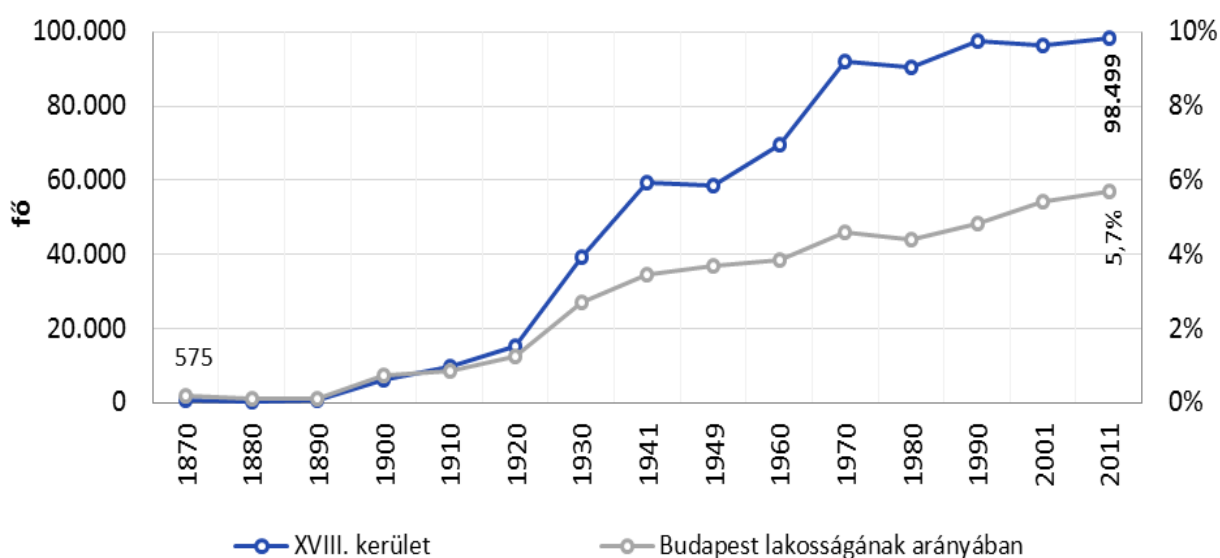
17. ábra: A XVIII. kerületre vonatkozó fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés

I.3. A KERÜLET TÁRSADALMA

DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG

A népességszám alakulása

A magyar statisztika 1870-től végez modern kori népszámlálást, a jelenlegi területen elterülő kerület akkori lakosságszáma 575 fő volt. A 20. század 20-as éveitől megfigyelhető megugrás és további dinamikus növekedés folyamatában jelentősebb megtorpanást a második világháború emberi veszteségei³, majd az 1970-es évektől a főváros gazdaságának – főként központilag irányított - erőteljes fejlesztésének lelassulása okoztak. **A kerület népességszámát a rendszerváltás óta csak mérsékelt ingadozások jellemezték: 1990-ben 97.700 fő, 2001-ben 96.353 fő, 2011-es adatok alapján 98.499 fő.**

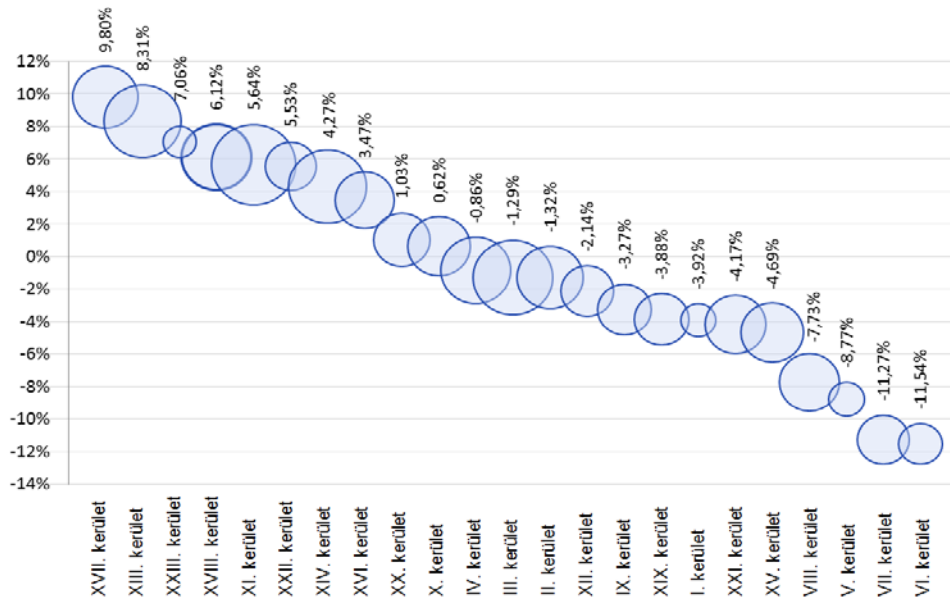
18. ábra. A XVIII. kerület népességszám és annak Budapest népességszámához viszonyított aránya, 1870-2011.

Forrás: KSH (népszámlálási adatok)

A népességváltozás folyamatát a 2001-2013 közötti intervallumon és kerületi összehasonlításban is szemügyre véve láthatjuk, hogy a főváros egészének ezen időszak alatti, gyakorlatilag stagnáló népességszámán belül a 23 kerület eltérő képet mutat. A lakónépesség tekintetében a legnagyobb - 7% alatti - veszteséget egyértelműen a többnyire sűrűn lakott, több esetben leromlott ingatlanállománnyal rendelkező belső pesti kerületek szenvedték el, míg a külső (vagy külsőbb) kerületek döntő többségében növekedés volt megfigyelhető.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakónépessége a vizsgált 2001 (95.478 fő) és 2013 (101.317 fő) közötti időszakban **6,12%-kal nőtt**, amivel az összes kerület között a **4. legdinamikusabban gyarapodó kerületnek** számít.

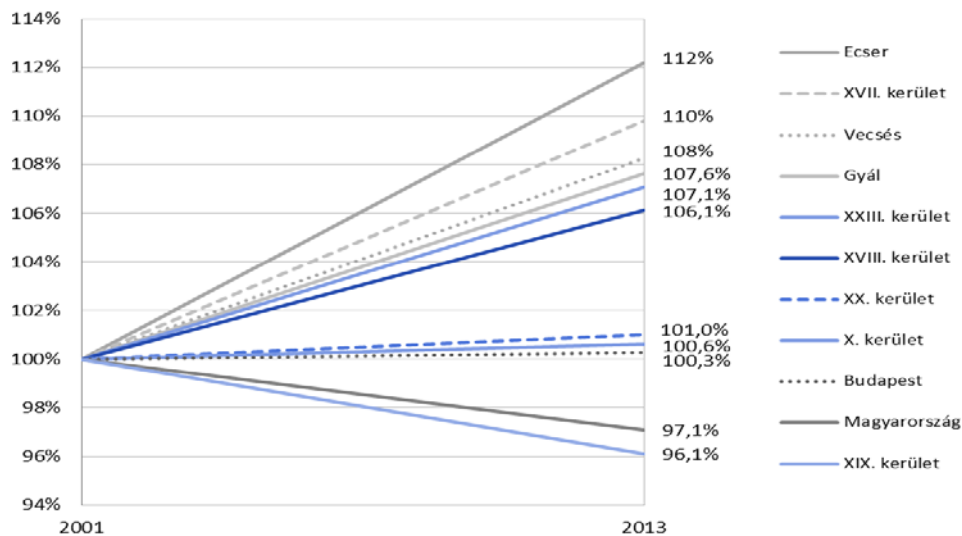
³ 1949-ben közel 1%-kal éltek kevesebben a területen, mint 1941-ben.

19. ábra: A budapesti kerületek lakónépességének változása, 2001-2013.

Forrás: KSH. A kerületeket szimbolizáló buborékok területe a területegységek népességszámával arányos.

E jelentős növekedési ütem ellenére a főváros közigazgatási határán kívül eső, vizsgálatba vont települések (Gyál, Vecsés és Ecsér⁴) esetében még a kerületénél is magasabb növekedési értékeket kapunk, ami elsősorban a szuburbanizációs folyamat hatásának, másodsorban pedig e települések általánosságban kedvezőbb természetes szaporodási arányainak tudható be.

20. ábra: A lakónépesség számának változása, 2001-2013. (2001 = 100%)

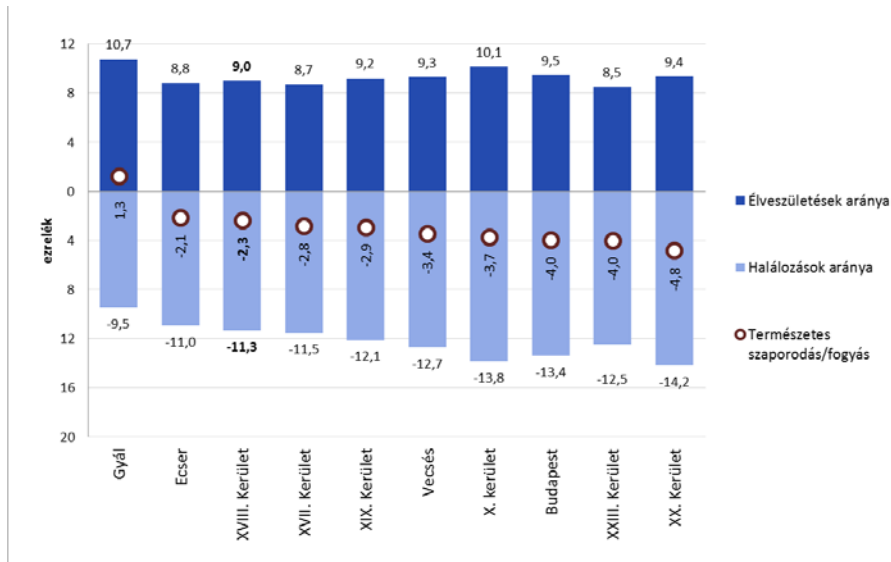
Forrás: KSH

Természetes népmozgalom és vándorlási különbözet

A természetes népmozgalmat meghatározó születési és halálozási arányszámok tekintetében megállapítható, hogy a XVIII. kerületben a 2001-2013-as időintervallumra számított ezer lakosra jutó

⁴ A továbbiakban a kerület társadalmi és gazdasági jellemzőinek vizsgálata során a kerülethez földrajzi értelemben nem kapcsolódó, ám azzal gazdasági partnerségi kapcsolatot ápoló Ecsér települést is bevontuk a vizsgálatba.

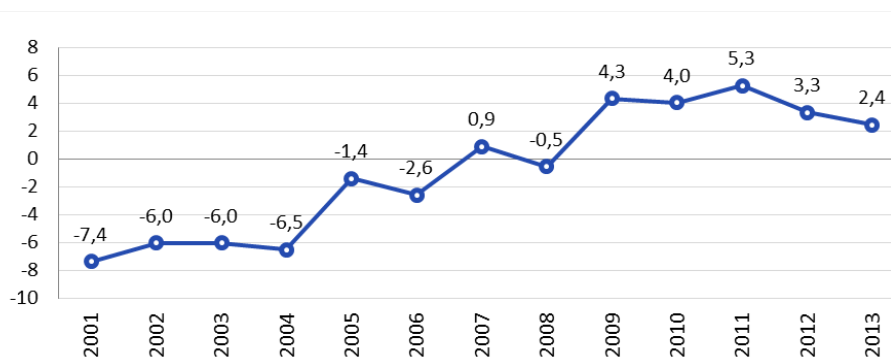
élveszületések átlagos száma 9,0 fő, amivel a vizsgált kerületek rangsorának végén foglal helyet, a főváros arányánál némiképp kedvezőtlenebb helyzetben. A **kerületet jellemző természetes fogyásért** a nyers halálzási arányszám (11,3 ezrelék) nyers élveszületési arányszámnál magasabb értéke a felelős, **azonban a kerület még így is igen kedvező pozíciót tudhat magáénak** a szomszédos kerületekhez és a környező településekhez viszonyítva (21. ábra). Demográfiai szempontból a legkedvezőbb arányról a szomszédos Gyál esetében beszélhetünk: itt a fővárosi 4,0 ezrelékes természetes fogyással ellentétes, ritkaságszámba menő folyamat, természetes szaporodás figyelhető meg.

21. ábra: A természetes szaporodás, ill. fogyás mértéke a vizsgált területrészeken.

Forrás: KSH (állandó népességi adatok) 2001-2013 évek arányainak átlaga.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre **vándorlási különbözetét** először évenkénti bontásban megvizsgálva láthatjuk, hogy a 2001-2004 közötti évek **negatív, stagnáló trendje után 2004-től jelentős, tartós emelkedés** figyelhető meg a mutató esetében: **2007-ben már migrációs többlet jellemezte** a kerületet (22. ábra). A vándorlási egyenleg 2011-ben már 5,3 fő/ezres értékkel tetőzött, ami után azonban a többlet mértékének csökkenése tapasztalható (2013-ban közel a felére 2,4 fő/ezres lakos).

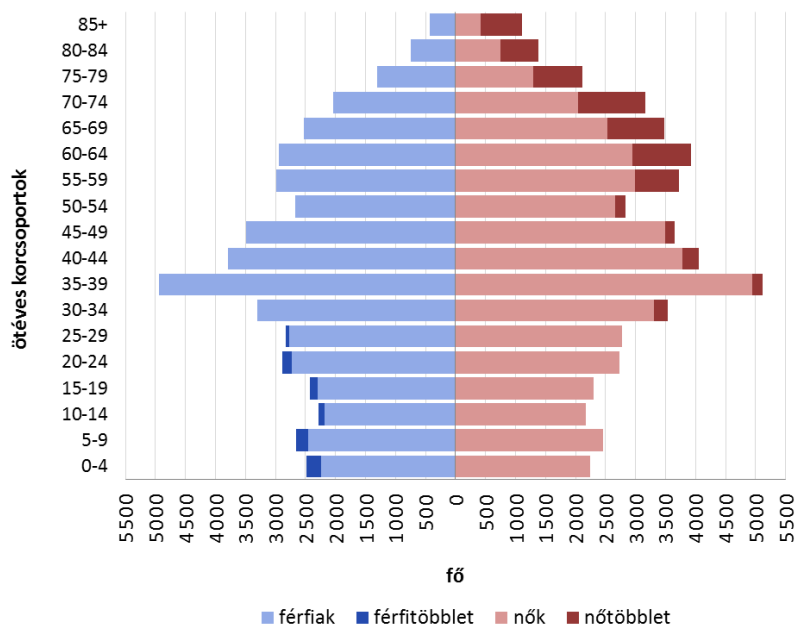

22. ábra. Ezer főre jutó vándorlási különbözet, 2001-2013.

Forrás: KSH (állandó népességi adatok, állandó és ideiglenes vándorlások)

A népesség nemek és korösszetétel szerinti vizsgálata

A kerület lakosságának kor és nemek szerinti összetételében az országoshoz hasonló jellemzők **rajzolódnak ki**: a fiatalabb korcsoportokban (0-24 éves korúak) egyértelmű férfitöbblet tapasztalható, amely a 0-4 éves korcsoportban eléri a 7,8%-os különbségi mértéket. A nők 30 éves kor felett már nagyobb súllyal reprezentáltak, 55 éves kor felett a létszámbeli dominanciájuk különösen jelentőssé válik, majd a 80-84 éves korcsoportban számuk a férfiak számának már közel kétszerese.

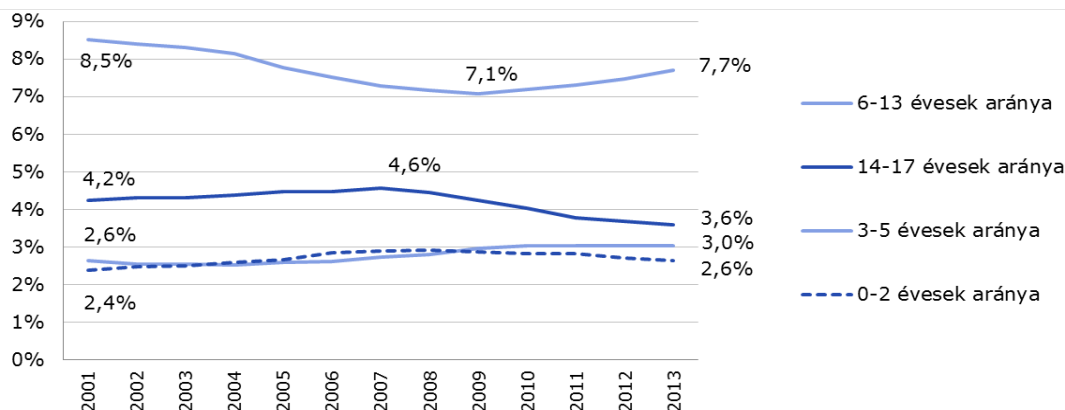
23. ábra: A XVIII. kerület népességének korcsoportonkénti szerkezete, 2013.

Forrás: Önkormányzat (február 19-i állapot, állandó népesség)

Az egyenlő osztályközű, 5 éves korcsoportokra bontás mellett érdemes külön megvizsgálni a gyermekek és fiatalok esetében a **köznevelési intézményváltáshoz kötődő korévek mentén felosztott korcsoportok** elmúlt bő egy évtizedben történt **létszámváltozását** is. Erre vonatkozóan a KSH állandó népességi adatait használjuk, ami a lakónépesség két népszámlálás közötti továbbvezetett értékei okozta torzításoktól is mentes arányokat ad.

A **0-2 éves**, vagyis harmadik életévüket még be nem töltött gyermekek száma a 2001-es 2.291 főről 2013-ra 362 fővel, **2.653 főre nőtt**, ami 15,8%-os bővülést jelent. A korcsoport népességen belüli aránya a teljes időszakot vizsgálva emelkedett (2,4%-ról **2,6%-ra**), azonban az is elmondható, hogy az utolsó két évben mind az abszolút számukat, mind pedig az arányukat tekintve is csökkenés figyelhető meg.

A **3-5 éves**, óvodás korú gyermekek létszáma is **növekedett**, a 2001-es 2.535 főről nagyjából egyenletes ütemben **3.050 főre** (2013), ami 20,3%-os változásnak felel meg. Ahogy az már fentebb is olvasható, a bölcsődés korú (0-2 éves) gyermekek létszámának és számarányának utóbbi években megfigyelhető csökkenése ebben a korosztályban is megmutatkozik majd a későbbiekben. Ez az óvodai férőhelyek tervezésénél lehet fontos szempont.

24. ábra: A gyermek- és fiatalok életkor szerinti korcsoportos megoszlása a kerületben, 2001-2013

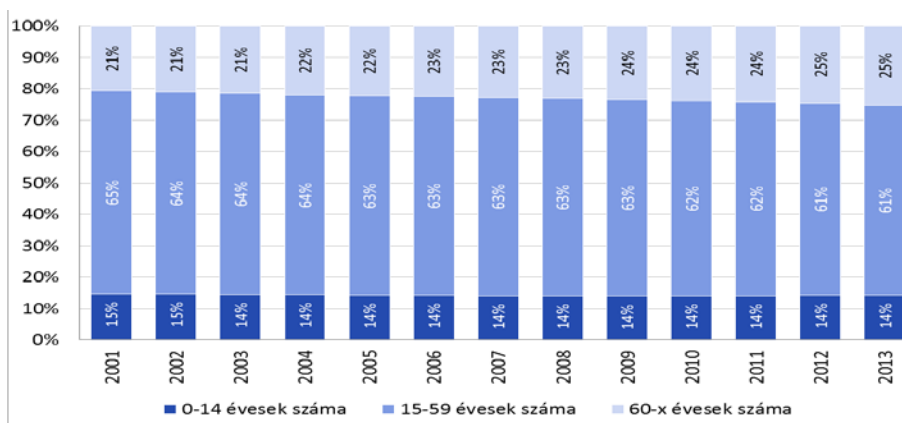
Forrás: KSH, állandó népességi adatok.

A 6-13 évesek a legnépesebb korosztály a gyermek- és fiatalkorúak között. Részarányuk a vizsgált időszakban eleinte folyamatosan csökkent, majd a 2009-es mélypontot követően emelkedni kezdett (7.754 fő 2013-ban). Ezzel szemben a 14-17 éveseknél ez a trend fordítva alakult: 2001-2007 között arányuk lassú ütemben évről évre nőtt, majd gyors ütemben, hat év alatt majdnem 20%-kal visszaesett (2013-ban 3.618 fő volt a 2009-es 4.498 fővel szemben). Mivel előbbi korcsoportnál növekvő létszám figyelhető meg, számítani kell arra, hogy ennek hatása néhány éven belül az utóbbi korcsoportban is megmutatkozik majd, így **szükség lesz a középiskolai férőhelyek számának újragondolására.**

Korcsoporti beosztás

A kerület állandó népességén belül 14.316 fő volt a **15 éves kor alattiak** száma 2013-ban (a teljes lakosság **14,2%-a**), ami kedvezőbb Budapest 13,1%-os átlagához képest. Mivel a kerület **15-59 év közötti lakosságának aránya** a főváros átlagával közel megegyezik (XVIII. kerület **60,6%**, Budapest 60,2%), a népesség **60 év feletti** csoportja a kerületben értelemszerűen kisebb részarányt (**25,2%**) képvisel.

A 2001-től vizsgált időszak változásait tekintve viszont **e relatíve kedvező arány folyamatos romlása figyelhető meg.** A 15 év alatti lakosok arányának viszonylag kismértékű csökkenése (0,4 százalékpont) mellett **az időskorúak arányának jelentős** (4,6 százalékpontos), a főváros egészénél is nagyobb **növekedése tapasztalható.**

25. ábra: A kerület népességének korcsoporti összetétele, 2011-2013.

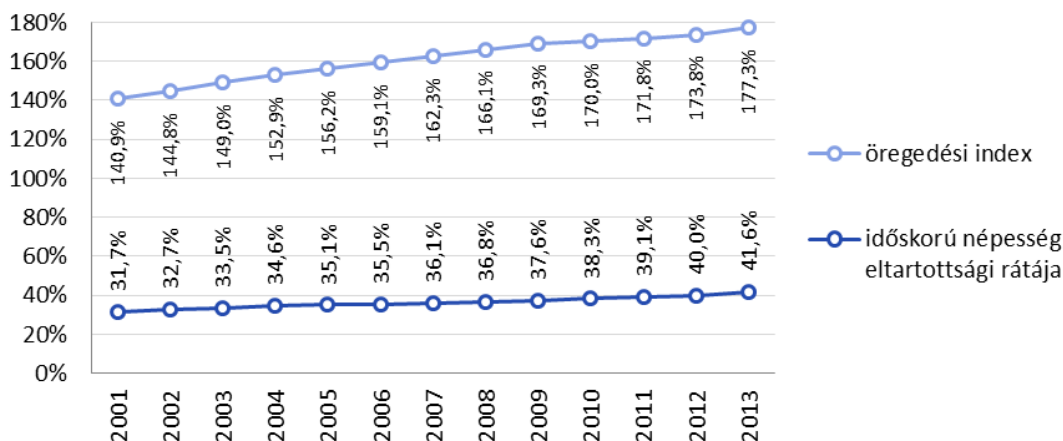
Forrás: KSH

Eltartottsági ráta

A népesség különböző korcsoportjainak eltartottsági rátája különösen a helyi ellátórendszer fenntarthatóságának jellemzésére alkalmazható.

A XVIII. kerületben a 60 év felettieknek a 15-59 éves korúakhoz viszonyított arányát kifejező **idős népesség eltartottsági rátája** relatíve **magas**. 2013-ban a város **száz 15-59 éves lakosára 41,6 időskorú** személy eltartása hárul. A főváros egészének értéke ugyan magasabb (ugyanebben az évben 44,3), a vizsgált időszak alatti változása (7,8 százalékpont) azonban jóval a kerületi érték (9,9 százalékpont) alatt marad. Figyelemre ad okot továbbá az **öregedési index** – az időskorú népesség 15 év alatti lakosokhoz viszonyított – **magas, 177,3%-os aránya** is.

Általánosságban megállapítható tehát, hogy a legtöbb budapesti kerülethez és magyarországi településhez hasonlóan a XVIII. kerületnek is **elsősorban az előrejelzett lakosság miatt felmerülő problémákkal kell szembenéznie.**

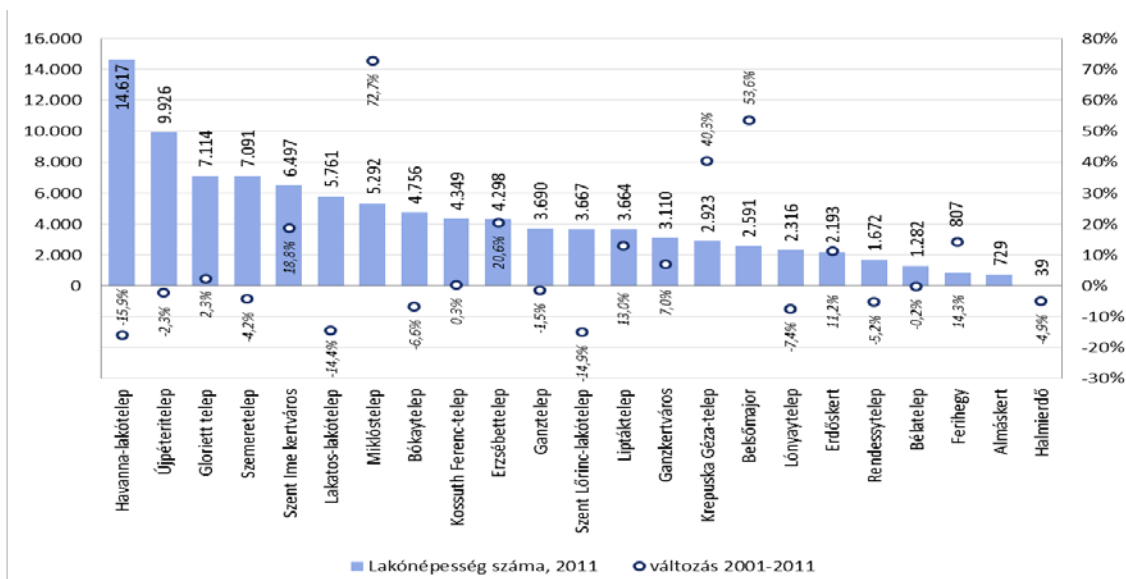

26. ábra: A kerület demográfiai fenntarthatósági mutatói, 2001-2013

Forrás: KSH

A kerületszervek népességi jellemzői

A legutóbbi népszámlálás időpontjában regisztrált 98.384 fő⁵ lakónépesség 23, jelentős méretbeli különbségeket mutató kerületszerve között oszlik meg. A **kerület népességének közel egyharmada lakótelepeken lakik**, melyből a legnagyobb méretű Havanna-lakótelep 14,9%-kal részesedik. A második legnépesebb kerületszerve a családi házas beépítésű Újpétertelep (9.926 fő), majd egy ugyancsak tömbjellegű beépítéssel bíró területszerve, a Glorieta-telep következik (7.114 fő).

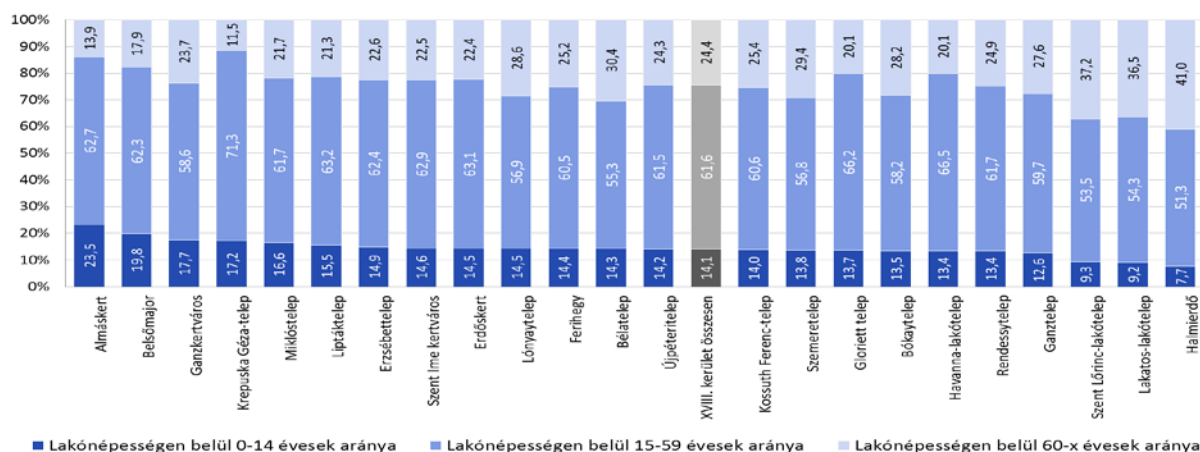
27. ábra: A XVIII. kerület kerületszerveinek népességszáma és annak változása, 2001-2011.

Forrás: KSH

A további, kerületszervei bontásban szereplő adatok elemzése során figyelembe kell venni az összesen 23 erősen különböző jellegű kerületszerve eltérő népességi súlyát, ami az adatok összehasonlítása során esetenként jelentős torzítást eredményez. Különösen igaz ez a 2011-ben csupán 39 fő lakónépességű Halmierdő kerületszerve esetében.

⁵ A lakcím nélküli hajléktalanok adatai nélkül.

Jelentős különbségek rajzolódnak ki a kerületrészi szintű korcsoporti vizsgálatok során is: A legfiatalosabb korszerkezettel az ezer fő alatti lakosságszámú kertvárosi, főként újépítésű házakból álló Almáskert rendelkezik (a 15 év alattiak aránya 23,5%), ahol egyben az egyik legkisebb arányban élnek időskorú lakosok. További relatíve kis 60 év feletti lakosságarányú kerületrész még a Krepuska Géza-telep (egykori Alacskai úti ltp.), valamint a szintén alacsony népességszámú Belsőmajor is. A fiatalok aránya Halmierdő, Lakatos-lakótelep és Szent Lőrinc-lakótelep esetében a legalacsonyabb, ezzel együtt ezen területek lakosságának elöregedése végesen gyors: lakosságuk 2011-ben 37-41%-ban 60 év felettiekből állt.

28. ábra: A kerületrészek népességének korcsoporti összetétele, 2011.

Forrás: KSH (a 15 év alattiak aránya szerint csökkenő sorrendbe rendezve)

KÉPZETTSÉG

Iskolai végzettség a megfelelő korú népességben belül

A legalább nyolc általános iskolai osztályt végzettek arányának elmúlt évtizedekben történt nagyarányú javulása után 2001 és 2011 között ebben csupán kismértékű növekedés volt tapasztalható Magyarországon: inkább a legalább érettségivel, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya emelkedett jelentős mértékben.

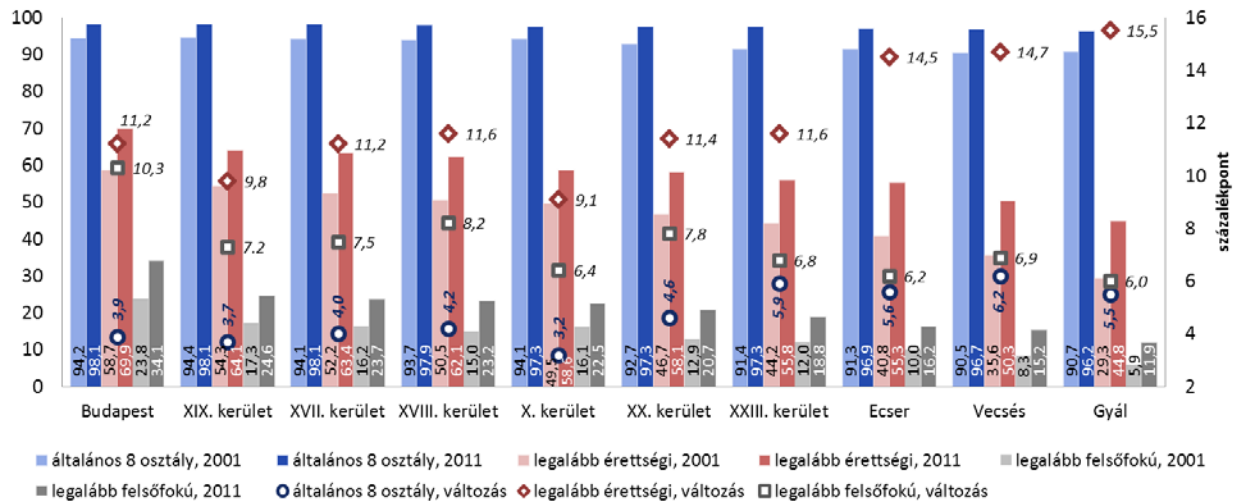
Az országos trendeknek megfelelően a vizsgált budapesti kerületekben és a XVIII. kerülettel szomszédos Pest megyei településeken is **szinte teljes körűvé vált az általános iskolai végzettség** (a 15 év felettek körében **97-98%**).

A kerület 18 év feletti lakosságán belül a legalább **érettségivel rendelkezők aránya** 2011-ben **62,1%** (50.752 fő), amivel a vizsgált kerületek/települések közötti **rangsor felső harmadában** foglal helyet (a többi terület egység értékei 56 és 64% között változnak), azonban a budapesti kerületek összehasonlításában a rangsor utolsó harmadában szerepel.

Hasonló **pozíciót tudhat magáénak** Pestszentlőrinc-Pestszentimre a **felsőfokú képesítést szerzettek aránya esetében**: a 25 év felettek **23,2%**-a rendelkezik ilyen végzettséggel (17.192 fő). Az érték a vizsgált települések részarányának többségénél (19 és 25% körüli értékek) magasabb, de a fővárosi átlagnál (34,1%) megint csak alacsonyabb. Ecser, Vecsés és különösen Gyál esetében viszonylag alacsony értékeket (12-16%) kapunk.

A XVIII. kerületi végzettségi mutatók 2001 óta mért változásának mértéke többnyire megegyezik a többi vizsgált kerület és település átlagával, a felsőfokú végzettségük esetében viszont a kerület Budapest után - 8,2 százalékponttal - a második legelőkelőbb helyen található.

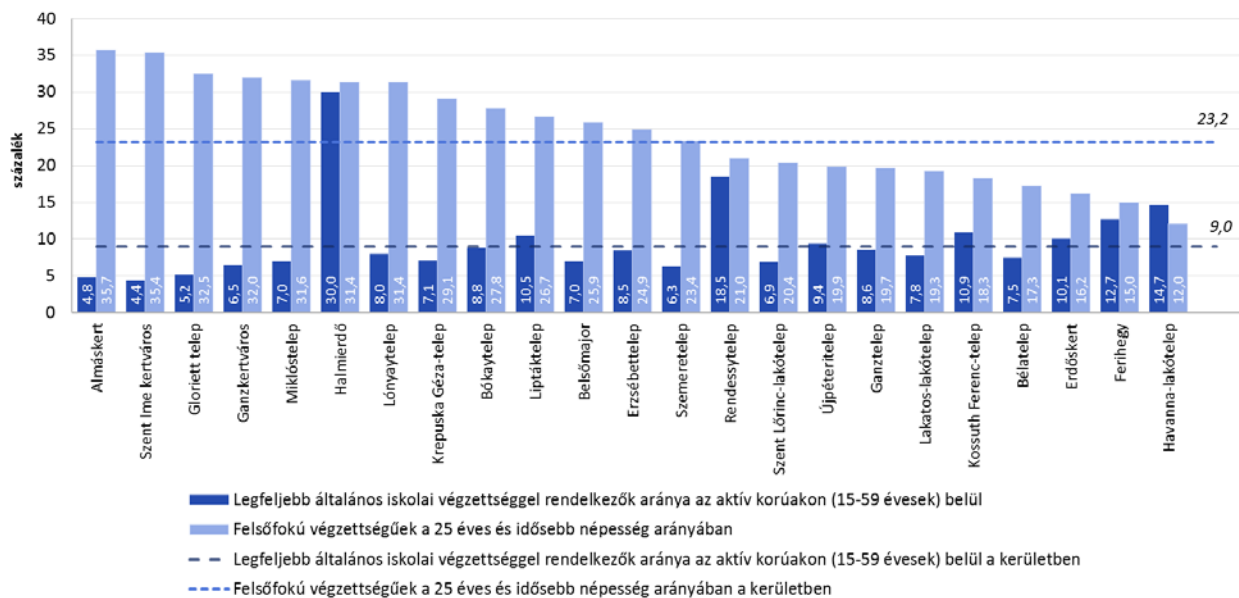
A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében korcsoportonként jelentős eltérés tapasztalható a fiatalabbak, és ezen belül a nők javára.

29. ábra: A XVIII. kerület és a többi vizsgált terület egység lakosságának iskolázottsága, 2001-2011.

Forrás: KSH. A különböző képesítésekkel rendelkezők azonos korú népesség belüli részarányával és azok változásával. A 2011-es legalább általános iskola 8 osztályos végzettséggel rendelkezők arányértékei szerint sorba rendezett adatsor.

A kerületrészek között markáns különbségek rajzolódnak ki: a **legmagasabb felsőfokú végzettségi arányokkal** az új beépítésű **Almáskert** és **Szent Imre kertváros** kerületrészek büszkélkedhetnek (a megfelelő korú népesség 35,7% és 35,4%-a rendelkezik ilyen végzettséggel). **Ezzel éles ellentétben áll a Havanna-lakótelep mutatója (12,0%), ahol** ezzel párhuzamosan relatíve magas a **legfeljebb nyolc általános iskolai osztályt végzett** aktív korú lakosok aránya (14,7%).

30. ábra: A népesség iskolai végzettsége a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.

Forrás: KSH

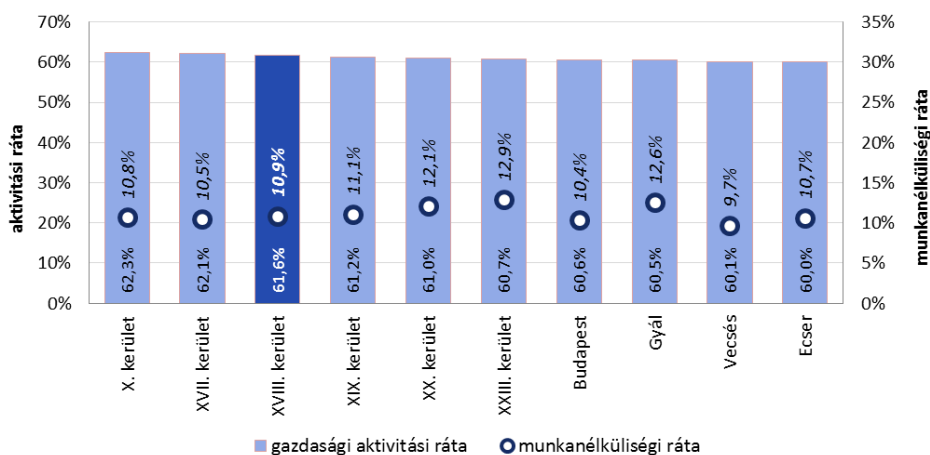
FOGLALKOZTATOTTSÁG

Aktivitási arány, munkanélküliség

A XVIII. kerület lakosságából **42.748 fő** volt **foglalkoztatott** és **5.218 fő** volt **munkanélküli** 2011-ben, a **gazdaságilag aktív** népességet pedig ezek együttes száma adja: **47.966 fő**. A nemzetközi

összehasonlításokban használt, 15-74 éves népességen belül vizsgált **aktivitási arányszám** a kerület esetében **61,6%** volt 2011-ben, amely **mind az összes vizsgált Pest megyei település, mind pedig a főváros azonos mutatójánál kedvezőbb** (31. ábra).

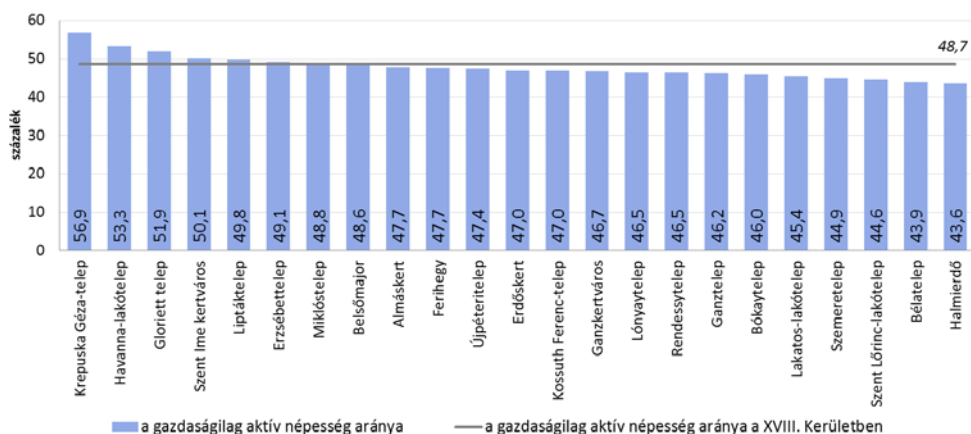
2011-ben a gazdaságilag aktív népességen belül értelmezett **munkanélküliségi ráta** Pestszentlőrinc-Pestszentimrén **10,9%** volt; ami a főváros 10,4%-os értékénél kismértékben kedvezőtlenebb.

31. ábra: A vizsgált területegységek lakosságának gazdasági aktivitása és munkanélküliségi rátája, 2011.⁶

Forrás: KSH

A **kerületrészek között** a teljes lakónépességen belül értelmezett **gazdasági aktivitási ráta javarészt 45-50% között mozog** (2011), jelentősebb eltérések csak az aktív korú népesség legnagyobb arányaival jellemezhető kerületrészek (Krepuska Géza-telep, Havanna-lakótelep és Gloriett-telep), valamint a népességszám tekintetében marginális és alacsony 15-59 éves korú lakossági arányú kerületrészek (Halmierdő, Bélatelep) között figyelhetők meg (32. ábra).

32. ábra: A gazdaságilag aktív népesség aránya a XVIII. kerület kerületrészeiben, 2011.

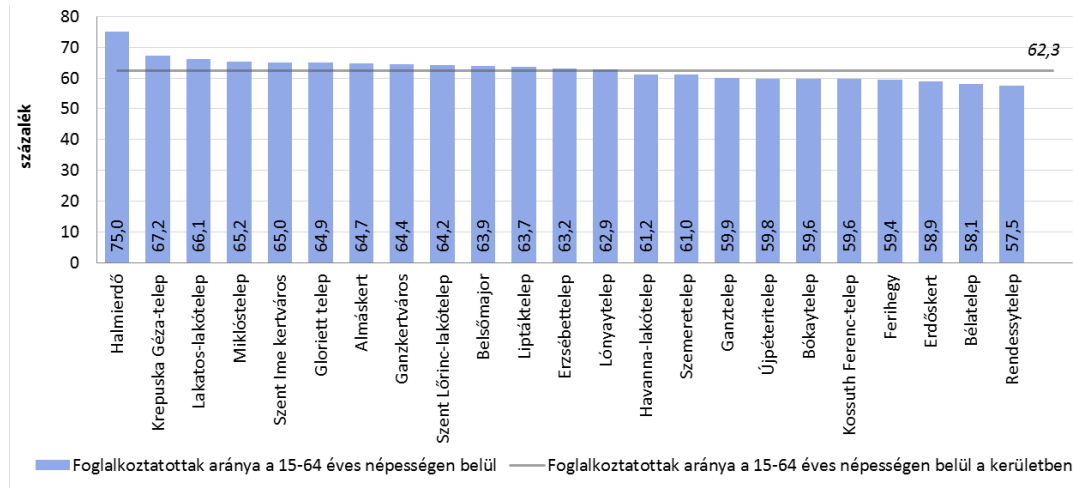
Forrás: KSH. Az arány a lakónépességen belül értelmezett.

Foglalkoztatottsági arány

A 15-64 éves lakosságon belül számolt **foglalkoztatottsági arány** szoros kapcsolatban áll az aktivitási rátával, továbbá részben tükrözi a végzettséggel kapcsolatos értékeket is: a **legkedvezőbb értékeket** a

⁶ A gazdaságilag aktív aránya a 15-74 éves korosztály, a munkanélküliségi ráta pedig a gazdaságilag aktívak százalékában értendő.

viszonylag újjépítésű társasházas **Krepuska Géza-telep** (67,2%) és a jelentős részben paneltechnológiával készült lakásokból álló **Lakatos-lakótelep** (66,1%) esetében fedezhetjük fel. A **legkedvezőtlenebb arányok** a 18,5%-ban csupán általános iskola 8 osztályt végzettek arányával jellemezhető **Rendessytelep** (57,5%), valamint a legalacsonyabb felsőfokú végzettségi aránnyal rendelkező kerületszervek közé tartozó **Bélatelep** (58,1%) és **Erdőkert** (58,9%) esetében áll fenn.

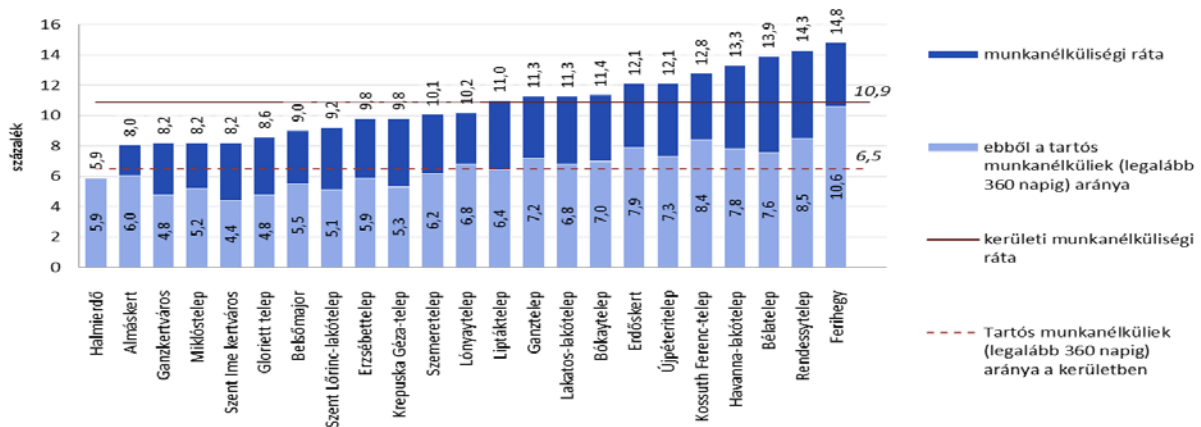

33. ábra: Foglalkoztatási arány a XVIII. kerület kerületszerveiben, 2011.

Forrás: KSH

Munkanélküliség, tartós munkanélküliek

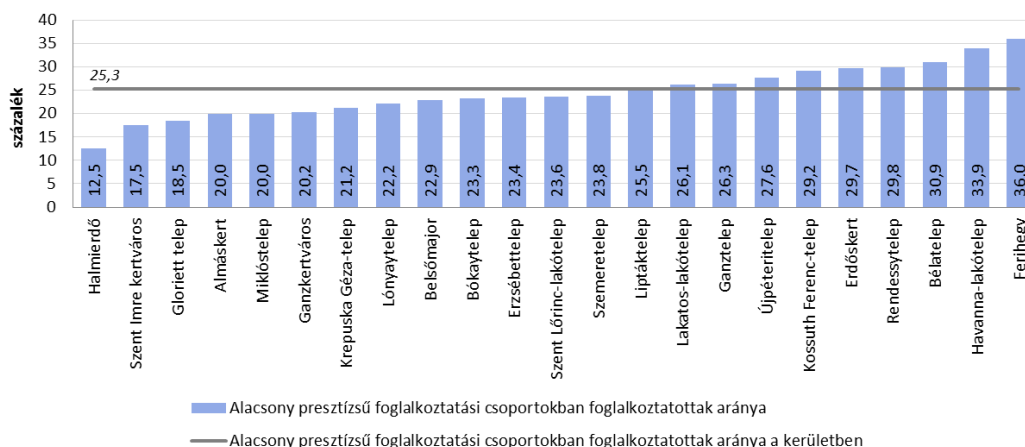
A **kerületi munkanélküliségi ráta** (a munkanélkülieknek a gazdaságilag aktív népességen belüli aránya, 2011-ben 10,9%) **nagyfokú belső differenciáltságot rejt**. A fiatalos korszerkezetű, kertvárosi beépítésű **Almáskert** gazdaságilag aktív lakosságának **csupán 8,0%-a** munkanélküli, és a városrészben elenyésző a tartósan állástalanok aránya is. **Ezzel szemben** a szintén alacsony lakónépességű **Ferihegy, Rendessytelep és Bélatelep** a relatíve **kedvezőtlen értékeikkel** hátrányosabb helyzetűek. Különösen kedvezőtlen továbbá a tartós munkanélküliek egyes esetekben magas aránya.

34. ábra: A munkanélküliek aránya a XVIII. kerület kerületszerveiben, 2011.

Forrás: KSH

A KSH a 7., 8., és 9. kategóriájú foglalkoztatási főcsoportokat⁷ alacsony presztízsűnek ítéli. Az ezer főnél népesebb kerületek között a Havanna-lakótelep értéke a legkedvezőtlenebb (foglalkoztatott lakosságának 33,9%-a végzett 2011-ben alacsony presztízsű munkát), csak Ferihegy előzi meg kerületi szinten. A legkedvezőbb arány az elenyésző lakosságszámú Halmierdő után az új beépítésű Szent Imre kertvárost jellemzi, de a 35. ábra alapján az is megállapítható, hogy a négy másik kerületi lakótelep jelentősen kedvezőbb értékekkel rendelkezik.

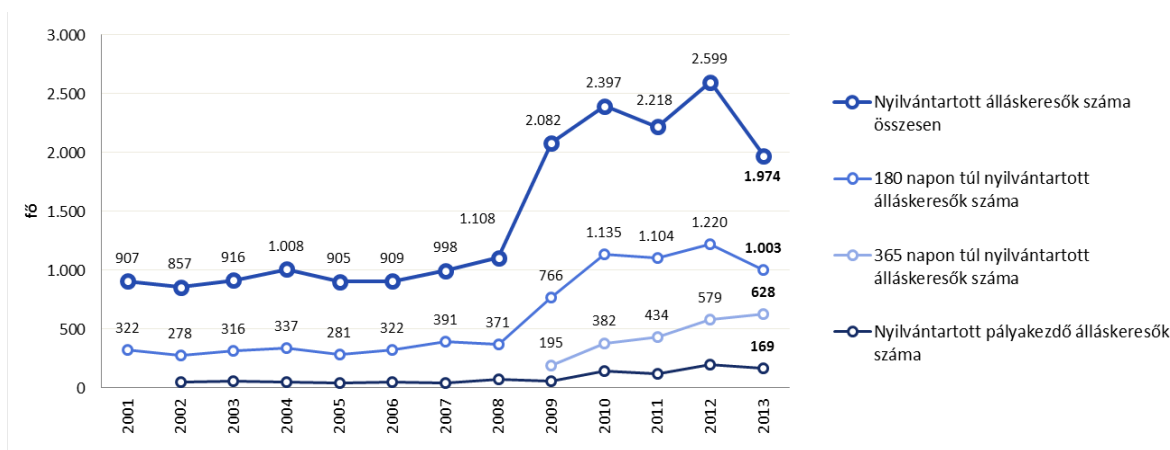

35. ábra. Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, 2011

Forrás: KSH

Álláskeresők, fiatal álláskeresők

A kerületben a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat **2014. december 20-án 1.631 fő álláskeresőt** tartott nyilván⁸. Közülük **426 fő (26,1%)** számít **tartósan** (365 napon túl) **munkakeresőnek**. A fenti adatokat a 2012-es értékekkel összehasonlítva igen jelentős eltéréseket tapasztalunk: **2012-ben 2.599 fő álláskeresőt regisztráltak, aminél a 2014 év végi érték 37%-kal alacsonyabb**. Ez többek között az országosan is kedvezőbb foglalkoztatási arányoknak, valamint a **2011-től működő közfoglalkoztatási rendszer** hatásainak tudható be. (A közfoglalkoztatási adatokat részletesebben alább mutatjuk be.)

36. ábra: Az álláskeresők számának változása a XVIII. kerületben, 2001-2013.

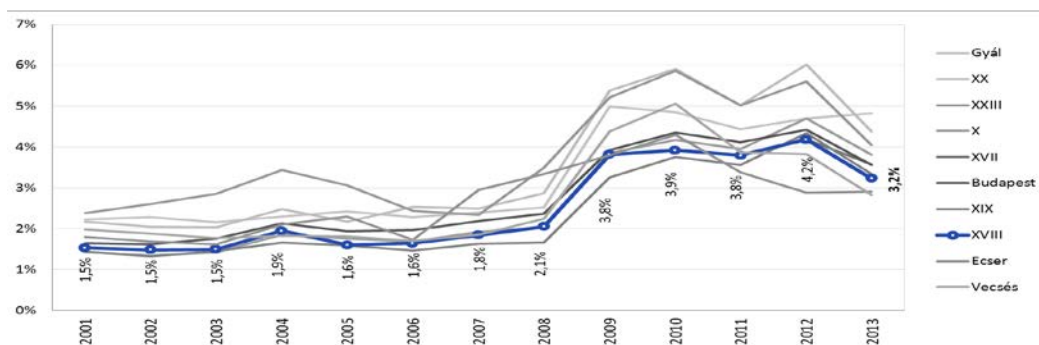
⁷ A FEOR-08 foglalkozási főcsoportjai alapján: 7 – Ipari és építőipari foglalkozások; 8 – Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők; 9 – Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások.

⁸ Tartózkodási hely szerint.

Forrás: KSH

A hosszabb időszaki vizsgálatból kitűnik, hogy az **álláskeresők száma** a gazdasági válság első évétől, **2008-tól ugrott meg erőteljesen**: csupán egy év alatt közel kétszeresére, majd a **2012. évet követően jelentősen csökkent**. A vizsgált 12 év alatt bekövetkezett **növekedés 118%-ot** tett ki, ami jelentősen kisebb a **180 napon túl álláskeresőként regisztráltak, illetve a pályakezdő álláskeresők számának** megugrásánál, melyek hozzávetőlegesen **meghármaszorozódtak** (36. ábra).

A kerület gazdaságilag aktív népességén belül értelmezett 10,9%-os munkanélküliségi arányától (2011.) jelentősen eltér a **regisztrált álláskeresők aktív korú (15-59 éves) népességén belüli aránya** (37. ábra). A **gazdasági válság** hatásaként erős megugrás tapasztalható – az érték a 2008-as **2,1%-ról 2012-re 4,2%-ra nőtt**, majd 2013-ra 3,2%-ra csökkent, miközben a kerületek mutatói között együttmozgás volt megfigyelhető.

37. ábra: A vizsgált területegységek álláskeresőinek az aktív korú népesség százalékában, 2001-2013.

Forrás: KSH

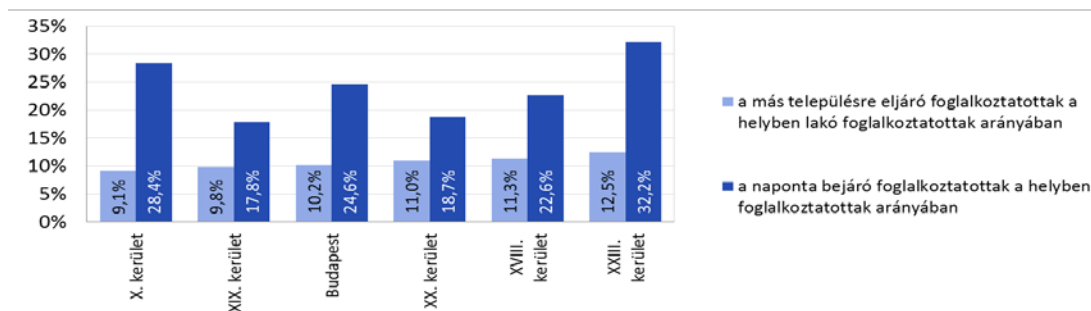
Közfoglalkoztatás

A Pestszentlőrinc-Pestszentimre közfoglalkoztatásának helyzetét részletesen bemutató elemzést „A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások” c. fejezet tartalmazza.

Ingázás

A 2011-es népszámlálás munkaerő-forgalomra vonatkozó adatai szerint a **XVIII. kerület foglalkoztatott lakosságának 11,3%-a jár naponta munkavégzés céljából más településre**⁹, és a helyzetfeltárás során vizsgált többi fővárosi kerület értéke is 10% között mozog. A kerületben foglalkoztatottakon belül a **más településről bejáró dolgozók aránya** a XVIII. kerületben **22,6%** (pontosan **kétszerese a kerületből a más településre ingázókénak**). A szomszédos kerületeken belül Soroksár (XXIII. kerület) értéke tekinthető relatíve magasnak (a foglalkoztatottak mintegy egyharmada más településről érkezik).

⁹ A más kerületbe, ill. más kerületből ingázók adatai nem állnak rendelkezésre.

38. ábra: A munkaerő-forgalom a vizsgált kerületekben és Budapesten, 2011.

Forrás: KSH

ÉLETMINŐSÉG, JÖVEDELMI VISZONYOK

Jövedelmi viszonyok

A népesség gazdasági helyzete az adózók számával és arányával, valamint a személyijövedelemadó-alap nagyságával jellemezhető.

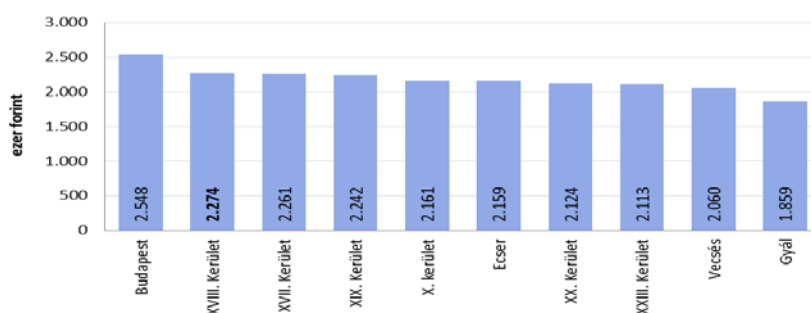
A XVIII. kerületben az ezer lakosra jutó adózók száma 2011-ben 435 fő, amivel a vizsgált 10 területegység rangsorának 6. helyén található.

	Ecser	Vecses	XVII. kerület	Gyál	XIX. kerület	XVIII. kerület	XXIII. kerület	XX. kerület	Budapest	X. kerület
ezer lakosra jutó adófizetők száma	471	456	455	450	441	435	432	422	419	417

1. táblázat: Az ezer lakosra jutó adózók száma, 2011.

Forrás: KSH

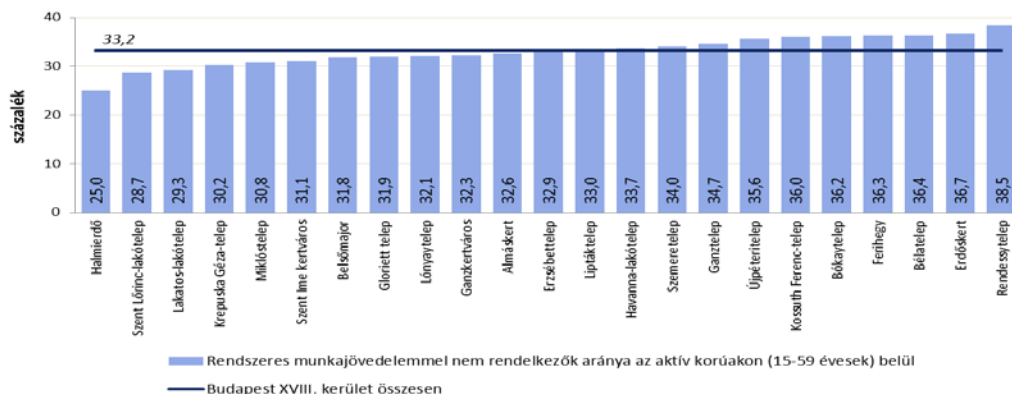
A kerület kereső lakossága a vizsgált területegységek között a **második legmagasabb egy adófizetőre jutó adóalapot képző jövedelemmel rendelkezők**: 2011-ben 2.274 ezer Ft, melyet csak a fővárosi átlag halad meg. A jövedelem - más társadalmi-gazdasági mutatóit tekintve is hátrányban levő - a kerülettel határos települések (Vecses, Gyál) esetében alacsonyabb a budapesti kerületekénél.

39. ábra: Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, 2011.

Forrás: Nemzeti Adó- és Vámhivatal

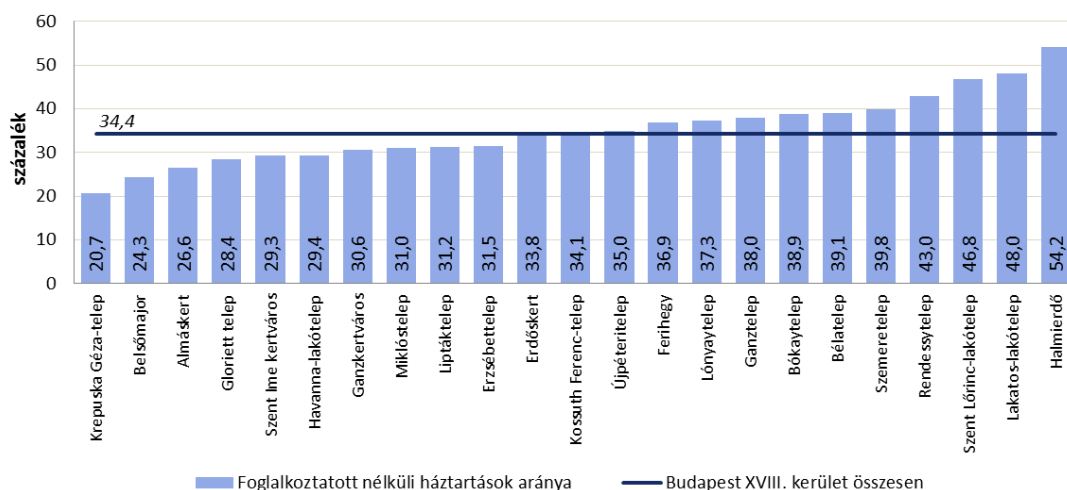
A kerületben a **rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 33,2%-ot** tett ki az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 2011-ben (40. ábra). Ettől jelentősebb negatív irányú kiugrás csupán Rendessytelep esetében figyelhető meg (38,5%), ám az erősen öregedő (alacsony aktív korú lakossági hányaddal bíró) kerületrészekben a kerületi átlag alatti értékekkel találkozunk.

40. ábra: A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületrészeinek aktív korú lakosai arányában, 2011.

Forrás: KSH

A lakosság életminőségének (szociális helyzetének) egy másik mutatója a **foglalkoztatott nélküli háztartások aránya**, mely Pestszentlőrinc-Pestszentimre esetében **34,4%** (41. ábra). A 23 kerületrész között fennálló különbségek esetében a **fő differenciáló erő** azok lakosságának **korcsoporti összetétele**: az idősebb korszerkezetű Lakatos- és Szent Lőrinc-lakótelepek esetében a legmagasabb ez az érték, ezzel szemben a nagyobb arányban fiatal családok által lakott kerületrészekben akár jóval 30% alatt van azon háztartások aránya, ahol nincs foglalkoztatott.

41. ábra: A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületrészeiben

Forrás: KSH

TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

A helyzetfeltárás során megtartott kerületbejárás, vezetői mélyinterjúk, valamint a háttérdocumentumok elemzése során a kerületben a következő főbb társadalmi konfliktusokat azonosítottuk:

Társadalmi konfliktusok

A lakótelepek idős és fiatal korosztályainak tagjai

A társadalmi konfliktusok a lakótelepeken – különösen azok nagy népsűrűsége miatt – koncentráltabban jelentkeznek. A 60 év feletti lakosság aránya a kerület 2 lakótelepén (Szent-Lőrinc és Lakatos-lakótelep) is magas, meghaladja a 36%-ot, ami jelentős térhasználati problémák forrásául szolgál. A nyugalmát féltő idős lakosság több esetben ellenzi a szabadidő eltöltését szolgáló kültéri eszközök telepítését, mert meggyőződésük szerint a fiatalok ott ezután hangoskodni, ill. rongálni fognak. Tekintettel arra, hogy Pestszentlőrinc-Pestszentimre népességének egyharmadát az átlagnál gyorsabban öregedő lakótelepi lakosság alkotja, a probléma különösen aktuális.

A Havanna-lakótelep

A kerület legnépesebb lakótelepén (14,6 ezer fő, 2011) mind a helyi társadalom, mind az épített környezet tekintetében vannak konfliktusok:

A 2001 és 2011 között a kerület legjelentősebb népességvesztését elszenvedő területe **előnytelen társadalmi fejlettségi mutatókkal** bír. A kerületben itt a legalacsonyabb az iskolázottsági szint (a legfeljebb nyolc általános iskolai osztályt végzett aktív korú lakosok aránya igen magas: 14,7%, a felsőfokú végzettségűek aránya a legalacsonyabb: 12%), magas a munkanélküliségi (13,3%) és a tartós munkanélküliségi ráta (7,8%), az alacsony presztizsű munkakörben foglalkoztatottak aránya pedig itt a legmagasabb (33,9%). A **lakosság** egy jelentős része **szociális problémákkal küzd, elszegényedésük, eladósodottságuk fokozódik.**

A lakások kevesebb, mint 10%-a önkormányzati bérlakás, ezek, illetve a magántulajdonban lévő lakások **bérlői tulajdonosi szemlélete is hiányzik.**

Nem alakult ki valóban összetartó, nagyobb helyi lakóközösség, melynek okai többértűek: sokan csak átmenetinek tekintik az ittlétüket, érdektelenek, motiválatlanok, hiányzik az egymás jobb megismeréséből fakadó bizalom. Részben ez magyarázza a **közösségi tulajdon tiszteletének hiányát,** aminek következménye a **lakókörnyezet elhanyagoltsága, a rongálások gyakorisága.**

A lakótelep közbiztonsági helyzetének az elmúlt években megfigyelhető jelentős javulása ellenére a **Havanna rossz imázsa ma is részben fennáll.** A tévhitet **táplálják maguk az ittlélők is, akiknek továbbra is alacsony a szubjektív biztonságérzete.** Mindez kihatással van az **ingatlanárak** alakulására, melyek érzékelhetően **alacsonyabbak** a Havannán, mint a többi kerületi paneles lakótelepen – ez által **csökkentve az ittlélők mobilitási, elköltözési esélyeit is.**

Építészeti problémák között megemlítendő a **családi házas lakóövezet és a tízemeletes tömbházak között** fennálló építészeti kontraszt, az **alacsony energiahatékonyságú** lakások magas aránya, valamint a számos, főként a kereslet hiánya miatt régóta **üresen álló, földszinti üzlethelyiségek** jelenléte.

„Lőrinciek és Imreiek”

A kerületet alkotó két fő, jellegében és földrajzilag is elkülönülő, továbbá sokáig fejlettségben is eltérő Pestszentlőrinc és Pestszentimre napjainkig is **megőrizte saját identitását,** így egységes XVIII. kerületi identitásról nem beszélhetünk. Pestszentimre utóbbi években zajló, látványos fejlesztésével (városközpont átfogó rehabilitációs projektje) azonban **egyre inkább kiegyenlítődnek** a korábbi hátrányok.

Térbeli konfliktusok

Péterhalmi-erdő: gazdasági erdőművelés – jóléti erdőhasználat

A pesti oldal legnagyobb összefüggő erdeje jelenlegi besorolása „**gazdasági erdő**”, melyet a fenntartó Pilisi Parkerdő Zrt. művel. A kerület központi területén elterülő 200 hektáros erdő már ma is a **lakosság kedvelt rekreációs célpontja**. Az aktív erdőművelés kontra aktív pihenés ellentét feloldásához fontos lépést jelentene a terület „**közjóléti erdővé**” nyilvánítása.

Barnamezős területek okozta térbeli feszültség

A kerület szövetébe ékelődő, egykor a főváros hulladéklerakójaként funkcionáló **Cséry-telep** jelenlegi állapotában (a talaj szennyezettsége miatt) sem gazdasági, sem rekreációs célokra nem használható. Ugyancsak rendezendő a Lakatos-lakótelep szomszédságában lévő egykori agyaggödör, a **Büdi-tó** helyzete is. (A barnamezős területekről bővebb információ az 1.10. Az épített környezet vizsgálata c. fejezetben található!)

Gyalogosok és gépjármű-tulajdonosok

Az egyéni motorizált közlekedés részarányának megnövekedése hívta életre a főként kertvárosias beépítésű, ám viszonylag nagy népességszámú kerület egyik legfőbb területhasználati konfliktusát. A Pestszentlőrinc és Pestszentimre forgalmas utcáin és útszakaszain koncentráltan jelen lévő kereskedelmi és szolgáltatóegységek vásárlói/vendégei **parkolási nehézségekkel** néznek szembe, miközben a járdafelületeken hagyott gépjárműveikkel maguk is **gyakorta nehezítik meg a gyalogosok közlekedését**.

Forgalmi terheltség és helyi érdekek

A kerületet átszelő fő közlekedési tengelyek **településszerkezeti problémát** jelentenek: A **Ferihegyi repülőtérre vezető út** és a **Gyömrői út** tengelye az északabbi kerületrészek és a belváros között jelenhetne meg mint összekötő zóna, ám az utak jelenlegi funkciójukat tekintve (gyorsforgalmi, ill. szervizút) sokkal inkább **elválasztanak**, mintsem összekötnek. Az **50-es villamos vonala**, valamint a **kerületen keresztül haladó két vasútvonal** a településszerkezet széttagoltságát tovább erősíti.

A kertvárosi jellegű kerületek lakosait a Budapest belső kerületei irányába (továbbá pl. a nagybani piacra) vezető utak **átmenő forgalma** gerjesztette negatív hatások is jelentősen zavarják. Az intenzív gépjárműforgalomnak, továbbá a **kerékpáros infrastruktúra hiányosságainak** tudható be, hogy a kerékpárral közlekedők egy része a **járdákat** részesíti előnyben, **veszélyeztetve ezzel a gyalogosokat**.

Bevásárlóközpontok és kiskereskedelmi egységek

Az utóbbi években megnyílt több **bevásárlóközpont** jelentős **elszívó hatást** gyakorol a kerület parkolási gondokkal küzdő központibb részein található kiskereskedelmi egységekre. Ezzel párhuzamosan egyfajta **polarizálódás** is beindult, aminek hatásaként több igényes árut értékesítő üzlet is bezárt vagy kivonult a kerület belső, forgalmasabb utcáiról, átadva helyét olcsóbb portékákat kínáló egységeknek.

Az Üllői út problematikája

Pestszentlőrinc fő közlekedési tengelye, területhasználati problémák gyűjtőhelye az Üllői út: a **villamospálya elhelyezkedése** hátrányos (az útkereszteződések magas száma menetidő-növekedést és baleseti potenciált jelent), a közterületi **parkolás szabályozatlan**. Az épületállományon belül viszonylag **magas a rossz műszaki állapotú ingatlanok aránya**, a városképet **foghíjtelkek és beépítetlen területek** (pl.

régi piactér) szabadlják, a kiskereskedelmi egységek utcafronti portáljainak rendezetlen szín- és formakavalkádja pedig vizuális környezetszennyezést okoz.

Tényleges kerületközpont hiánya

Az Önkormányzat törekvései ellenére (Szent Lőrinc sétány, Szent Lőrinc Vásárcsarnok, Pestszentlőrinc központjának fejlesztése) a kerületben máig **hiányzik a valódi közösségi és gazdasági központként** funkcionáló terület.

A kerület területi kohéziójának hiánya

Pestszentlőrinc és Pestszentimre **területi kapcsolatai hiányosak, nehézkes a kerületrészek közötti átjárás:** Imréről a lőrinci központ (pl. a Polgármesteri Hivatal) közösségi közlekedéssel nem érhető el közvetlenül, továbbá kerékpárút sem épült ezidáig a két egykor önálló település közötti szakaszokon.

Intézményi kapacitáskihasználtság területi egyenlőtlensége

Az **általános iskolák** esetében a **meglévő kapacitások és az igények területileg eltérnek:** a lakótelepek nagy kapacitásra tervezett létesítményei ma alulhasznosítottak, miközben a Krepuska Géza-telep és a folyamatosan beépülő Almáskert területe kapacitásgondokkal küzd. A diákok intézmények közötti szállításával látszólag feloldható volna az ellentét, azonban a várható szülői reakciók tudatában ezt a kérdést egy **újabb iskola építésével** lehetne megnyugtatóan megoldani.

TELEPÜLÉSI IDENTITÁST ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

Történeti és kulturális adottságok

A kerület története régre nyúlik vissza, területe már a honfoglalás korában lakott volt, de találtak itt ókori leleteket is. Pestszentlőrinc első ránk maradt írásos említésére XIV. századi oklevelekben bukkanhatunk, a török hódoltság ideje alatt azonban teljesen elnéptelenedett a terület.

A településrészek újkori és későbbi történelme szempontjából meghatározó, hogy **Grassalkovich (I.) Antal majorságot alapított itt a XVIII. század közepén**, és hét családot telepített ide. Ebből az időszakból származik a kerület egyetlen műemlék jellegű épülete, a **barokk stílusú Szent Lőrinc-kápolna**. Grassalkovich (III.) Antal eladósodása következtében a XVIII. század végén bérbe adta birtokát Mayerffy Xavér Ferencnek, aki mintagazdasággá fejlesztette azt. Róla kapta nevét Ferihegy is. Érdekesség, hogy Napóleon legyőzését követően (1814) katonai parádét tartottak Szent Lőrinc-pusztán. A porosz, orosz és Habsburg uralkodó is ide látogatott ekkor, s az egykori kilátó épületéből szemlélték a felvonulást. A kilátó (Gloriett) ugyan elpusztult a második világháborúban, a kerületrész azonban (Gloriett-telep) mai napig őrzi nevét.

A **XIX. század** megalapozta **Pestszentlőrinc fejlődését**, megindult a terület felparcellázása is, a század második felére pedig már **nyaralótelep** alakult ki patinás villákkal - többek közt olyan tulajdonosokkal, mint Eötvös Loránd, Puskás Tivadar és Fedák Sári - és **vasútállomással**. Ezzel egy időben beindult a **terület iparosodása** is a kerületrész kedvező adottságainak (főváros közelsége, vasútvonalak megléte, kavics- és agyaglelőhelyek) köszönhetően. Az első üzem a **téglagyár** volt, de létesült itt **textilüzem, mozdonyokat és vasúti kocsikat gyártó gépgyár és olaj- és vazelinyár** is. A század legvégén alakult meg a **Cséry-telep** is, ahova vasútvonalon szállították Budapest hulladékát – a vállalkozás azonban alig 20 éven belül csődbement, a telep területe a fővároshoz került, reaktivációja pedig napjaink feladata.

A XX. században is folytatódott Szentlőrinc fejlődése és növekedése. A szomszédos Péteri-pusztá parcellázása is elkezdődött a század elején, ide elsősorban szegényebb családokat telepítettek. Az I. világháborúval a térség üzemei áttértek a haditermelésre, majd a két háború között a mai Havanna-telep

helyén létrejött Állami lakótelepen számos, az elcsatolt területekről menekülő lakost telepítettek be, ezáltal Szentlőrinc lakossága jelentősen nőtt. **Pestszentlőrinc 1936-ban megyei városi rangra** emelkedett több mint 30.000 lakosával. **Pestszentimre kezdetben Soroksárpéteri, majd 1931-től mai nevét felvéve nagyközséggé vált.**

A második világháború az ország egészéhez hasonlóan e területet is erőteljesen érintette, Pestszentimre teljes lakosságát kitelepítették. A háború után megindult a rehabilitáció, **1946-ban átadták a 40-es villamos vonalát, 1950-ben a megalakuló (Nagy-)Budapesthez csatolták mindkét települést a XVIII. kerület részeként**, s még ugyanebben az évben megnyílt a lakosság előtt az újjáépült **Ferihegyi repülőtér**. A korábbi ipari létesítmények működése újra beindult – immáron állami irányítással. A **kerületben lakótelepek létesültek**: a 60-as években épült a Lakatos- és KISZ-telep, majd a 70-es években a korábbi Állami telepet felváltották a Havanna-telep tízemeletes lakóépületei.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre védettséget élvező **épített öröksége** a Grassalkovich I. Antal által épített **barokk stílusú kápolnára** és a **Ferihegyi repülőtér I. terminál épületére** terjed csupán ki.

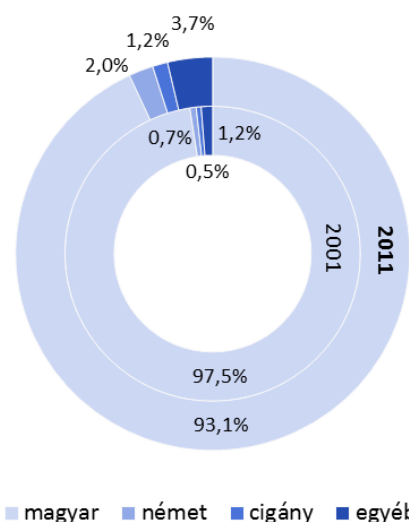
A kerület kulturális életét meghatározó intézményeket az *1.4. Humán közszolgáltatások* c. fejezetben mutatjuk be.

Nemzetiségi összetétel

2001-ben a XVIII. kerület lakosságának döntő hányada, **97,5%-a magyar nemzetiségűnek** vallotta magát, azonban a magukat más (német, cigány, egyéb) nemzetiségűnek vallók arányában történt jelentős növekedés (2.243 főről 6.187 főre) hatására a **2011-es népszámlálás önbevallásos adatai alapján** arányuk **93,1%-ra csökkent** (42. ábra). A második legnépesebb csoportnak számító német nemzetiségűek mellett növekedés tapasztalható a romák számában és arányában, ők a 2001-es népszámláláskor 491-en éltek a városban, ám számuk 10 év alatt 1.108 főre nőtt, ami ma még mindig jelentéktelennek mondható 1,2%-os részarányt jelent.

A népszámlálások azonban **több torzítást is tartalmaznak**: a nemzetiségi kérdés **önbevalláson alapuló**, többválasztásos rendszere miatt ugyanis csak a válaszadó lakosság kerül számításba, akik ráadásul több nemzetiséghez tartozónak is jelölhetik magukat. A statisztika tehát az összes említés arányában képes csupán felvázolni a társadalom nemzetiségi összetételét. További problémaként említhető, hogy a cigány népesség számáról a népszámlálások többnyire a szakértői becslésnél lényegesen alacsonyabb értékeket mutatnak.

Az Önkormányzat a nemzetiségek számára – a civil és egyházi szervezetekhez hasonlóan – támogatási alapot tart fenn: 2014-ben összesen 14 M Ft-ot használhattak fel kulturális és hagyományőrző programok szervezésére, míg 4 M Ft-ot működésükre.

42. ábra. Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakosságának nemzetiségi összetétele, 2001-2011.

Forrás: KSH

Civil szerveződések

Civil szervezetek működése a kerületben

A kerületben **242 bejegyzett civil szervezet** működik (*forrás: www.bp18.hu*), melyeknek tapasztalati becslés alapján csupán mintegy **20%-a aktív ténylegesen**.

XVIII. kerület Önkormányzata az egyházak és a civil szervezetek részére **minden évben pályázatot hirdet** azok **működésének, programjainak**, valamint egyházak esetében ingatlanjaik felújításának támogatására. A pályázaton túl **együttműködési megállapodásokkal** biztosítja, hogy a teljes lakosság számára elérhető legyen számos fontos közösségi tevékenység, szolgáltatás, illetve program.

A helyi civil szervezetek **szerteágazó tevékenységi körrel** rendelkeznek. Az így megszerzett széleskörű szakmai tapasztalat és kerületi kapcsolatrendszer alapján nyújtanak a lakosság számára olyan szolgáltatásokat, programokat, melyek amellet, hogy a fiatalok, gyermekek számára hasznos időtöltést biztosítanak, olyan fontos **értékeket is közvetítenek**, mint az egészséges életmód, a rendszeres testmozgás, a művészetek szeretete vagy a hagyományok őrzése.

Emellett figyelmet fordítanak a társadalom peremére szorult **különböző, hátrányokkal küzdő lakossági csoportok támogatására** is. Önkormányzati összefogással segítik a **fogyatékkal élők** rehabilitációját, integrálódását elősegítő programokkal az oktatás, a sport területén. Segítik a **szociálisan hátrányos helyzetű családokat** – pl. gyermekeik ingyenes vagy kedvezményes táboroztatásával –, és **különböző időseket** támogató eseményeket, akciókat is szerveznek. Több, a **serdülőkorúak** mentálhigiénéjével foglalkozó program is szerveződött önkormányzati támogatással a civil szervezetek munkájának köszönhetően: családi életre nevelés, felvilágosító programok, drog-prevenációs előadások, személyiséget és tanulási készséget fejlesztő tréningek.

A fentiekben csak néhány kiemelt területet említettünk példaként a kerületi civil szervezetek gazdag tevékenységének alátámasztására.

Az Önkormányzat megbízási szerződéssel foglalkoztat külön **civil- és egyházügyi szakreferenst**, aki **évente beszámolót készít** a kerületi civil életről. Ezt a 2014. évi beszámolót használtuk fel döntően a statisztikai információgyűjtéshez, ezen túl interjút készítettünk a referenssel és aktívan bevontuk a helyi közösségfejlesztés erősítését célzó műhelybeszélgetés előkészítésébe is a résztvevők körének azonosításához. Emellett az Önkormányzat honlapján (<http://www.bp18.hu/tartalom.363.html>; http://www.bp18.hu/civil_szervezetek) található nyilvános, a pályázati kiírással és annak eredményével kapcsolatos információkat is felhasználtuk.

Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata évek óta **biztosít támogatási forrást pályázati lehetőségeken keresztül** a kerületi civil szervezetek, valamint az itt működő egyházak és karitatív szervezeteik számára. A kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 55/2004. (XII.21.) rendeletében (*továbbiakban: civil rendelet*) foglaltaknak megfelelően az Önkormányzat költségvetése egy, külön e célra elkülönített alapból, az ún. **Civil Alapból** finanszírozza a pályázat keretében támogatott tevékenységeket. A Képviselő-testület 2014-ben a korábbi 12-12 millióról 14-14 millió Ft-ra emelte a civil és az egyházi szervezetek számára pályázható keretet. Az Önkormányzat **kétféle típusú támogatást** nyújt pályázati úton: az egyik kifejezetten **működési célú** támogatás; a másik pedig a szervezetek által megvalósítandó **konkrét programokhoz, akciókhoz** nyújt pénzbeli segítséget.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata **fontosnak tartja a civil szervezetek szerepét**, szaktudását, hozzáadott értékét az esélyteremtés területén, ezért **együttműködési megállapodásokat köt** évről évre a civil szféra szereplőivel. Ennek keretében a szervezetek vállalják, hogy nemcsak tagjaik, hanem a **kerület**

teljes közössége számára nyújtanak szolgáltatásokat, programokat, melyekhez jó partner az Önkormányzat.

Jelenleg a kerület **3 civil szervezettel kötött együttműködési megállapodást**: a Vöröskereszt XVIII. kerületi szervezetével, a Nagycsaládosok Szent Lőrinc Egyesületével és a Nyugdíjas Érdekvédelmi Egyesülettel. Mindhárman egész éven átívelő programsorozatokat szerveznek. 2014-ben a kerület 4 millió Ft-ot különített el a civil szervezetek és az Önkormányzat közötti együttműködések finanszírozására, amelyet szintén pályázati úton nyerhettek el a szervezetek.

Testvérvárosi kapcsolatok

A kerület testvérvárosi kapcsolatainak száma 2015-ben 9 db, a minőségi kapcsolatok kiépítését és ápolását helyezik előtérbe. Ezek között találjuk:

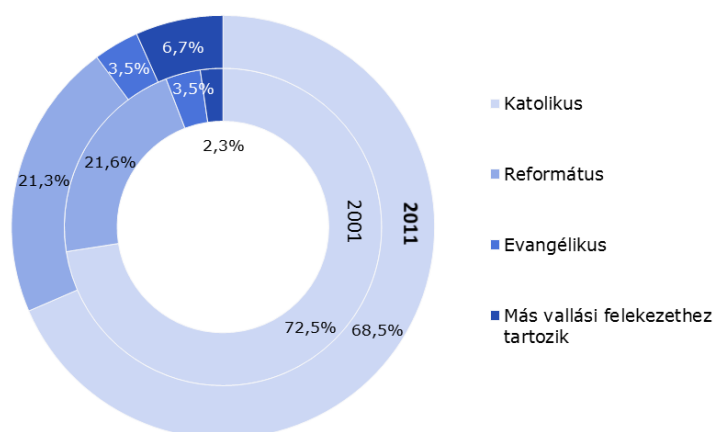
- a németországi **Rodingot**,
- a bulgáriai **Neszebart** és **Obzort**,
- a lengyelországi **Dabrowa Tarnowskat**,
- az erdélyi **Tusnádfürdőt** és **Körösfőt**,
- a horvátországi **Nint**,
- az olaszországi **San Nicola la Stradát**,
- és az örményországi **Artasat** városát.

Vallási közösségek

A lakosság vallási kötődése

A népesség vallási kötődéséről a népszámlálások (és esetenként közvélemény-kutatások) adhatnak átfogó képet. A **2011.** évi népszámlálás elemzéséből kiderül: **a XVIII. kerület lakosságának csupán 42%-a tartotta magát valamely vallási közösséghez, ill. felekezethez tartozónak, ami 22 százalékponttal kevesebb a 2001-es arányhoz képest.** A vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók aránya már a 2001-es népszámláláskor is magasnak számított (a lakosság 24,6%-a), azóta ez az arány azonban tovább nőtt: **2011-re a kerületiek több mint egyharmada (36,3%) állította magáról, hogy nem tartozik felekezethez vagy ateista.**

A népesség valós vallási hovatartozását az abszolút számok torzítják, ugyanis a két népszámlálás között – az országos trendekkel megegyezően – a XVIII. kerületben is megugrott a válaszmegtagadók száma: míg 2001-ben még csupán 14.984 fő (a város akkori lakónépességének arányában ez 15,5%), addig 2011-ben már 33.565 fő volt ezen személyek száma (a lakosság egyharmada). Az ezen okokból fellépő torzító hatást csökkentendő, az egyes felekezetekhez tartozók arányainak számításakor a nem válaszolóktól megtisztított lakosságszámot tekintettük teljesnek.

43. ábra: A népesség vallás és felekezet szerinti megoszlása a kerület egyházi közösségeihez tartozó lakosságának arányában, 2001-2011.

Forrás: KSH

A vallási felekezethez tartozók általánosságban kereszténynek vallották magukat: **döntő többségük a katolikus egyház híve** (2001-hez képest 4 százalékpontos csökkenés után **2011-ben 68,5%**), de meghatáro-

zó továbbá a **református (21,3%)** illetve **evangélikus egyházhoz (3,5%) tartozók** aránya is (43. ábra). Az ezeken kívüli, más felekezethez tartozók aránya 2,3%-ról 6,7%-ra növekedett (köztük találunk ortodox és izraelita vallású lakosokat is, azonban előbbiek 0,1%, utóbbiak ennél is alacsonyabb arányban képviseltetik magukat).

I.4. A KERÜLET HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

KÖZNEVELÉS

Óvodai nevelés

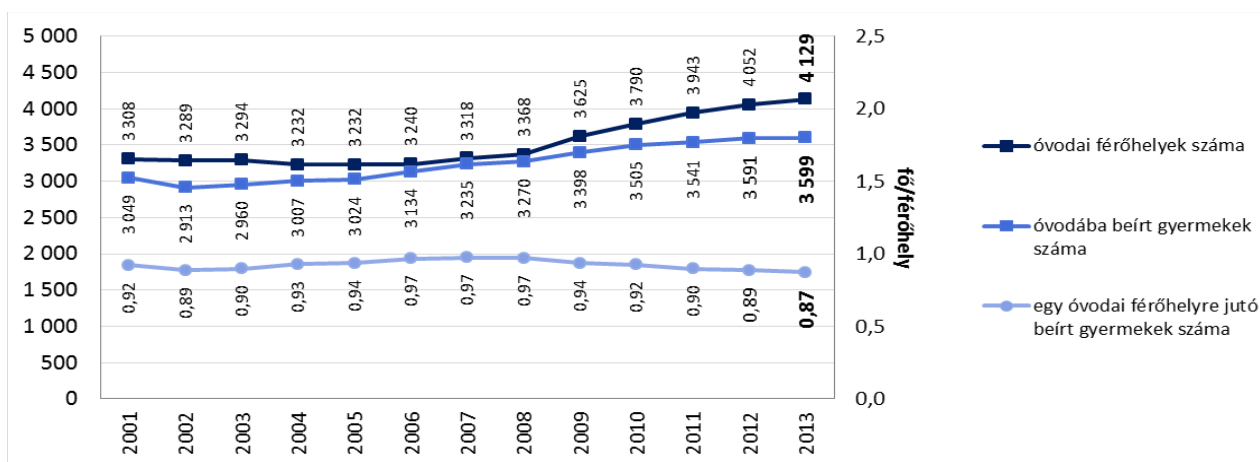
A kerület köznevelési intézményrendszerét a különböző intézménytípusok feladatellátási helyeire vetítve mutatjuk be. A feladatellátási hely definíciója a KSH módszertani meghatározása alapján a következő: „a köznevelési intézmény – 2012 előtt közoktatási intézmény – igazgatási szervezetén belül a székhelyen vagy más telephelyen működő intézményegységek, valamint a székhelyen, illetve az azonos telephelyen, de eltérő nevelési-oktatási feladatokat ellátó intézményegységek”. Mindezek alapján a XVIII. kerületben a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) nyilvántartása szerint **2013-ban összesen 43 óvodai feladatellátási hely működött**, melyből 29 önkormányzati fenntartású.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
óvodai feladatellátási helyek száma	41	41	41	41	41	41	41	41	40	41	41	42	43

2. táblázat: Az óvodai feladatellátási helyek száma a XVIII. kerületben, 2013.

Forrás: KSH

Az intézményekbe **beírt gyermekek száma 2013-ban 3.599 fő**. A kerület óvodai feladatellátási helyei számának kismértékű növekedésével párhuzamosan nőtt az intézmények kapacitása is: 2001-ben 3.308, míg 2013-ban már 4.129 férőhely található (44. ábra). Mivel a **férőhelyszám** vizsgált időszak alatti **24,8%-os bővülése nagyobb mértékű volt az óvodába beírt gyermekek számának ezen időszakon belüli 18,0%-os növekedésével**, ezért 2008-tól kismértékű, ám **stabil csökkenő pályán mozog az egy férőhelyre jutó gyermekek száma**. Az Önkormányzat 2015. jan. 15-i nyilvántartása szerint 3.123 fő volt az óvodába beírt gyermekek száma. Kerületi szinten így férőhelytöbblet figyelhető meg, mely azonban területileg differenciáltan jelentkezik.

44. ábra: A kerületi óvodai nevelés kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013. (A gyógypedagógiai nevelés adataival együtt.)

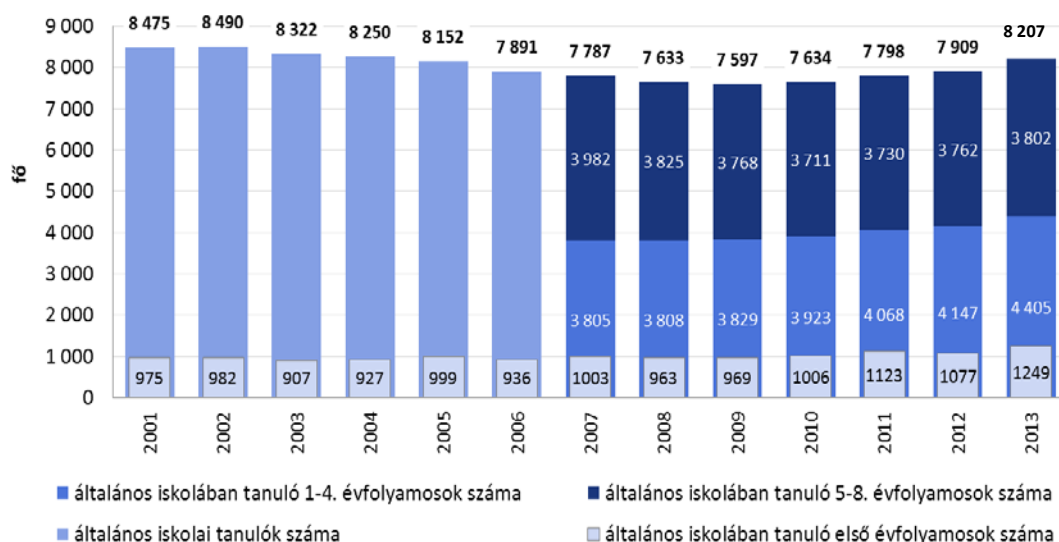
Forrás: KSH.

Az elmúlt évek során számos, az óvodai nevelés infrastrukturális fejlesztését célzó projektben vett részt a kerület. (A részletes listát lásd. a mellékletben!)

Általános iskolai oktatás

A KSH statisztikái szerint a kerület általános iskolai **feladatellátási helyeinek száma 2013-ban 24**, ami a 2005-től 2012-ig tartó időszak értékénél eggyel több. Az intézmények nappali oktatásban részt vevő **tanulóinak létszáma 2013-ban 8.207 fő**, ami a vizsgált évek legalacsonyabb értékével jellemezhető **2009-es adatnál 8,0%-kal több**, ám a **2001-es értéktől** számottevően **elmarad** (45. ábra). Az Önkormányzat 2015. jan. 15-i nyilvántartása szerint 8.263 fő volt az általános iskolákba beírt gyermekek létszáma.

Az alsó és felső tagozatosok létszáma 2007-től elérhető a KSH területi adatbázisában. Megfigyelhető, hogy **az alsó tagozatosok dinamikus növekedésével szemben az 5-8. évfolyamos tanulók száma** ezen időszakon belül **2010-ig csökkent**, majd csak ettől kezdve indul kisebb mértékben növekedésnek. (A létszámmozgások időbeli egyenetlenségére – az alapvető időbeli eltolódás mellett – magyarázat ad a hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzés miatt a negyedik és hatodik évfolyamos tanulók iskolaelhagyása is – ezen tanulók a továbbiakban a gimnáziumi oktatás statisztikáiban jelennek meg).

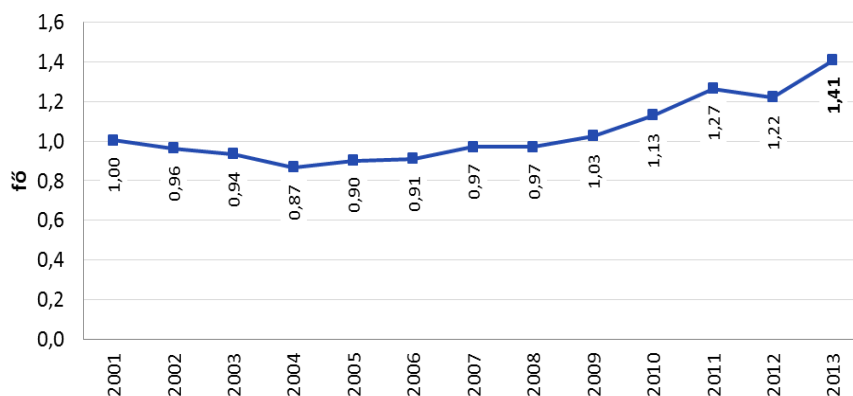

45. ábra: Az általános iskolai tanulók száma a XVIII. kerületben, 2001-2013¹⁰.

Forrás: KSH

A kerületben **az egy nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulóra jutó első osztályos tanulók száma** 2001 és 2004 között csökkent, majd kitartó növekedés után **2013-ra elérte az 1,41 főt** (46. ábra). Míg 2004-ben 927 első osztályosra 1.069 nyolcadikos tanuló jutott, addig 2013-ra ez az arány jelentősen megváltozott: a vizsgált 9 év alatt a 8. évfolyamosok számának 17,0%-os csökkenése és az első évfolyamosok jelentős gyarapodása következményeként 2013-ban 1.249 első osztályos tanulóra már csupán 887 nyolcadik osztályos jutott. A statisztikai adatokat azonban befolyásolja még a fentiekben is említett hat- és nyolcosztályos gimnáziumi oktatás.

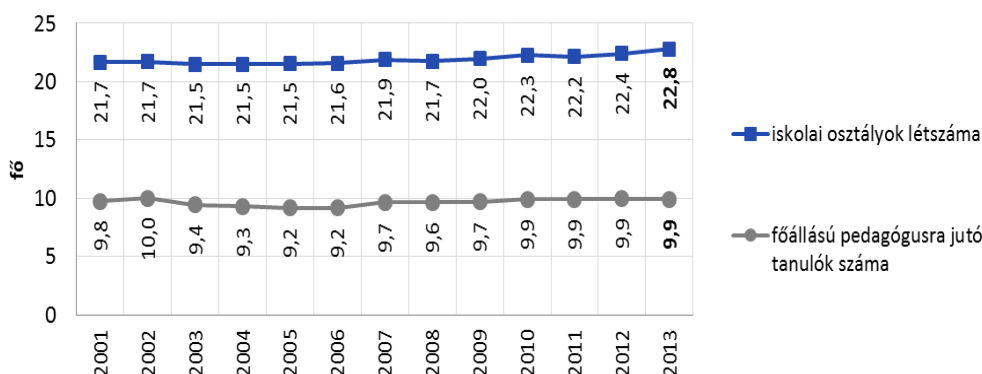
¹⁰ A nappali oktatás adatai, melyek magukban foglalják a gyógypedagógiai oktatás adatait is. Az első évfolyamosok száma a gyógypedagógiai előkészítő osztályok tanulóival együtt értendő. Az alsó és felső tagozatosokra lebontott statisztikai adatok csak 2007-től érhetőek el.

46. ábra: Egy nyolcadik évfolyamos általános iskolai tanulóra jutó első osztályos tanulók száma a kerületben, 2001-2013.

Forrás: KSH.

A kerület általános iskolai feladatellátási helyei számának minimális csökkenése mellett **csökkent az iskolai osztályok száma is**: míg 2001-ben 391, addig **2013-ban már csak 360** iskolai osztály működött. Az utóbbi években növekedésnek indult gyermeklétszám hatására **a kapacitás-kihasználtsági arányok is javultak**: míg 2005-ben átlagosan 21,5 tanuló jutott **egy általános iskolai osztályra**, addig **2013-ra ez már 22,8 fő** volt. (47. ábra). **A pedagógusokra jutó tanulók száma is növekedett** a fentivel azonos, 7 éves időszak alatt: míg 2005-ben **egy főállású tanárnak** még csak 9,2, addig **2013-ban már átlagosan közel 10 diákkal kellett foglalkoznia**.

47. ábra: A kerületi általános iskolai oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013. (Gyógypedagógiai oktatással együtt.)

Forrás: KSH.

A kerületben problémát okoz, hogy az iskolák befogadóképessége területileg egyenetlenül oszlik meg: míg a nagyobb lakótelepi részeken (pl. Havannatelep) kapacitástöbblet figyelhető meg, addig az újonnan benépesült kerületrészekben tanterem- és kapacitáshiány jelentkezik.

Az elmúlt évek során számos közoktatás infrastruktúra-fejlesztési projektben vett részt a kerület. (A részletes listát lásd. a mellékletben!)

Középfokú és szakiskolai oktatás

A kerületben **7 középfokú oktatási intézmény működik**, közülük 2 fővárosi, 1 pedig egyházi fenntartású. Gimnáziumi oktatást 5, szakközépiskolai oktatást 2 kínál (ezek közül egy intézmény mindkettőt), a Speciális Oktató és Fejlesztő Intézmény (SOFI) pedig speciális szakiskolai oktatással van jelen a középfokú oktatási kínálatban. Mindemellett a Havanna lakótelepen érettségit nyújtó felnőtt gimnáziuma is működik.

A **2013-ban** fellelhető **középfokú oktatási feladatellátási helyek száma (8 db)** a vizsgált időszakon belül csak 2009 és 2011 között volt alacsonyabb.

2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013

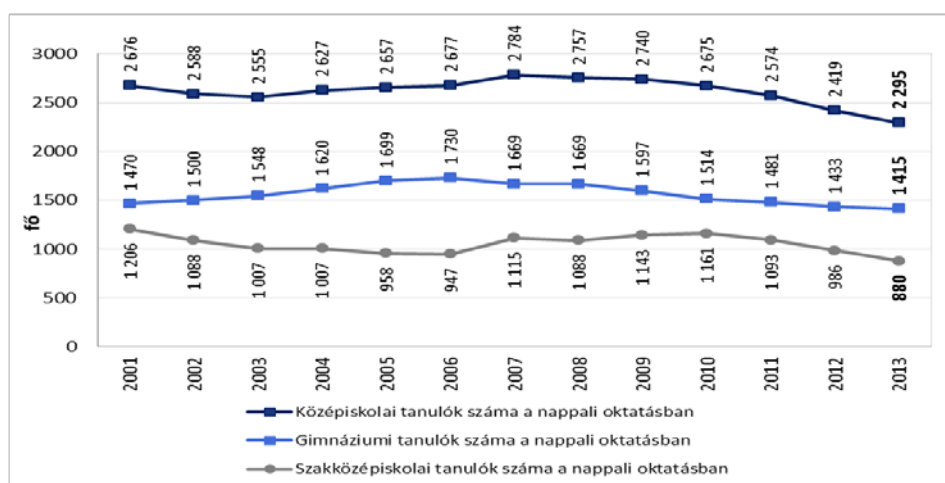
gimnáziumi feladatellátási helyek száma	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	5	5	5
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

szakközépiskolai feladatellátási helyek száma	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

3. táblázat: A középiskolai feladatellátási helyek száma a kerületben, 2013.

Forrás: KSH

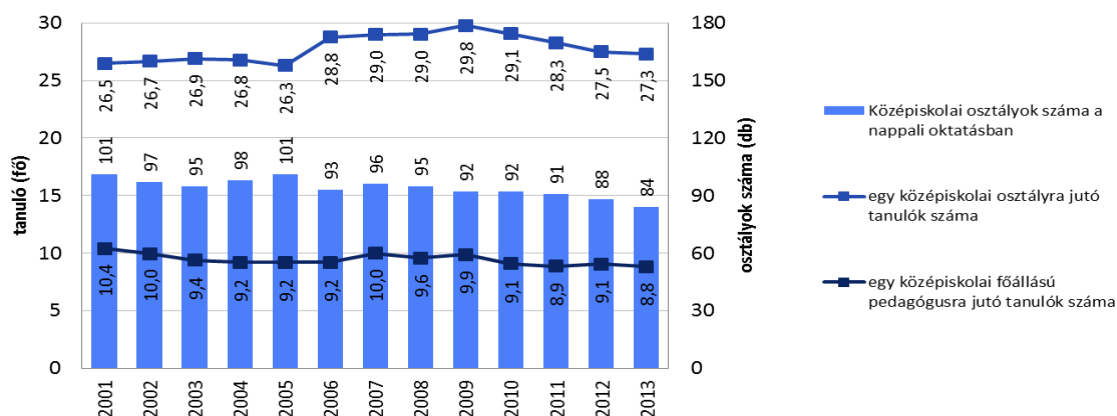
A XVIII. kerület középiskolaiban a **tanulók száma** 2007-től – az alsóbb oktatási szinteken tapasztalt növekedéssel szemben – csökken: **2013-ban 2.295 fő**. E folyamat mögött mind a gimnáziumi, mind pedig a szakközépiskolai oktatásban részt vevők számának jelentős (15,2 és 21,1%-os) csökkenése áll (48. ábra).

48. ábra: Középiskolai (gimnáziumi és szakközépiskolai) tanulók száma a kerület középiskolaiban, 2001-2013. (A hat és nyolcosztályos gimnáziumi tanulók adataival.)

Forrás: KSH

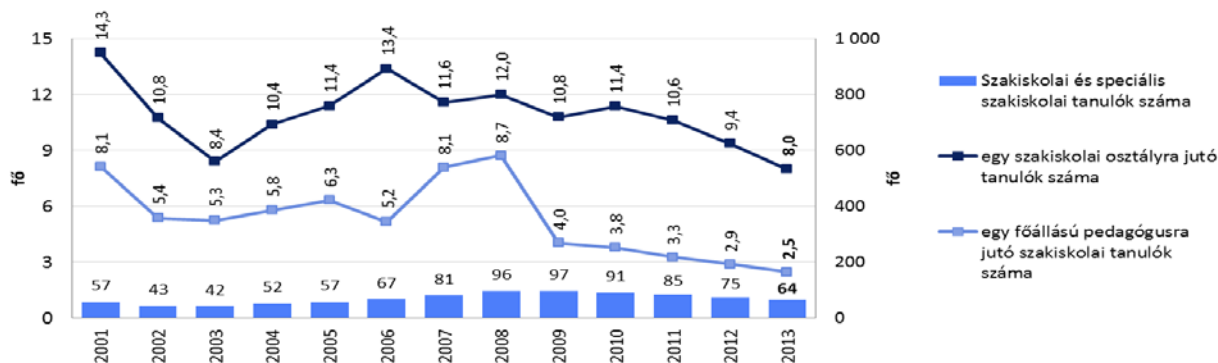
A csökkenő tanulói létszámra válaszul az utóbbi néhány évben **lecsökkent az osztályok száma** (a 2001-es, illetve 2004-es 101 után **2013-ban már csak 84 osztály** működött). Ennek eredményeként 2009-ig jelentősen **megnőtt az egy osztályra jutó tanulók száma**: **2009-re közel 30 fő** volt. A tanulók számának csökkenése miatt azonban 2009 után az arány újra csökkenni kezdett: **2013-ban egy középiskolai osztályba átlagosan 27,3 diák járt**. Mindezek mellett **csökkent az egy pedagógusra jutó tanulók száma** is: 2012-ben **egy pedagógus** már csupán mintegy **9 tanulóval** kellett, hogy foglalkozzon (49. ábra).

49. ábra: A XVIII. kerületi középiskolai oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói, 2001-2013.

Forrás: KSH

Pestszentlőrinc-Pestszentimrén a vizsgált **2001-2013 közötti** időszakban **1 feladatellátási helyen** (Speciális Oktató és Fejlesztő Intézmény, SOFI) **működött szakiskolai oktatás**. A tanulók száma a vizsgált 12 év alatt hullámzik: **2013-ban 64 tanuló** járt az intézmény szakiskolájába (50. ábra). A SOFI **szakiskolai osztályainak száma 2001 óta 4-ről 8-ra nőtt**, aminek egyértelmű következménye az **egy osztályra jutó tanulók számának jelentős csökkenése**. Ugyancsak jelentős változás következett be az **egy főállású pedagógusra jutó tanulók számában**: 2013-ban az érték már csupán **2,5 fő/osztály**, ami a 2008-as értéknek kevesebb mint egyharmada.

50. ábra: A szakiskolai oktatás kapacitás-kihasználtsági mutatói és a tanulói létszám alakulása a XVIII. kerületben, 2001-2013. Speciális szakiskolai tanulókkal együtt a nappali oktatásban.

Forrás: KSH

Az elmúlt évek során számos, a középiskolai oktatás infrastrukturális fejlesztését célzó projektben vett részt a kerület. (A részletes listát lásd. a mellékletben!)

Felsőoktatás

A kerületben jelenleg egyetlen felsőoktatási intézmény működik, a Pünkösdi Teológiai Főiskola (lásd a <http://www.ptf.hu/> honlapon!), melynek nincs speciális helyi kötődése, és az Önkormányzattal sincs együttműködésük, kapcsolatuk.

Köznevelési, oktatási feladatellátás intézményei

Földrajzi elhelyezkedés

Az alábbi térképen megfigyelhető, hogy a **kerületi általános iskolák** elhelyezkedését **főként a kerület északnyugati részén** található, nagyobb népsűrűségű kerületrészek közelsége befolyásolja. A Havanna-lakótelep - Lakatos-lakótelep - Miklóstelep - Gloriett-telep által közrezárt területen összesen 11 oktatási intézmény található; míg a **másik kerületi sűrűsödési pont Pestszentimrén** van, ahol 6 általános iskola működik egymáshoz relatíve közel (51. ábra). Bár a kerületben több kerületrész sem rendelkezik alapfokú oktatási intézménnyel, az **iskolák lakott területektől való távolsága** azonban **csak kevés utca esetében haladja meg az 1 km-t**. Ezáltal a kerület az **általános iskolák területi elhelyezkedése szempontjából jól ellátottnak** mondható.

A kerületi **középfokú oktatási intézmények mindegyike Pestszentlőrincen**, annak is a már említett **északnyugati szegletében** található, így a déli-délkeleti kerületrészekben lakó tanulók számára azok csak hosszabb utazási idővel érhetők el.

Jogszabályi változások

Az elmúlt időszakban országos szinten jelentősen átalakult a közoktatási feladatellátás rendszere az időközben megjelent jogszabályi változások – elsősorban a **nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény**, röviden Nktv. – miatt, melyek értelmében **az alapfokú köznevelés feladatait 2013. január 1-jétől**

Budapest XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata működtetőként látja el, míg korábban fenntartójuk is az Önkormányzat volt. A kerületi óvodák döntő hányadát azonban továbbra is XVIII. kerület Önkormányzata tartja fenn (kivévelt képeznek pl. az egyházi, alapítványi stb. intézmények).

A korábban önkormányzati fenntartású általános- és középiskolák a Budapest XVIII. tankerületi KLIK vagy különböző felekezetű egyházak fenntartása alá kerültek. A XVIII. tankerületi KLIK-hez tartozik továbbá a Budapest XVIII. kerületi Pedagógiai Intézet és a SOFI Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

51. ábra: Az alap- és középfokú oktatási intézmények kerületi elhelyezkedése, 2014. augusztus 15.

Forrás: Önkormányzat

Az oktatási-nevelési tevékenység finanszírozása a fenntartó feladata, míg a nem oktatás-neveléshez kapcsolódó működtetési és karbantartási feladatokat továbbra is az Önkormányzat biztosítja. Pestszentimre-Pestszentlőrinc területén utóbbi két feladatot elsősorban a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt., valamint a Gazdasági Ellátó Szolgálat látja el.

A két éve történt központosítás óta eltelt időszakban még **nem sikerült gördülékeny működést megvalósítani**, ennek egyik oka, hogy maga a rendszer jelenleg is átalakítás alatt van. A **pedagógusi életpályamodell** bevezetése jelenleg is folyamatban van, a pedagógusok négy egymástól elkülönülő, de egymásra épülő kategóriába kerültek besorolásra. Tény, hogy **működtető-fenntartó intézmények** (KLIK és Önkormányzat) **eltérő bér- és humánpolitikája** feszültség forrásává vált.

SZOCIÁLIS- ÉS GYERMEKJÓLÉTI ELLÁTÓRENDSZER

Az aktuális helyzetfeltárás a **KSH** által közzétett **adatokon**, valamint a kerületi **Humánszolgáltatási Iroda** adatszolgáltatásán alapul.

A kerület különböző önkormányzat által nyújtott támogatások között található **pénzbeli** (2014-ben önkormányzati segélyezés, lakásfenntartási támogatás, lakhatást segítő támogatás, aktív korúak ellátása, méltányossági segély, szociális ösztöndíjprogram) illetve **természetbeni juttatások** (lakásfenntartási támogatás, lakhatást segítő támogatás, adósságkezelési szolgáltatás, méltányossági közgyógyellátás, köztemetés, élelmiszercsomagok, tűzifa, szociális étkeztetés, szociális alapszolgáltatások, iskolakezdési csomag), melyeket szociális rászorultság alapján ítéltek meg. A jogszabályi keretet az **1/2011. (II.18.) önkormányzati rendelet biztosította**. A XVIII. kerület Önkormányzata lehetőségeihez mérten igyekszik önként vállalt támogatások útján is segíteni a kerület rászoruló lakosait.

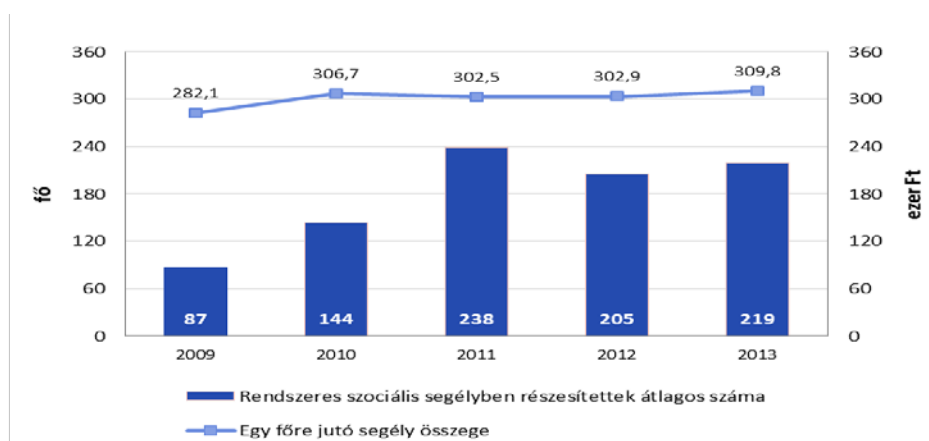
2015. március 1-jével a vonatkozó jogszabály jelentős mértékben módosult (*Lásd alább részletesen!*), az eddig önkormányzat által biztosított támogatások egy része a járási hivatal hatáskörébe került át.

Főbb pénzbeli és szociális támogatások

Rendszeres szociális segély

Az egy főre jutó segély összege a vizsgált időszakban nagyjából stabilan **300.000 forint/fő/év** felett alakult, mely összeg a fővárosi átlaggal (2009: 333.200 Ft/fő/év; 2013: 311.700 Ft/fő/év) összevetve alacsonyabb (a 2012. évet kivéve), de a különbség csökkenő az utóbbi években.

Kerületi szinten 2009-ben összesen 24.542 ezer forintot osztottak ki rendszeres szociális segély címen, ez az összeg 2013-ban kis híján háromszorosára, 67.836 ezer forintra emelkedett. Amennyiben az állandó népesség körében vizsgáljuk a kerületi segélyezettek számát, 1.000 lakosra vetítve megállapítható, hogy míg **2009-ben 0,87 fő** részesült rendszeresen szociális segélyben, **2013-ban már 2,17 fő**, azaz **4 év alatt 2,5-szeres a növekedés**. A **kerület átlaga** azonban valamivel jelenleg is **jobb a budapesti átlagnál**, mely 2009-ben 2,48 fő/ezzer lakos, 2013-ban 2,36 fő/ezzer lakos (52. ábra).

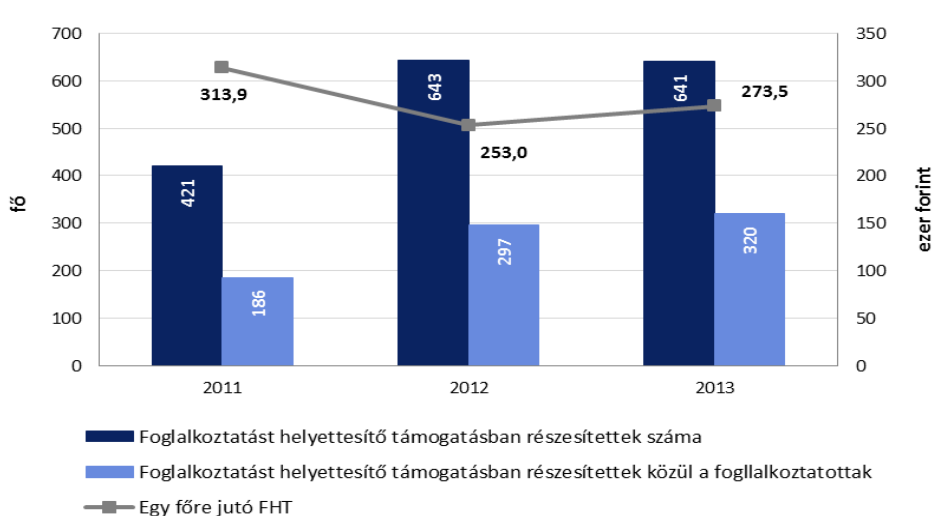
52. ábra: Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma és az arra jutó felhasznált összeg, 2009-2013.

Forrás: KSH.

Foglalkoztatást helyettesítő támogatás

Célja a hátrányos munkaerő-piaci helyzetből, a tartósabb munkanélküliségből fakadó nehézségek enyhítése az aktív korúak és családjuk körében. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás **2015. március elsejétől járási hivatalok hatáskörébe kerül.**

A kerületi adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2011-ről 2012-re **több mint 50%-kal nőtt a kerületi foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesültek száma**, míg 2013-ban nagyjából megegyezett az azt megelőző évével. A támogatásban részesültek közül a foglalkoztatottak aránya folyamatosan nőtt a három vizsgált év alatt (2009-ben 44,2%, 2013-ban 49,9%). Bár a kerületi lakosok körében szétszított támogatás mértéke 32%-kal emelkedett 2011-ről 2013-ra, az **egy főre jutó támogatás (törvényi rendelkezés következtében) mégis csökkent** (53. ábra).

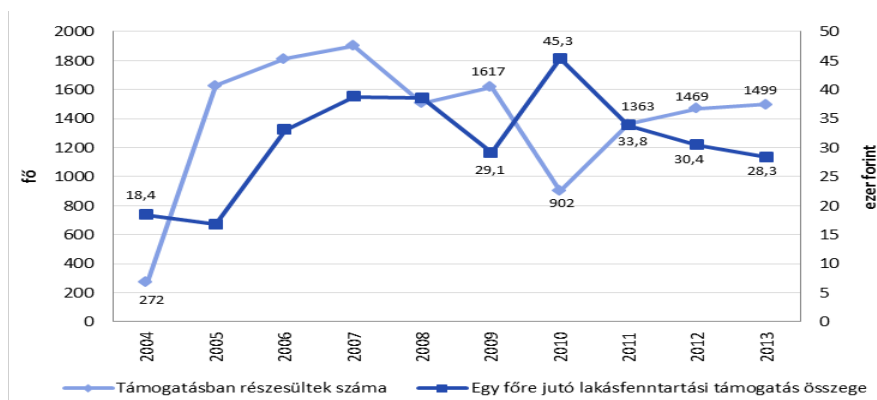

53. ábra: Foglalkoztatást helyettesítő támogatások a XVIII. kerületben, 2011-2013.

Forrás: KSH.

Lakhatás költségeihez hozzájáruló és adósságcsökkentési támogatás

A lakhatás költségeihez hozzájáruló támogatások (**lakásfenntartási támogatások és lakhatást segítő támogatás**) vizsgálva kitűnik, hogy a 2004-2013 közötti időszak elején dinamikusan növekedett mind az egy főre jutó támogatási összeg, mind a támogatásban részesültek száma. Ez a tendencia 2008-tól kezdve megfordult: a **2010. évi 902 fő támogatásban részesült a 2007. évi 1.902 főnek kevesebb mint a fele.** 2011-2013 között a támogatásban részesültek száma ismét lassú növekedést, míg a támogatás fajlagos összege folyamatos csökkenést mutat. (54. ábra). A helyi lakásfenntartási támogatás megszüntetésre került, melyet az önkormányzat a lakhatást segítő támogatás bevezetésével kompenzált.

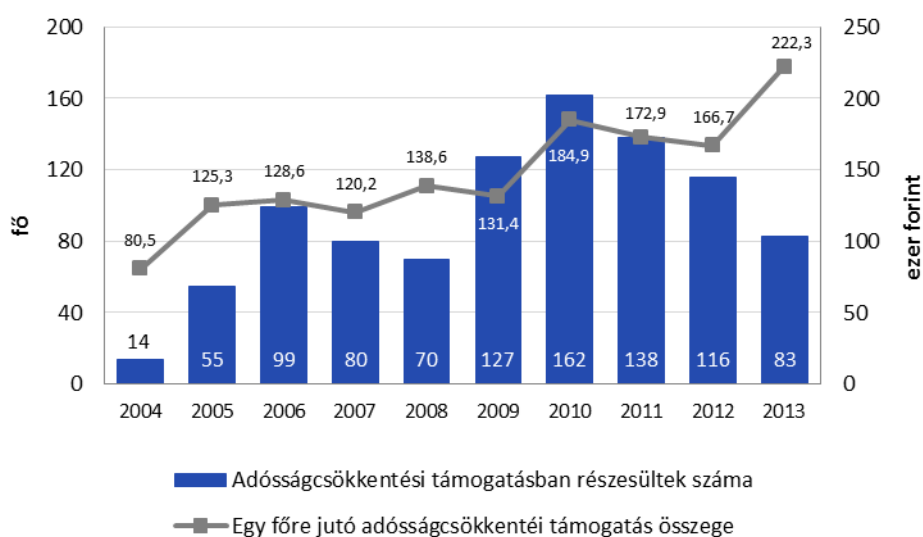

54. ábra: Lakásfenntartási támogatás a XVIII. kerületben, 2004-2013.

Forrás: KSH.

A rendszeres szociális segélyhez hasonlóan a fővárosi átlaghoz képest alacsonyabb támogatási összegeket találunk a kerületben, a különbség azonban a vizsgált évtizedben szintén zsugorodott (míg 2005-ben közel háromszorosa volt, 2013-ban 20%-kal haladta meg a XVIII. kerületi értékeket). Lakásfenntartási támogatásra a kerület **2005-ben 27,3 millió, 2013-ban 42,4 millió forintot** fordított, az önkormányzat ugyanekkora összeggel, lakhatást segítő támogatással egészítette ki a jogosultak támogatását..

Adósságcsökkentési támogatásban 2004-ben 14, 2010-ben (a vizsgált időszakban a legtöbben) 162, 2013-ban 83 fő részesült. Az egy főre jutó támogatás mértékéről általánosságban megállapítható – kisebb-nagyobb eltérésekkel – a növekedési trend. A kerületben **2004-ben 1,12 millió, 2013-ban 18,45 millió Ft-ot** osztottak szét (ez utóbbi a 2010-es „csúcshoz” képest 38,4%-os visszaesés) (55. ábra).

55. ábra: Adósságcsökkentési támogatás a XVIII. kerületben, 2004-2013.

Forrás: KSH.

A fővárosi átlaghoz viszonyítva a kerületi fajlagos támogatásösszegek jóval magasabbak (2013-ban 130.000 Ft/fő, mely csupán a 60%-a a kerületi 222.300 Ft/fő értéknek).

Jogszabályi változások

A Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló **2014. évi XCIX. törvény** hatályba lépő rendelkezései jelentős mértékben alakították át a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben (*a továbbiakban: Szt.*) szabályozott szociális rászorultság alapján biztosított pénzbeli és természetbeni ellátások formáit. A törvény indokolása értelmében **a módosítás célja**

a rászorulókat támogató rendszerének megújítása, mely átalakítás várt eredményeképpen a **szociális támogatási rendszer átláthatóbb lesz**, így a jogosultsági kritériumok egyértelműbben érvényesülhetnek.

A segélyezési rendszer 2015. március 1-jével hatályba lépő átalakításával összefüggésben **az állam és az önkormányzatok közötti feladatmegosztás** a szociális ellátások területén **élesen elkülönül**.

Az **állami felelősségi körben** nyújtott és teljes mértékben központi költségvetési forrásból kifizetett szociális ellátások, az ún. **jövedelemkompenzáló támogatások** megállapítása a **járási (kerületi) hivatalok hatáskörébe került**. A korábban jegyzői hatáskörben lévő aktív korúak ellátásának megállapítása 2015. március 1. napjától a Budapest Főváros Kormányhivatala XVIII. Kerületi Hivatala hatáskörébe került. Az aktív korúak ellátása keretében megállapítható ellátástípusok és az ellátásra jogosultak körei esetenként változhattak. Az Szt. a jövőben a járási (kerületi) hivatalok hatáskörébe tartozó, kötelező ellátásokra (időskorúak járadéka, foglalkoztatást helyettesítő támogatás, egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás, ápolási díj, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság) vonatkozó eljárásokat tartalmazza.

A **kötelező önkormányzati ellátások közül kikerült** a lakásfenntartási támogatás, az adósságkezelési szolgáltatás, a méltányossági közgyógyellátás, valamint az önkormányzati segély.

- **Lakásfenntartási támogatás:** a támogatás **2015. március 1-jétől már nem állapítható meg**. Azok számára, akik 2015. március 1. előtt kérelmet nyújtottak be a támogatásra, az alábbiak kerülhetnek megállapításra:
 - a 2014. december 31. napjáig megállapított támogatás esetében egy év időtartamra;
 - 2015. január 1. napján folyamatban lévő ügyekben és ettől az időponttól 2015. február 28-ig benyújtott kérelmek esetében egy év helyett legfeljebb 2015. február 28-ig terjedő időtartamra.
- **Adósságkezelési szolgáltatás:** **2015. március 1-jétől már nem nyújtható be kérelem**. Azok számára, akik 2015. február 28-ig kérelmet nyújtottak be, valamint a 2015. március 1. előtt megállapított adósságkezelési szolgáltatás keretében megállapított adósságcsökkentési támogatás és alanyi lakásfenntartási támogatás változatlan feltételekkel folyósításra kerül a jogerős döntésben meghatározott időtartamban.
- **Méltányossági közgyógyellátás:** Az ellátás biztosítása **2015. március 1-jétől már nem állapítható meg**. E jogcímen kérelmet 2015. február 28-ig lehetett benyújtani azzal, hogy az e napon folyamatban lévő ügyekben meghozott jogerős döntésben meghatározott időtartamban, valamint a korábban megállapított támogatás időtartamára a jogosult igénybe veheti a gyógyító ellátás keretében biztosított támogatást.

Az Szt. 2015. március 1. napjától hatályos 45. § (1) bekezdése szerint: „A képviselő-testület az e törvény rendelkezései alapján nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások kiegészítéseként, önkormányzati rendeletben meghatározott feltételek alapján települési támogatást nyújt.”

Az önkormányzatok által biztosított ellátás neve egységesen **települési támogatás**. E támogatás keretében az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást. A XVIII. kerületben a vonatkozó **helyi rendeletet** a Képviselő-testület 2015. február 24-én elfogadta a 7/2015. (II.25.) számon.

A Szt. szabályozása értelmében a **havi rendszerességgel** nyújtott települési támogatás havi összegét úgy kell meghatározni, hogy az **nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét** (2015. évben 28.500.- Ft). E szabály alól **kivételt** képez a **lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó** személyek részére megállapított települési támogatás havi összege.

Az Önkormányzat **Képviselő-testületének mérlegelési jogkörébe** tartozik annak eldöntése, hogy a települési támogatás keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén, milyen összegű támogatást nyújt.

Az Szt. hatályba lépő rendelkezései meghatározzák, hogy a Képviselő-testület a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére **rendkívüli települési támogatást köteles** nyújtani.

Közfoglalkoztatás

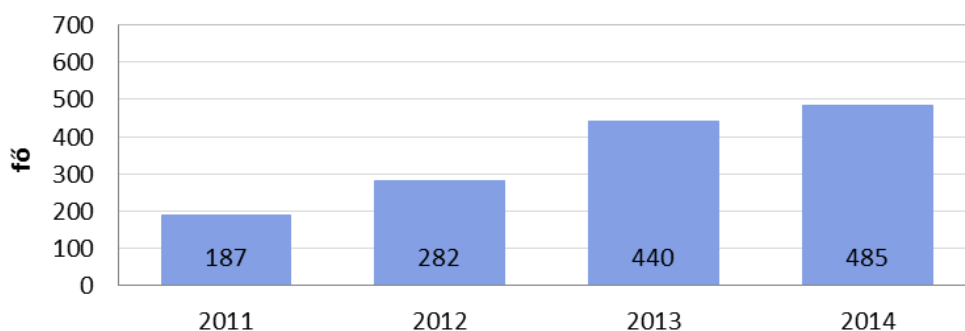
A KSH meghatározása alapján „a közfoglalkoztatás a munkaviszony egy speciális formája, támogatott „tranzitfoglalkoztatás”, amelynek célja, hogy a közfoglalkoztatott sikeresen vissza-, illetve bekerüljön az elsődleges munkaerő-piacra. A közfoglalkoztatás **átmeneti munkalehetőséget biztosít** azok számára, akiknek önálló álláskeresése hosszú ideig eredménytelen.”

A közmunkaprogram, a közcélú munka és a közhasznú munkavégzés 2011. január 1-jével történt megszűnése után ezeket az **egységes közfoglalkoztatás rendszere** váltotta fel. A program **elsődleges célcsoportját** a **munkaügyi kirendeltségen regisztrált álláskereső** – foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő, illetve álláskeresői ellátásra nem jogosult álláskereső –, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól szóló törvény szerinti **rehabilitációs ellátásban részesülő személyek** jelentik. A közfoglalkoztatási támogatások a **Nemzeti Foglalkoztatási Alap** közfoglalkoztatás kiadásai éves előirányzatának terhére valósulnak meg.

Az Önkormányzat feladatai közé tartozik a közfoglalkoztatás megszervezése¹¹, valamint a közfoglalkoztatási jogviszonyban álló személyek feladatellátásba történő bevonása¹².

2011. augusztusától a kerületben a közfoglalkoztatás szervezését a **Városgazda XVIII. Kerület Nonprofit Zrt.**, az Önkormányzat 100%-os tulajdonában álló, közszolgáltatásokat nyújtó társasága végzi.

A 2011-es változtatások óta a XVIII. kerületben **összesen 1.394 fő**, jellemzően 8 osztályos általános iskolai végzettséggel rendelkező, munkanélküli lakos foglalkoztatása valósult meg, akik főként az Önkormányzat által szervezett, **közterületek tisztaságát javítani hivatott programokban** kaptak munkalehetőséget.

56. ábra: A közfoglalkoztatásban résztvevők száma a XVIII. kerületben, 2011-2014.

Forrás: Önkormányzat

A Városgazda Zrt. közfoglalkoztatás-szervezési vezetőjének tájékoztatása alapján a programokban a közfoglalkoztatottak értékteremtő feladatokat látnak el, amellyel szebbé, tisztábbá és rendezettebbé teszik

¹¹ A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény.

¹² Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény.

kerületüket (pl. parkok, utak, játszóterek, közterületek, intézmények tisztántartása, karbantartása, graffiti-mentesítése).

Egyes munkakörökben dolgozó közfoglalkoztatottak munkájukkal elősegítik a lakosság és intézmények közötti gyorsabb kommunikációt, ilyen például az **intézményi-kapcsolattartó, ellenőr** munkakör, de a Városgazda Zrt. egyes **telephelyeinek nappali őrzését** (portás, őrszolgálat) is közfoglalkoztatottak segítségével látják el.

A 2011. évben a **Parlagfű elleni védelem** elnevezésű programjuk sikerének köszönhetően **2012-ben** országos közfoglalkoztatási program indítására kaptak lehetőséget ugyanebben a témakörben. A parlagfű elleni programban **89 fő közfoglalkoztatását** biztosították, több hónapon keresztül együttműködve Csepel társkerülettel.

2014-ben több közfoglalkoztatási programot is indítottak, és a 2014. november 1-jén indult, 2015. február 28-ig tartó programjukkal együtt összesen **485 főnek** biztosítottak munkát.

A Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. 2012-ben – az alacsony közfoglalkoztatotti bérek kompenzálására – **teljesítményösztönző** rendszert vezetett be. Az egyedül Pestszentlőrinc-Pestszentimrén működő **egységes mozgóbérrendszernek** köszönhetően a jól teljesítő közfoglalkoztatottak havonta akár **40%-kal magasabb jövedelemben is részesülhetnek**.

Ezen túlmenően a közfoglalkoztatási program lejártát követően lehetőség van a munkaszerződéssel való továbbfoglalkoztatásra. A munkájukról készített értékelés, valamint a közvetlen munkahelyi vezetőjük ajánlása alapján **2011 és 2014 között** összesen **116 közfoglalkoztatott** személy került az **Önkormányzat által fenntartott intézményekhez, illetve a cégéhez állandó állományba**.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata a közfoglalkoztatáson kívül további segítséget is nyújt a foglalkoztatás támogatása érdekében: a **TÁMOP 1.1.4. Munkaerő-piaci program a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért a Közép-magyarországi régióban** című program keretében a nők 40 év szolgálati jogviszonyának megszerzésének elősegítése érdekében összesen **2 főt alkalmaztak** 2011-től.

Bérlakás- és szociális bérlakás-állomány

A kerületben az Önkormányzat tulajdonát képező lakások hasznosítására **pályázat útján vagy pályázaton kívül van mód**, melyet az **1993. évi LXXVIII. törvény (röviden: Lakástörvény)**, illetve a lakások bérletéről és elidegenítéséről szóló **19/2011. (V. 31.) önkormányzati rendelet** szabályoz. A pályázatok kiírása és a krízislakási státusz megállapítása a **Népjóléti Bizottság és a Tulajdonosi Bizottság** együttes feladata. A bérlakások **kezelését és fenntartását a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt.** végzi a kerület önkormányzatával kötött ellátási szerződés formájában.

A pályáztatás eredményeképpen létrejövő bérbeadás történhet szociális alapon, költségelven, piaci viszonyok alapján.

Pályázaton kívül is van lehetőség bérleményhez jutni: egyrészt közérdekű lakásgazdálkodási feladatok megvalósítása, másrészt lakáscsere vagy megállapodáson alapuló elhelyezés esetén. **Szociális szempontból** fontos, hogy az Önkormányzat rendelkezik **bérlőkijelölési és –kiválasztási jogkörrel**. A jogszabályok bizonyos körülmények megléte esetén megállapítanak **kényszerbérleti elhelyezési kötelezettséget**, a **lakáshittel rendelkezők lakhatásának rendezése** érdekében, illetve **szükséghelyzet** alapján is kijelölhetnek bérlőket.

Elmondható, hogy a kerületben évről-évre **sokszoros túljelentkezés** figyelhető meg a lakáspályázatokon, mely a bérlakásokra való rendkívüli igényt mutatja. **2014-ben szociális alapon 30 lakás pályázatát írták ki**, melyre összesen 378 pályázatot nyújtottak be, **költségelvű lakáspályázat során 6 lakás** talált bérlőre a 178

pályázó közül. Ugyanezen évben **szükséghelyzet alapján 8 lakás** került kiutalásra – 26 kérelem elutasítása mellett.

Az Önkormányzat tulajdonában **2015. január 1-jén összesen 1.387 db lakás állt**. Az évek során a lakásállomány csökkenést mutatott, ellenben az üres lakások száma folyamatosan nőtt, melynek egyik legfőbb oka nem a lakásállomány bővülésében, sokkal inkább a jelentős lakbérhátralékot felhalmozott bérlőkkel szembeni kemény fellépésben, illetve a kilakoltatásokban keresendő. Az **üres lakások száma** 2015 elején **189** volt, melyből 89 db 2014 folyamán üresedett meg. Problémát jelent azonban, hogy a bérlők nem fordítanak gondot a lakások fenntartására, így a megüresedő lakások hasznosításra alkalmatlanok: **a 189 üres lakóingatlanból 84 db nem adható bérbe azok műszaki – és esztétikai – állapota miatt**. Ezek felújítása és rendbetétele költséges és sok esetben nem gazdaságos, így az Önkormányzat egyéb megoldások keresésére kényszerül: bontás, nem lakáscélú hasznosítás illetve értékesítés.

A kerületben 1998-ban indult el az ún. „**Lakásért életjáradék**”-rendszer, melynek keretében a lakás tulajdonjogának önkormányzatra történő átruházása ellenében havonta pénzbeli juttatásban részesül a tulajdonos. Ennek köszönhetően több lakás is az Önkormányzat tulajdonába kerülhetett, mindazonáltal elmondható, hogy a program nem terjedt el széles körben.

Az önkormányzati tulajdonú **lakások több mint fele a Havanna-lakótelepen található**, de jelentős az Üllői út mentén vagy a Gyöngyvirág utcában található ingatlanok száma is. Problémát jelent, hogy az összkomfortos, távfűtéses lakótelepi található lakásokat **magas rezsiköltség** és rossz műszaki állapot jellemzi, melynek finanszírozása nagy, sokszor teljesíthetetlen terhet ró a rászorulóakra, ezáltal a **szociális funkció kevésbé tud érvényesülni**. Az Önkormányzat számára továbbra is nehézséget jelent a bérlők által felhalmozott hátralék kezelése. (Lásd részletesen az 1.6. Az *Önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere fejezetben!*)

A kerületben működő szociális- és gyermekjóléti intézményrendszer

A XVIII. kerület szociális intézményrendszerét tekintve megállapítható, hogy a **szociális** gondoskodás feladatellátási körébe tartozó **szolgáltatások** szinte **teljes körűen megtalálhatók** helyben. Az Önkormányzat célja, hogy **minőségi szociális ellátórendszer** álljon rendelkezésre a helyi civil szervezetek bevonásával, mely mindenki számára elérhető.

Az 1993. évi III. törvény meghatározza, hogy melyek azok a szociális alapszolgáltatások, melyeket az önkormányzatoknak el kell látniuk. Ilyen az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a nappali ellátás. Az Önkormányzat saját fenntartású intézményekkel látja el ezeket a feladatokat.

2010-ben az integráltabb és átláthatóbb működtetés érdekében hozták létre az **Egyesített Szociális Központot**, mely már rövidtávon sem bizonyult hatékonynak. Így 2012 szeptemberében új intézményi szervezeti struktúra jött létre a szociális alapszolgáltatások ellátására, melyet alábbi táblázat összegez:

Megnevezés	Elhelyezkedés	Ellátott feladatok
<i>Borostyán Szociális Szolgálat</i>	Pestszentimre	idősek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás
<i>Somogyi László Szociális Szolgálat</i>	Pestszentlőrinc	idősek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, időskorúak átmeneti ellátása
<i>Életfa Szociális Szolgálat és telephelyei (2)</i>	Pestszentlőrinc	idősek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás

Gyöngyvirág Szociális Szolgálat és telephelye	Pestszentlőrinc	idősek nappali ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, fogyatékosokkal élők nappali ellátása
Csibész Családvédelmi és Módszertani Központ és tagintézményei	Pestszentlőrinc, Pestszentimre	gyermekjóléti tevékenység

4. táblázat: A szociális alapszolgáltatások ellátására létrejött új intézményi szervezeti struktúra

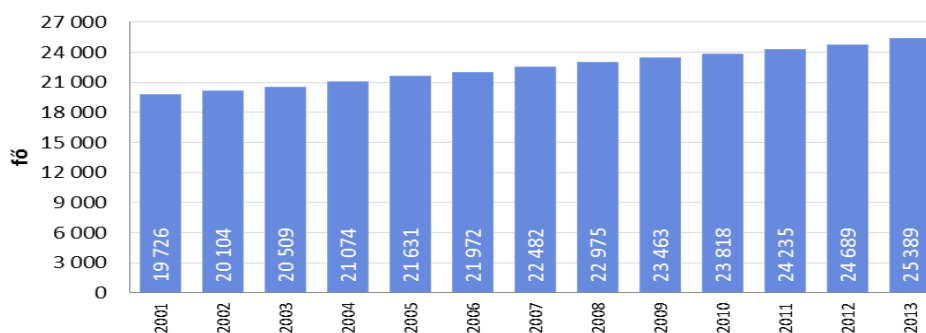
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatáson alapuló saját szerkesztés

Idősek ellátása

A hivatalosan elérhető, KSH-statisztikák a kerület népességének öregedését jelzik, azaz évről-évre nő a 60 év felettek száma és össznépességen belüli aránya. Míg 2001-ben 19.726 fő tartozott a 60 év felettek korcsoportjába, addig ez a szám 2013 végére már 25.389 főre, azaz 28,7%-kal nőtt (57. ábra). Mivel az **időskorúak száma és aránya dinamikusan nő a kerületben**, így az érintettek ellátását **kiemelten kell kezelni**.

A növekvő igényekre válaszul **2012-től már két időskorúak otthona működik a kerületben**: a Máltai Szeretetszolgálat által fenntartott és működtetett Gondviselés Háza Idősek Otthona Pestszentlőrincen (20 fős kapacitás), illetve a Pestszentimrén található fővárosi fenntartású Alacskai úti Idősek Otthona (130 fős kapacitás), **összesen 150 férőhellyel**, a kihasználtság tehát közel teljes: 2013-ban 146 fő volt az ellátottak száma (58. ábra). Utóbbi 2012-ben került átadásra, a korszerű épület 1,6 milliárd forintos beruházás eredményeképpen valósult meg.

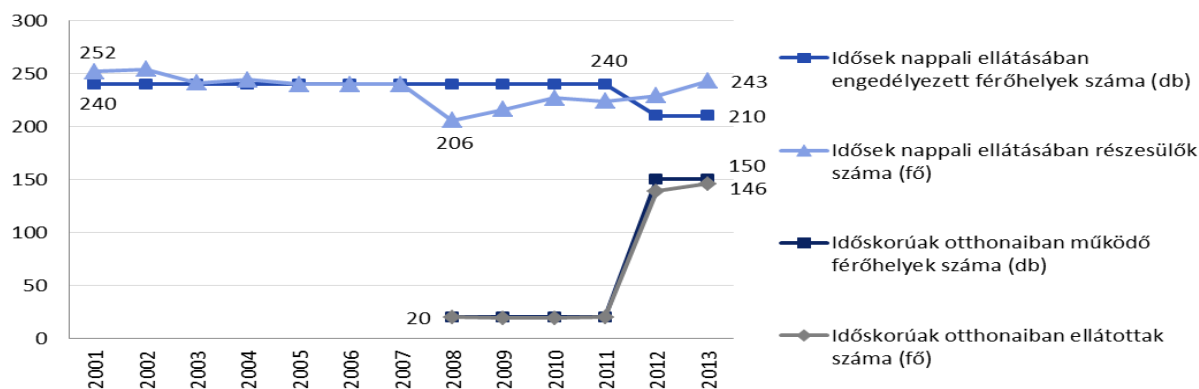
Ezekben a létesítményekben a kerületi idősek nem élveznek előnyt a főváros más lakosaival szemben, ami különösen a szociális helyzetük miatt rászorulóknak okoz nehézséget.

57. ábra: Az időskorú népesség létszáma a XVIII. kerületben, 2001-2013.

Forrás: KSH.

A XVIII. kerületben található **idősek nappali ellátásában** engedélyezett **férőhelyek száma** 2001 és 2011 között állandó, 240 fő volt, ami 2012-ben és **2013-ban 210 főre csökkent**, mely ellentétes irányú az erősödő öregedési tendenciával. Ugyanakkor, az igényeket mutatja, hogy 2013-ban 243 fő vett részt nappali ellátásban, azaz férőhely-hiány lépett fel, és túlterhelt jelenleg az ellátórendszer.

58. ábra: Az időskorúak ellátásában részt vevő intézmények kapacitás-kihasználtsága a XVIII. kerületben, 2001-2013.

Forrás: KSH.

A gondozás mellett a kerület gondot fordít az időskorú népesség aktivizálására és szellemi frissességének megőrzésére is. 2012 szeptemberében a Zsigmond Király Főiskolával együttműködésben elindult a **Nyugdíjas Akadémia**, mely gyorsan népszerű lett. A rendezvénysorozat keretében változatos témákban, színvonalas előadásokon és kurzusokon vehetnek részt a kerület ötven év feletti lakosai. Mindemellett a fiatalokkal való találkozás, közös kirándulások szervezése és a csoportkohézió megteremtése is részét képezi a kerület idősprogramjának.

Hajléktalanok ellátása

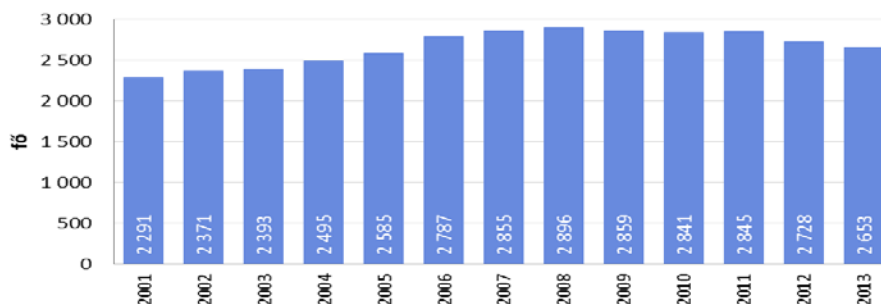
A hajléktalanok ellátását szolgáló, jelenleg **egyetlen nappali melegedőt** a kerületben a **Tiszta Forrás Alapítvány működteti**, az Önkormányzattal kötött ellátási szerződés keretében. Az **Üllői úti épületük kibővült, az új épületrészt 2012-ben adták át**, 100 millió forintból megvalósuló (50%-ban EU-s társfinanszírozással) beruházást követően.

A KSH-statisztikák alapján 2008-2013 között – két év: 2010 és 2011 kivételével – az intézmény átlagos nappali forgalma számottevően meghaladta a befogadóképességet. Ennek oka, hogy e két évben **jelentős átmeneti kapacitásbővítés volt megfigyelhető a kerületben**: 2009-ről 2010-re megháromszorozódott a befogadóképesség (90 főről 270 főre), 2011-ben egy újabb intézménnyel bővítve a 2009. évihez képest megnégyszereződött – ennek eredményeképpen a melegedők 57,8 és 71,7%-os kihasználtsággal működtek. Ez azonban csupán ideiglenes jelleggel volt megfigyelhető, mivel 2012-ben már ismételtelen egy nappali ellátóhely üzemelt 135 fős kapacitással. 2013-ban ez 152 főre bővült, de igény átlagosan 200 fő ellátására mutatkozott, ami közel **30%-os kapacitáshiányt** jelent.

Itt meg kell jegyezni, hogy a hajléktalan emberek ellátása összetett feladat, mely nemcsak kerületi, hanem **fővárosi szinten** is jelentkezik. Annak ellenére, hogy Budapesten a nappali melegedők száma folyamatosan nőtt az elmúlt évek során (2006: 30 db összesen 3.717 fő; 2013: 44 db 5.418 fő befogadóképességgel), a kapacitás-növekedés nem tudta követni az igény növekedését.

Bölcsődei ellátás

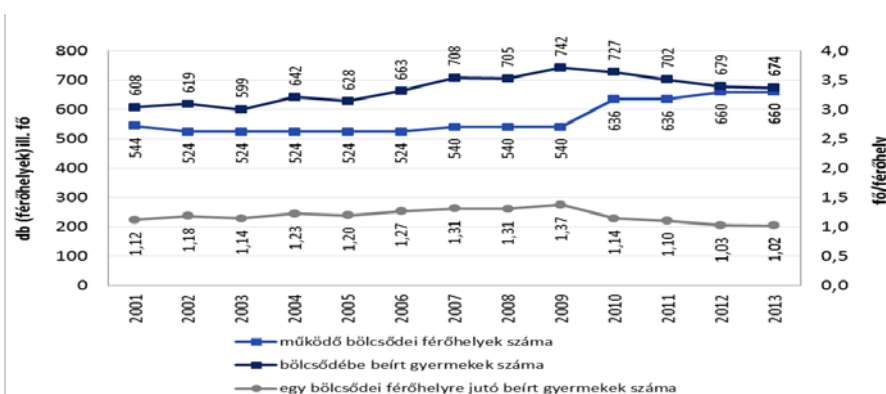
A 3 év alatti gyermekek száma a vizsgált időszak első felében évről-évre dinamikusan bővült (2001-2008 között 2.291-ről 2.896-ra, 26%-kal nőtt), majd ezt követően lassú csökkenés volt megfigyelhető. Ezáltal 2013-ban 2.653 fő volt a 0-3 éves korú népesség száma.

59. ábra: a 3 éves kor alatti gyermekek száma a XVIII. kerületben, 2001-2013.

Forrás: KSH.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre kerületben a bölcsődei ellátást az **Egyesített Bölcsődék** intézményhálózata biztosítja: 2015-től **10 bölcsőde működik**, melyek mindegyike önkormányzati fenntartású. A beírt gyermekek számában – a 3 éves kor alatti gyermekek körében beállt változásnak megfelelően – jelentős növekedés volt tapasztalható 2001-től 2009-ig, amivel az intézményi kapacitások nem tudtak teljes mértékben lépést tartani: a működő bölcsődei férőhelyek száma még csökkent is. Ez azt eredményezte, hogy 2009-ben egy bölcsődei férőhelyre 1,37 gyermek jutott, ám a férőhelyszám 2009 és 2013 között bekövetkezett 21,3%-os növekedése – továbbá a beíratott gyermekek számának csökkenése – következtében 2013-ra már csaknem elérte az optimális 1 fő/férőhely értéket (60. ábra).

60. ábra: A XVIII. kerületi bölcsődék kapacitás-kihasználtsági jellemzői, 2001-2013.

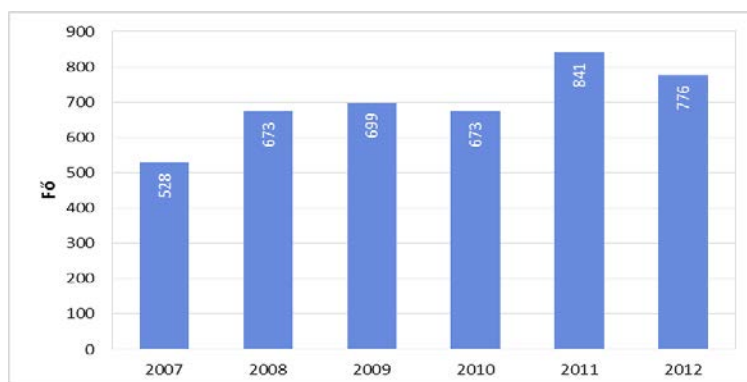
Forrás: KSH.

Az elmúlt években **több bölcsőde is megújulhatott társfinanszírozott projektek keretében** (Pl. Bababirodalom – HEFOP; Bambi Bölcsőde – KMOP; Iciri-Piciri Bölcsőde – KMOP; Hétszínvirág Bölcsőde – KEOP stb.). **További felújításokra** lenne szükség a **Csibekas és a Csigabiga bölcsődékben**, de **kiemelten felújításra** szorul a **Micimackó Bölcsőde**. Ez utóbbira vonatkozó tervek már évekkel ezelőtt elkészültek, eddig azonban a szükséges anyagi forrást nem sikerült megteremteni.

Az elmúlt években megvalósuló bölcsődei fejlesztések listája részletesen olvasható a *mellékletben*.

Gyermekjóléti ellátás

A kiskorú gyermekek hátrányos szociális környezetét a veszélyeztetett kiskorúak számával jellemezhetjük. A KSH elérhető adatai szerint a kerületben 2007 óta jelentősen nőtt a számuk, 2012-ben 776 főt tett ki.

61. ábra: a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma a XVIII. kerületben, 2007-2012.

Forrás: KSH.

A **gyermekjóléti ellátás részeként** a kerületben pénzületi és természetbeni juttatásban részesültek a rászoruló. A 0-25 éves korú helyi lakosság 9,3%-a részesült **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben**, azaz közel **minden tizedik fiatalos szociális alapú anyagi támogatásra szorul**.

2013-ban 1.662, 2012-ben 1.655 főnél állapítottak meg jogosultságot a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre**, melynek részeként évente kétszeri természetbeni támogatásban részesül. További támogatást nyújtott az Önkormányzat az **óvodáztatáshoz**, a rászoruló részesülhetett **rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban**, de **gyermekétkeztetési- és tankönyvtámogatásban** is. Azon családok esetében, ahol a külső segítség valamely formáját megítélték, elmondható, hogy a **szociális rászorultság több módon is megnyilvánul** (legalább egyik szülő munkanélküli, rendszeres jövedelem hiánya, egy főre jutó jövedelem szintje).

A kerületben a gyermekjóléti szolgáltatás feladatait a Csibész Családvédelmi Központ látja el (korábban **Csibész Gyermekjóléti és Módszertani Központ**), mely további tagintézményeket fog össze: a Pestszentimrei Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálatot, a Családsegítő Szolgálatot, a Gyermek Átmeneti Otthonát és a Családok Átmeneti Otthonát. Az intézmény 2013. évi jóváhagyott költségvetése 224.327.000 forint volt, melyből a működés tárgyi- és személyi feltételeit is finanszírozták.

	2012	2013
Gondozott gyermek száma	633	716
Gondozott család száma	453	506
Tanácsadás (gyermek száma)	433	349
Tanácsadás (családok száma)	376	299

5. táblázat: A gyermekjóléti szolgáltatás alakulása a pestszentimrei tagintézmény adataival együtt (2012, 2013.)

Forrás: Önkormányzat

A gyermekjóléti szolgáltatás részét képezi a különböző szabadidős és oktatási **programok szervezése** (pl. játszótér működtetése, kirándulások, sportprogramok, nyelvtanulás), de **prevenciós csoportot** is létrehozta 2011-ben. A kerületben **jelzőrendszer** működik, melynek működtetési sikeressége még javítható a helyi szakemberek szerint: a gyámhivatallal és a bölcsődékkel javult az együttműködés; a védőnői szolgálattal, a köznevelési intézményekkel és az óvodákkal továbbfejlesztendő, mert még elmaradnak jelzések.

A Gyermek Átmeneti Otthonában 2013-ban 69 főt, a Családok Átmeneti Otthonában 20 főt (4 család) gondozták. A Családsegítő Szolgálatot évről-évre egyre több család keresi fel, 2013-ban a családgondozott ügyfelek száma 127 volt.

Szociális területen működő civil- és érdekvédelmi szervezetek

A kerületben működő civil szervezetek közül számos a szociális szféra különböző területein tevékenykedik. A humán szolgáltatások színvonalának emelése, a hátrányos helyzetű csoportok megsegítése, a közösségfejlesztés elősegítése érdekében az Önkormányzat törekszik a minél jobb együttműködés megvalósítására és aktív kapcsolat ápolására ezen szervezetekkel.

Budapest XVIII. kerületében az Önkormányzat **2014-ben 14 millió forintot** osztott szét a civil szervezetek között a **Civil Alapból**, melyet a szervezetek működési költségekre és programok szervezésére fordíthattak. 2015-ben ugyancsak 14 millió Ft áll rendelkezésre hasonló célra.

Emellett a városvezetés **együttműködési megállapodást** is kötött civil szervezetekkel a kiemelten fontos ügyek kezelése érdekében: ilyen a Magyar Vöröskereszt Főváros XVIII. kerületi Szervezete, a Nagycsaládosok Szent Lőrinc Egyesülete és a Budapest XVIII. kerület Nyugdíjas Érdekvédelmi Egyesület és tagszervezetei. A megállapodás értelmében ezek a szervezetek szociális jellegű tevékenységeket látnak el (pl. családsegítés, idősgondozás, gyermek- és ifjúságvédelem, nevelés és oktatás, képességfejlesztés stb.). Pestszentlőrinc-Pestszentimre területén egyes, önkormányzati feladatkörbe tartozó (kötelező és önként vállalt) szolgáltatásokat civil szervezetek biztosítanak **ellátási szerződés** formájában, ezek a következők:

- Pszichiátriai- és szenvedélybetegek átmeneti ellátása, és szenvedélybetegek közösségi alapellátása: **Félúton Alapítvány**,
- Nappali melegedő és utcai szociális munka: **Tiszta Forrás Alapítvány**.

Szociális területen további **aktív, segítő szervezetek** – a teljesség igénye nélkül:

A **Diótörés Alapítvány** átmeneti otthont (Dióhéj Otthon) tart fenn a kerületben 1999 óta, ahol hajléktalan fiatalok munkaviszony ellenében kaphatnak térítésmentesen szállást. Az **Életjel Alapítvány** a kerületi SOFI intézményeiben tanuló fogyatékos fiatalok megsegítésére jött létre szülői kezdeményezésre – a célcsoport számára szabadidős és prevenció programokat, táboroztatást biztosít. Az iskolának több mint 200 tanulója van, akik főként kerületi lakosok, de a környező agglomerációból is fogadnak gyermekeket. A **Budapesti Patrónus Alapítvány** az autista gyermekek és felnőttek egészségügyi, oktatási és közösségi célú segítségét végzi: információs kiadványokat készítenek, és olyan rendezvényeket szerveznek, ahol a társadalom közelebb kerülhet az autizmushoz és az autisták világához.

EGÉSZSÉGÜGY

Az egészségügyi ellátórendszer

Egészségügyi alapszolgáltatások, szakellátás

Az **egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 152.§ (1) bekezdésben** foglaltak alapján "A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- a fogorvosi alapellátásról,
- az alapellátáshoz kapcsolódó **ügyeleti ellátásról**,
- a védőnői ellátásról,
- az iskola-egészségügyi ellátásról."

Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakosságának **alap- és járóbeteg-szakellátását** a **Pestszentlőrinc-Pestszentimre Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft.** végzi. A képviselőtestület által 1992-ben létrehozott Egészségügyi Szolgálat 1993. január 1-jén átvette a járóbeteg-szakellátás irányítását, majd 1998.

január elsejével a gondozói hálózatot is. A költségvetési intézmény 2007 augusztusában alakult át gazdasági társasággá.

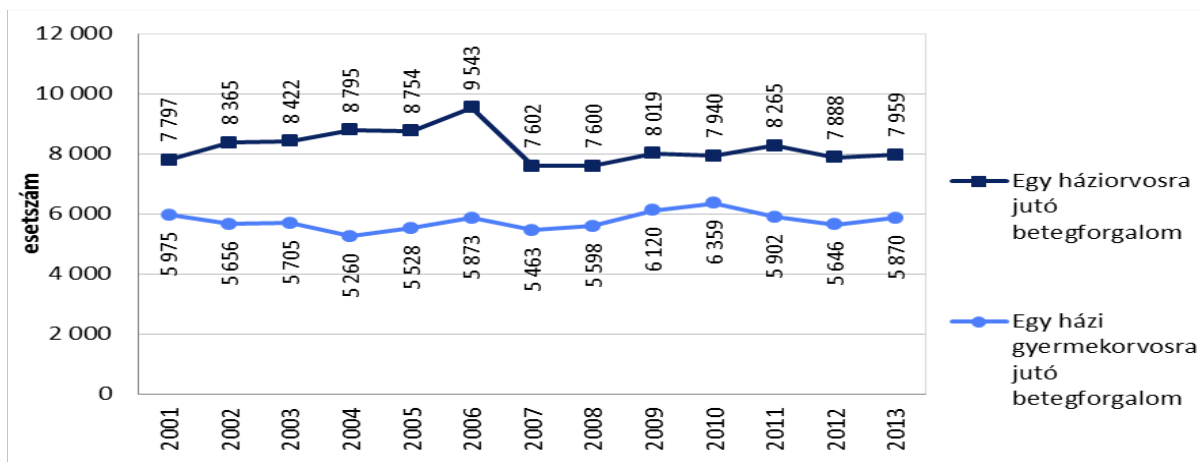
A mintegy 100.000 fős lakosság mellett a jelentős agglomerációs lakosság ellátása is a Pestszentlőrinc-Pestszentimre Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft. keretei között történik, így az ellátandók köre eléri a 150 000 főt.

A kerületben a KSH szerint 2013. december 31-én **51 felnőtt- és 18 gyermekházi orvos működött**. Számuk az Önkormányzat 2015-ös, aktuális adatai alapján **49 felnőtt-**, illetve **19 gyermekházi orvos**. A **fogorvosi ellátást 17 felnőtt- és 6 gyermekpraxis** biztosítja. A kerületben két korszerű szakorvosi rendelőben történik a járóbetegek szakellátása – egy Pestszentlőrincen (**Thököly úti Zsebők Zoltán Szakrendelő**), egy Pestszentimrén (**Nemes utcai Pintér Kálmán szakrendelő**) –, ahol valamennyi klinikai szakrendelés a lakosság rendelkezésére áll. Emellett találunk alkohol-, ideg- és tüdőgondozót, de a pszichiátriai és mentálhigiénés ellátás is megoldott.

A fővárosban elsők között szervezte meg az Önkormányzat a **folyamatos 24 órás felnőtt ügyeleti rendszert**, mely az alapellátás feltételrendszerét jelentősen javította. A gyermekorvosi ügyelet támogatási szerződés keretében a VIII. kerületi Heim Pál Kórházban biztosított a kerületi lakosoknak¹³.

A felnőtt lakosság fekvőbeteg-ellátását a **Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház** végzi 2012 márciusától. A gyermekek fekvőbeteg-ellátása a Heim Pál Kórházban történik.

A kerületi házi orvosok és házi gyermekorvosok leterheltségének mértékét az alábbi, 62. ábra adatai szemléltetik:

62. ábra: Egy házi orvosra és házi gyermekorvosra jutó betegforgalom és annak változása, 2001-2013.

Forrás: KSH

Pestszentlőrinc-Pestszentimre egy házi orvosára összesen 7.959 betegforgalmi eset jutott 2013-ban, míg egy házi gyermekorvos 5.870 esetben látott el gyermekeket. Ezek az értékek 2007-től nagyrészt állandónak mondhatók. A **házi orvosok leterheltségét a fővárossal összevetve** elmondható, hogy **2001 és 2009 között rendre több esetszám jutott egy kerületi házi orvosra**, mint a fővárosi átlag (2006-ban pl. 9,5%-kal), azonban ez a trend 2009 óta megfordult, s azóta a **fővárosi átlag körül alakul** (2013-ban 1,6%-kal alacsonyabb).

¹³ Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program, 2013-2018.

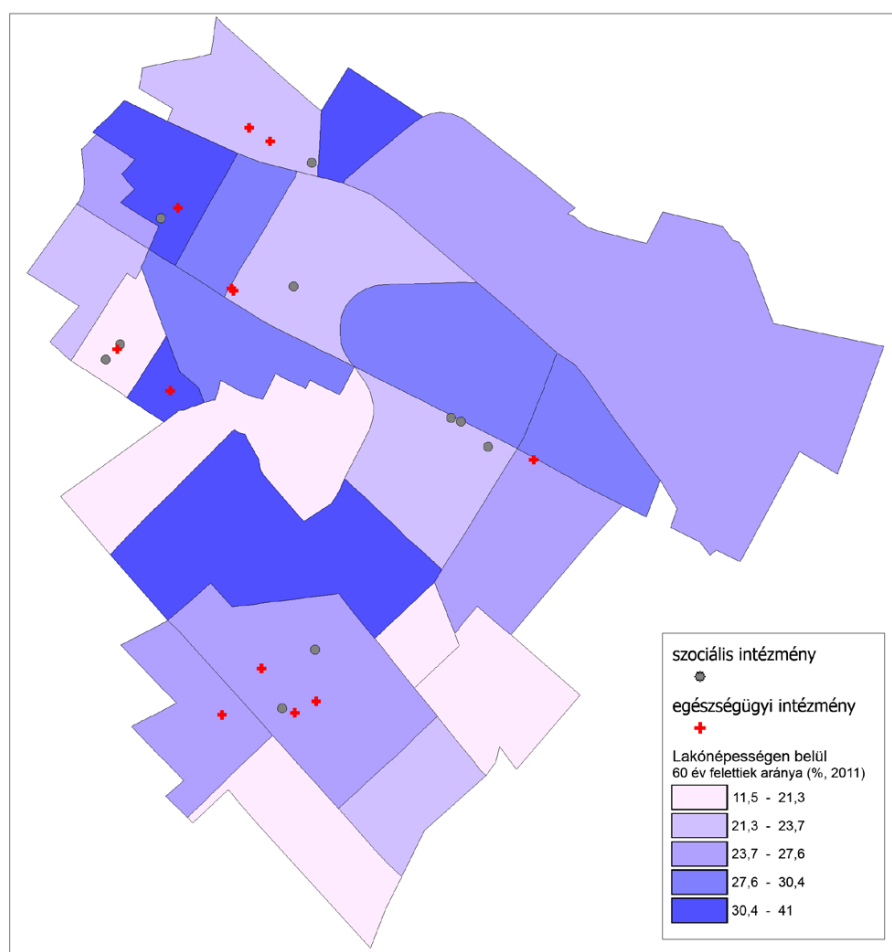
Az **egy gyermekorvosra jutó betegforgalom azonban lényegesen magasabb** a budapesti kerületek átlagánál, mindazonáltal itt is megfigyelhető javulás (2001-ben 25,5%-kal, 2013-ban 11,8%-kal haladta meg).

Városrészi elhelyezkedés

Az alábbi térkép (63. ábra) a **kerület egészségügyi és szociális intézményi ellátottságát** mutatja az egyes kerületrészek időskorú népességének arányával együtt.

Fontos megjegyezni, hogy az egyes kerületrészek teljes népességét *(Lásd I. 3. fejezet, 26. ábra!)* célszerű figyelembe venni az ábra értelmezéséhez. Így érthető, hogy a csupán 39 fő lakosságú Halmierdőben vagy a hatalmas kiterjedésű, de mindössze 807 fő lakosságú Ferihegyen (2011.) nincs sem egészségügyi, sem szociális intézmény.

Összegezve megállapítható, hogy **Pestszentimrén centrális** elhelyezkedésűek az intézmények, míg **Pestszentlőrinc** keleti felében csak az Üllői úton és annak közvetlen környezetében, **koncentráltan** helyezkednek el. **14 városrészben nem található** egyik intézménytípus sem. Kiemelendő, hogy Béliatelepen – mely városrészben az időskorú lakosság aránya kerületi szinten igen magas – nem található sem szociális, sem egészségügyi intézmény.

63. ábra: Az időskorú népesség aránya, valamint a kapcsolódó intézményhálózat

Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan, 2014.

Az alábbi táblázat kerületrészi összesítésben adja meg az egészségügyi intézményeket:

Kerületrész	Egészségügyi intézmény
Havanna-lakótelep	Gyermek-Felnőtt háziorvosi rendelő, 1181 Budapest, Kondor Béla sétány 13.
Szent Lőrinc-lakótelep	Gyermek-Felnőtt fogászati rendelő, Felnőtt háziorvosi, 1181 Budapest, Vándor S. u. 1.
Gloriett telep	Felnőtt háziorvosi rendelő, 1182 Budapest, Cziffra György u. 53/a.
Ganzkertváros	Felnőtt fogászati rendelő, Gyermek-Felnőtt háziorvosi rendelő, 1182 Budapest, Üllői út 761.
Erzsébettelep	Gyermek-háziorvosi rendelő, 1183 Budapest, Attila u. 9.
Erzsébettelep	Felnőtt háziorvosi rendelő, 1183 Budapest, Vajk u. 4.
Lakatos-lakótelep	Felnőtt fogászati rendelő, Gyermek háziorvosi, 1184 Budapest, Dolgozó u. 12.
Újpestertelep	Gyermek fogászati rendelő, 1188 Budapest, Ady Endre u. 52/a.
Újpestertelep	Pintér Kálmán Szakrendelő, 1188 Budapest, Nemes u. 18-20.
Újpestertelep	Gyermek háziorvosi rendelő, 1188 Budapest, Póth I. u. 80.
Kossuth Ferenc-telep	Felnőtt háziorvosi rendelő, 1188 Budapest, Bercsényi Miklós u. 73.
Miklóstelep	Zsebők Zoltán Szakrendelő, 1183 Budapest, Thököly út 3.
Miklóstelep	Felnőttorvosi ügyelet, 1183 Budapest, Szent Lőrinc sétány 2.

6. táblázat: Egészségügyi intézmények a XVIII. kerületben

Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan, 2014.

Prevenációs- és szűrőprogramok

A kerületben mind **alap-, mind szakellátási szinten találunk prevenációs- és szűrőprogramokat**. Évente többször rendeznek ingyenes lakossági szűrőnapokat mindkét - Zsebők Zoltán és Pintér Kálmán - rendelőintézetben.

Emellett különböző **korcsoportok számára célzottan** is tartanak szűrőprogramokat. 2014 nyarán nagy népszerűsége tett szert a kerület idősebb lakosságát felmérő egészségszűrés, melyet a vártnál jóval nagyobb érdeklődéssel fogadtak az érintettek¹⁴.

A kerület **óvodáiban ortopédiai szűrést végeznek** a beiskolázás előtt álló gyermekek számára. Az így felfedezett problémákat szakorvosi illetve gyógytestnevelési beavatkozással kezelik. Az **iskolai védőnők feladatai közé tartozik 6-16 éves** korú gyermekek körében a tünetek észlelése és a szükséges szűrővizsgálatok elvégzése. Az eddig 1,3,6 hónapos, valamint 1,2,3,4,5,6 éves kori védőnői szűrővizsgálatok már kiterjednek a 2,4,9,15,18 hónapos, eltérés esetén 2,5 éves és az iskolát meg nem kezdő 7 éves korosztályra is.

A kerületben állandó lakcímmel rendelkező hetedik osztályos leánygyermekek számára önkormányzati támogatással ingyenesen biztosított a HPV-elleni védőoltás.

¹⁴ Forrás: www.tovabb18.hu

Rehabilitációs ellátás

A **kerületi szakrendelőkben elérhető** a rehabilitációs jellegű **gyógytorna és fizioterápia**, azonban egyéb rehabilitációs jellegű terápia jelenleg nem található meg helyben. A kardiovaszkuláris és mozgásszervi megbetegedésben szenvedők igénybe vehetik a Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház rehabilitációs osztályait, de az otthoni szakápolási szolgáltatás keretében is végeznek rehabilitációs tevékenységet a kerületben.

A kerületben élők aktuális egészségi állapotáról, tipikus problémáiról, várható élettartamáról nem sikerült a vonatkozó adatokat beszerezni a helyzetfeltárás során.

ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, továbbá a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól, az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, **Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata a Helyi Esélyegyenlőségi Programban (röviden: HEP) rögzíti az esélyegyenlőség/esélyteremtés érdekében szükséges feladatokat a 2013-2018-as időszakra.**

A HEP az Alaptörvény és a vonatkozó rendelkezések alapján készült. A 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1 §. 1 bekezdése alapján az esélyegyenlőségi program fókuszában a kerület hátrányos helyzetű csoportjainak problémái állnak, különös tekintettel a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek és a fogyatékossgal élők helyzetére.

A HEP tartalma egy kerületi szintű, átfogó, a vonatkozó jogszabályok alapján készített esélyegyenlőségi szempontú helyzetelemzés, mely különböző ágazatok, szektorok vizsgálatára terjed ki. Ilyenek a kerület területi felosztása, demográfiai jellemzői, képzettség alakulása és eloszlása, foglalkoztatottság, szociális helyzet és különböző szociális ellátások, lakhatás problémái, oktatás-nevelés kérdései, iskolázottság, egészségügy (alapellátás és szakellátás), közszolgáltatások illetve egyéb szolgáltatások akadálymentes elérhetősége, hátrányos helyzetű csoportok (roma/cigány lakosság, fogyatékkal élők, nők) helyzete, valamint civil szervezetek működése.

A helyzetelemzés azt is vizsgálta, hogy a településen élő, hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen képzettségi, foglalkoztatási, szociális, lakhatási, területi, egészségügyi stb. mutatókkal rendelkeznek, ezek alapján a kerület milyen esélyegyenlőségi problémákkal küzd. Célja, hogy olyan **feladatokat, intézkedéseket** fogalmazzon meg, melyek a kérdéses **célcsoportok esélyegyenlőségét** hivatottak elősegíteni – ehhez **intézkedési terv** is készült. Az akcióterv a feltárt problémák orvoslása érdekében tervezett **rövid- és középtávú beavatkozásokat** tartalmazza.

Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata vállalta, hogy az elkészült és elfogadott Helyi Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település egyéb dokumentumait (*Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció*), valamint az Önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését.

A HEP elkészítése partnerségben történt, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóinak bevonására.

Az esélyegyenlőségi program alapdokumentum elkészítésével az Önkormányzatnak két fő célkitűzése is teljesült. Az egyik az **esélyegyenlőségi helyzetelemzés valós, feltárt problémái mellett egy eredményorientált akcióterv** létrejötte, mely a XVIII. kerület polgárai számára a feltérképezett összes területen hosszú távon megalapozza és biztosítja esélyeik egyenlőségét. Másik fontos célkitűzés, hogy a **beavatkozások összhangban legyenek az Európai Unió** által elvárt horizontális esélyegyenlőségi elvekkel.

A helyi esélyegyenlőségi program következő, esedékes felülvizsgálata 2015 június 27-ig történik meg.

KULTÚRA, KÖZÖSSÉGI ÉLET

A kerületben **két önkormányzati fenntartású művelődési/közösségi intézmény** található, melyek a helyi társadalmi és művelődési élet kiemelt színterei:

A **Pestszentimrei Közösségi Ház** (1188 Budapest, Vasút utca 48.) programkínálatában elsődlegesen a helyi hagyományok őrzése, a helyi identitás erősítése szerepel. Minden korcsoport számára szerveznek rendezvényeket, előadásokat, tanfolyamokat figyelembe véve a helyi lakosság művelődési igényeit. Ezek között található többek között gyermekek számára kézműves és képzőművészeti szakkör, tánciskola, képzőművészeti kiállítások, de gyermekszínházi előadások és sportprogramok is. A felnőtt korosztály pályaaorientációját segítő foglalkozásokat rendszeresen tartanak, illetve havonta egyszer szórakoztató rendezvények kerülnek megrendezésre – műsoros estek, bálók, színházi előadások.

Az intézmény – mely a korábbi évtizedekben református kultúrházként, majd Pestimrei Művelődési Otthonként funkcionált – a Pestszentimre városrehabilitáció projekt keretében újjult meg 2014-re, melynek során egy, a XXI. század technológiai elvárásainak megfelelő közösségi ház került kialakításra. A rendelkezésre álló színházterem befogadóképessége 200 fő. Egy-egy program szervezésében együttműködnek a helyi civil és egyházi szervezetekkel is. A több mint 20.000 lakosú kerületrészben szinte ez az egyetlen mindenki által jól megközelíthető közművelődési intézmény. A közösségi ház szervezett programjai népszerűek az imrei lakosok körében, 2014-ben összesen 80.887 fő vett részt a különböző rendezvényeken.

A **Kondor Béla Közösségi Ház** és Intézményei (1181 Budapest, Kondor Béla sétány 8. – Havanna-lakótelep) 2012-ben a kerületi közművelődés átalakítása következtében alakult ki, amikor szervezetileg egyesült a kerületi Helytörténeti Gyűjteménnyel és a Rózsa Művelődési Házzal. Kínálatukban főként kiállítások, tanfolyamok, zenés- és színházi előadások szerepelnek. A különböző korosztályok számára differenciált lehetőségek állnak rendelkezésre (pl. kisgyermekeknek szóló zenés-táncos foglalkozások, nyugdíjas kártya- és táncklub), zenei oktatás, kézműves szakkörök is szerepelnek kínálatukban. A programok egy része térítés ellenében, mások térítésmentesen vehetők igénybe. 2014-ben az itt tartott programokat, kiállításokat – melyek közül a képző- és iparművészeti kiállítások bizonyultak a legnépszerűbbnek – összesen 178.856 fő látogatta.

Az intézmény vezetője elmondta, hogy a lakótelepen élők anyagi teherviselő-képessége korlátozott, főleg a gazdasági válság óta, ezért leginkább az ingyenesen vagy szerény térítési díjért szervezett programok látogatottak. Az URBACT II program keretében működő Re-BLOCK Havanna Szabadegyetem programjainak, valamint a Helyi Támogatócsoport találkozóinak a közösségi ház ad otthont, mely rendezvények élénkítik a helyi közösségi életet. A minden évben megrendezett Havanna Napok egyhetes programsorozatát is ők álmodták meg, a szervezést is ők bonyolítják. Népszerűek a különböző lakossági börsék pl. baba-mama, sporteszköz, sí.

Legnagyobb nehézséget a fiatalok bevonása jelenti a házba, melynek érdekében folyamatosan ötletelnek. 2014-ben pl. kávézót nyitottak, melynek szabadterei terasza is van. Szorosabbra kívánják fogni a kapcsolatot a lakótelepi és környéki oktatási intézményekkel, célzottan diákoknak szervezett versenyekkel, élményszerű programokkal.

Mindezek mellett itt található a kerület egyetlen kerületi fenntartású muzeális intézménye, a **Tomory Lajos Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény**, mely a kerület történeti és kulturális értékeit hívatott bemutatni kiállításaiival, gyűjteményével. A gyűjtemény tárgyi-, dokumentum-, fotó- és mozgóképanyag mellett, könyvtári és periodika anyaggal is rendelkezik (kb. 300 nm raktárkapacitás). Ebből 23.000 tétel van már elektronikus nyilvántartásban is. A 2014. esztendőben összesen 30.150 fő látogatta a kiállításokat.

Fontos a Gyűjtemény és helyi oktatási intézmények szoros együttműködése, melynek keretében a kerületi diákok élményszerűen juthatnak helytörténeti ismeretekhez. A múzeum önkormányzati határozat eredményeképpen hamarosan új helyszínre költözik, a Bókay-kertben található Herrich-Kiss-villába, amint a helyi jelentőségű műemléképület felújítása megvalósul (a közbeszerzési eljárás ehhez jelenleg folyamatban van).

Ehhez kapcsolódóan meg kell jegyezni, hogy bár a kerületben mindössze két fővárosi jegyzett műemlék található, helytörténeti jelentőségű emlékekben bővelkedik, melyeket önkéntes munkával, civil szervezetek folyamatosan tárnak fel és ápolnak, pl. vezetett tematikus helytörténeti séták alkalmával is megtekinthetők. A civil szervezetek előkészítő munkájának köszönhetően a Bókay-kert fejlesztéséről 2014 márciusában önkormányzati döntés született, a villa épületre pedig szintén terv készült.

A **Rózsa Művelődési Házban** (1181 Budapest, Városház utca 1-3.) a szabadidős és kulturális programok széles kínálata érhető el Lőrinc központjában, jól megközelíthető helyen. A színházi és zenei előadások közt található a legkisebbeknek és felnőtteknek szóló egyaránt, látogatható táncház, mozgás-tanfolyamok és korcsoport szerint megosztott állandó klubok. A művelődési házban mód van terem bérlésre és kiállítások szervezésére. Bár a Rózsa épületére ráférne a felújítás, és az Üllői út mentén a parkolás sem egyszerű, a helyi törzsközönség körében népszerű a művelődési ház, programjai látogatók: az országos hírű előadók estjei a több ezer Ft-os belépődíj ellenére is teltházak. Emellett, itt olyan közösségi klubok is jól működnek (pl. életmód klub fiataloknak), melyek pl. a Havanna lakótelepen érdeklődés hiányában nem tudtak beindulni.

A **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár három fiókkönyvtárral** van jelen a XVIII. Kerületben, összesen 8.001 beiratkozott tagjuk volt 2014-ben, melyből 2.511 gyermek. A könyvtárakban különböző programok, foglalkozások is megrendezésre kerülnek.

SPORT, REKREÁCIÓ

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata kiemelt jelentőséget tulajdonít a mozgás és sport témakörének – a kerület lakosai számára biztosítani kívánják a lehetőségek legszélesebb körét az aktív egészségmegőrzéshez. A **66/2012.(XII. 20.) önkormányzati rendelet (röviden: Sportrendelet)** értelmében a helyi testedzés és sport közszolgáltatásnak minősül, és a többi szociális ágazattal egyenrangúként kezelendő. Fontos szempont a **hátrányos helyzetű társadalmi csoportok** (szellemileg és fizikailag sérültek) számára is elérhetővé tenni a sportolás lehetőségét és a sportvállalkozások ösztönzése.

A XVIII. kerület Önkormányzata a közművelődéssel és sporttal kapcsolatos önként vállalt kötelező feladatok ellátására a **Pestszentlőrinc-Pestszentimre Közművelődési és Sport Közalapítványát** hozta létre. Az Önkormányzat működtetése és fenntartása alatt az alábbi szabadidő- és sportlétesítmények állnak a kerületben:

- **Bókay-kert** (cím: 1181 Budapest, Szélmalom u. 33.): Az alapvetően kertvárosi jellegű kerületrészen, Bókaytelepen található a 16 hektáron elterülő parkos Bókay-kert. A kerület lakossága számára közösségi helyszíneként funkcionál, de sporttevékenységek végzésére is kiválóan alkalmas. Egész évben várja az idelátogatókat a „négyévszakos” sípálya, nyáron strand és kertmozi üzemel a Madách filmklub keretében. Mindemellett rendelkezésre áll fedett uszoda¹⁵, konditerem, kerékpáros crosspálya (fejlesztése folyamatban), futball-, bitumenes kosárlabda- és tenispályák, sőt a kert területén működik a Bókay Kalandpark is.

¹⁵ Park uszoda, melynek látogatottsága 2014-ben majdnem 100 ezer fő volt.

A kert folyamatosan megújul (megújításáról, bővítéséről az Önkormányzat 2014 márciusában döntött), további fejlesztési tervekkel kívánják a látogatottságot növelni. Annak érdekében, hogy a lehető legjobban feltérképezzék a kert sportlehetőségeit és helytörténeti adottságait és meghatározzák a fejlesztési irányokat, külön munkacsoport alakult 2013-ban. A legfőbb cél az egységes koncepció és arculat kialakítása, melyet a Városgazda Nonprofit Zrt-vel közösen dolgoznak ki.

Itt található az 1870-ben épült Herrich-Kiss villa, mely a képviselő-testület 2014. júniusi döntése értelmében a Tomory Lajos Helytörténeti és Pedagógiai Gyűjteménynek fog otthont adni átalakítási és felújítási munkálatokat követően.

- **Kastélydombi Uszoda** (cím: *1188 Budapest, Nemes u. 56-60.*): Eredetileg az iskoláskorú gyermekek tanuszodájaként jött létre az 1980-as években. Ennek megfelelően a medence kisméretű (20x9 méter) és sekély vízmélységgel került kialakításra. 2006-ban a vízmélységet 1,4 méterre növelték, melynek eredményeképpen a felnőtt lakosság számára is használhatóvá vált.
- **Pestszentimrei Sportkastély** (cím: *1188 Budapest, Kisfaludy u. 33/c*): A 2006-ban átadott, 2,1 hektáron épült 4.727 négyzetméteres sportlétesítmény 1.100 fős befogadóképességgel rendelkezik. A 48x28x9 méter nagyságú küzdőtér különféle sportágak rendezvényeinek lebonyolítását teszi lehetővé, továbbá edzőterem, szauna és szolárium is található itt. A Sportkastély ad otthont Budapest egyetlen NB I-es férfi kézilabdacsapatának (PLER-Budapest). A Sportkastély helyet ad nagykoncerteknek, sporteseményeknek és versenyeknek, önkormányzati rendezvényeknek is. Szezonálisan hétvégente szalagavató bálakat tartanak itt, ilyenkor más kerületek középiskolái is kibérlik. Az optimális kihasználtságot nehezíti, hogy tömegközlekedéssel nehezen megközelíthető.
- **Lőrinci Sportcsarnok és sportpályái** (cím: *1183 Budapest, Thököly u. 5.*): A Lőrinci Sportcsarnok lelátójának befogadóképessége 600 fő, 100 fő állóhellyel. Sporteseményeken kívül egyéb rendezvények lebonyolítására is alkalmas – pl. kiállítások, vásárok, koncertek, bálók stb. A sportcsarnok mellett szabadtéri élő- és műfüves focipályák kerültek kialakításra a közelmúltban. A létesítmény jelenleg felújítást igénylő, leromlott műszaki állapotban van, és szerepel is az Önkormányzat középtávú tervei között a 600 millió Ft-os becsült költségű rekonstrukció.
- **Vilmos Endre Sportcentrum** (cím: *1185 Budapest, Nagyszalonta u. 25.*) - Uszoda, sportcsarnok, íjászpálya, asztalitenisz-terem, labdarúgópálya, teniszpálya, FORFA épület áll a lakosság rendelkezésére. A sportcentrum 2014. évi látogatottsága kis híján elérte a 142.000 főt.

További sportlétesítmények a kerületben:

- **Gerely utcai sporttelep**, mely jelenleg fejlesztésre szorul (cím: *1183 Budapest, Gerely u.*),
- **Pestszentimrei Sporttelep**, ahol egy élőfüves és egy kis műfüves futballpálya található (cím: *1188 Budapest, Táncsics u. 53.*),
- **Balázs-tó/horgász-tó** (cím: *1183 Budapest, Attila u. 9.*).

A kerületen kívül:

- **Délegyháza IV. tó Üdülő** (2337 Délegyházai 328 hrsz.),
- **Balatonakali Diáktábor** (8243 Balatonakali, Fenyvesalja u. 1.).

Régi terve a kerületnek, hogy egy alkalmasabb-központibb helyen felépítsen egy multifunkcionális, 2-3.000 fő befogadására alkalmas rendezvénycsarnokot, mely a sport mellett hangsúlyozottan kulturális-közösségi célokat is szolgálna, XXI. századi technikai megoldással színházi előadások, hangversenyek lebonyolítására egyaránt alkalmas volna.

A kerületben **több mint 50 sportegyesület** és -vállalkozás lelhető fel, melyek a sportélet legkülönbözőbb ágait foglalják magukban (pl. asztalitenisz, harcművészetek, labdarúgás, atlétika, úszás stb.), és az Önkormányzat támogatását élvezik.

A Városgazda Utánpótlás Akadémia a Projekt18 Beruházó és Szolgáltató Kft. keretén belül működik. Az Akadémia elsősorban a **gyermek és ifjúsági korosztályok számára** biztosít sportolási lehetőséget, azonban a **tömegsporton** kívül gondol a versenyből kimaradt sportolókra is, erre kerül létrehozásra a **szabadidő szakosztály**, ahol szervezett keretek között, jó közösségben próbálhatják ki a kerületiek akár azokat a sportágakat is, amelyekre máshol nincsen lehetőségük.

55 játszótér szolgál a gyermekek és felnőttek kikapcsolódására, szabadidejének töltésére. Ezek a Városgazda Zrt. kezelésében állnak. Továbbá, **közterületi bekerített sportpályák** is a kerületi lakosok rendelkezésére állnak: 10 futball-/kézilabda-, 5 kosárlabda- és 1 röplabdapálya.

Az utóbbi években kiemelt szerep kapott a kerületben a műfüves pályák kialakítása, melyre az MLSZ pályázatai kínáltak lehetőséget. 2003-2010 között 5, azóta 6 db készült el, 2015-16 folyamán további 7 labdarúgó pálya kerül kialakításra, illetve folyamatban van az elbírálása 11 db (6m x12 m-es) „Ovi-Foci” pálya létrehozásának 11 kerületi óvodában. A labdarúgás utánpótlás-nevelés már kisgyermekkortól prioritást élvez a kerületi sportéletben, ezért az Önkormányzat vállalja a létrehozott műfüves pályák költséges fenntartását is.

Eddig elkészült kerületi műfüves pályák – 6db :

- Pestszentimrei Sportkör (20m x 40m, üzemeltető: PSK)
- Lőrinci Sportcentrum (105m x 68m, üzemeltető: Városgazda Zrt.)
- Brassó utcai Általános Iskola (20m x 40m)
- Szenczi Molnár Albert Református Általános Iskola (20m x 40m)
- Szent Lőrinc Katolikus Általános Iskola (12m x 24m)
- Lőrinci Sportcentrum (40m x 60m, üzemeltető: Lőrinc United FC)

2015-2016-ban kerül kialakításra – 7 db:

- Eötvös Loránd Általános Iskola (20m x 40m)
- Gulner Gyula Általános Iskola (12m x 24m)
- Kastélydombi Uszoda mellett (20m x 40m, üzemeltető: Városgazda Zrt.)
- Kondor Béla Általános Iskola (12m x 24m)
- Vörösmarty Mihály Ének-zenei Nyelvi Általános Iskola és Gimnázium (20m x 40m)
- Kapocs Általános és Magyar-angol Két Tannyelvű Iskola (12m x 24m)
- Vilmos Endre Sportcentrum (20m x 40m, üzemeltető: VG18 Zrt.)

Jelenleg elbírálás alatt 11 óvoda pályázat (6m x 12m-es "Ovi-Foci" pályák):

- Eszterlánc Óvoda, 1181 Budapest, Kondor Béla stny. 3.
- Gyöngyszem Óvoda, 1188 Budapest, Vezér u. 46.
- Hétszínvirág Óvoda, 1182 Budapest, Halomi út 113/a.
- Kerekerdő Óvoda, 1183 Budapest, Attila u. 9.
- Mocorgó Óvoda, 1181 Budapest, Szélmalom u. 29-31.
- Nyitnikék Óvoda, 1185 Budapest, Fülel u. 4.
- Pitypang Óvoda, 1181 Budapest, Kondor Béla stny. 12.
- Szivárvány Óvoda, 1184 Budapest, Dolgozó u. 16.
- Vackor Óvoda, 1188 Budapest, Címer u. 47.
- Zenevár Óvoda, 1181 Budapest, Reviczky u. 52-56.

- Zöld Liget Óvoda, 1188 Budapest, Ady Endre u. 127.

SWOT / TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA, HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁS

ERŐSSÉGEK

Társadalom

- Dinamikusan növekvő kerületi lakónépesség, pozitív aktuális vándorlási különbözet
- A kerületben a 15 éves kor alattiak és a 60 év feletti aránya kedvezőbb a budapesti átlagnál
- A lakosság iskolai végzettsége kedvező: gyakorlatilag teljes körű az általános iskolai végzettség, előnyös az érettségivel és a felsőfokú képesítéssel rendelkezők aránya
- Javuló foglalkoztatási helyzet, alacsonyabb a regisztrált álláskeresők aránya a szomszédos településekhez és kerületekhez képest
- Az egy adófizetőre jutó jövedelem kedvezőbb a szomszédos kerületekhez/településekhez viszonyítva

GYENGESÉGEK

Társadalom

- Az időskorúak aránya növekvő, természetes fogyás tapasztalható
- Az idős népesség eltartottsági rátája relatíve magas
- Továbbra is sokan keresnek állást

Oktatás-nevelés

- Nincs óvodai férőhelyhiány kerületi szinten, területileg differenciáltan folyamatosan bővülnek az férőhelyek, újulnak meg az óvodaépületek
- Növekvő általános iskolai létszám 2009-től
- A kerületi oktatási intézményi élet közösség- és kultúrateremtő értékkel bír
- Helyben elérhető minőségi középiskolai oktatás, változatos oktatási fenntartói hálózat
- Megvalósult eltervezett tanterembővítések önkormányzati szerepvállalással
- Elérhető felnőtt- és távoktatás a kerületben
- Színes oktatási és óvodai programkínálat és működő módszertani mintaprogramok
- Tanterembővítés önkormányzati finanszírozással történik.

Oktatás-nevelés

- Csökken az általános iskolai osztályok száma
- Nincs jelenleg óvoda a Krepuska Géza-telepen, bár igény lenne rá
- Az óvodai és a szociális ellátásban szakemberhiány figyelhető meg
- Több oktatási-nevelési intézmény több telephelyen kényszerül működni
- Középiskolai létszám 2007 óta folyamatosan csökken

Egészségügy

- Megfelelően lefedett felnőtt és gyermek háziorvosi rendszer
- A fogorvosi alapellátás megfelelően biztosított
- Korszerűsödő járóbeteg-szakellátás minkét fő kerületrészben
- Fővárosban elsők között megszervezett 24 órás felnőtt ügyeleti rendszer működik a kerületben

Egészségügy

- Gyermekorvosi ügyelet helyben nem biztosított
- Az 1.000 főre jutó háziorvosok száma alacsonyabb a budapesti átlagnál

Szociális ellátás

- Az önkormányzat feladatkörébe tartozó szociális alapszolgáltatások helyben elérhetőek
- Az önkormányzat rendelkezik szociális bérlakás-állománnyal
- Bővülő számú és célterületű egészségügyi prevenció programok a kerületben
- Az önkormányzat önként vállalt feladatokkal (pl. utcai szociális munka, oktatás-nevelés támogatása), természetbeni juttatásokkal (pl. tűzifa, burgonyaosztás), szakképzésekkel igyekszik a rászorulókat támogatni
- Megújult bölcsődék kerületszerte
- Javuló közfoglalkoztatási mutatók
- A jogos igényként felmerülő bölcsődei ellátás nem ütközik férőhelyhiányba

Szociális ellátás

- A bérlakásállomány közel egynegyede komfort nélküli vagy szükséglakás, leromlott állapotban
- Az iparosított technológiával épült lakótelepi bérlakások aránya több mint 50%, melyek rezsiköltsége magas, ennek finanszírozása a szociálisan rászorulóknak számára nehézséget okoz
- Nincs Anya- és Krízisotthon a kerületben
- Bár a kerületben van idősek otthona, a kerületi lakosok nem élveznek előnyt a bekerülésnél, így sokak számára nem elérhető
- A kerületben nem található népkonyha hajléktalanok ellátására
- A szociális foglalkoztatottság, megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása alacsony fejlettségi szinten áll
- A kerületben minden 10. gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 2013-ban

Sport

- Utóbbi években jelentősen bővültek a sportolási lehetőségek (műfüves focipályák, Bókay-kert terv szerint megvalósuló fejlesztése)
- Ingyenes sportolási lehetőségek köre folyamatosan bővül
- Több mint 50 sportegyesület működik a kerületben, melyek nagymértékű önkormányzati támogatásban részesülnek

Sport

- Kevés a kerületi tornatermi kapacitás a mindennapi testneveléshez

Közösségi élet, kultúra

- Éves önkormányzati támogatási alap a kerületi civil szervezetek és egyházak részére közösségépítő programokra, működésre, integráció elősegítéséhez
- Pest legnagyobb összefüggő erdőterülete – a Péterhalmi erdő – a kerületben található
- Meglévő és önkormányzat által támogatott kulturális intézményi és hozzá tartozó szakmai háttér
- Erős egyházi közösségi élet és gazdag programkínálat
- A kerület helytörténeti értékekben és kapcsolódó kulturális programokban gazdag
- Sokszínű nemzetiségi élet, önkormányzati támogatott nemzetiségi hagyományőrző, látogatási programok
- Színes, pezsgő kerületi kulturális élet
- Jó együttműködés az önkormányzat és a civil szféra között
- Az időskorú lakosságot aktivizáló programok (pl. Nyugdíjas Akadémia, NYÉVE és Idősek Klubja rendezvényei stb.)
- Meglévő gasztrokulturális hagyományok, jó nevű éttermek, cukrászda.
- Van működő településrészi önkormányzat (PVÖ)

Kultúra, közösségfejlesztés

- Nem található a szabadidő eltöltésére alkalmas, ténylegesen multifunkcionális intézmény (kulturális, sport, szabadidő stb.) a kerületben
- A civil szférában az éves önkormányzati támogatás 80%-a jelenleg működési célokat fedez
- A civil szervezetek gyakran egymástól elszigetelten, befelé fordulóan működnek, hiányzik a kerületi egység
- A kerületben nincsenek szabadterei szabadidős közösségi helyszínek (Bókay-kertet kivéve), régóta hiányzik egy helyi mozi, így a helyi fiatalok kényszerűségből a belvárosban töltik a szabadidejüket nem a kerületben
- A kerületben nincs képzőművészeti gyűjtemény

erőteljes civil részvétellel

LEHETŐSÉGEK

VESZÉLYEK

Szociális ellátás

- Újabb bölcsődei fejlesztések valósulhatnak meg
- Humán közszolgáltatások területén működő önkormányzati és egyéb fenntartású intézmények, szervezetek között további együttműködési lehetőségek feltérképezése, arányuk növelése
- További humán közszolgáltatási infrastrukturális fejlesztések megvalósítása: energetikai korszerűsítés, akadálymentesítettségi arány javítása stb. uniós, hazai és saját forrásból
- Közszolgáltatást nyújtó intézmények komplex akadálymentesítésének megvalósítása
- A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás továbbfejlesztése Alternatív megoldások alkalmazásával az idősellátás javítása, az időotthoni gondozás biztosítása egy szélesebb kör számára (pl. „Lakásért élethosszig tartó ellátás” program kidolgozása és elindítása)
- Részmunkaidős, rugalmas foglalkoztatás megvalósítása kezdetben az önkormányzat által fenntartott intézményekben
- A szociális bérlakás-program felülvizsgálata
- Szolgálati bérlakás-program kidolgozása és megvalósítása a kerületben az egyes humán ágazatokban jelentkező szakemberhiány megoldására
- Családok Átmeneti Otthona befogadóképességének növelése

Átfogó

- A Közép-magyarországi régióban felhasználható EU-s források (különösen a vissza nem térítendő támogatások) mennyisége tovább csökken, felhasználhatóságuk korlátozottabbá válik.
- Az egyre bővülő önkormányzati fejlesztések nyomán növekszik az éves fenntartási költség
- Az önkormányzati középületek állaga, egyenetlen műszaki minősége tovább növeli a fenntartási költségeket.
- Az egészségügyi, szociális és kulturális közellátásban az általánosan alacsony bérezés következtében nagymértékű fluktuáció, szakemberhiány léphet fel

Oktatás-nevelés

- A megváltozott, központosító szabályozási környezetben (KLIK) a helyi igényeknek megfelelő optimális működés nehezebb
- Pedagógus életpálya-modell kialakítása nehézkesen halad, középtávon szakemberhiány léphet fel
- Az óvodai/iskolai férőhelyek bővítése felesleges kapacitásokat eredményezhet
- Az agglomerációból bejáró gyermekek étkezési költségeit a kerület fizeti továbbra is kompenzáció nélkül.

Közösségi élet, kultúra

- A lakosság elszigetelődése, közösséghez tartozás igényének hiánya

Sport

- A nem eléggé diverzifikált sportpályázati lehetőségek nyomán túlságosan egyoldalú fejlesztések valósulnak meg
- A tornatermek hiánya befolyásolja a diákok egészséges fizikai fejlődését

Oktatás-nevelés

- Az iskolai férőhelyszám bővítése Pestszentimrén
- A középiskolai, felnőtt- és felsőoktatási kínálat bővítése
- Az oktatási nevelési intézmények környezetében vannak fejlesztésre alkalmas területek

Egészségügy

- Háziorvosi- és gyermekorvosi ellátás bővítése szolgálati lakás biztosításával

Sport

- Utánpótlás erősítése és biztosítása (pl. Városgazda Utánpótlás Akadémia támogatása)
- További ingyenes tömegsport és rekreációs lehetőségek biztosítása (pl. futókörök, szabadidő park, szabadtéri tornapályák)

Közösségi élet, kultúra

- A „Zöld kerület, zöld partnerség” projekt keretében megkezdett önkormányzati-civil együttműködések továbbfejlesztése, kiterjesztése
- A kerület kulturális életének színesítése, továbbfejlesztése, tematikus kulturális bázis felépítése (pl. jazz-központ, mozgásszínházak)
- Lokálpatriotizmus, helyi kötődés erősítése a helyi fiatalok körében – különös tekintettel az iskolás korosztályokra
- Meglévő kerületi gasztrokulturális hagyományok kreatív továbbfejlesztése: hagyományőrzés, hagyományteremtés (pl. a Kossuth tér adottságainak jobb kihasználása közösségi térként, Torta Ünnepe és Sörfesztivál megszervezése)
- Szabadtéri közösségi helyszínek létesítése
- Péterhalmi-erdő rekreációs területté fejlesztése
- Helytörténeti értékeken alapuló egységes image és városmarketing kialakítása, mely az idegenforgalomban is hasznosítható
- A telep-jellegű településszerkezet, a markáns településrész-határok és a telepi identitások őrzése jó alapot ad további részönkormányzatok életre hívására

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK A KERÜLET TÁRSADALMA, HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSAI, KÖZÖSSÉGI ÉLETE TERÜLETEKEN

- A kerület zöld arculatának, élhetőségének fenntartható megóvása, erősítése, a Péterhalmi-erdő rekreációs területté fejlesztése;
- A népességváltozásban megfigyelhető negatív trendek – természetes fogyás, előregedő lakosság, eltartottsági ráta növekedése – hatásainak csillapítása, azokhoz történő lehető legjobb alkalmazkodás;
- Identitáserősítő és közösségfejlesztő lakossági események, programok bővítése, a lebonyolításhoz új szabadtéri közösségi terek (pl. közösségi kertek, szabadidős park) kialakítása kerületrészek közötti arányos lefedettséggel;
- A lakosság minél szélesebb körű bevonása a kerületfejlesztésbe és a meglévő értékek megóvásába;
- A népességmegtartó erő növeléséhez a kerületi fiatalok helyi identitása és lokálpatriotizmusának erősítése a korosztály közösségi, szabadidős és kulturális igényeire válaszoló hatékony megoldások;
- Az Önkormányzat és a civil, az egyházi és a nemzetiségi szervezetek, valamint a kerületi oktatási, nevelési intézmények közötti kapcsolat és együttműködés további elmélyítése;
- A fiatalabb korcsoportokban megfigyelhető, ingadozó népességváltozáshoz igazodó oktatási, nevelési, bölcsődei infrastruktúra kialakítása a differenciált kerületrészi igények figyelembe vételével;
- A lakossági prevenció és az egészséges életmódra nevelés elősegítése;
- Háziorvosi- és gyermekorvosi ellátás bővítése;

- Lakossági tömegsport és rekreációs lehetőségek – térítésmentes vagy kedvezményes – biztosításának szélesítése (pl. minél többféle sportlehetőség, futókörök kialakítása, szabadtéri tornapályák fejlesztése), célcsoport-specifikus kínálat megteremtése;
- Időseket ellátó intézményrendszer átfogó fejlesztése: bentlakásos és nappali, szociális és költségtérítéssel szolgáltatók bővítése;
- A szociális ellátórendszer kapacitásainak bővítése (pl. Családok Átmeneti Otthona, idősek bentlakásos és nappali - elsősorban szociális alapú - ellátása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás továbbfejlesztése);
- Energetikai korszerűsítés, akadálymentesítettségi arány további javítása a humán közszolgáltatási intézményekben;
- Aktív és minőségi időskor időbeli kiterjesztésének társadalmi-szociális kerületi támogatása;
- Részmunkaidős foglalkoztatás bevezetése az önkormányzati fenntartású intézményekben a kisgyermekes családok és aktív nyugdíjasok munkaerőpiaci re-integrációja érdekében;
- Különböző típusú, támogató együttműködések kiépítése, ill. erősítése az Önkormányzat és az érintett szakmai és piaci szereplők között:
- A kerületi munkanélküliség és a tartós munkanélküliség csökkentése, az elsődleges munkaerőpiacra történő integráció, kerületi munkahelyek számának bővítése;
- Az alacsonyabb iskolai végzettséggel és foglalkoztatottsági mutatókkal rendelkező kerületrészek felzárkóztatása, munkaerő-piaci keresletnek megfelelő szakképzések, felnőttoktatás;
- Szociális foglalkoztatottság (fogyatékossgal élő és megváltozott munkaképességű személyek stb.) arányának javítása;
- A hátrányos helyzetű fiatalok iskolai lemorzsolódásának mérséklése, iskolázottsági szintjük növelése és szakképzettséget nyújtó képzettség megszerzése területeken.
- Az önkormányzati bérlakásállomány fokozatos komfortosítása és energiahatékony korszerűsítése;
- A szociálisan támogatott és szolgálati lakhatás feltételrendszerének koncepcionális újragondolása;
- Több szempontból hátrányos helyzetű lakosok, családok problémáinak integrált kezelése, komplex programok a leromlott területek problémáinak kezelésére;
- Helytörténeti értékeken alapuló, egységes imázs és kreatív városmarketing kialakítása;
- Valóban egyedi, látogatásvonzó kerületi attrakció(k) kialakítása, létrehozása;
- A kerület kulturális életének színesítése, tematikus alapú továbbfejlesztése: hagyományőrző és –teremtő közösségi-kulturális kezdeményezések megvalósítása (pl. a Kossuth tér adottságainak jobb kihasználása közösségi térként);
- A kerület lakosságának megfelelő, korszerű többfunkciós kulturális-közösségi-sport célú létesítmény létrehozása.

I.5. A KERÜLET GAZDASÁGA

A KERÜLET GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPKÖRE

A város gazdaságának fejlődése – történeti áttekintés

A XIX. század második felében a **főváros közelsége és a vasútvonalak** alapozták meg a mai XVIII. kerületet alkotó települések **gyors fejlődését**; ezen adottságok miatt **számos ipari létesítmény jelent meg** ekkor itt: téglagyárak, kavicsbánya, majd több textilüzem, hordó, kocsilámpa készíttéssel, fémfeldolgozással, vasúti kocsik gyártásával foglalkozó üzem is létesült. Főbb példaként, nevesítve említhető az európai híró Orenstein és Koppel magyarországi leányvállalata (később Kőolajipari Gépgyár), a Lipták-féle építőipari vállalat, a Kistext, valamint a Filtext. Az 1800-as évek végén jött létre továbbá a mai Pestszentimre szomszédságában található **szemétfeldolgozó telep** üzeme is, ahol az ide szállított fővárosi hulladékot válogatták, osztályozták, valamint a szabadalmaztatott komposztálási eljárásnak köszönhetően szerves trágyát állítottak abból elő. A később a főváros kezelésébe került telepet megszüntették, és a terület Pestszentimrével szomszédos részére kezdték hordani Budapest hulladékát¹⁶.

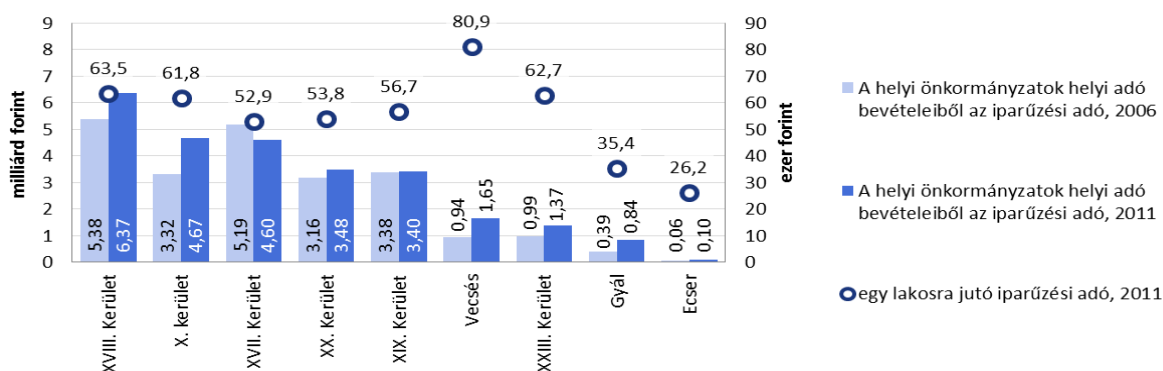
Szentlőrinc a **XX. század első éveiben is intenzíven növekedett**: a két háború között gépjármű-összeszerelő üzem is létesült, ám a fejlődésben a második világháború megtorpanást okozott.

A háború után helyreállították a **ferihegyi repülőteret**, ami 1950-től szolgálja a polgári repülést. A Hengermű, a Kőolajipari Gépgyár mellett beindult a termelés a **Lőrinci Fonóban** is, mely az 1960-as években a magyar Pamutfonóipari Vállalat országos központja lett.

A **rendszerváltás után a korábban meghatározó ipari üzemek többsége megszűnt**, a 2008-tól begyűrűző gazdasági válság pedig –átmenetileg – hátrányosan érintette a kerület gazdasági szereplőit.

A kerület gazdasági súlya

Pestszentlőrinc-Pestszentimre **domináns lakóövezeti jellegéből** adódóan budapesti viszonylatban **nem bír számottevő gazdasági súllyal**: a területén működő termelővállalatok bruttó hozzáadott értéke alapján a kerület a 14. helyet foglalja el a 23 fővárosi kerület között 2012-ben.

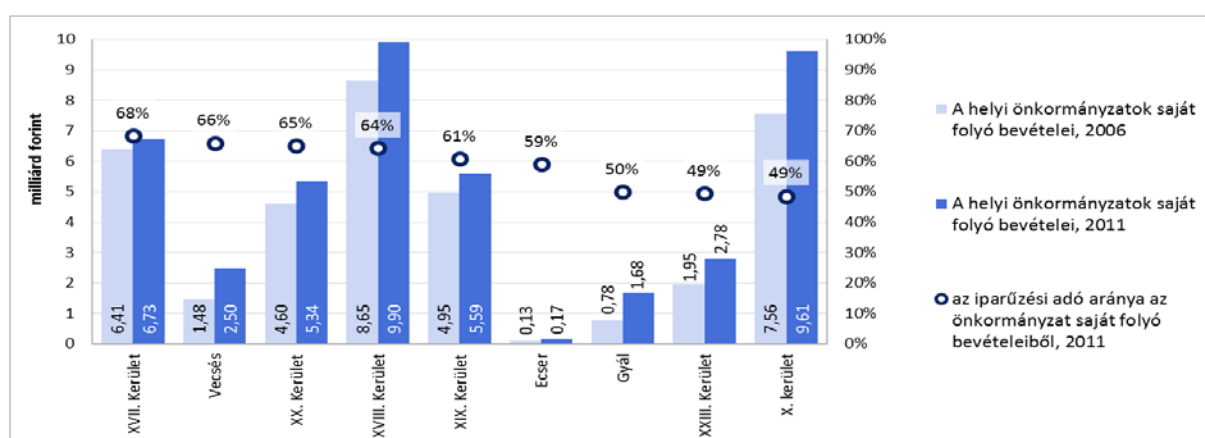
64. ábra: Az iparüzési adóbevétel alakulása, 2006-2011.

Forrás: KSH

¹⁶ Az évtizedek alatt felhalmozott több millió köbméter környezetet veszélyeztető anyag ártalmatlanítása a mai napig nem történt meg.

A kerület gazdasági erejére utal továbbá az Önkormányzat helyi adó bevételeiből az iparüzési adó értéke, mivel az adóalap a legtöbb város és kerület esetében a vállalkozások nettó árbevételének 2%-a¹⁷. A vizsgált kerületek és a három Pest megyei település viszonylatában **2011-ben a befizetett helyi iparüzési adó abszolút értéke alapján a XVIII. kerület a listavezető**: helyi adóbevételeiből **6,37 Mrd Ft**-ot tett ki az iparüzési adó (65. ábra). Figyelemre méltó továbbá az összeg **2006 és 2011 közötti növekedése** is. A kerület nemcsak az adónem nagyságát tekintve első, de az **ezer lakosra jutó értéke alapján is kimagasló (63,5 ezer Ft/lakos)** - egyedül a jelentős ipari-szolgáltatói területtel rendelkező Vecsés előzi meg e téren.

Az iparüzési adó abszolút nagysága mellett fontos tényező még, hogy az ebből az adónemből befolyó **bevétel** mekkora súlyt képvisel az Önkormányzat saját folyó bevételei között. Pestszentlőrinc-Pestszentimre 64,4%-os értékével a környező területegységek átlagát ebben a mutatóban is meghaladja (65. ábra). Ez kedvezőnek mondható, mivel az iparüzési adó az a forrástípus, amelyből a saját erős fejlesztések leginkább finanszírozhatók.

65. ábra: Az önkormányzatok saját folyó bevételei és az iparüzési adó aránya, 2006-2011.

Forrás: KSH

A **repülőtér jelenlétének** köszönhetően a XVIII. kerület számottevő **gazdasági potenciállal** rendelkezik. Noha a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér jelenleg sem globális, sem pedig jelentős európai csomóponti szerepet nem tölt be (2013-ban a légiutas-forgalmát tekintve Európában az 53. helyen állt, az elérhető intermodális kapcsolatok ellenére az áruforgalma is kis mennyiségűnek számít), a **3,5 milliós közép-magyarországi felvevőpiac**, a **javuló nemzetközi és helyi gazdasági környezet**, valamint a **kitartóan növekedő utasforgalom** erősíti a repülőtéri térség gazdasági potenciálját.

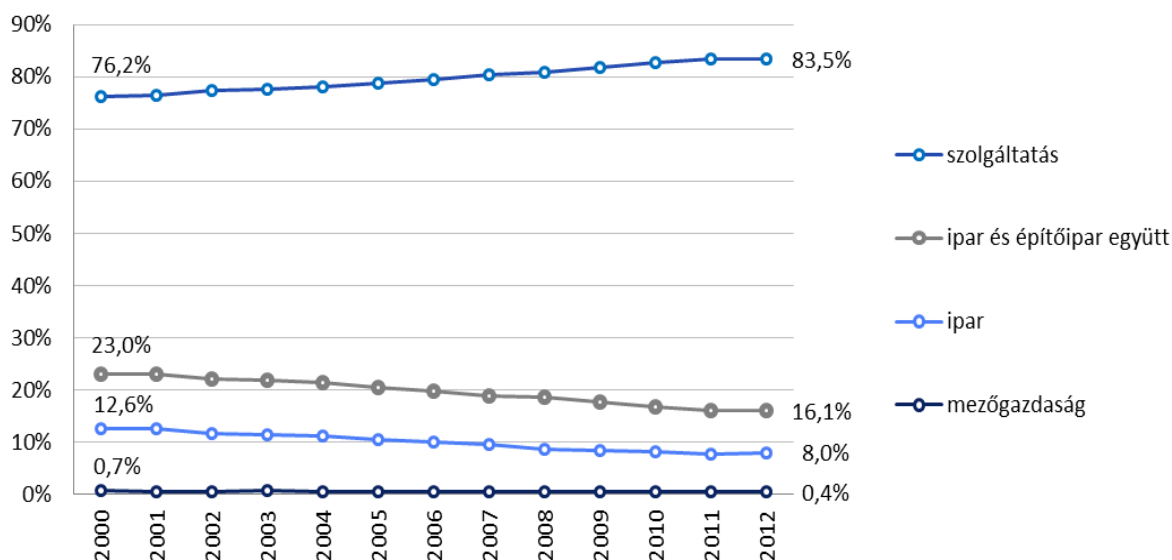
A repülőtéri gazdaság fejlesztésének elősegítése érdekében **Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata vezető partnerként** vett részt a Közép-Európa Transznacionális Együttműködési Program keretében támogatott **airLED** (teljes címe: *Local Economic Development in Airport Catchment Areas*) **projektben**. Ennek célja a „repülőtérváros” **vízióját szem előtt tartva egy integrált tervezési folyamat előmozdítása volt a közép-európai repülőterek vonzáskörzeteiben**, melynek keretében kidolgozásra került a **reptéri térség hosszú távú fejlesztési koncepciója**.

A sikeresen lezárult projekt folytatásaként az Önkormányzat céljai között szerepel egy a repülőtér közelségére alapozott **térségi klaszter fejlesztése** is.

¹⁷ Az adó mértékét a vonatkozó helyi önkormányzati rendelet határozza meg, melynek felső határa az adóalap 2%-a.

A FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATOK HELYI JELLEMZŐI

A KSH adatai alapján a kerületben működő vállalatokat vizsgálva, szembevetve a **szolgáltatások** - az országos trendekkel is megegyező - **egyenletes erősödése**¹⁸. Míg 2000-ben a XVIII. kerületben működő 7.376 cégből még mindössze 5.622 (76,2%) végzett ilyen jellegű tevékenységet, addig **2012-re már 6.260 vállalkozás (83,5%)** (66. ábra). Az arányeltolódás egyértelműen az **ipar és építőipar gazdasági szektorban működő vállalkozások száma jelentős csökkenésének a következménye**: míg 2000-ben 1.700, addig **2012-ben már csak 1.205** volt számuk, melyek **összevontan 16,1%-ot** tesznek ki. A kerületben **a primer szektor jelentősége nagyon csekély**: 12 év alatt a mezőgazdaságban tevékenykedő működő vállalkozások száma 54-ről 33-ra esett, míg **részesedésük mindössze 0,4%**.

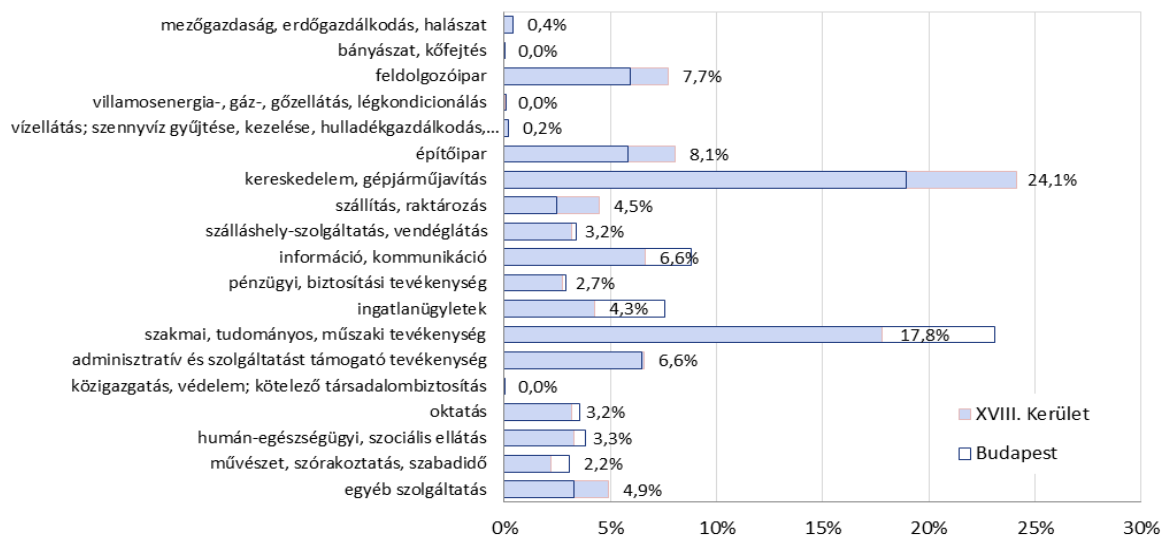

66. ábra: A működő vállalkozások megoszlása gazdasági szektoronként, 2000-2012.

Forrás: KSH

A szolgáltatások szektoron belül kiemelkedő a **kereskedelem és gépjárműjavítás**, valamint a **szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek** kategóriákba sorolt vállalatok száma: ebben a két nemzetgazdasági ágban tevékenykedik a XVIII. kerületi **vállalatok** közel **42%-a** (67. ábra). A fővárosi átlag főként a magasabb szellemi hozzáadott értékkel jellemezhető gazdasági ágakban magasabb (szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, ingatlanügyletek, információ és kommunikáció stb.), míg Pestszentlőrinc-Pestszentimrén a lakosság kiszolgálásához köthető **kereskedelem és gépjárműjavítás, építőipar, ill. feldolgozóipar**, valamint a repülőtér jelenlétéhez köthető ágak (**szállítás és raktározás**) a meghatározóbbak.

¹⁸ Szolgáltatásokon belül – általánosságban - a tertiér, valamint a magasabb tudományos tevékenységek gyűjtőkategóriájaként használt kvaterner szektort értjük.

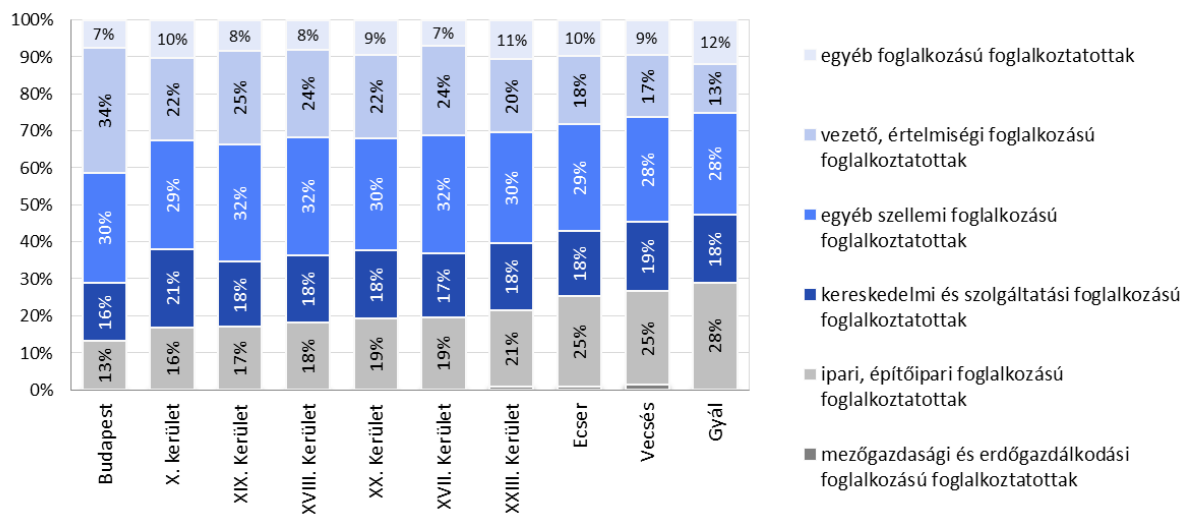

67. ábra: A működő vállalkozások gazdasági tevékenységük szerinti megoszlása, 2012.

Forrás: KSH

A kerületben **foglalkoztatott** 42.748 fő (2011) **nemzetgazdasági ágakon belüli aránya** a fentiekben tárgyalt ágazati megoszlásokat tükrözi (68. ábra). A **mezőgazdaság jelentéktelen súlya** mellett a vizsgált területrészek esetében jelentős különbség az ipari és építőipari, valamint a vezető értelmiségi munkakörökben foglalkoztatottak részarányában rejtőzik: míg előbbieket viszonylag magas aránnyal reprezentáltak a Pest megyei települések foglalkoztatottjai közt (24,5-28,3%), addig az utóbbi kategória relatív dominanciája a fővárosra jellemző (33,8%).

A XVIII. kerületben kevesebb, mint minden ötödik foglalkoztatott dolgozik az iparban és az építőiparban, döntő többségüknek (34.899 fő, 81,6%) a szolgáltatások szférája biztosít megélhetést.

68. ábra: A foglalkoztatottak foglalkozás jellege szerinti részaránya, 2011.

Forrás: KSH (népszámlálási adatok)

A következőkben az egyes gazdasági szektorok kerületi jellemzőit mutatjuk be röviden, a KSH beosztásnak megfelelő sorrendben.

Mezőgazdaság

Pestszentlőrinc és Pestszentimre városok egykori mezőgazdasági területeit a Gyáli Termelősövetkezet megszűntekor tagi és kárpótlási földként szétosztották, nagy részük ma már a kerület belterületét

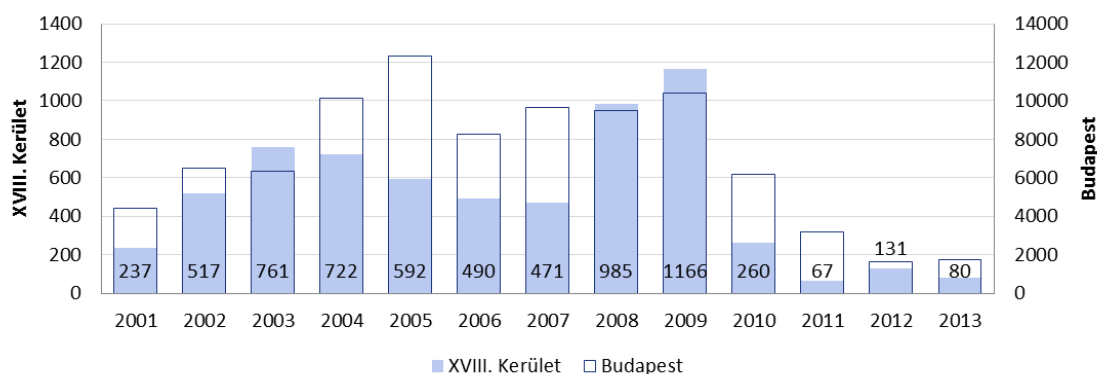
gyarapítja. Mára a helyi működő vállalkozásoknak és a foglalkoztatottaknak csupán elenyésző hányada vesz részt a mezőgazdasági termelésben, a XVIII. kerület esetében tehát **nem beszélhetünk mezőgazdasági karakterről**.

Ipar és építőipar

A Pestszentlőrinc-Pestszentimre területén fekvő, egykor önálló települések **hagyományos kisiparosi múlttal rendelkeznek**, de adottságaik miatt több nagyobb manufaktúra is megtelepedett itt. A meghatározó ipari üzemek rendszerváltás utáni megszűnte miatt az ipar helyi szerepe jelentősen lecsökkent. Jelenleg a helyi működő vállalkozások számát tekintve **egyértelmű a feldolgozóipar iparon belüli abszolút vezető helye** (67. ábra).

A gazdasági szektorok közül a **2009-ben kibontakozó gazdasági válság** leginkább **az építőipart sújtotta**. A szektor teljesítményét jelentősen meghatározó lakásépítések megfigyelve látható, hogy a kerületben 12 év alatt jelentős hullámvázás ment végbe: magasan **kitűnik a 2008-as és a 2009-es év, majd a válság hatására számottevő zuhanás** figyelhető meg (69. ábra). A 2009-es 1.166 db épített lakás után 2 évvel később már csak 67 lakást adtak át a kerületben, de még 2013-ban is mindössze 80-at. Az azonos évek budapesti adatait alapul véve látható, hogy **a kerület lakásépítési piaca a fővárosénál erőteljesebb recessziót szenvedett el**¹⁹.

Az utóbbi néhány évben tapasztalható gazdasági konjunktúrának köszönhetően azonban **lassú növekedés** figyelhető meg **az építőipari teljesítmény esetében**.

69. ábra: Az épített lakások száma a XVIII. kerületben és Budapesten, 2001-2013.

Forrás: KSH

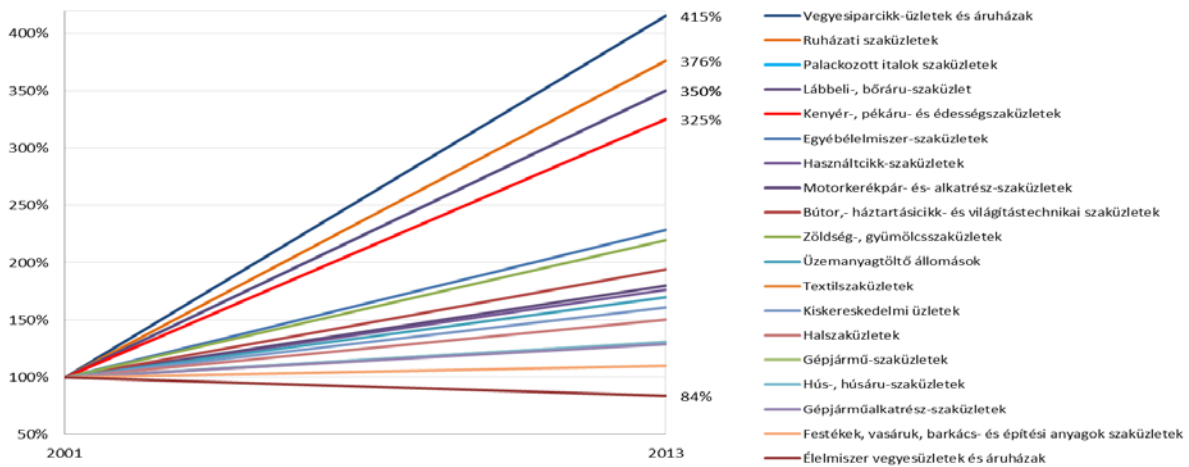
Szolgáltatás

A XVIII. kerületben a szolgáltatásokon belül – a fővárosi megoszlástól eltérően - a kereskedelem és a gépjárműjavítás gazdasági ágak játszanak vezető szerepet: a működő vállalkozások közel negyede, a foglalkoztatottak több, mint 80%-a ezekhez kapcsolódik.

A **kiskereskedelmi egységek számát tekintve** a KSH statisztikái általános bővülést mutatnak: 2001-ben 2.099 db kiskereskedelmi üzlet volt a kerületben, ami jelentős, **65%-os növekedés** mellett 2012-re **3.458-ra** nőtt. Legnagyobb mértékben a vegyesiparcikk üzletek száma ugrott meg (a 2001-es 20 db-ról a 2006-os 104 darabon át 2013-ra 83-ra változott), a ruházati szaküzletek száma 117-ről 440-re, a palackozott italokat, illetve bőrárut és lábbeliket árusító üzletek száma pedig 20-ról 69-re illetve 14-ről 49-re nőtt (70. ábra).

¹⁹ A kerület fővárosénál kisebb abszolút számai esetlegesen torzító hatást okozhatnak.

Mindezen felül megháromszorozódott a kenyér-, pékáru- és édességüzletek száma is. Számbeli visszaesést kizárólag az élelmiszerboltok és áruházak esetében tapasztalunk.

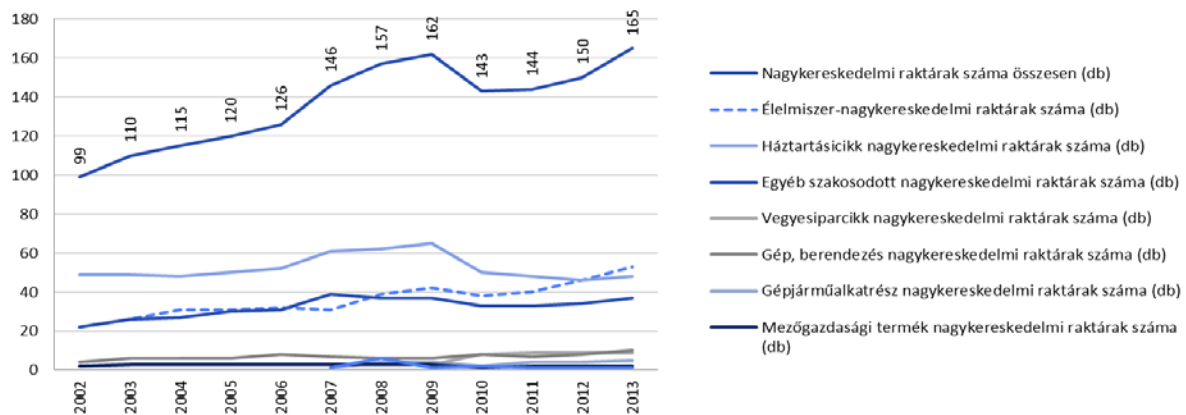

70. ábra: A kiskereskedelmi üzletek számának változása a XVIII. kerületben, 2001-2013²⁰. (2001=100%)

Forrás: KSH

A kerület szolgáltatási szektorában – Budapesttel összehasonlítva – ugyancsak relatíve **nagyobb szerep jut a szállítás és raktározás ágazatnak**: ebben a kerület összes működő vállalkozásának **4,5%-a** tevékenykedik, szemben a fővárosi 2,5%-os átlaggal (2013).

A **nagykereskedelmi raktárak számát** – a vonatkozó adatok korlátozott rendelkezésre állása miatt - csak 2002-től vizsgálhatjuk. Ezek száma a gazdasági válság hatása ellenére is jelentős mértékben, **50%-kal** (99-ről 165 db-ra) **nőtt a vizsgált 11 év folyamán**. Ezen időszakon belül a **legnagyobb veszteséget a 2011-ig a legnagyobb számbeli arányt képviselő háztartási-cikk-raktárak szenvedtek el** (71. ábra).

71. ábra: A nagykereskedelmi raktárak számának változása a XVIII. kerületben, 2002-2013.

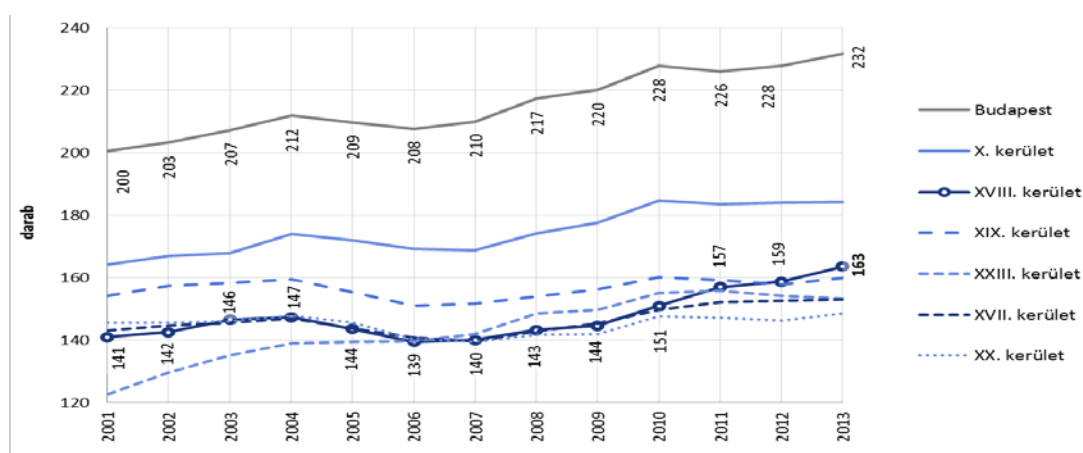
Forrás: KSH

²⁰ Az állatgyógyászati termékek üzletei, az illatszerüzletek és a humán gyógyászati termékek üzletei – az adatok rendelkezésre állásának korlátozottsága miatt - nem szerepelnek a vizsgálatban.

GAZDASÁGI SZERVEZETEK

Vállalkozások

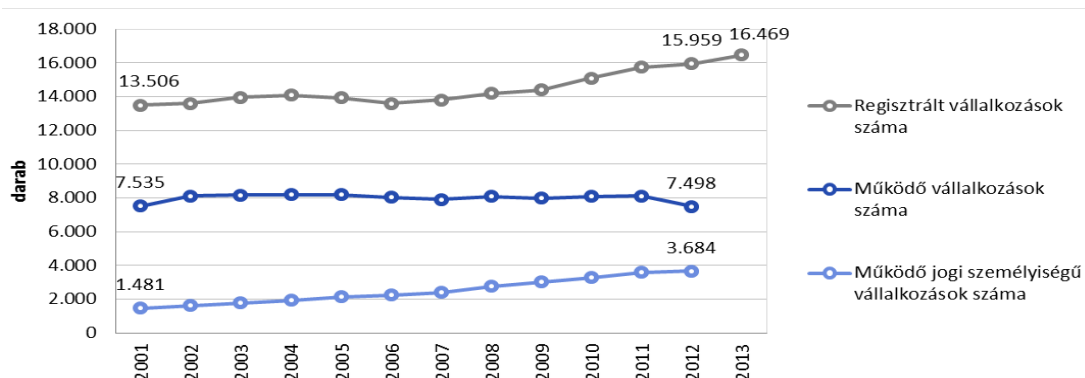
A kerületben **15.959 regisztrált vállalkozás található (2013)**, míg az ezer lakosra jutó vállalkozások száma (azaz a vállalkozássűrűség) **163,5 db**. A többi vizsgálatba vont területtel összehasonlítva megállapítható, hogy ez utóbbi mutató tekintetében a XVIII. kerület a fővárost és a X. kerületet követően, a **3. helyen** áll. (72. ábra). A 12 éves időszakon belül szinte az összes vizsgált kerületre és településre jellemző volt a mutató növekedése, azonban e folyamat a gazdasági válság első teljes évét követően, 2010-től érzékelhetően lelassult, esetenként csökkenésbe váltott. Kivételt mindössze két kerület (XVII. és XVIII. kerület) képez, melyek értékei a **gazdasági válság ellenére is** folyamatosan növekedtek, melyek közül **Pestszentlőrinc-Pestszentimre regisztrált vállalkozásainak ezer főre jutó száma nőtt a legnagyobb mértékben**.

72. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma az érintett kerületekben és Budapesten, 2001-2013.

Forrás: KSH

A kerületben a **regisztrált vállalkozások közel felét a valóban működő vállalkozások²¹ (2012-ben 7.498) teszik ki.** (73. ábra) A regisztrált vállalkozások számához viszonyítva a működő vállalkozások aránya 2006-tól kezdődően gyorsuló ütemben csökken. A továbbiakban a helyi gazdasági élet szempontjából mérvadó, működő vállalkozásokkal foglalkozunk.

73. ábra: Regisztrált, működő és működő jogi személyiségű vállalkozások száma a kerületben, 2001-2013.

Forrás: KSH

²¹ A KSH működő vállalkozásnak tekint egy vállalkozást, ha az év folyamán volt árbevétele vagy foglalkoztatottja.

A jellemzően tőkeerősebb, **jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások** száma és aránya fontos mutatója lehet egy település gazdaságának. A fenti diagram alapján a kerületben ezek **száma 11 év alatt közel 2,5-szeresére, 3.684-re nőtt**, és közel minden második (**49,1%**) működő vállalkozás jogi személyiséggel rendelkezik (7. táblázat). A **kedvező folyamat ellenére** a XVIII. kerület a kiválasztott települések rangsorának közepén található (2012).

	BP	X.	XXIII.	Vecsés	XVIII.	Gyál	XIX.	XX.	XVII.	Ecser
Működő jogi személyiségű vállalkozások aránya	58,3%	60,9%	52,4%	50,5%	49,1%	47,7%	47,0%	47,0%	46,1%	45,9%

7. táblázat: A működő jogi személyiségű vállalkozások aránya, 2012.

Forrás: KSH

Az **ezer főre jutó működő vállalkozások számát** a kiválasztott települések azonos értékeivel összehasonlítva láthatjuk, hogy lakosságarányosan a **XVIII. kerület átlagos helyzetben van (74,5 db / 1.000 fő)** (74. ábra). A vizsgált időszakban eltelt 11 év alatt a kerület mérlege negatív, **5,1%-kal csökkent**. Szembetűnő a vecsési értékek meglehetősen dinamikus, 10,2%-os növekedése, melyre a város területén – és a repülőtér tőszomszédságában – megvalósult gazdasági beruházások adnak magyarázatot.

74. ábra: Ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma és annak változása, 2001-2012.

Forrás: KSH

A működő vállalkozásokat létszám-kategóriák szerint vizsgálva megállapítható, hogy a **kerületi vállalkozások döntő részét a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikrovállalkozások teszik ki (96,2%)**, a 10-49 fős kisvállalkozások részaránya pedig 2,1% (2011). 50-249 főt foglalkoztató középvállalkozásból 28 db, 250-499 fős vállalatból pedig 4 db található a kerületben, míg az 500 főt meghaladó létszámmal működő nagyvállalatok száma 4. Ez a megoszlás a többi település és kerület mindegyikében hasonló, amit a 8. táblázat is mutat.

	Vecsés	X.	XXIII.	Buda-pest	Ecser	XIX.	XVIII.	Gyál	XVII.	XX.
1-9 fő	92,1%	92,3%	93,1%	94,4%	96,1%	96,1%	96,2%	96,2%	96,9%	96,9%
10-19 fő	3,9%	4,1%	3,5%	3,1%	3,1%	2,4%	2,1%	2,1%	2,1%	2,0%
20-49 fő	2,7%	2,0%	1,7%	1,5%	0,8%	0,9%	1,2%	0,9%	0,8%	0,7%
50-249 fő	1,2%	1,3%	1,2%	0,8%	0,0%	0,5%	0,4%	0,8%	0,3%	0,3%
250-499 fő	0,0%	0,2%	0,3%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
500 fő felett	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%

8. táblázat: A működő vállalkozások létszámkategóriák szerinti megoszlása, 2012.

Forrás: KSH

A külföldi tőke nagysága a kerület vállalkozásaiban

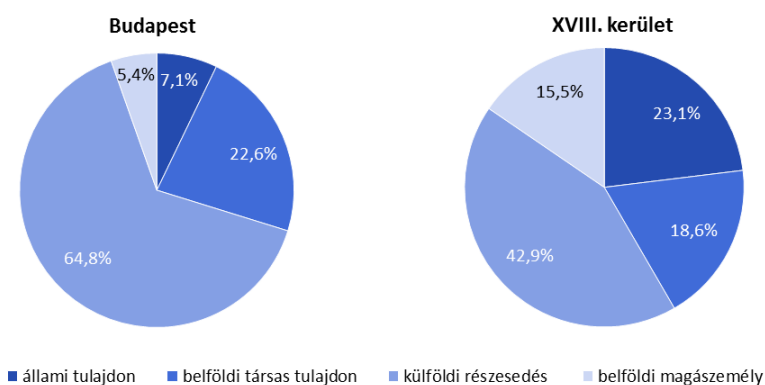
Noha a külföldi érdekeltségű vállalkozások aránya viszonylag alacsony, tőkeerejük miatt szerepük mégis jelentős Pestszentlőrinc-Pestszentimre gazdaságában. A kerületben regisztrált vállalatok összes jegyzett tőkéjében (2012-ben 92,7 Mrd Ft) relatív többségben (42,9%) van a külföldi hányad (9. táblázat).

	állami tulajdon	belföldi tulajdon	társaskülföldi részesedés	belföldi magánszemély	Jegyzett tőke összege
Mrd Ft	21,3	17,2	39,6	14,3	92,7
részarány	23,1%	18,6%	42,9%	15,5%	100%

9. táblázat: A külföldi tőke nagysága a kerület regisztrált vállalatainak jegyzett tőkéjében, 2012.

Forrás: Nemzeti Adó- és Vámhivatal

Az 75. ábra jól szemlélteti, hogy a külföldi tőke részaránya jelentősen alacsonyabb a XVIII. kerület regisztrált vállalataiban (42,9%), mint a fővárosban regisztráltak esetében. Erre, ill. az állami tulajdon viszonylag magas arányára a XVIII. kerületben bejegyzett, 100%-ban állami tulajdonú HungaroControl Zrt. 2012. év végi 20,2 Mrd Ft jegyzett tőkéje szolgál magyarázatul, a külföldi részarányon belül pedig a 2013. év végén 30,6 M euró jegyzett tőkével rendelkező – 4 külföldi tulajdonoshoz köthető – Budapest Airport Zrt. képvisel meghatározó hányadot.

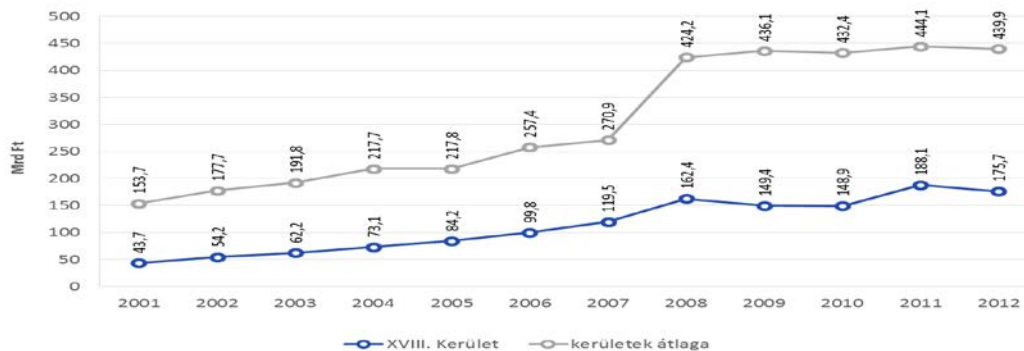
75. ábra: A jegyzett tőke tulajdonosi főcsoportok szerinti megoszlása a XVIII. kerület és a főváros vállalataiban, Mrd Ft, 2012.

Forrás: Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A kerületi termelővállalatok bruttó hozzáadott értéke

A **vállalkozások hatékonyságának** fontos **mutatója** a GDP vállalati szintű megfelelője, a bruttó hozzáadott érték (gross value added - GVA). A GVA nyújt fedezetet ugyanis többek között a vállalatok amortizációjára, a munkavállalók jövedelmére, vagy a bérleti díjakra.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre területén működő **vállalatok** esetében a mutató értéke 2001-től a gazdasági válság kezdetéig dinamikus növekedést, majd ezt követően visszaesést produkált (76. ábra). **2012-ben az itt működő cégek 175,7 Mrd Ft bruttó hozzáadott értéket** hoztak létre, ami jelentősen elmarad a budapesti kerületek átlagától (439,9 Mrd Ft). Ezt a nagyobb gazdasági teljesítményű kerületek nagyobb súlya mellett a mutató számításának módszertanában 2008-ban történt változás magyaráz, ami főként két belvárosi kerület (V. és XIII. kerület) vállalkozásainak bruttó hozzáadott értékében eredményez nagyságrendi megugrást 2007 és 2008 között.

76. ábra: A kerületi termelővállalatok bruttó hozzáadott értéke, Mrd Ft, 2001-2012.

Forrás: TeIR

A kerületben működő legnagyobb vállalatok

A 2009-re begyűrűző gazdasági válság, majd a MALÉV 2012-es csődje kellemetlenül érintette a kerületi vállalkozásokat is, különösen annak fényében, hogy az értékesítés nettó árbevétele alapján a 2011-es év 10 legjelentősebb kerületi vállalkozása közül 7 vállalat (

10. táblázatban félkövér betűvel szedve) **tevékenysége a repülőtér működéséhez kapcsolódik**²².

Cégnév	Értékesítés nettó árbevétele (ezer Ft, 2011)	Adózás előtti eredmény (ezer Ft, 2011)	Létszám (fő)
1. WIZZ Air Hungary Kft.	249.888.419	16.549.627	278
2. Budapest Airport Zrt.	55.952.467	-11.275.003	1041
3. RÜK Kft.	40.547.369	418.985	39
4. HungaroControl Zrt.	27.430.449	1.976.756	691
5. Magyar Duty-Free Kft.	13.779.287	-298.384	155
6. AEROPLEX Közép-Európai Kft.	11.720.477	152.489	327
7. Hyundai Holding Hungary Kft.	10.996.339	108.280	20
8. RAIKER Kft.	10.155.110	56.459	10
9. VIMPEX Kft.	9.428.870	90.042	4
10. Lufthansa Technik Budapest Kft.	7.772.158	-602.820	294

10. táblázat: A XVIII. kerületben működő legnagyobb vállalatok, 2011.

Forrás: XVIII.kerulet.ittlakunk.hu, adatok forrása: OPTEN Informatikai Kft., 2013.

A fenti táblázatban szereplő domináns kerületi cégek mindegyike a szolgáltatások piacán van jelen.

Wizz Air Hungary Kft.

Az árbevétele alapján Magyarország 100 legnagyobb vállalata közt számon tartott „low cost” típusú személyszállítási szolgáltatást nyújtó légitársaság az értékesítés nettó árbevétele alapján a kerület

²² A legtöbb iparüzési adót befizető vállalkozásokról nem történt fővárosi adatszolgáltatás.

legjelentősebb vállalata. A társaság árbevételének legnagyobb hányadát (53,0%) a repülőjegy-értékesítés, illetve az ehhez kapcsolódó díjak bevételei (26,7%) adják.

Budapest Airport Zrt.

A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér üzemeltető, több hazai cégen keresztül 100%-ban külföldi tulajdonosi körökhöz kötődő Budapest Airport Zrt. a kerület fontos munkáltatója: 2013-ban a repülőtér üzemeltetőjeként közvetett módon mintegy 9.000 főt foglalkoztatott, akik közül 2.600 helyi lakos (2011). A vállalat fő tevékenysége a légi szállítást kiegészítő szolgáltatások, illetve ehhez kapcsolódóan kereskedelmi és szolgáltatásbiztosítási tevékenységek (eszközök karbantartása és kezelése, leszállási és repülőtéri díjak meghatározása és beszedése, üzemanyagok, áruk és postai küldemények kezelését kiszolgáló létesítmények üzemeltetése stb.) nyújtása.

RÜK Repülőtéri Üzemanyag Kiszolgáló Kft.

A repülőtér üzemanyagellátását végző, 2005 óta a Budapest Airport Zrt. leányvállalataként működő cég átlagos állományi létszáma 2011-ben 39 fő volt.

HungaroControl Zrt.

A 100%-ban állami tulajdonú (ám költségvetési támogatásban nem részesülő) HungaroControl Zrt. a magyar mellett a koszovói légtér légiforgalmi irányításáért is felel. A főtevékenységen belüli két legfontosabb üzletág az útvonal- és a terminálirányítás. Előbbi a Magyarország feletti átrepülő forgalom irányítását, az európai közös elszámolási rendszer alapján történő légiforgalmi díjak megállapítását és a légitársaságok felé történő számlázását, míg az utóbbi a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér le- és felszálló légiforgalom irányítását jelenti. A légiforgalmi szolgáltatás mellett további főbb tevékenységek: légiforgalmi szakszemélyzet képzése és léginavigációs kutatás-fejlesztés. Árbevételének túlnyomó részét exportárbevételként realizálja, melynek legfőbb forrása az útvonaldíj.

Magyar Duty-Free Kft.

A szintén a repülőtér területén működő vállalkozás prémium kategóriás termékek forgalmazását végzi.

AEROPLEX Közép-Európai Kft.

A magyar állami tulajdonban lévő vállalat repülőgépek karbantartásában és javításában érdekelt.

Hyundai Holding Hungary Kereskedelmi Kft.

A Hyundai Holding Hungary Kereskedelmi Kft. fő tevékenységét Hyundai gépkocsik magyarországi nagykereskedése jelenti, valamint számos kiegészítő szolgáltatást (pl. javítás) is végez.

Raiker Kft.

A Raiker Kft. Budapest egyik legnagyobb ital kis- és nagykereskedése.

Vimpex Kft.

Az 1992-ben alakult Vimpex cégcsoport 3 kiemelt piaci szegmensben érdekelt: ingatlanberuházás, élelmiszer-nagykereskedelem, informatika. A vállalat működteti a 2005-ben nyílt kis- és nagykereskedelmi szolgáltatásokat is nyújtó Sárkány Center Üzletközpontot, melyben az üzlethelyiségek mellett irodák és raktárak is bérelhetők.

Lufthansa Technik Budapest Kft.

A Lufthansa Technik több mint egy évtizede működik Budapesten, főként repülőgép-karbantartási és -javítási feladatokat (napi karbantartás, nagyjavítás, egyhónapos ún. „D-check” munkák) lát el. A Lufthansa Technik állandó ügyfelei közé nemcsak a német anyavállalat, a Lufthansa légitársaság gépei tartoznak, hanem a Wizz Air, a Germanwings és a Norwegian számára is végeznek karbantartást Budapesten.

Az Önkormányzat és a főbb gazdasági szereplők kapcsolata

Mind nagyobb jelentőségű napjainkban az önkormányzatok és a gazdasági szereplők kapcsolata, ugyanis a vállalatok és közösségeik helyi kötődése, együttműködési készsége nem elhanyagolható szempont a kerület életében, mivel az Önkormányzat gazdálkodását, pénzügyi forrásainak nagyságát közvetve (pl. IPA-befizetések) jelentékeny mértékben befolyásolják, emellett a **helyi lakosság potenciális foglalkoztatói**. Továbbá, a tőkeerős vállalatok helyi intézményeket, rendezvényeket célzottan támogató, szponzoráló **társadalmi felelősségvállalása (CSR - Corporate Social Responsibility)** is egyre bővülő lehetőségeket foglal magában.

A fentiek alapján az önkormányzatok feladatteljesítését, szolgáltatásainak színvonalát, fejlesztéseinek módját és lehetőségeit nagyban meghatározzák a területükön működő vállalkozások. Ugyanakkor nehézség, hogy a számos változást hozó új önkormányzati törvény sem ad igazán hatékony eszközt az önkormányzatok kezébe a gazdasági szereplők vonatkozásában. Az önkormányzat saját politikájának megfelelően helyi rendeletben szabályozhatja az önkormányzati tulajdonú, üzleti célú ingatlanok árát, bérleti díját, alakíthatja a közterület-használat rendjét, azonban a rendelkezésére álló lehetőségek szűkösek.

(Az Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységeit az I. 6. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszer c. fejezet mutatja be részletesen.)

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Közgyűlése 2011-ben fogadta el az Önkormányzat gazdálkodását érintő, a 2011-2014-es időszakra vonatkozó főbb fejlesztési elképzeléseit, célkitűzéseit tartalmazó gazdasági programját, valamint Pestszentimre városközpont rendelkezik helyi gazdaságfejlesztési stratégiával (*további részletek az I. 6. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszer c. fejezet találhatók*). **A kerület egészét átfogó gazdaságfejlesztési stratégia** ugyanakkor ezidáig **nem készült**.

A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Ipari parkok, ipari területek, gazdasági inkubáció

A Nemzetgazdasági Minisztérium meghatározása alapján „az ipari park infrastruktúrával ellátott, fejlesztő, termelő és szolgáltató tevékenységet folytató, működésre és innovációra törekvő, „Ipari Park” címmel rendelkező szervezet”²³. Az NGM 2012. december 19-i nyilvántartása alapján **a XVIII. kerületben ipari park nem található**. A kerülethez közel azonban több ipari-logisztikai terület is elérhető (M5 Gyál Business Park, BILK – Soroksár, ProLogis Park – Gyál).

A kerület **ipari vállalatai** döntően **5 jelentősebb**, körülhatárolható **ipari területen** működnek:

- az M5-ös autópálya soroksári csomópontjához közel (Méta utca),

²³ Az „Ipari Park” cím elnyerésének és viselésének követelményeit az ipari parkokról szóló 297/2011. (XII.22.) Korm. rendelet szabályozza.

- a Ferihegyi repülőtérre vezető út és a Cegléd-Szolnoki vasútvonal mentén (Gyömrői út),
- a Lakatos út mentén,
- az Akadály utca és a Pestszentlőrinci temető között, valamint
- Kispeszt vasútállomás mellett a Hengersor utcánál.

A gazdaság szempontjából Pestszentlőrinc-Pestszentimre földrajzi helyzete a nemzetközi repülőtér és a gyorsforgalmi utak közelsége miatt előnyös, ennek ellenére hátrányként említhető többek között a nagyobb összefüggő, beépíthető „zöldmezős” területekben való viszonylagos szűkösség: a **repülőtérhez közelebbi fejlesztésre alkalmas** – utóbbi években közművesített - **telkek** döntő többsége a szomszédos **Vecsés területén** található, illetve azok a kerület lakóövezeteinek szomszédságában helyezkednek el. A jövőbeli fejlesztések szempontjából további nehézséget jelent, hogy az Önkormányzat szabad területei egymástól elkülönülten helyezkednek el, így azok ipari parkként való működtetésre nem alkalmasak. *(további részletek az I.10. Az épített környezet vizsgálata c. fejezetben találhatók)*

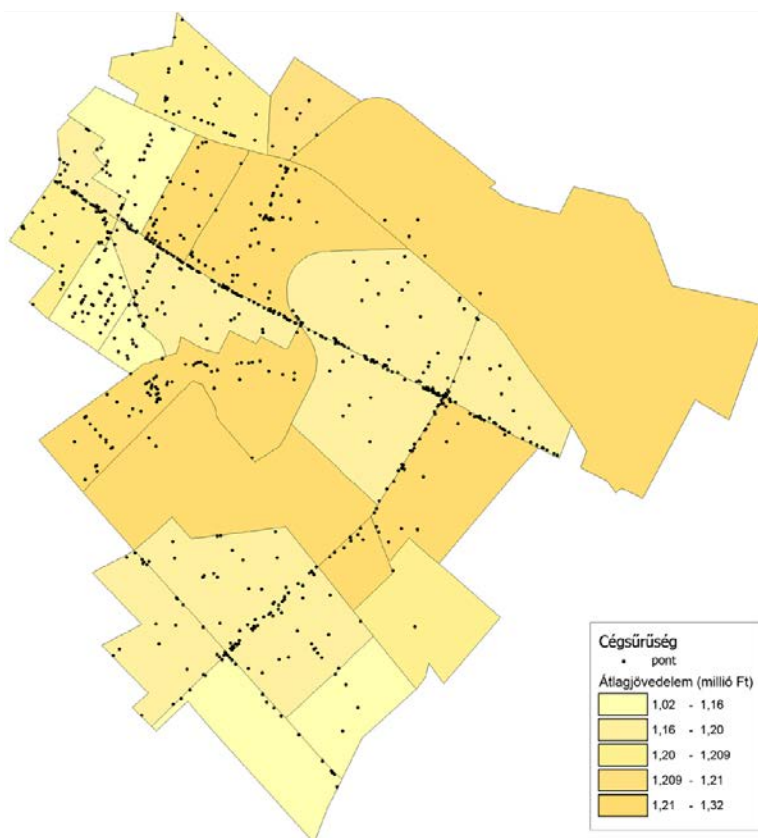
A kis- és középvállalkozások indulását és megerősödését hivatott segíteni a 2014. március 17-én átadott – a korábbi Pamutfonóipari Vállalat egységének épületéből kialakított - **OnLine Vállalkozói Inkubátorház** (Gyömrői út 89.). A teljesen felújított, ötszintes, **1.200 m²** hasznos alapterületű épületben összesen 50 db, 15-45 m² közötti irodahelyiség található, melyeket új alapítású – három évnél nem régebbi – kis- és középvállalkozások bérelhetnek ki. A beköltözők az **irodafenntartási szolgáltatások** mellett **üzleti, marketing-, coaching-, HR- és jogi tanácsadást** is igénybe vehetnek.

A fenti szereplők mellett egy település gazdasági fejlettségére, a K+F tevékenységre jelentős, jótékony hatást fejthetnek ki a területen működő felsőoktatási intézmények. A Pestszentlőrincen működő Pünkösdi Teológiai Főiskola (Gyömrői út 89.) jelenléte esetében azonban ilyen érdemi hatás nem állapítható meg.

A GAZDASÁG TERÜLETI KONCENTRÁCIÓJA

A kerület központi funkciójú területei

A kerületben valódi városközpont nem jött létre, a kereskedelem gazdasági ágban (és tágabb értelemben a **szolgáltatások** szektorban) tevékenykedő vállalkozások ezért dominánsan Pestszentlőrinc és Pestszentimre központibb területein, illetve a főbb közlekedési tengelyek mentén vannak jelen (77. ábra). Ezekben belül **kiemelendő az Üllői út** a maga összesen **371 db kereskedelmi egységével**, melyek a vizsgált 1.993 db vállalkozás egyötödét teszik ki (a kerületi kereskedelmi cégekről nyilvánosan elérhető adatok forrása: http://kertev.hu/uzlet/php/onk.php?__onk__=29285).

77. ábra: A kerületi kereskedelmi cégsűrűség, valamint az egy főre jutó nettó éves átlagjövedelem

Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan, 2014.

A fenti ábra alapján a kereskedelmi **cégsűrűség a Királyhágó utca – Nemes utca – Dózsa György utca (ÉK-DNy-i tengely) mentén is markáns képet mutat**²⁴. A Béke tértől a Krepuska Géza-telepig, vagyis a Királyhágó utca mentén 39 db, a Nemes utca mentén 83 db, a Dózsa György utca mentén összesen 16 db vállalkozás helyezkedik el. Az ezen utcákra merőleges Nagykőrösi út mentén – az elérhető adatbázis szerint - viszont mindössze 38 db vállalkozás található. Jelentős a cégsűrűség továbbá a Ráday Gedeon utca (28 db) mentén, a Baross (14 db) és a Margó Tivadar utcában (38 db). A Gloriett-telepen erősebben kirajzolódik a Besence (15 db) és az Ipacsfa utca (30 db) nyomvonala.

A kerületet alkotó két egykori **város központi részeinek fejlesztése az Önkormányzat kiemelt célja**. Ezt hivatott szolgálni a Pestszentlőrinchez képest sokáig elmaradottnak számító **Pestszentimre központjában megvalósult** összesen közel 1 Mrd Ft összértékű **városrehabilitációs projekt**, melynek részeként a kerületrész főutcájának számító Nemes utcában 2012 és 2014 között több üzleti ingatlan is épült, ill. korszerűsödött, de a projekt részét képezte egy új üzletház építése is. Elindult továbbá a **városmarketing-program** is, amelynek segítségével Pestszentimre további fejlesztésébe befektetőket, vállalkozókat kíván az Önkormányzat bevonni. Kevésbé látványosan ugyan, de halad **Pestszentlőrinc belvárosának fejlesztése** is.

Közös **probléma** azonban a vásárlói szokások megváltozásával (főként a bevásárlóközpontok térnyerése) párhuzamosan **átalakult „belvárosi utcakép”** is: a kerületrészek központjainak számító útszakaszok **nívója lecsökkent**. *(Erről további részletek az I.4. A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezetben található.)*

²⁴ Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan. Diplomamunka, BME-Építőmérnöki Kar, 2014.

Ipari területek

A főként kertvárosi, lakóövezeti karakterrel bíró XVIII. kerületben **nem alakultak ki nagyobb, egybefüggő iparterületek.**

A repülőtér és háttérterületei

Hazánk utasforgalom és áruforgalom szempontjából is legjelentősebb nemzetközi repülőtere mind területileg, mind pedig a helyi gazdaságban betöltött szerepe által markánsan elkülönül a kerület többi részétől. Az 1.515ha területen elterülő Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér esetében a **nemzetközi logisztika** szerepe (a repülőtér 2013-ban 64,3 ezer t légiáru-forgalmat bonyolított le -KSH), ill. a légikikötői forgalom kiszolgálására települt **vállalkozások szolgáltató tevékenysége** a meghatározó. A 2014-ben minden korábbi rekordot felülmúló utasforgalom (9,16 M utas) kiszolgálására telepedett **üzletek** is a helyi szolgáltató szektor súlyát erősítik.

A terület koncentrálja a nemzetgazdaság és a helyi gazdaság számára is kiemelkedő értéket termelő, jelentős adót fizető vállalkozásokat. A repülőteret üzemeltető, a hazai GDP-hez 2009-ben 326 Mrd Ft-tal hozzájáruló **Budapest Airport Zrt.** foglalkoztatási szerepe is kimagasló: közvetett módon mintegy 9.000 főt foglalkoztattak, melyek közül 2011-ben – a vállalat adatai alapján – 2.600 fő volt kerületi lakos. A területen található továbbá a **Wizz Air Hungary Kft.**, a **RÜK Repülőtéri Üzemanyag Kiszolgáló Kft.**, valamint a **HungaroControl Zrt.** telephelye is, melyekről *részletes leírás a Gazdasági szervezetek - legnagyobb vállalkozások alfejezetben található.*

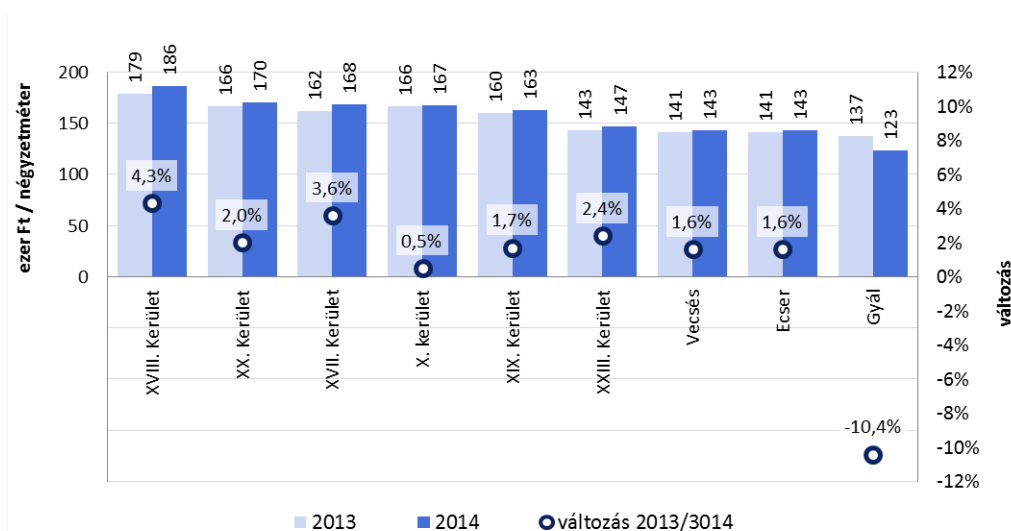
INGATLANPIACI VISZONYOK

A gazdasági válság kezdete óta stagnáló trendekkel jellemezhető évek után **2014-től ismét fellendülést tapasztalhatunk a lakáspiacon:** az országban az árak és a forgalom mellett a lakásépítési aktivitás is tartósan növekszik, mely többek között a javuló belföldi gazdasági környezetnek és a kedvező hitelkínálatnak köszönhető. A KSH 2014 III. negyedéves adatai szerint 2014 első kilenc hónapjában 15%-kal nőtt az értékesített használt lakások száma, míg az I–III. negyedévben használatba vett újépítésű lakások száma 26,8%-kal haladja meg az előző év azonos időszakának értékét.

Lakóingatlanok négyzetméterenkénti árai

A négyzetméterenkénti lakásárak meghatározásánál az Otthontérkép interaktív lakáskeresési felület Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) adatbázisa alapján számított értékesítési árakat vettük figyelembe. Eszerint Budapesten a legmagasabb árakkal az V. kerület (352 ezer Ft/m² átlagos értékesítési ár, 2014) után a budai oldal kerületeiben (ezen belül is a II. kerületben – 337 ezer Ft/m²) találkozhatunk, míg a legolcsóbbnak Soroksár (147 ezer Ft/m²) és Csepel (148 ezer Ft/m²) számítanak.

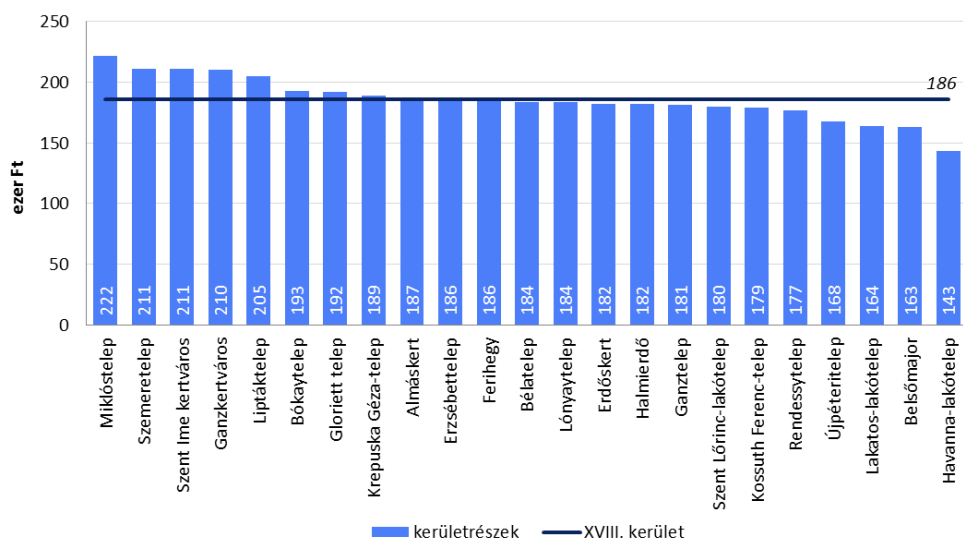
Pestszentlőrinc-Pestszentimrén a 2014-ben értékesített lakások négyzetmétere átlagosan 186 ezer Ft volt. Ez ugyan nem éri el a főváros azonos értékét (230 ezer Ft), azonban az egy év alatti lezajlott jelentős, **4,3%-os** (Budapesten mindössze 0,8%-os) **növekedésnek** köszönhetően a kerület a vizsgált kerületek és települések között **egyértelmű elsőséget** élvez (78. ábra). Az alábbi ábráról leolvasható továbbá, hogy a legalacsonyabb négyzetméterárak a három pest megyei városban vannak, melyek közül Gyálon – a vizsgált területegységek között egyedülként - jelentős mértékű árcsökkenés (-10,4%) történt 2013 és 2014 között.

78. ábra: Az átlagos értékesítési árak és azok változása, 2013-2014.

Adatok forrása: Otthontérkép

A XVIII. kerület kerületrészi vizsgálata alapján elmondhatjuk, hogy **2014-ben** a kertvárosi lakóingatlanok általánosságban magasabb négyzetméterárakon keltek el, mint a lakótelepek lakásai (79. ábra). A **legmagasabb átlagos ár Miklóstelepet** jellemzi (222 ezer Ft/m²), míg a **Havanna-lakótelep** esetében **mindössze 143 ezer Ft/m²** ez az érték, és a kerületi átlagnál ugyancsak számottevően alacsonyabb áron keltek el a Lakatos-lakótelep lakásai is.

79. ábra: Értékesített lakások átlagos négyzetméterárai a XVIII. kerületben, 2014.

Adatok forrása: Otthontérkép

Lakóingatlanok árai

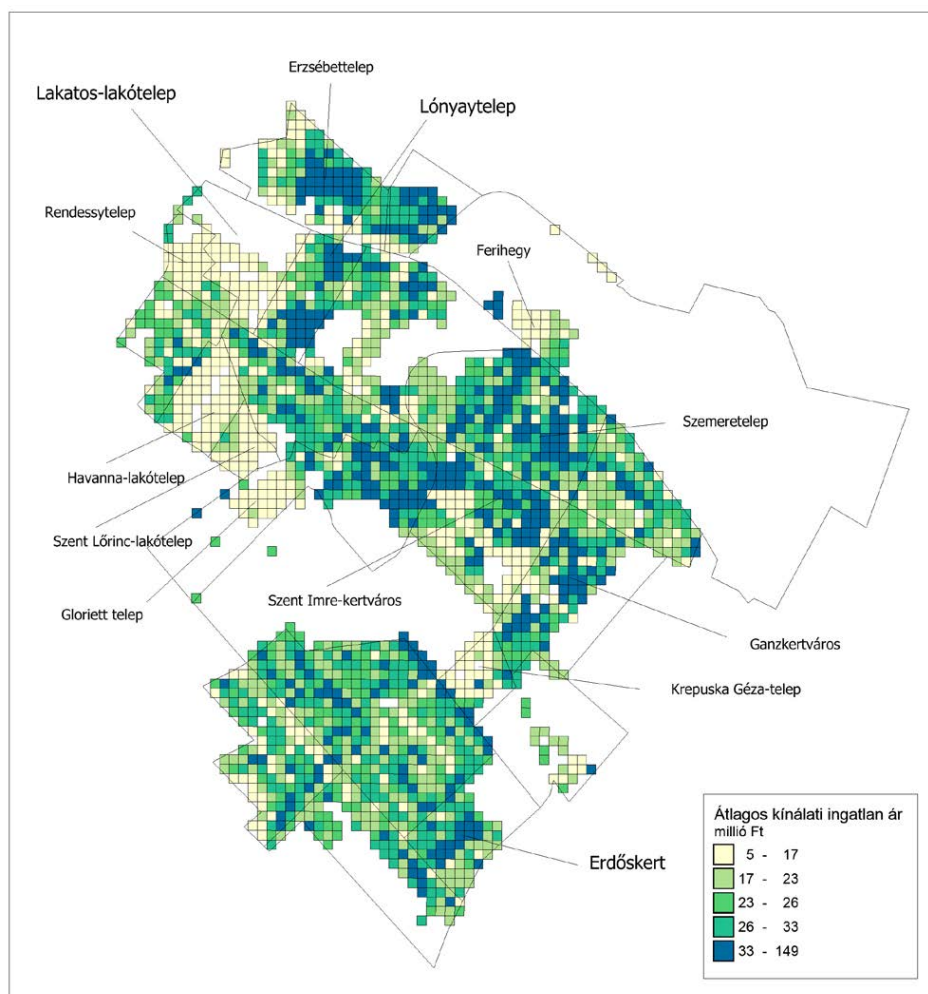
A négyzetméterenkénti árakon túl az **átlagos kínálati ingatlanárak alapján még jelentősebb különbségek** rajzolódnak ki Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakáspiacán²⁵. A lakásárak esetében a **legerősebb determináló**

²⁵ Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan. Diplomamunka, BME-Építőmérnöki Kar, 2014.

erőt az épületek építési technológiája jelenti: a legdrágább ingatlanokat a kertvárosi részekben, míg a legolcsóbbakat a dominánsan kisebb alapterületű lakásokat magukban foglaló lakótelepeken találjuk (80. ábra).

Pestszentlőrinc-Pestszentimre **legdrágább ingatlanjai Ganzkertvárosban** (a kerületrész 2 ha-nyi területén 150 M Ft az átlagos kínálati ár), a **Gloriett-telep kertvárosi részén** (2 ha területén 120 M Ft az átlagár), valamint **Erzsébettelepen** (2 ha-nyi területén 97 M Ft az átlagár) található.

Magas ingatlanárak jellemzik továbbá **Lónyaytelepet**, amelynek egy kis területén 98 M Ft az átlagos kínálati ár, **Erdőskert** bizonyos részeit (87 M Ft-os átlagár), továbbá a változatos **Szent Imre kertvárosnak** van két olyan területe, ahol az átlagos ingatlanár 84 M Ft.

80. ábra: A kerületi ingatlanárak területi különbségei

Forrás: Vajda Lóránt: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan, 2014.

Az ingatlanárak szempontjából a legváltozatosabb, „legmozaikosabb” kerületrészeknek Szent Imre kertváros, Erzsébettelep, Újpestertelep, valamint Miklóstelep számítanak.

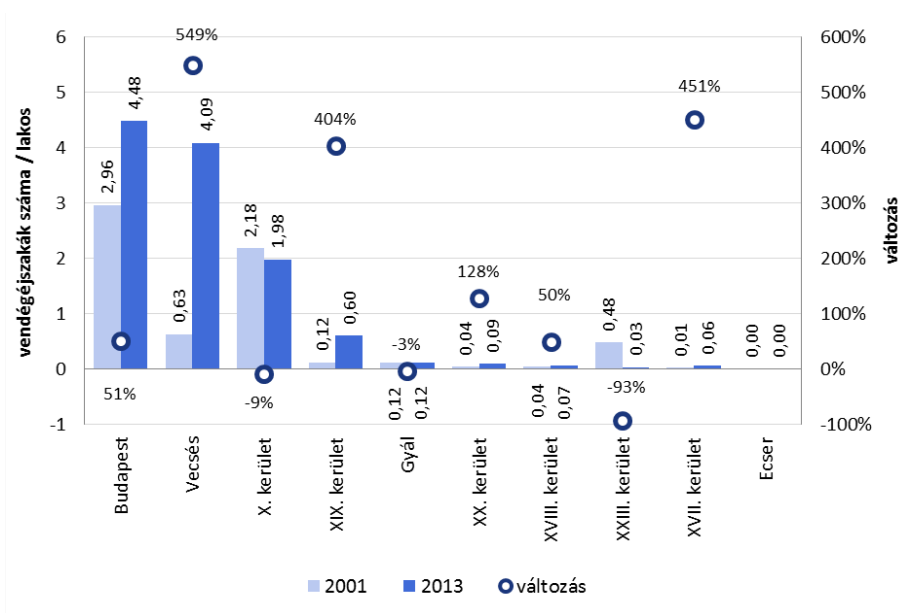
A kerület **legalacsonyabb ingatlanárait az 5 lakótelepen** (Havanna-lakótelep, Lakatos-lakótelep, Szent Lőrinc-lakótelep, Gloriett-telep lakótelepi része, Krepuska Géza-telep) találjuk – döntően 20 M Ft alatti kínálati árral. Ugyanez elmondható **Rendessytelep**, ill. **Ferihegy** nagy része esetén is. A kerület **legolcsóbb ingatlanjai Erzsébettelepen** vannak: e kerületrész 4 ha-nyi területén az átlagos kínálati ár a 6 M Ft-ot sem éri el, de **Szemeretelep és Ferihegy** is rendelkezik olyan területtel, ahol mindössze 6 M Ft az átlagár.

A Budapest átlagosan legolcsóbb iparosított technológiával épült lakótelepének számító **Havanna-lakótelepen** az átlagárak 7,5 M Ft körüliek, azonban több másik kerületi lakótelep esetében sem találhatunk lényegesen magasabb értékeket.

TURIZMUS

A főként lakófunkciójú XVIII. kerület területén csak elenyésző számban található idegenforgalmi vonzerőt jelentő, védett műemlékek: mindössze 2 ilyen épület van (Ferihegyi repülőtér I. terminál felvételi épülete és a Szent Lőrinc-kápolna - Grassalkovich-kápolna), de említésre méltó **vendégcsalogató attrakciókat sem tud felvonultatni** jelenleg.

A kerület a repülőtér közelségéből adódó potenciális idegenforgalmi előnyöket sem tudta ezidáig kihasználni: a túlnyomórészt a légikikötő utasforgalmára épülő szállodák is többnyire Vecsés területén épültek fel, ezért a **Pestszentlőrinc-Pestszentimre területén található kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma csak nagyon minimális arányt képvisel Budapest egészének teljesítményéből**. Miközben a fővárosban **az egy főre jutó, kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma 2013-ban 4,48**, addig a kerületben nagyon alacsony, **0,07** (81. ábra). Noha a kerületi mutató értékének **12 év alatti növekedése (50%)** gyakorlatilag megegyezik a fővárossal, az abszolút kis szám miatt ez **továbbra is jelentéktelennek mondható**.

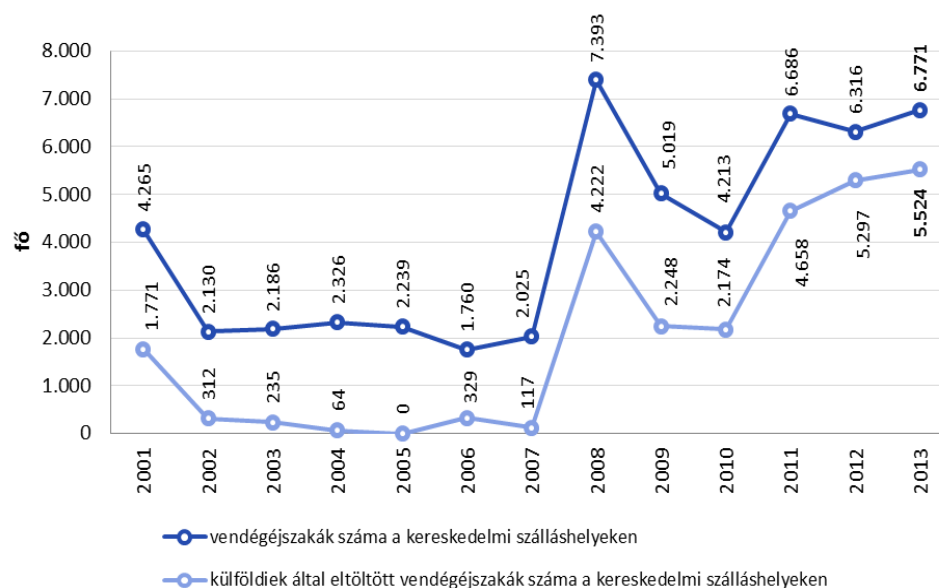

81. ábra: Az egy főre jutó vendégéjszakák száma és annak változása a vizsgált területi egységek kereskedelmi szálláshelyein, 2001-2013.

Forrás: KSH

A környező kerületek és települések többségében ugyancsak alacsony az idegenforgalom szerepe, kivélt ez alól csak Vecsés képez: az előbbiben például a szálláshelyek egy lakosra jutó száma 2001 és 2013 között több mint ötszörösére nőtt (2013-ban 82.378 vendégéjszaka), amivel a város képes volt megközelíteni Budapest azonos évi értékét.

A kerületben eltöltött vendégéjszakák számára egyértelműen pozitív hatással volt a Hotel Timon megnyitása 2008-ban. (82. ábra). Míg az előző évtized elején - a KSH adatait alapul véve - a teljes szálláshely-kínálatot 2 panzió adta, addig 2004-től már csak 1 ilyen egység működött. Ennek megszűnése után **2011-től csak egyetlen szálloda biztosítja a jelenleg a kerületben meglévő 108 db szállásférőhelyet**.

82. ábra: A vendégéjszakák és azokon belül a külföldi vendégek által eltöltött éjszakák száma a XVIII. kerület kereskedelmi szálláshelyein, 2001-2013.

Forrás: KSH

A városvezetői interjúk során elhangzott, hogy a XVIII. kerület kitorési lehetőségeit jelentheti az üzleti, konferencia- és egészségturizmus, azonban ezek infrastrukturális feltételei jelenleg nem adóttak.

I.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

Az Önkormányzat gazdálkodásának irányait középtávon a település kötelezően megalkotandó gazdasági programja jelöli ki, rövidtávon pedig alapvetően az adott évi költségvetése határozza meg.

Az önkormányzatok közszolgáltatásait, helyi céljaik megvalósítását a helyi adók beszedése, ill. a forgalomképes vagyontárgyaik értékesítése mellett az Országgyűlés által elfogadott éves, központi költségvetésből juttatott támogatásokból, hozzájárulásokból, valamint a központilag beszedett adók átengedett részéből finanszírozzák. Az Önkormányzat költségvetését a központi szabályozási környezet tehát alapvetően befolyásolja.

Központi szabályozási változások

Az állam és az önkormányzatok közötti feladatmegosztási rendszer átalakításának döntő lépései 2012-ben és 2013-ban lezajlottak: a 2013-ban felállt új rendszerben egyes önkormányzati feladatok állami szintre kerültek. Átalakult továbbá a forrásszabályozás is:

- A normatív alapú elosztás helyett feladatfinanszírozás (Mötv. 117-118. §) lépett életbe.
- Az önkormányzati forrásszerkezet megváltozott:
 - az átengedett bevételek csökkentek (a gépjárműadó 40%-a marad az önkormányzatoknál, a személyi jövedelemadó helyben maradó részének és az illetékbevételek átengedése megszűnt);
 - az átengedett bevételek egy része beépült az állami támogatások forrásai közé (helyben maradó SZJA 3%-a, gépjárműadó 15%-a);
 - az állam által átvett feladatok forrása kikerült az önkormányzati fejezetből.

A települési önkormányzatokat megillető, átengedett bevételek köre változatlan maradt. Ezek a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi C. törvény alapján:

- 39. §

(1) A települési önkormányzatot illeti meg

a) a gépjárműadóról szóló törvény alapján a belföldi gépjárművek után a települési Önkormányzat által beszedett adó 40%-a és

b) a gépjárműadóhoz kapcsolódó bírságból, pótlékból és végrehajtási költségből származó bevétel 100%-a.

(2) A termőföld bérbeadásából származó jövedelem utáni – a települési Önkormányzat által beszedett – személyi jövedelemadó 100%-a a földterület fekvése szerinti települési önkormányzatot illeti meg.

- 40. §

(1) A települési önkormányzatot illeti meg

a) a települési Önkormányzat jegyzője által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság 100%-a,

b) a környezetvédelmi, természetvédelmi felügyelőség által a települési Önkormányzat területén – a veszélyhelyzet kihirdetését megalapozó eseménnyel összefüggésben jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok kivételével – kiszabott, és abból befolyt környezetvédelmi bírságok összegének 30%-a,

c) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 252. § (1) bekezdése alapján kiszabott és végrehajtott szabálysértési pénz- és helyszíni bírságból származó, a települési Önkormányzat fizetési számlájára vagy annak valamely alszámlájára érkezett bevétel 100%-a,

d) a közúti közlekedésről szóló törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott jogsértésre (a továbbiakban: közlekedési szabályszegés) tekintettel kiszabott – a bírságot kiszabó szervre tekintet nélkül – közigazgatási bírság behajtásából, illetve végrehajtásából származó bevétel 40%-a, ha a behajtást, illetve a végrehajtást a települési Önkormányzat jegyzője önkormányzati adóhatósági jogkörében eljárva foganatosította és e) a települési Önkormányzat területén a közlekedési szabályszegések után a közterület-felügyelő által kiszabott közigazgatási bírság behajtott összegének 100%-a.

(2) A szabálysértési pénz- és helyszíni bírság, valamint a közigazgatási bírság végrehajtását kérő szerv költségminimum megelőlegezésére nem köteles.

Az önkormányzatok költségvetési helyzete 2015-ben:

A hazai települési **önkormányzatok** hitelforrások nélkül összesen várhatóan több mint **2.500 Mrd Ft-tal gazdálkodhatnak**, amihez a központi költségvetés 649,3 Mrd Ft-ot biztosít (9%-os csökkenés 2014-hez képest). A főbb csökkentő tételek:

- a 2014-ben le nem igényelt források egy része a KLIK-hez került (20 Mrd Ft),
- 53,6 Ft báziscsökkenés egyes segélyek állami átvétele és egyéb átalakítása miatt (jelentős része a járási hivatalokhoz részére került),
- az e-útdíj kompenzációja miatti kieső bevételek pótlása megszűnik (5 Mrd Ft).

Főbb növelő tényezők:

- az óvodapedagógusok előmeneteli rendszerével kapcsolatos többlet (5,9 Mrd Ft),
- a szociális ágazati pótlék 12 havi beépítése (6 Mrd Ft),
- az óvodai férőhelybővítés többletforrása (2 Mrd Ft),
- az üdülőhelyi feladatok többlettámogatása (1,5 Mrd Ft).

Pestszentlőrinc-Pestszentimre költségvetése

Több, részben nem fenntartható (nem jövedelemtermelő) beruházás megvalósítása miatt a **XVIII. kerület 2009-re jelentős mértékű (közel 12 Mrd Ft) adósságot halmozott fel**. Az adósság szorításából való szabadulás első lépéseként az **Önkormányzat már 2010 év végén elindította az adósságkonszolidációs folyamatot**: ekkor saját hatáskörben mintegy 450 M Ft-tal sikerült csökkenteni a kerület rövid lejáratú hitelállományát. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvényben foglaltaknak megfelelően a 2014-ig tartó adósságkezelési eljárás során az **állam átvállalta Pestszentlőrinc-Pestszentimre** továbbra is fennálló összesen **11.317 M Ft adósságállományát**, amelynek eredményeként a **kerület pénzügyi mozgástere jelentősen bővült**. A folyamatot megelőzően a tőke- és kamatszolgáltatásra fordított források felszabadulásával **2014-től az eddigieknél is több saját erős, ill. önrészt igénylő fejlesztés megvalósítására nyílik lehetőség**.

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata 2013-ban 20.128 M Ft bevételt realizált, mely az eredetileg előirányozottnál 5,35%-kal, míg a módosítotttnál 13,63%-kal jobb eredmény. A **felelős gazdálkodást** támasztja alá az a tény is, hogy az önkormányzati kiadások az eredeti előirányzathoz képest 88,06%-ot (16.824 M Ft-ot) jelentettek (11. táblázat).

	ezer Ft	részarány	
bevételek	működési költségvetési bevételek	14.276.294	70,9%
	működési finanszírozási műveletek bevételei	2.430.000	12,1%
	felhalmozási költségvetési bevételek	871.591	4,3%
	felhalmozási finanszírozási műveletek bevételei	1.975.000	9,8%
	egyéb bevételek	575.283	2,9%
	bevétel összesen	20.128.168	100,0%
	kiadások	működési költségvetési kiadások	12.518.454
működési finanszírozási kiadások		2.430.000	14,4%
felhalmozási költségvetési kiadások		2.049.065	12,2%
felhalmozási finanszírozási kiadások		94.793	0,6%
kiegyenlítő, függő, átfutó kiadások		-267.667	-1,6%
kiadások összesen		16.824.645	100,0%

11. táblázat: Az összbevételek alakulása a XVIII. kerületben, 2013. évi tényadat.

Forrás: Önkormányzat

A 2015. évi költségvetési rendeletervezet alapján az Önkormányzat bevételeinek 80,8%-a működési és felhalmozási költségvetési bevétel (15.465 M Ft), míg a fennmaradó 19,2%-a működési és felhalmozási finanszírozási bevétel (3.665 M Ft). **A 2015. évre vonatkozóan az Önkormányzat – az MötV 111. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően - nem számol működési hiánnyal.** Továbbá a költségvetési rendeletervezet sem működési, sem fejlesztési **hitelfelvételt nem tervez.** **A kiadási oldalon az előirányzott bevételek főösszegével megegyezően 19.130 M Ft szerepel.**

Európai uniós pályázati források becsatornázása a kerületfejlesztésbe

Az elmúlt években a kerületben megvalósuló fejlesztések esetében **nagy jelentősége van az európai uniós és fővárosi pályázatokon elnyert támogatási forrásoknak.** A nyertes projektekhez 2005 és 2015 februárja között összesen 4,55 Mrd Ft támogatást ítéltek meg (és ebből **2010 és 2015. febr. között 3,34 Mrd Ft-ot**), melyet **további 1,13 Mrd Ft megítélt támogatás** egészít ki²⁶ a még folyamatban lévő fejlesztésekre.

Az önkormányzati vagyongazdálkodás jogi környezete

A nemzeti vagyonról szóló **2011. évi CXCVI. törvény szabályozza** az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában álló vagyon megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit, az állam és a helyi önkormányzatok kizárólagos tulajdonának körét, a nemzeti vagyon feletti rendelkezési jog alapvető korlátait és feltételeit, valamint az állam és a helyi önkormányzat kizárólagos gazdasági tevékenységeit. E törvény két kategóriába sorolja az önkormányzati vagyont (törzsvagyon vagy üzleti vagyon), valamint meghatározza azon vagyontárgyak körét, melyek a törzsvagyon körébe tartoznak. A vagyontörvényben megfogalmazott alapnormáknak megfelelően az önkormányzat rendelkezik az önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló **29/1997. (X.21.) számú önkormányzati rendelettel**, amely meghatározza az önkormányzati vagyon

²⁶ 2015. február 2-i állapot szerint. (Forrás: Városgazda Zrt.)

csoportosítását, rendelkezik a tulajdonosi jogok gyakorlásáról, az ehhez kapcsolódó hatáskörökről, a vagyon hasznosításának, értékesítésének módjáról, ill. feltételeiről.

Az önkormányzati vagyon szerkezete

Az önkormányzat vagyona egyrészt **önkormányzati tulajdonból** és az önkormányzatot megillető **vagyoni értékű jogokból** áll. A helyi Önkormányzat vagyona **törzsvagyon vagy üzleti vagyon** lehet. A törzsvagyon a helyi Önkormányzat tulajdonában álló vagyon külön része, amely közvetlenül a kötelező önkormányzati feladatkör ellátását vagy hatáskörgyakorlását szolgálja.

Törzsvagyon

Forgalomképtelen törzsvagyon

Az a vagyon, amely törvényben meghatározott kivétellel nem idegeníthető el, vagyonkezelői jog, jogszabályon alapuló, továbbá az ingatlanra közérdekből külön jogszabályban feljogosított szervek javára alapított használati jog, vezetékjog vagy ugyanezen okokból alapított szolgálat, továbbá a helyi Önkormányzat javára alapított vezetékjog kivételével nem terhelhető meg, biztosítékul nem adható, azon osztott tulajdon nem létesíthető;

- helyi közutak és műtárgyaik,
- helyi Önkormányzat tulajdonában álló terek, parkok,

Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon

Önkormányzati hitelfelvétel és kötvénykibocsátás esetén annak fedezetéül nem szolgálhat, és kizárólag az állam, másik helyi Önkormányzat vagy önkormányzati társulás részére idegeníthető el. Ezek lehetnek:

- önkormányzat tulajdonában álló közmű,
- önkormányzat tulajdonában álló, a helyi önkormányzat képviselő-testülete és szervei, továbbá a helyi önkormányzat által fenntartott, közfeladatot ellátó intézmény, költségvetési szerv elhelyezését, valamint azok feladatának ellátását szolgáló épület, épületrész,
- önkormányzat többségi tulajdonában álló, közszolgáltatási tevékenységet vagy parkolási szolgáltatást ellátó gazdasági társaságban fennálló, helyi önkormányzati tulajdonban lévő társasági részesedés.

Üzleti vagyon (forgalomképes vagyon)

- beépítetlen terület,
- lakások,
- helyiségek,
- ingatlanok.

A fentieknek megfelelően Pestszentlőrinc-Pestszentimre önkormányzati vagyonának szerkezetét a 12. táblázat, valamint a 83. ábra mutatja be:

Vagyonelem megnevezése	Ingatlan (db)	Az összes vagyonból a vagyon értéke
Forgalomképtelen törzsvagyon (nem értékesíthető, nem terhelhető, a kötelező feladatok ellátását biztosító vagyon)	1.231	70.043.493 ezer Ft
Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon (meghatározott feltételekkel értékesíthető, illetve megterhelhető vagyon)	267	28.963.077 ezer Ft

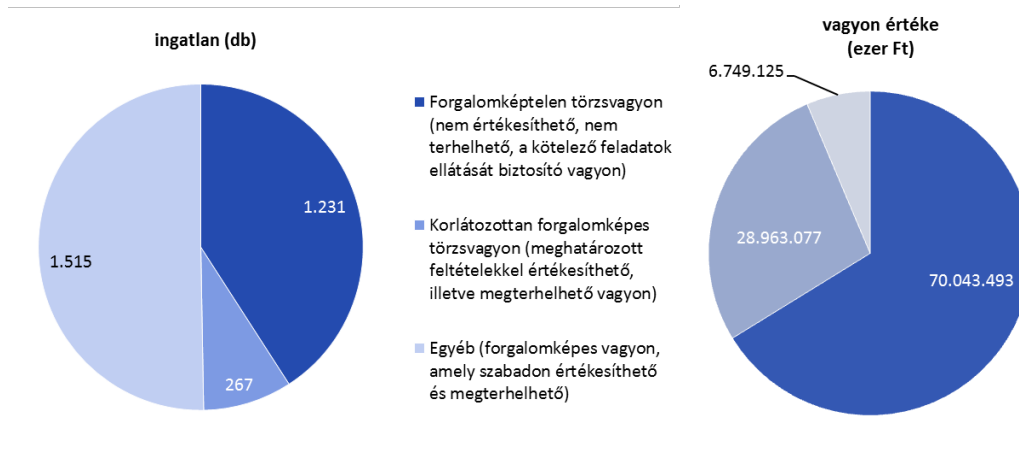
Egyéb (forgalomképes vagyon, amely szabadon értékesíthető és megterhelhető)

1.515

6.749.125 ezer Ft

12. táblázat: Az önkormányzati vagyon szerkezete, 2012. 12. 31.

Forrás: Vagyongazdálkodási terv

83. ábra. Az önkormányzati vagyon összetétele, 2012.

Forrás: Vagyongazdálkodási terv, saját szerkesztés

Vagyongazdálkodási tevékenység

Közterület-használat (forgalomképtelen törzsvagyon)

Az **Önkormányzat forgalomképtelen ingatlanvagyonának területe** összesen **5.220.632 m²**, amely ekkora alapterületű utat és parkot, s ennek fenntartását, fejlesztését jelenti. A közterületek hasznosítása a közterület-használat rendjével és engedélyezésével kapcsolatos eljárásról szóló **28/2003. (VII. 01.) önkormányzati rendelet** előírásai alapján történik. A rendelet az Önkormányzat tulajdonában lévő közterületeket három kategóriába sorolja, s a kategóriákra a kerületben jellemzően előforduló tevékenységek alapján megállapítja a közterület-használat díját.

A kerületi tulajdonú **közutak és közparkok, fasorok üzemeltetését, karbantartását a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. végzi.** A Városgazda Zrt. ellátja az utak kátyúzási, csapadékvíz-elvezetési, járdajavítási és aszfaltszőnyegezési feladatait, a zöldfelületek üzemeltetése keretében pedig gallyazási, fapótlási, kaszálási, játszószer-karbantartási stb. munkákat végez.

Intézmények (törzsvagyon - korlátozottan forgalomképes)

A korlátozottan forgalomképes intézményi ingatlanok a **közvetlen közszolgálati célú vagyon körébe** tartoznak. Az önkormányzati oktatási, szociális, egészségügyi intézmények által használt ingatlanok alaptevékenységi felhasználás során minimális bevételt termelnek, fenntartásukat, üzemeltetésüket, működésüket biztosítani kell, melyhez az állam részben biztosítja a költségeket.

Az intézmények **karbantartását és felújítását a Városgazda Zrt.** végzi az Önkormányzattal kötött feladatellátási szerződés alapján.

Ingatlanguzdeklodás (üzleti vagyon - forgalomképes)

Az Önkormányzat vagyongazdálkodási terve alapján **a kerület 1.515 db forgalomképes ingatlannal rendelkezik, melyek összértéke 6.749 M Ft.** Ezek jelentős részét a lakások adják, amelyek részletesebb elemzése a 1.10.5. *Lakás- és helyiséggazdálkodás alponban* található.

Az önkormányzat üzleti vagyonát képezi a lakásokon túl a tulajdonában lévő **beépítetlen területek, helyiségek és egyéb ingatlanok**. Ezen vagyontárgyak hasznosítását haszonbérleti szerződés keretében a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. tulajdonában lévő **Projekt 18 Kft.** végzi az önkormányzat vagyonáról és a tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló többször módosított **29/1997.(XI.21) rendelet**, valamint a helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló **31/2006. (V. 02.) önkormányzati rendelet** szerint.

A tartósan önkormányzati használatban maradó, ún. stratégiai vagyon az önkormányzat számára a közszolgálat ellátására, városképvédelmi, településfejlesztési, környezetvédelmi, valamint hosszabb távú üzletpolitikai vagy más fontos okból **nélkülözhetetlen vagyon**. (pl. az Üllői út menti, a városkép szempontjából meghatározó jelentőségű ingatlanok, a kistérségi kerülethatár - lajosmizsei vasútvonaltól egészen a Ráday Gedeon utcáig, valamint a Nemes utca mellett található önkormányzati tulajdonú ingatlanok, ill. a pestszentlőrinci volt piac területe.)

A **vállalkozói vagyont** képviselik a kerületben lévő olyan **távlatilag értékesíthető önkormányzati tulajdonú területeket**, melyekre érvényes szabályozási tervek vannak érvényben, és ezek alapján történhet a hasznosításuk.

A **hosszútávú bérbeadással hasznosítható ingatlanok** folyamatos, jól tervezhető bevételt biztosítanak az Önkormányzat számára. (Amennyiben városrehabilitációs célok ezeket a vagyonelemeket nem érintik, értékesítésük nem javasolt.)

A **középtávú bérbeadással hasznosítható ingatlanok**, melyeket az önkormányzat nem kíván értékesíteni, de egyéb célú hasznosításuk középtávon indokolt lehet.

Gazdasági program

Pestszentlőrinc-Pestszentimre mindenkori gazdasági programjának megalkotását jogszabály írja elő. A 2011-2014. évekre elkészült, vonatkozó program egy **stratégiai eszköz**, amely az Önkormányzat számára **közép- és hosszútávra meghatározza azokat a fő cselekvési irányokat**, amelyek megfelelően ötvöződnek a településrendezés és -fejlesztés céljaival és a rendelkezésre álló források lehetőségeivel.

Az Önkormányzat Gazdasági Programban meghatározott célja, hogy Pestszentlőrinc-Pestszentimre a főváros délkeleti térségének gazdasági, közlekedési, kulturális és oktatási központja legyen, amely kellemes életteret biztosít, és amely vonzó a betelepülni vágyó vállalkozások és polgárok számára egyaránt. E cél megvalósítását elősegítendő a dokumentum **8 prioritást** jelöl ki az Önkormányzat számára, melyek az alábbiak:

- **Az Önkormányzat pénzügyi helyzetének stabilizálása:** A 2010-től bevezetett kiadáscsökkentő intézkedések, ill. az *ezen alfejezet költségvetéséről szóló pontja* alatt részletezett adósságkonszolidáció hatására mára a kerület pénzügyi helyzete stabil, mozgásteret kibővült.
- **Az önkormányzati intézmények és feladatok működési költségeinek racionalizálása:** A lakosság igényeit kiszolgáló a kerület intézményhálózata kiterjedt és folyamatosan bővül. Ugyanezen cél érdekében az Önkormányzat számos önként vállalt feladat ellátásában is érdekelt, melynek kiadásai szintén jelentős pénzügyi erőforrást igényel. A működés költségeinek csökkentése, ill. hatékonyságuk növelése érdekében ugyan számos fejlesztés megvalósult (többek között középületek energetikai fejlesztései, önkormányzati szervezetfejlesztési projekt), azonban a létesítmények folyamatosan bővülő köre veszélyeztetheti az intézményrendszer fenntartható működtetését.
- **Együttműködés a fővárosi önkormányzattal és a környező településekkel és kerületekkel a közös térségi célok megvalósítása érdekében:** Az elmúlt években a XVIII. kerület aktív, több esetben vezető partneri szerepet vállalt több nemzetközi projektben is (airLED, GeoSEE, RE-SEETies, RE-Block), amelyek nemzetközi és helyi/térségi partnerség-építésen alapultak.

- **Innovációsgazdaság-fejlesztés:** A kerület gazdaságfejlesztési törekvései között hangsúlyos elem a magas hozzáadott értéket képviselő innovatív iparágak fejlesztésének és megtelepedésének a támogatása. E célt hivatott szolgálni többek között a repülőtér térségének „airport city”-ként való jövőbeli pozicionálását segítő airLED projekt.
- **Közlekedésfejlesztés:** A Pestszentlőrinc-Pestszentimrét is érintő, tervezett közlekedési elemek megvalósítása – azok nagy költségintenzitása miatt – túlmutat a XVIII. kerület hatáskörén, fővárosi vagy országos jelentőségűek. A megvalósulás irányába való érdemi elmozdulást azonban csak kevés tervezett projekt esetében lehet megfigyelni (pl. a 42-es villamos). Fontos megemlíteni továbbá a kisebb volumenű véghezvitt fejlesztéseket is (pl. útburkolati felújítási program, burkolatlan belterületi utak szilárd burkolattal történő ellátása, járdafelújítási program, kerületi vasútállomások kezelésének átvétele, stb.)
- **A kerület környezetminőségének javítása:** A gazdasági program készítése óta a kerületben több, a városi lakókörnyezetet érintő fejlesztés megvalósult. Ezek között említhető Pestszentimre városközpont közel 1 milliárd Ft összköltségvetésű lezárult átfogó rehabilitációja (*erről részletesen lásd az 1.5. A kerület gazdasága c. fejezetet*), Pestszentlőrinc központi funkciókkal rendelkező Üllői út menti területeinek megkezdett felújítása, de fontos szereppel bír a Városgazda Zrt. által koordinált közmunkaprogram és a MÁV-állomások kezelésének átvétele is. Az Önkormányzat erőfeszítései ellenére azonban további igen jelentős fejlesztő tevékenységek megvalósítására van szükség az 1.4. *A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezetben* tárgyalt hátrányok csökkentése érdekében.
- **Az egészséges életmód feltételeinek javítása, gazdagítása:** Az XVIII. kerület egyértelmű törekvése, hogy élhető, zöld lakókörnyezetben a lakosság minél szélesebb rétegének biztosítsák az egészséges életmód feltételeit. Ennek részeként 2015 végére mind az 54 kerületi játszótéren befejeződik a játszóeszközök szabványosítása, de cél a felnőttek számára több úgynevezett fitnessjátszótér létesítése is. Az egészséges életmód jegyében történt számos sportpályaépítés, de a Büdi-tó megkezdett rekultivációja, valamint a Péterhalmi-erdő tervezett átminősítése (a jelenlegi gazdasági erdő besorolásból a lakosság által – legalább részben – használható közjóléti erdő besorolásba) és fejlesztése is fontos elemként jelenik meg.
- **A kerületi identitástudat erősítése:** Pestszentlőrinc és Pestszentimre napjainkig megőrizte saját identitását, így egységes XVIII. kerületi identitásról nem beszélhetünk.

A program négy területre bontva - a gazdaság, a közösség, a kulturális jólét és az ökológia síkjain - határozza meg röviden a legfontosabb önkormányzati stratégiai célokat, melyek közül a gazdaságot az alábbiak érintik:

- a kerület gazdasági aktivitásának növelése,
- a foglalkoztatottság bővítése,
- a helyi vállalkozások versenyképességének javítása,
- diverzifikált gazdaság szerkezet kialakulása,
- közlekedési infrastruktúra fejlesztése,
- az Önkormányzat fenntartható gazdálkodásának kialakítása,
- az Önkormányzat vagyonának megőrzése és gyarapítása,
- településmarketing erősítése.

Az Önkormányzat új, a 2015-2019-es időszakra vonatkozó gazdasági programjának elfogadása 2015-re várható.

AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTÉZMÉNYRENDSZERE

Az új önkormányzati törvény (2011. évi CLXXXIX. tv.) rendelkezései (13. § (1)) alapján a településfejlesztés a települési önkormányzat feladata a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítandó feladatok tekintetében.

A törvény értelmében a településfejlesztési eszközök jóváhagyása a Képviselő-testület hatásköre. Ugyancsak a Képviselő-testület választja a Településfejlesztési és Fenntartható Fejlődési Bizottság 7 tagját, amelybe a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara XVIII. kerületi Tagszervezete is delegál egy tagot.

A XVIII. kerületben **2010 után a településüzemeltetés és -fejlesztés szervezeti rendszere átalakult**. A kerületi **fejlesztési projektek tervezését és menedzselését** a Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának 100%-os tulajdonában álló, 2011. augusztus 31-én létrejött **Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. leánycége**, a **Városrehabilitáció18 Zrt.** végzi. A társaság részt vesz továbbá a kerület által benyújtani kívánt uniós **pályázatok előkészítő munkálataiban**, **összeállítja** a pályázatok benyújtásához szükséges **műszaki tervdokumentációkat**, valamint az elmúlt években megvalósult **városrehabilitációs projektek** folyamatában, mint **menedzsmen**t volt jelen. A pályázatok sikeressége esetén a projektek megvalósítási szakaszában **projektmenedzseri tevékenységet** és a megvalósítás során felmerülő **mérnöki feladatok koordinálását** is ellátja.

A 2014-2020-as EU-s költségvetési ciklus Közép-magyarországi régiót érintő fejlesztési prioritásainak megváltozásával (a városrehabilitációs tevékenységek támogathatóságának lecsökkenésével) párhuzamosan a Városrehabilitáció18 Zrt. tevékenységi körének átszervezése jelenleg zajlik. (A *Városgazda Zrt. részletes tevékenységeit az 1.7. Településüzemeltetési szolgáltatások c. fejezet tartalmazza.*)

GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

A helyi gazdaság fejlesztésének irányát az Önkormányzat **saját tervek, koncepciók, programok** megalkotásával határozhatja meg (*lásd feljebb, Gazdasági Program*). Ezek mellett az Önkormányzat több, egymással párhuzamosan futó tevékenysége folytán a gazdasági szféra különböző szintjein próbálja az igényeket felmérni, valamint élelni a helyi gazdaságot, erre a főbb példák:

- Az Önkormányzat (ill. a Városgazda Zrt.) és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara XVIII. kerületi Tagszervezete között eredményes partnerség működik. Az együttműködési megállapodás 2012. novemberi aláírásának egyik kiemelt eleme a kamarai képviselők delegálása az Önkormányzat bizottságainak üléseire, biztosítva ezáltal – a javaslatok, véleményezések megfogalmazása és benyújtása útján – a vállalkozások érdekeinek helyi szintű érvényre juttatását. A BKIK kerületi szolgáltató irodája rendszeresen értesül közbeszerzéshez nem kötődő kerületi munkákról, amelyeket ezt követően a Kamara kerületi munkatársa kiközvetít az adott tevékenységet végző vállalkozások felé. Mindezek mellett az Önkormányzat évente akár több alkalommal is tájékoztató előadásokat tart a Kamaránál.
- Az Önkormányzat foglalkoztatottság-növelési törekvését segítő a Városgazda Zrt. 2011 májusában megnyitotta a Vállalkozásfejlesztési Irodát (Üllői út 423.), melynek céljai között szerepel a XVIII. kerületben már működő mikro-, kis- és közepes vállalkozások fejlődésének segítése, a kerületi lakosok vállalkozóvá válásának támogatása, továbbá a kerületmarketing-tevékenység is. A Városgazda Zrt. kiemelt célja támogatni az innovációra épülő iparágak és szolgáltatások képviselőinek a tevékenységét. A Vállalkozásfejlesztési Iroda szolgáltatásai folyamatosan bővülnek: 2011 májusában a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvánnyal (BVK) kötöttek együttműködési megállapodást. Ennek keretében a XVIII. kerületben is elérhetővé váltak a BVK vállalkozásfejlesztési programjai, többek között az ingyenes tanácsadás és a támogatott hitelprogramok (mikrohitel, Budapest kisvállalkozói

hitel, MFB-kisvállalkozói hitel). Probléma ugyanakkor, hogy a kerületi cégek vállalkozási kedve jelenleg alacsony, többnyire ez eredményezi a kínált vállalkozásfejlesztési tanácsadási szolgáltatás alacsony kihasználtságát is.

- A kis- és középvállalkozások indulását és megerősödését hivatott segíteni a 2014. március 17-én átadott OnLine Vállalkozói Inkubátorház (Gyömrői út 89.). A teljesen felújított, ötszintes, 1.200 m² hasznos alapterületű épületben összesen 50 db, 15-45 m² közötti irodahelyiség található, melyeket három évnél nem régebbi alapítású kis- és középvállalkozások bérelhetnek ki. A beköltözők az irodafenntartási szolgáltatások mellett üzleti, marketing-, coaching-, HR- és jogi tanácsadást is igénybe vehetnek. A csaknem 176 M Ft-ból megvalósult inkubátorház létrehozásához a beruházó Angria Kft. EU-s pályázaton 52,7 M Ft-os vissza nem térítendő támogatást nyert.
- A gazdaság élénkítését célzó fővárosi „Rögtön jövök” elnevezésű programban a XVIII. kerület is részt vett. Ennek keretében a mikro-, kis- és középvállalkozások üresen álló önkormányzati tulajdonú helyiségeket vehettek bérbe. A kedvezményes konstrukció keretében a pályázóknak az üzlethelyiségek használatához és a végezni kívánt tevékenység gyakorlásához szükséges anyagi ráfordításukat a bérleti díjba beszámítják és az elvégzett felújítások költségét a 3-5 éves időtartamra kötött szerződés keretében „lelakhatják”. A program a kerületben nem vált népszerűvé, mely összefügghet az Üllői úti üzletek forgalomcsökkenésével, valamint a válság miatt apadó vállalkozói kedvvel.
- Az utóbbi 4 évben, 2011-től komoly hangsúlyt kapott a helyi önkormányzati fejlesztések között az európai szintű partnerség-építés, a nemzetközi szakmai együttműködések erősítése, mely jelentős, nagyságrendi előrelépést mutat a kerület életében. A 2007-2013 közötti európai uniós programozási időszak során Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata sikeresen pályázott négy, közvetlenül az Európai Unió által társfinanszírozott nemzetközi projektben való részvételre, melyek közül a repülőtéri gazdaság fejlesztését célzó airLED-ben a XVIII. kerület mint vezető partner vett részt. A projekt további fontos eredménye a kerület funkcionális térségét érintő partnerség kialakulása. A projekt során a magyar partner régióban is megalakult egy Regionális Fejlesztési Koordinációs Testület (RDCB), melynek keretében 7 találkozó alkalmával gyűltek össze a partnerek. E testületben - magyar oldalról - a XVIII. kerület és Vecsés Önkormányzatát képviselő meghívottak mellett további érdekelt felek, több térségi Önkormányzat, ill. közigazgatási szervek képviselői, valamint a repülőtér és annak környezetében működő vállalkozók vettek részt.
- Mindezekon túlmenően az Önkormányzat településrendezési eszközökkel, szabályozások révén (szerkezeti terv, szabályozási terv, helyi építési szabályzat stb.) képes ingatlanérték-növekedést, valamint -csökkenést is elérni, gazdaságélénkítési hatást kifejtve ezzel.

FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA

Pestszentlőrinc-Pestszentimre foglalkoztatási helyzetének alakításában az Önkormányzat - intézményein és társaságain keresztül - közvetlenül foglalkoztatóként, valamint a helyi foglalkoztatást segítő döntéseivel és tevékenységével közvetetten vesz részt. *(A kerület lakosságának foglalkoztatottsági és jövedelmi helyzetét részletesen feltárja az I.3. A kerület társadalma c. fejezet.)*

Az Önkormányzat és intézményei, valamint társaságai foglalkoztatási szerepe

Pestszentlőrinc-Pestszentimre **Polgármesteri Hivatalában 2013-ban 222 fő volt a foglalkoztatottak száma.** Szervezeti egységenként ez a következő megoszlást mutatja: Polgármesteri és Jegyzői Kabinet Iroda (24 fő), Jogi, Közbeszerzési és Pályázati Iroda (21 fő), Testületi és Ügyviteli Iroda (26 fő), Gazdasági és Költségvetési Iroda (23 fő), Vagyon- és Lakásgazdálkodási Iroda (21 fő), Közigazgatási és Hatósági Iroda (50 fő), Humánszolgáltatási Iroda (31 fő), Műszaki, Építéshatósági és Környezetvédelmi Iroda (24 fő), valamint Belső ellenőrzési csoport (2 fő).

2013-ban az Önkormányzat **további intézményei összesen 1.346 főt** (292 fő pedagógust, 664 fős technikai személyzetet, valamint 410 fő szakalkalmazottat) **foglalkoztattak**.

Az Önkormányzat **közvetett foglalkoztatási szerepe is jelentős**: a tulajdonában lévő gazdasági társaságai (Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt., Pestszentlőrinc-Pestszentimre Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft.) további több száz főt foglalkoztatnak.

A kerületi intézmények mellett fontos megemlíteni az önkormányzati tulajdonú Városgazda **Varróműhelyt** is, amely eredetileg 15 fővel szociális foglalkoztatóként működött. 2010-ben az Üllői út 433. sz. alá költözött, ahol **5 fővel** jelenleg is tevékenykedik. 2011-től a varroda alapfeladata **elsősorban a Városgazda Zrt. saját munkavállalói részére** a téli és nyári **munkaruha biztosítása**, illetve javítási feladatok ellátása. Emellett a kerületi cégek, intézmények részére is végez szerződéses munkákat (függöny, abrosz, ágynemű stb. varrása). 2013-tól szolgáltatásaikat a **lakosság számára is** igénybe vehetővé tették.

Az Önkormányzat kiemelt feladata a kerületi lakosok hátrányos megkülönböztetésből származó hátrányainak csökkentése: nagy szerepet kap a megváltozott munkaképességű²⁷ emberek munkába segítése. Ennek köszönhetően az Önkormányzat 2012-ben elnyerte a Fogyatékoságbarát Munkahely díjat. A Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-2018 szerint a kerület közel 50 intézménye közül 16-ban 34 fő megváltozott munkaképességű ember dolgozik, akik közül 18 fő egészségkárosodott, 16 fő fogyatékkal élő, közülük egy dolgozó pedig fogyatékos és egészségkárosodott is²⁸. A jogszabályban meghatározott kritériumoknak megfelelően fogyatékosnak számító dolgozója 8 intézménynek van. Ezek javarészt szociális intézmények, de van köztük oktatási és közművelődési is. *(Lásd még az 1.4. A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezetben!)*

Mindemellett fontos szerepet kap a kerületben a **közfoglalkoztatás rendszere** is: a **2011-től 2014-ig** tartó időszak alatt már közel **1.400** álláskereső helyi lakos számára munkát biztosító programról részletes leírás az 1.4. *A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezetben* található.

Az Önkormányzat közvetlen munkahelyteremtési lehetőségei erősen korlátozottak: erre csupán a fenntartásában lévő intézmények feladatbővülése adhat lehetőséget. Az Önkormányzat elektronikus és nyomtatott formában is közzétette, hogy várja a munkát kereső, fogyatékkal és/vagy egészségkárosodással élők jelentkezését.

Álláskeresők munkához juttatásának segítése

A 2008-ban kibontakozó gazdasági válság, valamint a 2012-es MALÉV-csőd hatására erőteljesen megnőtt az állástalanok száma a kerületben is. Az Önkormányzat kiemelt területként kezeli a helyi gazdaság élénkítése mellett – azzal összefüggően – a foglalkoztatási szint növelését is, amit különböző módokon próbál elősegíteni:

Az Önkormányzat és a **Budapest Főváros Kormányhivatala Munkaügyi Központ kerületi kirendeltsége működő kapcsolattal** rendelkeznek, amely a munkanélküliség kezelésének első lépése: ezáltal

²⁷ Megváltozott munkaképességű személyek közé tartoznak azok a fogyatékos és egészségkárosodott személyek, akiknek a) az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján 60%-os vagy kisebb mértékű; b) akik legalább 40%-os egészségkárosodással rendelkeznek; c) akiknek munkaképesség csökkenése legalább 50% az erről szóló szakvélemény, szakhatósági állásfoglalás időbeli hatálya alatt; vagy akik fogyatékosági támogatásban, vagy vakok személyi járadékában részesülnek.

²⁸ Az Önkormányzat által a fenntartása alá tartozó intézményei körében elvégzett felmérésből származó 2012. augusztusi adatok.

folyamatosan nyomon követhető a munkát keresők száma, képzettsége, igényei, amely nagy segítség a saját intézményrendszeren belül keletkező munkalehetőségek betöltése során.

A kerület törekszik arra, hogy **felmérje a helyi vállalkozások munkaerő-igényeit, és igyekszik is közvetíteni a vállalkozások és az állást keresők között**, igénybe véve a rendelkezésére álló kommunikációs csatornákat (honlap, újság, televízió). Az Önkormányzat és a Városgazda Zrt. folyamatosan szervez - esetenként információs nappal, munkáltatói fórummal egybekötött - **állásbörzét** is.

Az Önkormányzat – szintén a Munkaügyi Központtal együttműködve – megszervezi a kerületben a **közfoglalkoztatást**, amelynek keretében 2011-től már több száz kerületi munkanélküli jutott munkalehetőséghez a kerület intézményeiben, illetve vállalkozásainál. Amennyiben beilleszkedésük ezen intézményeknél sikeres, úgy foglalkoztatásuk akár tartóssá is válhat. *(A kerület közfoglalkoztatási helyzetét részletesen az 1.4. A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezet tárja fel.)*

LAKÁS- ÉS HELYSÉGGAZDÁLKODÁS

A kerület ingatlangazdálkodásának jogi háttere

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 9. pontja szerint a **lakásgazdálkodás** a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi **önkormányzati feladat**.

Az Önkormányzat tulajdonában lévő lakásállomány hasznosítását a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény, valamint e törvényben is meghatározott felhatalmazása alapján a Képviselő-testület által megalkotott lakások bérletéről és elidegenítéséről szóló **19/2011 (V.31.) önkormányzati rendelet** alapján végzi.

Az ingatlangazdálkodás szervezeti háttere

Az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanokkal való gazdálkodást az Önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. végzi. Az Önkormányzat Polgármesteri Hivatala (Műszaki, Építéshatósági és Környezetvédelmi Iroda, Vagyon- és Lakásgazdálkodási Iroda) az ingatlanok hasznosításával, felújításával, nagyobb karbantartási munkáival kapcsolatos döntéselőkészítő feladatokat lát el, valamint a közterület-használati engedélyek kiadását végzi.

Az önkormányzati ingatlangazdálkodást szabályozó főbb helyi rendeletek

- Az Önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló 15/2013. (V.31.) önkormányzati rendelete,
- A közterület-használat rendjével és engedélyezésével kapcsolatos eljárásról szóló többször módosított 28/2003. (VII.01.) önkormányzati rendelet,
- Az Önkormányzat közigazgatási területén hirdető berendezések, hirdetések és reklámok elhelyezésének rendjéről 30/2009. (IX. 22.) önkormányzati rendelete,
- A lakások bérletéről és elidegenítéséről szóló 19/2011. (V.31.) számú önkormányzati rendelet
- A Budapest XVIII. kerületi Önkormányzat felé lakásügyi hátralékkal rendelkező személyek számára biztosított kedvezményekről és támogatásról szóló 14/2010. (III. 19.) számú önkormányzati rendelete,
- A 2013 májusában elfogadott Vagyongazdálkodási terv, amely forgalomképesség szerinti bontásban rögzíti az önkormányzati vagyonelemeket, valamint tartalmazza a vagyontárgyak gyarapítására, kezelésére, hasznosítására vonatkozó célkitűzéseket.

A kerületi bérlakásállomány összetétele

Az elmúlt két évtizedre jellemző lakásprivatizáció átrendezte az önkormányzati bérlakásállomány szerkezetét: **1993 óta a bérlakásállomány 80%-a elidegenítésre került.** A privatizáció során elsősorban a jobb műszaki állapotú, rendezett tulajdoni háttérű, lakótelepi lakások kerültek elidegenítésre, a megmaradó bérlakások közül első helyen az összkomfortos lakások, a második helyen pedig a komfort nélküli lakások szerepelnek.

A Polgármesteri Hivatal Vagyon- és Lakásgazdálkodási Iroda adatai szerint **az Önkormányzat 1.387 db bérlakással rendelkezik** (2015. január 1-jén), melyeknek **mintegy fele a Havanna-lakótelepen** található, **összkomfortos** panellakás. További lakások találhatóak nagyobb számban az **Üllői út mentén, a Gyöngyvirág utcában és a Fáy utcában** - ezek között vannak többszintes épületek -, valamint a **Hengersor utcában**.

A **Fáy u. 2.** – mely Fáy és és a Fonal utcák keresztezésében található - az egykori Kispesti Textilgyár munkásai számára épített - két, egyenként háromszintes ház kiemelendő abból a szempontból, hogy a terület **a KSH 2011-es adatai alapján** szegregáció által veszélyeztetettnek számít. 2015. január 1-jén 246 fő az ittélő lakónépesség száma. 60 db önkormányzati tulajdonú lakás található itt, melyek egyedi fűtésűek, többségükben fürdőszobával ellátottak, de általános külső és belső állapotuk leromlott, átfogó felújításra szorulnak. *(A szegregációval érintett területeket a Helyzetértékelés - Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése alpontja mutatja be részletesen.)* Az érintett területhez nem áll rendelkezésre rekonstrukciós vagy fejlesztési terv.

A kerületben a 2015. január 1-jei állapot szerint **189 db bérlakás áll üresen**, melynek nagy része jelentős felújításra szorul, de vannak olyanok is, melyek műszaki állapotuk miatt gazdaságosan már nem újíthatók fel, bontásra szorulnak. Elindult annak vizsgálata is, hogy a szükséglakásokat milyen módon lehetne felszámolni (mellette lévő lakáshoz csatolni, helyiségként hasznosítani).

A bérlakások közül:

- 24 db bontandó,
- 14 db értékesítésre vár,
- 28 db teljes felújításra és komfortosításra kijelölve,
- 4 db más jellegű hasznosításra kijelölve,
- 9 db bérlőkijelölési jog alapján kijelölésre vár,
- 29 db városgazdálkodási célra fenntartva, vagy vizsgálandó másik lakással történő összezatolása (csere, bontandó épületekből kiköltöztetés, egyéb),
- 16 db szükséghelyzetre fenntartva.

A kerületi bérlakásállomány időbeli változását az alábbi táblázat szemlélteti:

	Össz-komfortos	Komfortos	Fél-komfortos	Komfort nélküli	Szükség-lakás	Eladott	Megszűnt (bontás, kivonás)	Vétel	Üres lakások
2008	850	263	103	280	43	42	26	12	25
2009	799	261	100	276	43	66	1	7	25
2010	764	259	99	265	53	40	5	6	27
2011	754	257	99	265	49	11	5	0	95
2012	753	247	93	263	45	0	23	0	144
2013	764	260	100	235	43	0	1	0	171

2014	752	273	97	225	40	0	3	0	189
------	-----	-----	----	-----	----	---	---	---	-----

13. táblázat: A bérlakásállomány változása a XVIII. kerületben, 2008-2014.

Forrás: Önkormányzat

Problémát jelent a kerületben, hogy sok esetben **a bérlők nem fordítanak kellő figyelmet az általuk bérelt lakás műszaki állapotának fenntartására** vagy javítására. Különösen igaz ez a magas lakbérhátralékot felhalmozott bérlőkre, akik az ingatlanokat gyakran teljesen lelakva, átfogó felújításra szoruló állapotban adják át.

A lakberek változása

Szociális

(Ft/m ² /hó)	összkomfortos	komfortos	félkomfortos	Komfort nélküli	szükséglakás
2004. 01. 01. - 2007.12. 31.	210	189	105	84	63
2008. 01. 01. - 2011. 05. 31.	315	283	157	126	95
2011. 06. 01-től	420	378	210	168	126

14. táblázat: A szociális alapon meghatározott lakberek változása a XVIII. kerületben, 2004-től.

Forrás: Önkormányzat

Költségelví

(Ft/m ² /hó)	összkomfortos	komfortos	félkomfortos	Komfort nélküli	szükséglakás
2004. 07. 15.	525	472	262	210	157

15. táblázat: A költségelví lakberek változása a XVIII. kerületben, 2004.

Forrás: Önkormányzat

A lakbérhátralék nagysága

A kerületben jelentős a lakbér- és közműdíj-hátralékot felhalmozott bérlők száma. A Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. 2014. december 31-én 518,7 M Ft kintlévőséget tartott nyilván, amely a bérlők által meg nem fizetett lakásbérleti díjakat foglalja magában. A lakbérhátralék összegébe beletartoznak azok a közüzemi díjak is, amelyeket a Városgazda Zrt. számláz a bérlők felé, vagyis amely szolgáltatások kapcsán a bérlő nem köt külön szerződést a szolgáltatóval. Ez nem tartalmazza a távfűtéses lakások esetében az esetleges távhődíj-elmaradásokat, melyek miatt 2014 I. és II. félévében a Főtáv kintlévőségei kezelésére létrehozott DHK Zrt. felé az Önkormányzatnak körülbelül 5 M Ft összegű fizetési kötelezettsége keletkezett²⁹. A Gazdasági és Költségvetési Iroda adatai alapján a részletfizetési megállapodásokkal kapcsolatban elmondható, hogy a fizetési hajlandóság meglehetősen jó: a jelenleg hatályos részletfizetési megállapodásban foglalt kötelezettségük nagy részét rendszeresen teljesítik a kötelezettek³⁰.

A kimutatott **lakbérhátralék a régóta nem fizető, jogi eljárás alá vont lakók esetében halmozódik tovább a leggyorsabban**. Az alábbi táblázatból jól látszik, hogy a Városgazda Zrt.-nél nyilvántartott 518,7 M Ft összegű lakbérkintlévőségből 452,3 M Ft olyan lakáshasználókhoz kötődik, akik már 2010-ben is hátralékkal

²⁹ Ezen felül 2011 év végére mintegy 100 millió forint összegű meg nem fizetett távhődíj halmozódott fel, amely összeget az Önkormányzat részletekben fizette meg a DHK felé a társasággal 2011-ben és 2013-ban aláírt megállapodás értelmében.

³⁰ Ennek oka, hogy a megállapodások közjegyző előtt tett egyoldalú kötelezettségvállalási nyilatkozatként tartalmazzák lakbértartozás esetén, hogy amennyiben a részleteket, vagy az aktuális lakbért nem fizetik, úgy a szerződés megszűnik és a lakást is el kell azonnal hagyniuk. Ez a dokumentum végrehajtható.

rendelkeztek (16. táblázat). Ezen lakáshasználók teszik ki az összes nyilvántartott lakáskintlévőség 87,2%-át, valamint az összes tartozó 64,5%-át.

	Tartozók száma	Összes tartozás (M Ft)	Mindkét időpontban tartozók tartozása (M Ft)
2010	908	259,8	238,9
2014	1.113	518,7	452,3
Mindkét időpontban	718		

16. táblázat: A lakbérkintlévőség alakulása, 2010-2014³¹

Forrás: Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt., 2014. december 31-i állapot.

Érdemes megjegyezni azonban, hogy a fenti táblázat azon tartozásokat is tartalmazza, amelyek a már kiköltözött volt bérlőkhöz kötődnek: a 718 (2010-ben és 2014-ben is) érintett közül az Önkormányzat által indított eljárások nyomán 321 már nem lakik az ingatlanban. Ez utóbbi kör jelenlegi tartozása 158,3 M Ft, ami a teljes hátralékállomány körülbelül harmadát, 30,5%-át teszi ki. A még bent lakó 397 régóta elmaradással rendelkező volt bérlővel szemben az eljárások szintén folyamatban vannak³², ám a jogszabályok teljes körű betartása mellett lefolytatott **eljárások akár néhány évig is elhúzódhatnak.**

2014 I. és II. féléve között a hátralékkal rendelkezők nagyságrendi összetételében kisebb változás tapasztalható: **a kisebb hátralékkal rendelkezők száma is és a teljes tartozásmennyiséghez viszonyított aránya is csökkent**, míg **az 1 M Ft-ot meghaladó hátralékok felhalmozók száma és a teljes tartozásállományon belüli aránya egyaránt nőtt.** Ez utóbbi **190 fős ügyfélkör összesen 349,1 M Ft-tal tartozik az Önkormányzatnak**, amely az összes, Városgazda Zrt. által nyilvántartott lakbérkintlévőség 67,37%-át teszi ki (17. táblázat).

	bérlő/volt bérlő	megoszlásuk (%)	Összeg (M Ft)	Összes tartozás szerinti megoszlás (%)
1 m Ft felett	190	19,77	349,1	67,37
500 ezer - 1 m Ft	132	13,73	96,1	18,55
200 ezer – 500 ezer Ft	147	15,29	47,1	9,09
100 ezer - 200 ezer Ft	76	7,9	10,8	2,08

17. táblázat: Kintlévőség nagysága szerinti megoszlás 2014. II. félév³³

Forrás: Önkormányzat

Önkormányzati tulajdonú üzlethelyiségek

Az önkormányzati tulajdonú helyiségek hasznosítása az Önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló 15/2013. (V.31.) önkormányzati rendelete alapján történik. Helyiséget kizárólag pályázat útján lehet hasznosítani. A bérleti díjat mindig az aktuális piaci viszonyok határozzák meg, valamint ami a pályázat során kialakul.

³¹ A táblázat a Városgazda Zrt. által nyilvántartott adatokat tartalmazza, így az nem veszi figyelembe a távhődíj-tartozásokat.

³² 28 folyamatban lévő per, 17 ítélet, 71 folyamatban lévő végrehajtás, 64 részletfizetési megállapodás, 176 rendeződött, vagy alacsony tartozás, a fennmaradó 81 esetben pedig megtörtént a felszólítás.

³³ A táblázat nem veszi figyelembe a 10.000,- Ft alatti tartozásokat, mivel azon összegek elhanyagolhatónak tekinthetők amiatt, hogy általában ezeket a bérlők hamar ki is egyenlítik, viszont a számuk nagy, ezért a kimutatásokat torzítanák.

Az önkormányzati tulajdonú helyiségeket - haszonbérleti szerződés alapján - az Önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő Városgazda Zrt. leánycége, a **Projekt 18 Kft. hasznosítja**, melyért **haszonbérleti díjat fizet** az Önkormányzatnak. Így tulajdonképpen minden önkormányzati helyiség bérbeadottnak tekinthető.

Önkormányzati helyiségek nagyobb számban a **Gloriett- és a Havanna-lakótelepen**, valamint az **Üllői út mentén** található. **Üres helyiségek jobbára a lakótelepeken vannak**, melynek oka részben az elhelyezkedésük, részben a kiskereskedelmi forgalom jelentős visszaesése a bevásárlóközpontok javára. Az **Üllői út menti** hosszabb ideje kiadatlan **helyiségek általában a rossz műszaki állapotuk miatt állnak üresen**.

Társasházfelújítások

A pestszentlőrinc-pestszentimrei társasházak **2007 és 2013 között 145 db sikeres pályázat** keretén belül összesen **839,5 M Ft támogatásban** részesültek. Ezen időszak alatt **33 házgári technológiával épült épület** vett részt a Panelprogramban önkormányzati támogatást is felhasználva. Ezek közül 5 épület korszerűsítése még folyamatban van. Az **ÖKO-program** keretében 31 épületen végeztek fűtésrendszer-korszerűsítést, míg 9 ház esetében egycsatornás gyújtókémény-felújítás történt.

INTÉZMÉNYFENNTARTÁS

A kerület kiterjedt intézményrendszerrel rendelkezik, melynek működési kiadásai (2013-ban 9,45 Mrd Ft) képezi az Önkormányzat költségvetési kiadásainak jelentős részét.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján **2013. január 1-jétől** az állami feladatot ellátó **köznevelési intézmények a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ**hoz (KLIK), mint fenntartóhoz **kerültek**. Az oktatási intézményeknél az üzemeltetői és fenntartói feladatok szétváltak, ennek megfelelően a kerületben **23 intézmény került állami fenntartásba**, amelyek **nem oktatás-neveléshez kapcsolódó feladatait** (karbantartását, fejlesztését és működtetését) továbbra is az **Önkormányzat látja el** a tulajdonában álló **Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt.-n (karbantartás és fejlesztés)** és a **Gazdasági Ellátó Szolgálaton (GESZ) (működtetés, rezsiköltségek)** keresztül. (A működtetési feladatokat ellátó technikai dolgozók egy részét a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt., a többséget pedig a kerületi GESZ foglalkoztatja tovább.) A Kormány 2013-tól a normatív támogatási rendszer helyett egy új feladatfinanszírozási rendszert alkalmaz az önkormányzatok oktatáshoz, neveléshez kapcsolódó működtetési feladataira.

2013-ban az Önkormányzat fenntartásába tartozott **6 szociális intézmény és bölcsőde, 20 óvoda** illetve maga a GESZ gazdasági szervezete és a Polgármesteri Hivatal is különálló intézményként jelenik meg.

Pestszentlőrinc-Pestszentimrén három művelődési/közösségi ház található, ebből az Önkormányzat kettőt (**Pestszentimrei Közösségi Ház – PIK**, valamint a **Kondor Béla Közösségi Ház**) tart fenn.

A kerületi **sport-, szabadidős és kulturális intézmények** többségének a **fenntartását a Városgazda Zrt. végzi**, amely szervezet egyben az intézmények fejlesztését szolgáló projektek menedzsmentjét is ellátja. A Városgazda Zrt. az alábbi telephelyeket üzemelteti: Bókay-kert, Kastélydombi Uszoda, Lőrinci Sportcsarnok és a Thököly úti sportpályák, Park Uszoda, Pestszentimrei Sportkastély, Vilmos Endre (Malév) Sportcentrum.

(A fenti intézményekről további részletek az I.4. A kerület humán infrastruktúrája, humán közszolgáltatások és esélyegyenlőség biztosítása c. fejezetben található.)

ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az Önkormányzat energiafelhasználása

Az Önkormányzat saját intézményein túl számos közintézmény működtetéséért felelős, amelyek energiafelhasználása több energiahordozón alapul: elsődleges energiahordozók (szénhidrogének, megújuló energiahordozók), ill. másodlagos energiahordozókon (villamos energia, távhő). Ezek közül is **a fosszilis energiahordozók**, és azokon belül is a **földgáz felhasználása a domináns**. Az önkormányzati épületek hőtechnikai korszerűsítésével és a megújuló energiaforrások térnyerésével párhuzamosan azonban ennek a fűtési célú felhasználása folyamatosan csökken.

Önkormányzati energiafelhasználás energiafogyasztók szerint

A kerületi intézmények működtetéséhez, ill. az önkormányzati hatáskörben ellátott közszolgáltatások biztosításához szükséges energiafelhasználást az épületek, az önkormányzati gépjárműflotta és a közvilágítás esetében külön mutatjuk be. A feltüntetett fogyasztási értékek és bemutatott tendenciák a kerület RE-SEETies projekt keretében elkészített **Fenntartható Energia Cselekvési Terv** esetenként becsült adatait veszik alapul.

Épületek

Az önkormányzaton belüli **létesítménygazdálkodási feladatokat** az **Önkormányzat** mellett az önkormányzat városüzemeltető cége, a **Városgazda Zrt.**, valamint a **Gazdasági Ellátó Szolgálat (GESZ)** látja el.

A középületek többségén komplex korszerűsítés a megépülésük óta nem történt. A Városgazda Zrt. 2015-ös adatbázisa szerint a 84 db vizsgálatba vont intézményi épület jelentős részének **nyílászárói** és domináns részüknek a **homlokzati hőszigetelése is elavult**. Az épületek **fűtése távhővel vagy helyi gázkazánnal**, radiátorokon keresztül történik. A **gázkazánok, hőleadók többnyire elavultak, alacsony hatásfokúak**. Az építmények **fűtési rendszereinek beszabályozása évtizedek óta megoldatlan**.

Az **Önkormányzat** **kiemelt feladatként kezeli az energiahatékonyság és a környezetvédelem kérdését**: a kerület ezirányú törekvéseit 2014 november óta **energetikai tanácsnok** is segíti.

Villamosenergia-fogyasztás

A fogyasztás **emelkedő tendenciát mutat** a 2005-2012 közötti években (18. táblázat). Az önkormányzati intézmények **villamosenergia-fogyasztása 2012-ben 3.647 MWh** volt, ami több mint **7,5%-os emelkedést jelent**. A fogyasztás megoszlásából látszik, hogy a 10 legnagyobb villamosenergia-fogyasztó intézmény fogyasztása 61%-ot képvisel a teljes felhasználásból. A legnagyobb fogyasztó a Vilmos Endre Sportcentrum, valamint a Polgármesteri Hivatal épülete, e kettő intézmény 32%-át adja fel a teljes felhasználásnak. Ugyancsak jelentős a Havanna-lakótelepen található két általános iskola (Kondor Béla és Csontváry Kosztka Tivadar Általános Iskola) fogyasztása is.

Gázfogyasztás

Pestszentlőrinc-Pestszentimre intézményei közül 48 helyen történik gázfogyasztás, melynek mértéke **enyhén csökkent** a vizsgált 2005 és 2012 közötti évek alatt, amiben szerepe van a **megvalósított korszerűsítéseknek** is. A 10 legnagyobb fogyasztó intézmény a teljes fogyasztás közel 60%-át képviseli.

Távhő

A kerületben **17 intézmény fűtése történik távhővel**. A távhőfogyasztás tendenciája csökkenő: a vizsgált időszakon belül közel **20%-os csökkenés** figyelhető meg.

Víz- és szennyvízfelhasználás

Az önkormányzati **intézmények vízfogyasztása és szennyvízkibocsátása** (az elfogyasztott víz és a keletkező szennyvíz mennyisége megegyezik) a 2005 és 2012 közötti időszakban szintén **csökkent**.

Önkormányzati gépjárműflotta

Az önkormányzat **36 db gépjárművet üzemeltetett 2012-ben**. A járművek közül 11 db benzin üzemű (ebből több hibrid), a többi dízel. Az energiafogyasztási adatok csupán 2011-től elérhetőek (18. táblázat).

Közvilágítás

A XVIII. kerület közvilágításának biztosítását 2001-től a **Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.** (BDK Kft.) látja el, 2012-ben összesen 9.705 db lámpával, melyek össz-energiafogyasztása 3.872 MWh volt.

A fenti területeket együttvéve Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának 2012 évi energiafelhasználását az alábbi táblázat tartalmazza:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Villamos energia	3.611	3.611	3.611	3.390	3.532	3.803	3.681	3.647
Gáz	14.496	15.913	14.508	14.915	13.466	19.248	13.988	14.041
Távhő	10.331	9.331	11.069	11.069	10.647	9.493	8.368	8.193
Víz és szennyvíz	190	186	170	169	158	125	152	165
Önkormányzati járműflotta	-	-	-	-	-	-	207	388
Összesen	28.628	29.041	29.358	29.544	27.804	32.669	26.396	26.434
Közvilágítás	2.759	-	-	-	-	-	-	3.872

18. táblázat: Az Önkormányzat energiafogyasztása, 2005-2012 (MWh)

Forrás: Fenntartható Energia Cselekvési Terv

Az Önkormányzat energiatermelő rendszerei

Az elmúlt években Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata számos épületenergetikai korszerűsítést hajtott végre, amelyek keretében több intézményt felszereltek 50 kW-nál kisebb teljesítményű napelemes rendszerrel: 2013-ban 5, 2014-ben további 2 intézményre került napelem, a 2015. év során pedig további 6 intézményt látnak el napelemes rendszerrel. A 100, ill. 85%-os vissza nem térítendő támogatást elnyert 13 fejlesztés révén az érintett épületek villamosenergia-fogyasztása jelentősen csökken (pl. a Polgármesteri Hivatal Üllői úti főépületének tetején elhelyezett 135 db napelem 14,5%-os, a Gloriett Általános és Sportiskola ugyancsak 135 db napeleme 18%-os, míg a Kondor Béla Általános Iskola esetében 17%-os megtakarítást eredményezett).

Energiagazdálkodás-fejlesztést célzó nemzetközi projektek

A kerület gazdasági és környezeti fenntarthatóság iránti elkötelezettségét jól példázza, hogy az önkormányzat 2010-től sikeresen pályázott több, közvetlenül az Európai Unió által finanszírozott energiahatékonyság-növelési célú nemzetközi projektben való részvételre. Az **európai szintű partnerség-**

építésen és nemzetközi szakmai együttműködések erősítésén alapuló projektek közül vezető partnerként felelős a **RE-SEETies** (energetikai hatékonyság-növelés) és a **RE-Block** (ipari technológiával épített lakótelepek energetikai és társadalmi-szociális célú fejlesztése) projektek koordinációjáért, a **GeoSEE** (geotermikus energia innovatív felhasználása) projekthez pedig partnerként csatlakozott.

E megvalósult nemzetközi projektek fő célja, hogy az Önkormányzat más európai városokkal közösen megkeresse a megoldási lehetőségeket a különböző szakmai és gazdasági kihívásokra, és egyúttal átfogó képet kapjon a releváns nemzetközi jó gyakorlatokról, tapasztalatokról. E munkát segítették a projektekben részt vevő partnerek és szervezetek, akik olyan magas szintű szakértelmet és naprakész szakmai tudást biztosítottak az Önkormányzat munkájához, amihez más úton nem tudott volna hozzájutni.

Az alább részletesen is kifejtett energiagazdálkodás-fejlesztést célzó projektek mellett szintén a kerület vezető partnerségével valósult meg a repülőtéri gazdaság fejlesztését elősegíteni hivatott airLED projekt, melyről további részletek az 1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység c. alpont alatt található.

RE-SEETies

A XVIII. kerületi Önkormányzat vezetésével megvalósuló RE-SEETies projekt az erőforrás-hatékonyság útjában álló akadályok leküzdését segítő két fő területre fókuszál integrált megközelítésben: az energiára (ezen belül az energiahatékonyságra és a megújuló energiaforrásokra) és a hulladékkezelésre.

A 2,24 M euró teljes költségvetésű projekt hosszú távú jövőképe a dél-kelet európai városok erőforrás-hatékony közösségekké formálása, fő célkitűzése pedig a dél-kelet európai önkormányzatok integrált döntéshozatali és stratégiai tervezési kompetenciáinak erősítése az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások optimális kiaknázása, valamint a hulladék újrahasznosítása területén.

GeoSEE

Míg az Önkormányzat a RE-SEETies projektben általában foglalkozott a megújuló energiaforrások használatával, a GeoSEE projektben kifejezetten az alacsony hőmérsékletű geotermikus energia innovatív felhasználására koncentrálna vizsgálta a témát és a kerületi hasznosítási lehetőségeket.

A 2013-2014 között zajló, 2 M euró összköltségvetésű, alapvetően tervezési, kutatási, szakmai együttműködési jellegű projekt két legfontosabb kimenete az Önkormányzat számára a helyi esettanulmány és megvalósíthatósági tanulmány készítése a hibrid geotermikus technológia helyi alkalmazhatóságáról, valamint a partnerek által közösen kifejlesztett online térinformatikai adatbázis és döntéstámogató program, melyet a helyi érintettek használhatnak, elősegítve ezzel az alacsony hőmérsékletű geotermikus energia használatának elterjedését.

RE-Block

Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata vezető partnerségével megvalósuló projekt az Európa-szerte megfigyelhető közös problémára, az elmúlt 50 évben ipari technológiával épült lakótelepek társadalmi és infrastrukturális fenntarthatóságának biztosítására keres megoldásokat. A pályázatot az Önkormányzat a Havanna-lakótelepen élők életminőségének javítása érdekében adta be. A 2013 és 2015 között zajló projekt fő témája a társadalmi-szociális-közösségi kohézió és a városi környezet javítása a lakótelepeken, hozzájárulva a fenntartható fejlődéshez.

1.7. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

Jogszabályi háttér

Az új önkormányzati törvény (2011/CLXXXIX. tv.) alapján **a helyi közszolgáltatások ellátásának nagy része** – az egyre növekvő arányú kormányzati központosító intézkedések mellett is – alapvetően jelenleg is **a települési önkormányzatok feladata**. Az önkormányzatok feladat- és hatáskörei lehetnek kötelezőek, „feltételesen kötelezőek”, vagy önként vállaltak.

A törvény értelmében a települési önkormányzatok településüzemeltetéssel kapcsolatos feladatai az alábbiak:

- településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása);
- környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás);
- helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, ivóvízellátás, szennyvízelvezetés, -kezelés, és ártalmatlanítás (csatornaszolgáltatás);
- helyi közösségi közlekedés biztosítása;
- hulladékgazdálkodás;
- távhőszolgáltatás;
- víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül.

A fenti felsorolásban foglaltakon túlmenően a települési önkormányzatok **bővíthetik a közszolgáltatási feladataikat** ún. **önként vállalt feladatként** is, ha azok ellátását jogszabály nem utalja más szerv kizárólagos hatáskörébe, továbbá azok nem veszélyeztethetik a törvény által kötelezően előírt önkormányzati feladat- és hatáskörök ellátását, finanszírozása a saját bevételek, vagy az erre a célra biztosított külön források terhére lehetséges.

A Pestszentlőrinc-Pestszentimrén biztosított településüzemeltetési szolgáltatások

A Városgazda Zrt. által biztosított településüzemeltetési szolgáltatások

A XVIII. kerületben 2010 után a településüzemeltetés szervezeti rendszere átalakult. Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata Képviselő-testületének az Önkormányzat vagyonáról, a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról szóló **29/1997. (X.21.) önkormányzati rendelete** 11/A. § (5) bekezdése szerint a helyi közutak, járdák, zöldterületek, játszóterek és közterületek fejlesztésével, üzemeltetésével és fenntartásával, továbbá az épített és természeti környezet védelmével, a vízrendezéssel és csapadékvíz-elvezetésével kapcsolatos feladatokat az Önkormányzat 100%-os tulajdonában álló, közszolgáltatásokat nyújtó társasága, a **Városgazda Zrt.** látja el. A 2011. augusztus 31-én létrejött társaság biztosítja továbbá a rehabilitációs foglalkoztatást, valamint a közfoglalkoztatásban érintett álláskereső foglalkoztatását is.

A Városgazda Zrt. a tevékenységét **6 divízió**ban és **4**, 100%-os tulajdonában lévő **leánytársasága** által végzi, amelyek tevékenysége az alábbiakban foglalható össze:

Divíziók

- Központi Igazgatási Divízió

- A cégcsoport központi irányítási és ellenőrzési funkcióinak ellátása (vezérigazgatóság, központi adminisztráció, titkárság, jogi ügyek, informatika, humánpolitika, belső ellenőrzés, ügyfélszolgálat).
- A kerületi vállalkozások számára indított Vállalkozásfejlesztési Iroda működtetése.
- Pénzügyi és Gazdálkodási Divízió
 - A társaság és leányvállalatai pénzügyi és számviteli, valamint kontrolling feladatainak ellátása.
- Vagyongazdálkodási Divízió
 - Lakásgazdálkodás (az Önkormányzat illetékes szerveinek döntése nyomán szerződéskötés, számlázás, elidegenítés lebonyolítása, kinnlevőségek nyilvántartása).
 - Az önkormányzati tulajdonú üzlethelyiségek bérbeadása (a Projekt18 Kft. és a Sportprojekt18 Nonprofit Kft. révén).
 - Ingatlan-értékbecslés.
 - A Havanna heti vásár és a Havanna-lakótelepi önkormányzati parkolók működtetése.
 - Az Önkormányzat „lakásért életjáradék” programjának működtetése.
 - Társasházi közös képviselői feladatok ellátása.
- Műszaki és Városüzemeltetési Divízió
 - Kerületi fenntartású közutak, járdák karbantartása.
 - Parkok, terek növényeinek és a játszóeszközöknek a gondozása.
 - Közterületek tisztán tartása.
 - Kerületi közfoglalkoztatás szervezése.
 - Társaság központi ügyfélszolgálati irodájának üzemeltetése.
 - Az önkormányzati lakások műszaki karbantartása.
 - Kerületi oktatási és szociális intézmények műszaki karbantartása.
 - Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. által fenntartott sport- és kulturális intézményekben a műszaki karbantartás, a takarítás és a kertészeti feladatok ellátása.
 - Fejlesztési projektekben a műszaki ellenőri feladatok ellátása.
- Intézmény-üzemeltetési Divízió
 - Kerületi oktatási és szociális intézmények üzemeltetése.
 - Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. által fenntartott sport- és kulturális intézményekben az üzemeltetési feladatok ellátása.
- Sport, Rendezvény és Média Divízió
 - A sport- és kulturális intézmények üzemeltetése az alábbi telephelyeken: Bókay-kert (1181 Budapest, Szélmalom u. 33.), Kastélydombi Uszoda (1181 Budapest, Nemes u. 66.), Lőrinci Sportcsarnok és a Thököly úti sportpályák (1183 Budapest, Thököly út 5.), Park Uszoda (1181 Budapest, Városház u. 40.), Pestszentimrei Sportkastély (1181 Budapest, Kisfaludy u. 33/c), Vilmos Endre (Malév) Sportcentrum (1185 Budapest, Nagyszalonta u. 25.)
 - Az önkormányzati rendezvények szervezése és lebonyolítása (majális, gyermeknap, Szeptemberi Kóstoló stb.).
 - Rendezvények előkészítési feladatainak ellátása minden telephelyen.
 - Városkép című önkormányzati lap kiadása.
 - TV18 nevű önkormányzati televízió működtetése.
 - Bp18.hu önkormányzati portálon hírek szolgáltatása.

- Nyilvánosság tájékoztatása a társaság által menedzselt önkormányzati projektekről.
- Hirdetésszervezés.

Leánytársaságok

- TH18 Létesítménygazdálkodási Kft.
 - Társasházi közös képviselői feladatok ellátása.
 - Társasházi könyvelési feladatok ellátása.
- Projekt18 Beruházó és Szolgáltató Kft.
 - Az önkormányzati tulajdonú üzleti célú ingatlanok, telkek hasznosítása (a Vagyongazdálkodási Divízió szakmai irányításával). A **Városgazda Utánpótlás Akadémia** (lásd fentebb!) ennek keretén belül működik. Sportprojekt18 Nonprofit Kft.
 - Az önkormányzati tulajdonú sport- és kulturális célú ingatlanok hasznosítása (a Vagyongazdálkodási Divízió szakmai irányításával).
- Városrehabilitáció18 Zrt.
 - A Városrehabilitáció18 Zrt. tevékenységi körét az I.6. Az Önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere c. fejezet mutatja be részletesebben.

Mindezen felül 2015-től a Városgazda Zrt. működteti a pestszentimrei piacot, valamint az önkormányzati cég Intézmény-üzemeltetési Divíziója látja el a MÁV Zrt. kerületben található állomásépületeinek karbantartásáért és a környékük rendben tartását is.

Fővárosi önkormányzati hatáskörben biztosított településüzemeltetési szolgáltatások

Víziközmű-szolgáltatás

A kerület vízellátását a Fővárosi Önkormányzat többségi tulajdonában lévő Fővárosi Vízművek Zrt. végzi. A kerületben az ivóvízhasználat teljes körűen megoldott.

A kerületben keletkező szennyvíz csatornán keresztüli elvezetését és tisztítását a **Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.** (FCSM Zrt.) végzi. A kerületben keletkező szennyvíz (2012-ben 3,4 M m³) a Dél-Pesti Szennyvíztisztító Telepre kerül. A 2013-ban megkezdődött 90 km-nyi csatornaépítési projekt eredményeként további 7.200 háztartás lesz bekapcsolható a csatornahálózatba, amivel az eddigi 80%-os csatornázottsági arány - egy 2 km-es szakasztól eltekintve - teljessé válik.

A hálózatra való rákötéssel nem rendelkező háztartások szennyvizeinek ártalmatlanítását a **Fővárosi Településtisztasági és Környezetvédelmi Kft.** végzi. Az összegyűjtött szennyvíz gyűjtőpontokon keresztül kerül a csatornahálózatba, onnan pedig a tisztítóba.

Hulladékgazdálkodás

A kerületben keletkező hulladék elszállítását és kezelését a Fővárosi Önkormányzat cége, a **Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt.** végzi.

Tömegközlekedés

A kerület helyi közlekedését a **Budapesti Közlekedési Központ Zrt. (BKK)** bonyolítja le, amiben 175 db autóbusz és 19 db villamos vesz részt.

Távhőellátás

A kerületben a távhőellátás két lakótelep (Havanna-lakótelep és Lakatos-lakótelep) területére korlátozódik, melyet a **Budapesti Távhőszolgáltató Zrt. (FŐTÁV)** biztosít. A felhasznált energiát a Pestszentlőrincen található, a **Budapesti Erőmű Zrt.**-hez tartozó **Kispesti Erőmű termeli.**

Köztemető-fenntartás

A Lőrinci temető fenntartását a szintén fővárosi hatáskörbe tartozó **Budapesti Temetkezési Intézet Zrt.** látja el.

Kéményseprés

Jelenleg a főváros egész területén a **FŐKÉTÜSZ Fővárosi Kéményseprőipari Kft.** végzi a kéményseprő-ipari közszolgáltatást.

Közvilágítás

A XVIII. kerület közvilágítását 2001-től a **Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft. (BDK)** végzi.

SWOT-ELEMZÉS: GAZDASÁG, GAZDÁLKODÁS ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

ERŐSSÉGEK

- A kerület népességszáma nő, a vándorlási egyenleg pozitív – vonzó lakóhely.
- A népesség iskolázottsági értékei kedvezőek, jól képzett munkaerő áll a vállalkozások rendelkezésére.
- A munkavállalók számára vonzó, élhető, zöld környezet, valamint jó minőségű, sűrű intézményi és sportinfrastruktúra.
- A kerület közvetlen kapcsolattal rendelkezik a hazai, és így közvetve az európai gyorsforgalmi úthálózattal, vasúthálózattal, a nemzetközi repülőtér jelenléte pedig unikális jelentőségű (nemcsak Magyarországon, de a környező keleti és déli térségekben sincs hasonló forgalmú repülőtér).
- Jelentős méretű, fejlesztésre alkalmas magántulajdonban lévő területek találhatóak a kerületben, köztük a repülőtér kerítésén belül is.
- A kormányzati hitelátvállalás eredményeként stabil önkormányzati gazdálkodás.
- Az Önkormányzat kiterjedt intézményhálózattal rendelkezik, amely jelentős (bár korlátozottan forgalomlépes) vagyont képvisel.
- Kiszámítható és vállalkozásbarát helyi gazdaságpolitika.
- A repülőtér és a kapcsolódó (multinacionális) vállalatok jelentős adóbevételt biztosítanak a kerületnek.
- Jó és aktív kapcsolat az Önkormányzat, a BKIK helyi szervezete és a gazdálkodó szervezetek között.
- Számos gazdálkodási/üzemeltetési feladatot saját

GYENGESÉGEK

- A kerület térszerkezete töredezett, a belső közlekedés nehézkes, hiányoznak a jól járható (harántirányú) kapcsolatok, a gazdasági területek elérését szolgáló infrastruktúra szintén hiányos.
- Nem működik ipari park a kerületben.
- Az Önkormányzat fejlesztésre alkalmas területei egymástól elkülönülten helyezkednek el, így azok ipari parkként való működtetésre nem alkalmasak.
- A repülőtér térségében kevés a „kerítésen kívüli” fejleszhető terület, ill. ezek nem a kerületben találhatóak.
- A kerületben a repülőtérén kívül nincsenek további, húzóerőt képviselő vállalkozások.
- A városszéli bevásárlóközpontok elszívó hatása miatt az Üllői út menti hagyományos kiskereskedelmi övezet leértékelődött.
- A repülőtér nem kapcsolódik szervesen a kerület gazdasági életéhez, elkülönülten, szigetszerűen működik, perifériatérsege funkcióhiányos.
- A közvetlen utasforgalmi területeken kívül a repülőtérén és annak közvetlen környezetében a környezet állapota lepusztult.
- A repülőtér térségének fejlesztését hátráltatja a kedvezőtlen jogi környezet (állami tulajdonlásból eredő forgalomképtelenség) és a fejlesztésben érdekelt helyi/térségi szereplők gyenge érdekérvényesítő képessége.
- A helyben történő munkavállalás lehetőségei korlátozottak.
- A kerület lehetőségei adózási szempontból erősen korlátozottak.

hatáskörben – a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt.-n keresztül – végez el az Önkormányzat.

- Az elmúlt évek fejlesztéseinek hatására az önkormányzati intézmények épületállománya számottevő részben modernizálódott, energiahatékonyabbá vált.
- Az Önkormányzat vezető partnerként vett részt több nemzetközi, tudáscserén alapuló partnerségi projektben az elmúlt években.
- Új vállalkozói inkubátorház nyílt a Gyömrői úton.

- A helyből származó jelentős adóbevételeknek egyre csökkenő hányada realizálódik a kerületben a fővárosi visszaosztás szabályrendszerének változásával.
- Az Önkormányzat rendelkezésre álló fejlesztési forrásai csekélyek, kiadási oldalon a működési típusú kiadások vannak többségben. A vagyongazdálkodási rendszer bevételtermelő képessége alacsony.
- Az Önkormányzat számos leromlott állapotú, nehezen vagy egyáltalán nem hasznosítható bérlakással és egyéb (pl. üzlet-) helyiséggel rendelkezik.

LEHETŐSÉGEK

- Szervezett formában történő együttműködés a környező településekkel, mely lehetővé teszi a közös, egységes gazdaságfejlesztési/befektetés-ösztönzési elvek érvényesítését.
- A Budapest Airport további tervezett fejlesztései pozitívan befolyásolják a térségi ingatlanpiaci és gazdasági folyamatokat.
- A környező településeken megvalósuló fejlesztések a XVIII. kerületben élő munkavállalók számára is versenyképes munkalehetőséget biztosítanak.
- A helyi munkalehetőségek bővítése érdekében önkormányzati saját vállalkozások beindítása (pl. a kerületi szociálisan hátrányos helyzetű családok bevonása fóliasátras termelésbe, az iskolai étkeztetés részbeni ellátása friss kerületi zöldséggel.)
- A légi/intermodális áruszállítás jelentősége globális és térségi szinten növekszik, megerősödik a repülőtér regionális áruforgalmi, árukezelési, ill. logisztikai központi szerepe.
- A kerület a főváros egyik gazdasági és kereskedelmi kaputárságává, „repülőtéri kerületté” válik.
- Az ingatlanpiaci folyamatok javulása és a válság előtti megkezdett, félbemaradt ingatlanfejlesztések folytatása.
- Új gazdasági funkciók bevonása a repülőtér térségébe, kiemelt vállalkozási övezet létrehozása.
- A kerület arculatának fejlesztése (branding) révén a beavatkozással közvetlenül érintett területek kiskereskedelmi egységei felértékelődnek, ami tovagyűrűző jótékony hatást indukál.
- A repülőtér jelenleginél intenzívebb szállítói/szolgáltatói kiszolgálása.
- Az üzleti-, konferencia- és egészségturizmus infrastrukturális feltételeinek megteremtése a repülőtérhez kapcsolódva
- A kerület kitűnő fekvési (közlekedés-földrajzi) adottságainak jobb kihasználása.
- A Gyömrői út / Ferihegyi repülőtérre vezető út struktúrája fejlesztése kerül.
- A Cséry-telep rekultivációja esetén jelentős, gazdaságilag kiválóan hasznosítható terület jön

VESZÉLYEK

- A Közép-magyarországi régióban felhasználható EU-s források (különösen a vissza nem térítendő támogatások) mennyisége tovább csökken, felhasználhatóságuk korlátozottabbá válik.
- Az elmúlt időszakban tapasztalható gazdaságélénkülés nem bizonyul tartósnak, a légi utas- és teheráru-forgalom növekedési üteme jelentősen lassul.
- A repülőtér fejlesztéséhez szükséges közúti és vasúti közlekedési infrastruktúra kiépülésének elmaradása, késése ellehetetleníti a kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket.
- A repülőtér közelében letelepedni kívánó vállalkozások nem a kerületben hoznak létre telephelyeket.
- A városszöveten belüli iparfejlesztések lakossági ellenállást váltanak ki.
- Barnamezős területek átalakítása, rehabilitációja a finanszírozás hiánya és az agglomerációban rendelkezésre álló zöldmezős területkínálat miatt elmarad.
- A gyakran változó, nehezen kiszámítható jogi környezet miatt elmaradnak beruházások.
- A helyi vállalkozások versenyképessége középtávon sem javul.
- Kötelezően emelkedő kerületi részvételi arány a fővárosi fenntartású közszolgáltatások finanszírozásában.

létre.

- Gazdasági együttműködés az Üllői út és a Gyömrői út térségében működő jelentős egyetemi és egyéb kutatási intézményekkel, vállalati kutatóhelyekkel.
- A „szolgáltató önkormányzat” imázs erősítése.
- A zöld és fenntartható kerület imázs további erősítése.
- A lokálpatriotizmus szerepének erősítése a gazdaságfejlesztésben.
- A lőrinci kerületközpontban, az Üllői úton található üzletek egységesebb-rendezettebb homlokzati kialakítása érdekében, rövid időtávon belül szabályozó helyi rendelet megalkotása, önkormányzati pályázat kiírása („Városközponti portálprogram”), a nyertes vállalkozókkal együttműködési szerződések megkötése, esetleg helyi adókedvezmény biztosítása részükre - a szolgáltatások színvonalának növelése érdekében.
- A helyi rendeletek felülvizsgálata annak érdekében, hogy a helyi mikroállalkozások működési feltételei javuljanak.
- A fejlesztésre alkalmas önkormányzati ingatlanállomány növelése, különösen a repülőtér térségében.
- A megújuló energiák igénybevételének növelése.
- A környezeti és gazdasági fenntarthatóság növelése a kerület gazdálkodásában, önellátásra való törekvés.
- Az Önkormányzat további nemzetközi partnerségi projektekből való részvétele, innovatív projektek generálása.
- A belátható közelségbe került fővárosi infrastruktúrafejlesztések (pl. 42-es, és távolabbi célként az 50-es villamosvonal meghosszabbítása) által érintett önkormányzati területek felértékelődnek.
- A rekultiválandó Cséry-telep területének szórakoztató funkciókkal történő hasznosítása, mely vonzó attrakciót jelenthetne (pl. tematikus gyermekpark: vidámpark kisgyermekek számára).

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK A KERÜLETI GAZDASÁG, GAZDÁLKODÁS ÉS A TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK TERÜLETÉN

- A töredezett térszerkezet és a gyenge belső területi kohézió okozta problémák feloldása a belső közlekedési kapcsolatok javításával (a harántirányú eljutási lehetőségeket is javító alap hálózati infrastruktúra kialakítása), ill. a gazdasági területek elérését szolgáló infrastruktúra-elemek kiépítésével;
- A kerület gazdaságát megerősítendő új, húzóerőt képviselő (különösen nagyobb hozzáadott értéket előállító innováció-orientált) vállalkozások megtelepedésének elősegítése a reptéri térség kiemelt vállalászási övezetté fejlesztésével, valamint nemzetközi partnerségen alapulva gazdasági klaszter építésével;

- A repülőtér térségének fejlesztését hátráltató kedvezőtlen jogi környezet problémájának megoldása és a fejlesztésben érdekelt helyi/térségi szereplők érdekérvényesítő képességének növelése;
- A kerületi mikro-, kis- és közepes vállalkozások támogatásának erősítése különösen a mikrovállalkozásokat érintő helyi rendeletek felülvizsgálatával; a kerületi vállalkozói kedv növelése;
- Nagyobb szerep biztosítása a lokálpatriotizmusnak a kerület gazdaságának erősítésében;
- A gazdaságfejlesztésre alkalmas önkormányzati ingatlanállomány lehetőség szerinti bővítése, különösen a repülőtér térségében;
- A növekvő utasforgalmú repülőtér közelségéből adódó idegenforgalmi potenciál kihasználása az üzleti, konferencia- és egészségturizmus feltételeinek megteremtésével, a térségi önkormányzatok partnerségén alapulva;
- A kerület idegenforgalmi jelentőségének növelése a meglévő kerületi adottságokat kihasználva: egyedi attrakciók létrehozása tudatos brand-építéssel és városmarketing-tevékenységgel;
- A kerület arculatának javítása Pestszentlőrinc és Pestszentimre központjainak fejlesztése (pl. portálprogram), valamint a Péterhalmi-erdő helyzetének rendezése révén; a „zöld és fenntartható kerület” imázs erősítése;
- A kerületben található barnamezős területek rekultivációjának folytatása (Büdi-tó rekreációs célú hasznosítása), illetve megkezdése (Cséry-telep gazdasági, ill. szórakoztatási célú hasznosítása);
- A kiterjedt kerületi intézményhálózat és az önkormányzati közszolgáltatások erőforrásgazdaságosan, fenntartható módon történő fejlesztése, a „szolgáltató önkormányzat” imázs erősítése;
- Az Önkormányzat működési típusú kiadásai dominanciájának csökkentése, az intézményi energetikai célú felújítások folytatása, a megújuló energiaforrások alkalmazhatóságának figyelembe vételével;
- A kerületi bérlakásprogram fejlesztése-kiterjesztése az önkormányzati bérlakásállomány minőségi javításával, ill. lehetőség szerinti bővítésével;
- A vagyongazdálkodási rendszer bevételtermelő képességének növelése az önkormányzati bérlakásállomány költségelví hasznosíthatóságának erősítésével.

I.8. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

A kerület legjellegzetesebb táji-morfológiai adottsága a Pesti-síkság benyúló beépítetlen területe, amelynek arculata látszólag alig tagolt, dél felé nyitott lapály. Felszínének nagy vonásait a Duna alakította ki, ennek köszönhetően figyelhető meg a térség Ny-K-i irányban emelkedő térszínű teraszos tagoltsága. A folyó hajdani tevékenységéről árulkodik a felszín közelében szinte mindenütt fellelhető folyóvízi (homok-kavics) üledék. A hordalékkúpokon helyenként szigethegyek maradtak fenn, a Szarvascsárda tér, Petőfi utca és Gilice tér vonalában. Néhány mélyfekvésű területen a talajvíz tavat, vagy lápos mocsaras területet alakított ki (Büdi-tó környezete, Vajk utcai Balázs-tó).

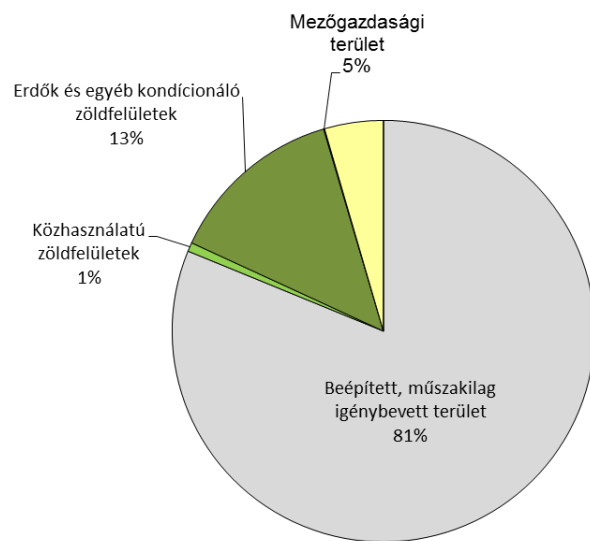
Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet

A kerület nagyobb része tájtípusát tekintve települési (urbánus) táj, ennél fogva az emberi beavatkozás és az épített elemek vannak túlsúlyban. Nagyobb összefüggő beépítetlen térség a Péterhalmi-erdő és a Városi-erdő térsége, illetve a kerület dél-keleti része.

Az erdősült és természetközeli területek aránya a budapesti átlagnak megfelelő.

(A közhasználatú zöldfelületek számított részterülete nem tartalmazza a kerületben található lakótelepek zöldfelületeit.)

Az I. katonai felmérés (1763-1787) idején készült térképeken a kerület teljesen beépítetlen területként ábrázolt, legelők területek el, amelyeket erdősült foltok tarkítottak.

84. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben

A II. katonai felmérés (1806-1869) térképein már szerepel Szent Lőrinc települése, a Gloriett-kilátó (amely a II. világháború során elpusztult), Lónyatelep területén található Szalla-erdő és Szarvas csárda, Péteri puszta, Ferihegyi major (mintagazdaság, szőlőfajta-gyűjteménnyel).

A XIX. század második felében a kerületen áthaladó vasútvonalak és a főváros közelsége megalapozta az intenzív fejlődést. Elindult a településrészek terjeszkedése. Szent Lőrincen (a mai kerületközpontban, a Gyöngyvirág utca környezetében) nyaralótelep alakult ki, a kor politikai és tudományos élet vezetőinek nyaralóival. Adottságai miatt számos ipari létesítmény jelent meg a területen: téglagyárak, kavicsbánya, majd több textilüzem, fémfeldolgozással, gépjármű összeszereléssel foglalkozó gyárak. Az 1800-as évek végén Pestszentimre szomszédságában lévő birtokon szemétfeldolgozó telepet alakítottak ki. (A telep területe jelenleg is tájseb.)

Védett, védendő táji, természeti értékek, területek

A kerületet nem érinti az Országos ökológiai hálózat övezete. Országos és helyi védett természeti érték nem található területén. Ökológiai, táji értéket képeznek a beépítetlen, összefüggő erdőterületek.

I.9. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

A zöldfelületi rendszer a település sajátos felépítésű, biológiai folyamatokkal és ökológiai törvényszerűségekkel jellemezhető alrendszere. A növényzettel borított zöldfelületeken túl biológiailag aktívnak számítanak a vízfelületek is. A településszerkezetet átszövő, tagoló városi szabadterek rendszere foglalja magába a területi és lineáris zöldfelületi elemeket. Ez a hálózat különböző jellegű és funkciójú, változatos zöldfelületi elemekből épül fel. A zöldfelületi elemek tipologizálhatók kiterjedésük, eltérő ökológiai jellemzőik és rekreációs használatuk alapján.

Elhelyezkedéséből és beépítési jellegéből adódóan a kerületben összvárosi szinthez viszonyítva kedvező a zöld- és erdőterületek aránya. A kerület területének 17,5 %-a tartozik zöldterület, vagy erdőterület övezetbe.

Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Rekreációs szempontból a közparkok, közkertek a meghatározóak, ezek alkotják a mozaikos elrendezésű zöldhálózatot, amelynek elemei korlátlan közhasználatot bírnak. A közhasználat elől elzárt, vagy korlátozott közhasználatú területek zöldfelülete szintén fontos strukturális alkotórész.

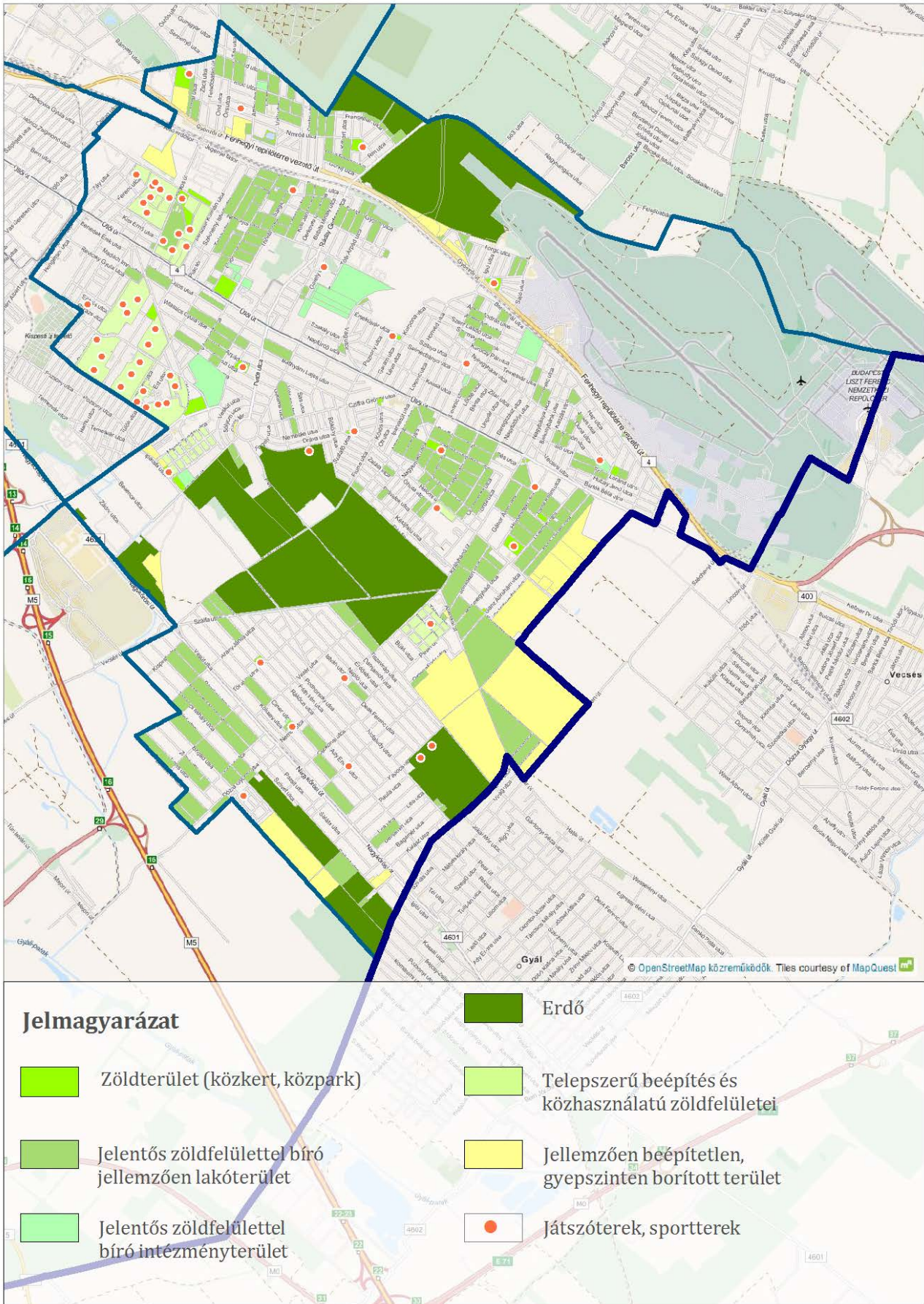
A zöldfelületi rendszer legjelentősebb elemei:

- Kossuth tér
- Bókay-kert
- lakótelepi zöldfelületek
- Lőrinci temető
- egybefüggő erdőterületek Városi-erdő (repülőtértől észak-nyugatra), Péterhalmi-erdő
- magas zöldfelületi arányú kertvárosias lakóterületek (Lónyaytelep, Ganzkertváros)

A zöldfelületi rendszer felépítését tekintve mozaikos elrendezésű, ahol az egyes elemek a pestszentlőrinci részen viszonylag területarányosan, Pestszentimrén egyenlőtlenül helyezkednek el. A mozaikos rendszerben megjelennek nagyobb összefüggő elemek, mint pl. a Péterhalmi-erdő.

A közcélú zöldfelületek zömét a lakótelepi zöldfelületek alkotják. Nagyobb részük a pestszentlőrinci részen található. Legjelentősebb közülük a Lakatos úti lakótelep, beültetésű növényzettel. Hasonló zöldfelületi adottságokkal rendelkezik a Szent Lőrinc-lakótelep. E két lakótelep parkterületei koruknál és kialakításuknál fogva az elültetett növények változatossága és fajtagazdagsága miatt fővárosi szinten is kiemelkedő látványt biztosítanak. A fiatalabb lakótelepek (Gloriett, Alacsikai úti) esetében a zöldfelületek aránya szintén kedvező, de növényzetük még nem kellően beültetésű.

Kerület kiemelt jelentőségű parkja a Kossuth tér, ahol több szobor és emlékmű is található. Jelentős az egyházi és évelő virágágyak nagysága, a rózságyak, ápolt cserjék, fák száma. További közkert, közpark a kerületben a Hősök tere, a Hargita tér, a Barcika tér, de ezek közül több, – megfelelő felszerelés híján – nem tölti be funkcióját. Az utóbbi tíz évben több park megújításra került (Gloriett-telep, Alpár utcai pihenőpark, Tátrafüred tér, Búvár Kund tér, Bókay-gödör). A Bókay-kert többfunkciós, közparkként használt intézménykert, több játszótérrel, sportpályával, uszodával. A kerületben a fatori állomány vegyes, egységes, azonos korú és fajú fák által állított fasor nagyon kevés van (Rudawszky utca).

85. ábra: Zöldfelületi rendszer

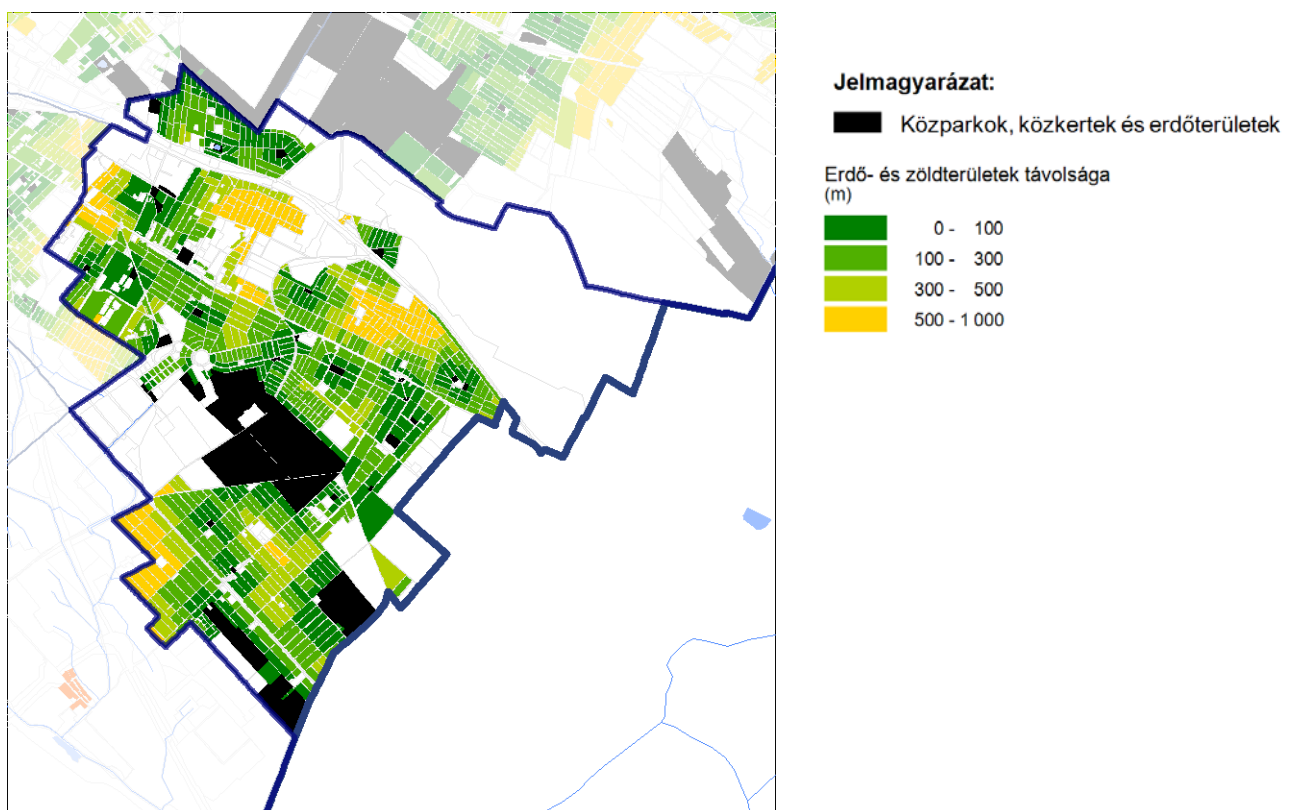
Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületi ellátottságot meghatározza egyrészt a közkertek, közparkok és erdőterületek nagysága és térbeli elhelyezkedése, másrészt a településen található zöldfelületek intenzitás-értéke.

Közkertek, közparkok és erdőterületek

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzaskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzaskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

A zöldterületek távolsága alapján a kerületi lakóterületek nagyobb hányada jól ellátott a kerületben, a közkertek, parkok megközelítési távolsága kedvező, átlagosan 0 és 100 méter közötti, de rosszabb esetekben is 300 méternél kevesebb. A Lónyaytelep és Miklóstelep északi részén, a Szemeretelep, Ganztelep egyes részein a zöldterületek és a lakótelkek távolsága nagyobb, mint 500 méter.

86. ábra: Közparkok, közkertek és erdőterületek lakóterületektől való távolsága

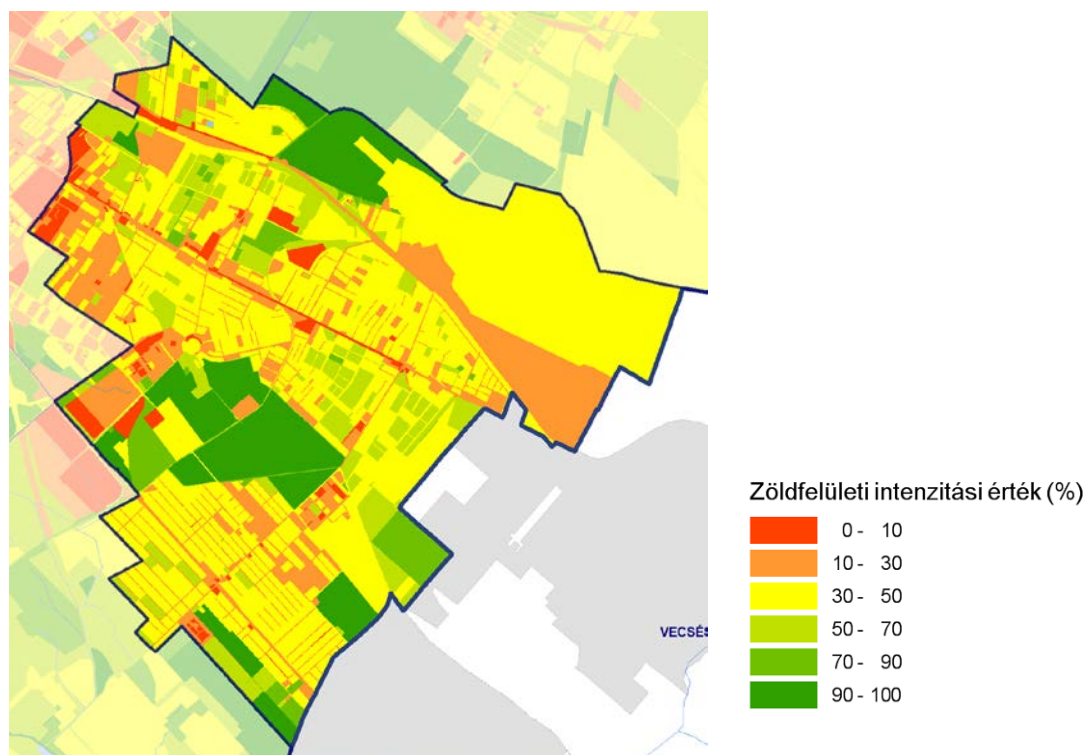
A zöldfelületi-zöldterületi ellátottságot a kiszolgáló lakosság száma is nagymértékben alakítja. Az 1 főre jutó zöldterületek nagysága a zöldterületek (köz kertek, közparkok) összesített területe összevetve a kerület lakosságával. Az egy főre jutó zöldterület nagysága 3 m^2 , amely értéket jelentősen javítanak a kerületben található egyes lakótelepek (Lakatos úti, Szent Lőrinc, Alacsikai úti, Havanna) közhasználatú zöldfelületei. A TeIR adatai szerint az egy lakosra jutó zöldterületek nagysága 10 m^2 . A közkertek, közparkok állapota összességében jónak mondató. Az utcabútorok egy része "eredeti", az 1960-as, 1970-es évekbeli; a

játszószerek felmérése, a balesetveszélyesek elbontása közelmúltban megtörtént. Az utóbbi években korszerű játszóterek épültek, illetve pályázati pénz bevonásával a parkok nagy része felújításra, átépítésre került.

Az erdők növényállományának nagy része előregedett, berendezési tárgyaik – kivéve a Sas utcai erdei játszóteret – előregedtek, elhanyagoltak, felújításuk időszerű. A kerületben található erdőterületek elhelyezkedésük miatt korlátozott mértékben játszanak szerepet a zöldfelületi ellátottság alakításában, főként a környékbeli lakosság igényeit szolgálják. Rekreációs funkciót egyedül a Péterhalmi-erdő tölt be.

Zöldfelületi intenzitás

A zöldfelületi intenzitás másik meghatározó indikátora a zöldfelületi ellátottságnak, és ezáltal a települések élhetőségének. A zöldfelületek közvetten, illetve közvetlenül hatással vannak a városklímára, közvetett módon pedig az élővilágra és az emberre is. A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) a zöldfelület intenzitását jellemző %-os érték, mely az adott területre eső zöldfelületek arányát és borítottság minőségét fejezi ki. Az érték nagysága nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával. (Pl. egy zárt lomkorona szint alatt lévő szilárd burkolat nem érzékelhető a felvételeken.)

87. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010.

(Adatforrás: BCE, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Landsat TM5 műholdfelvétel felhasználásával)

Az ábrán kirajzolódnak az alacsony zöldfelületi intenzitású területek (pl. Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér), roncsolt barnamezős területek, illetve a magas aktivitás értékű, ökológiai szempontból is értékes területek, mint a Péterhalmi-erdő, Városi-erdő, illetve a nagy zöldfelületi arányú lakóterületek, vagy a Lőrinci temető.

SWOT / TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

ERŐSSÉGEK

- Az összefüggő erdőterületek ökológiai, táji értéket képeznek;
- Erdőterületek és egyéb kondicionáló zöldfelületek aránya budapesti viszonylatban megfelelő.
- Területarányosan elhelyezkedő köztertek, közparkok Pestszentlőrinci kerületrészen;
- Jelentős zöldfelülettel rendelkező, nagy lakosságú területek (Lakatos úti és Szent Lőrinc-lakótelep);
- Meglévő erdő elérésének, használatának javítása, közjóléti funkció erősíthető a kezelővel együttműködve.

GYENGESÉGEK

- Kevés közhasználatú zöldfelület a lakótelepeken kívül;
- Cséry-telep területe rekultiválatlan tájseb;
- Az erdőterületek elérése, használata, közbiztonság alacsony;
- Kertvárosias területeken kevés közcélú zöldfelület;
- Alacsony zöldfelületi intenzitású, roncsolt felületű barnamezős területek (egykori pakura tavak térsége, Cséry-telep);
- Főútvonalak menti parkolás és a légvezetékek jelenleg akadályozzák a fasorok telepítését.

LEHETŐSÉGEK

- Erdőgazdálkodást támogató források bevonásával új erdők telepítése;
- Magánszektor bevonása közcélú fejlesztésre – például barnamezős területek rehabilitációja során alternatív zöldfelületi megoldások alkalmazása, új zöldfelületek kialakítása.
- Alternatív zöldterületek (pl. közösségi keretek) iránti társadalmi igény növekedése;
- Szabadtéri rekreációs, sportterületek iránti társadalmi igény, valamint az egészséges lakókörnyezet iránti igény növekedése az egészségtudatosság, öngondoskodás;
- A főútvonalak mentén fasorok telepítésével a városkarakter minőségileg javítható lehet.
- Az erdőterületet kezelő Pilisi Parkerdő Zrt. részéről nyitottság, a tárgyalások megkezdése a közjóléti erdő funkció erősítéséről.

VESZÉLYEK

- Zöldmezős beruházások előtérbe kerülése miatt beépítésre szánt területek terjeszkedése;
- Barnamezős területek átalakítása, rehabilitációja a finanszírozás hiánya és az agglomerációban rendelkezésre álló zöldmezős területkínálat miatt elmarad.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Beépítésre nem szánt területek megőrzése, természetvédelmi érdekek érvényre juttatása.
- Barnamezős területeken zöldfelületek létesítése, növelése (Büdi-tó környezete, Nefelejcs utcai egykori hulladéklerakó rehabilitációja);
- A zöldfelületi, környezetrendezési szempontok hatékonyabb érvényesítése a gazdasági visszaesés ellenére: a gazdasági válság miatt a zöldfelületi, környezetrendezési fejlesztések (néhány kivételtől eltekintve) hátrányba kerültek az egyéb, fontosabbnak ítélt, vagy elkerülhetetlenül szükséges beavatkozások mellett.
- Az erdő használatához biztonságos megközelítés és használati infrastruktúra kiépítése

I.10. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

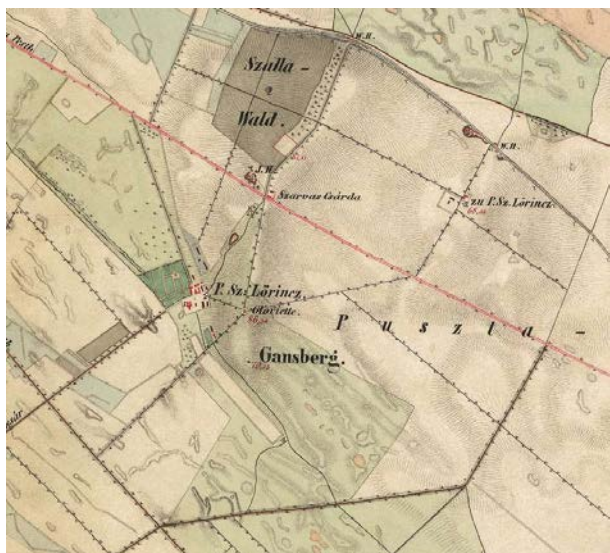
AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

Településszerkezet történeti kialakulása

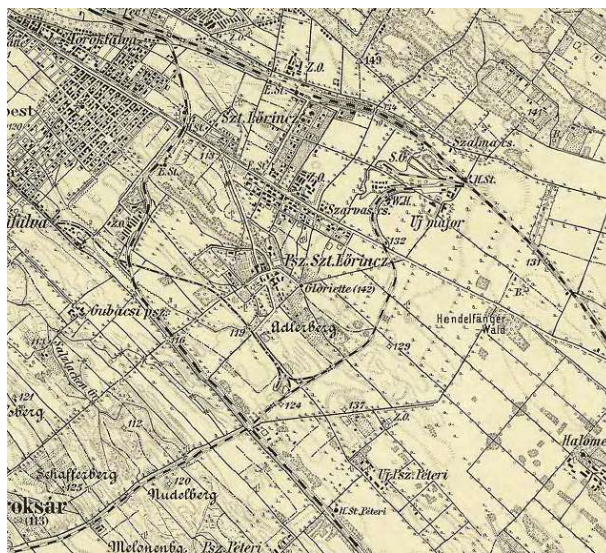
Budapest XVIII. kerülete két korábban önálló település, Pestszentlőrinc és Pestszentimre összevonásával, és a fővároshoz csatolásával alakult ki. Pestszentlőrinc – Pestszentimre területe már a honfoglalás idején lakott volt, legkorábbi ránk maradt írásos említése XIV. századi oklevelekben található. A terület a török hódoltság idején teljesen elnéptelenedett. Szentlőrincre a török vész után az 1700-as évektől települtek be, nagyrészt Mayerffy Xavér Ferenc, Ferihegy névadója fejlesztéseinek köszönhetően. Mintagazdasággá fejlesztette a majort, a nevét viselő Ferihegyen, a mai repülőtér helyén szőlőfajta-gyűjteményt létesített.

A mai település története a XVIII. században kezdődik, amikor Szent Lőrinc és Péteri pusztát I. Grassalkovich Antal tulajdonába került, így része lett a Gödöllő központú több ezer holdas birtoknak. Szentlőrinc pusztán majorsági központot alakítottak ki. Az épületegyüttesből ma már csak az 1761 körül épített Szent Lőrinc (Grassalkovich) kápolna látható.

A XIX. század második felében jöttek létre itt önálló települések, Szentlőrinc pusztát Kispest, Péteri pusztát pedig Soroksár része volt. A főváros közelsége és a négy vasútvonal alapozta meg az intenzív fejlődést. A puszták ekkor már több birtokos kezén voltak, megindultak a házhely parcellázások. Míg Lőrincen a mai település alakuló központjában, a Gyöngyvirág utca mentén a társadalmi elithez tartozó politikusok és tudósok nyaralói épültek, a mai Imrét a szegényebb társadalmi réteg lakta. 1875-ben a Cegléd-Szolnok vasútvonalon "Puszták Szent Lőrinc Nyaraló" vasútállomást létesítettek, amely által könnyen megközelíthetővé vált az új település. Megindult az iparosodás: téglagyár és kavicsbánya épült, később többek között hordógyár és textilüzem. A mai Pestszentlőrinc gyorsan fejlődött, az Üllői úton közlekedő személy- és teherszállításra is alkalmas keskenyvágányú vasutat 1900-ban villamosították. 1910-re Szentlőrinc önálló nagyközség lett.

Második katonai felmérés (1806-1869)

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Ebben az időben Péteri pusztát magánkézben volt, Cséry Lajos hulladéklerakót és komposztáló-üzemet működtetett ezen a területen. Itt is házhely parcellázásba kezdtek a századfordulón, ide elsősorban szegényebb családok költöztek. A Soroksárhoz tartozó település 1904-től viselte a Soroksárpéteri nevet.

1936-ban Pestszentlőrinc megyei város lett, míg Soroksárpéteri 1930-31-ben Pestszentimre néven vált önálló nagyközséggé. A második világháború miatt a fejlődés megrekedt. Pestszentlőrinc lakóinak egy részét, Pestszentimre teljes lakosságát kitelepítették 1944 végén.

Az újjáépítést követően Pestszentlőrincet és Pestszentimrét a főváros XVIII. kerületeként 1950-ben Budapesthez csatolták. Ezután az ipari negyedek köré lakótelepek épültek: a Lakatos- és Szentlőrinc-telep sokat javított a főváros lakáshelyzetén. Az egykori téglagyár területén rendelő, könyvtár és sportcsarnok épült. Bár a kerület egészére a földszintes, családi házak a jellemzőek, tízemeletes panelházak épültek, és létrejött a Havanna-telep.

A kerület mai településszerkezete a lakótelepektől eltekintve nagyban követi a XIX. század végén történt parcellázás szabályosan megrajzolt rendszerét. A jellemző vonalvezetésű utcahálózat, a mesterségesen kialakított telekkiosztás kisebb változtatásokkal (telekmeosztás) megmaradt, a mai telekosztási rendszerben felismerhető az eredeti hálózat.

Történeti településmag

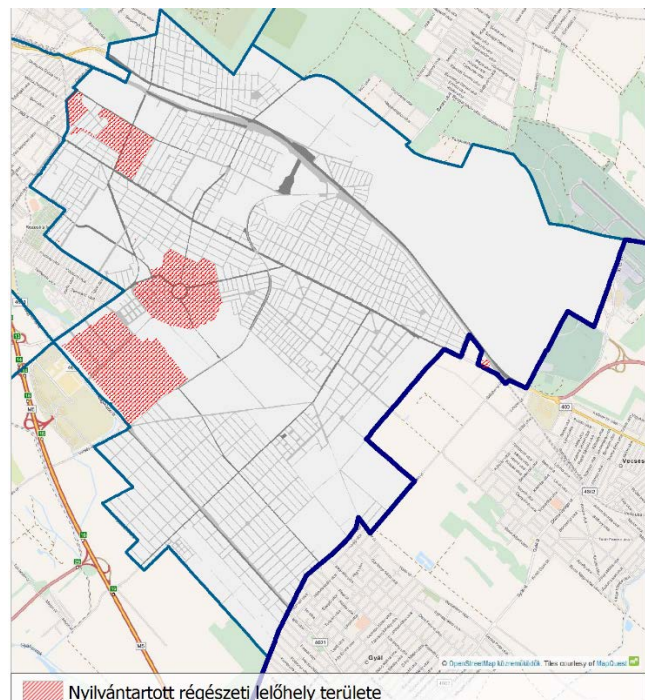
A kerületnek igazán kialakult városrésze, amely egyben a település központja is lenne, nincsen. Mindkét kerületrészen megindult a részközpont kialakítása. Pestszentimrének a vasútállomás környékén a Nemes, Csokonai és a Vezér utca környékén, de többségében az 1930-as években kialakult parcellázás és a beépítés karakteres formái megmaradtak. Pestszentlőrinc városrész központja nem a vasútállomás, hanem az Üllői út és a Gyöngyvirág utca mentén van kialakulóban, de már nem a hagyományos telekstruktúráknak megfelelően, hanem inkább a régi telekosztások összevonásával, lakótelepek építésével.

Az egész kerület vonatkozásában megállapítható, hogy a városrész tudatos parcellázás következtében alakult ki, és ennek a tudatosságnak a jegyeit ma is őrzi.

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A régészeti örökség leírása a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerinti, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban található adatokon alapul.

A mai XVIII. kerület, Pestszentimre-Pestszentlőrinc története csak a késő újkorban kezdődik, így kívül esik a 2001. évi LXIV. törvényben a régészet tárgykörébe utalt 1711-es korszakhatáron. A kerület területének korábbi történetét a XIV. századtól kezdve rendelkezésünkre álló írásos adatok mellett alapvetően a régészeti emlékek alapján lehet felvázolni. A kerület területén ismertté vált – nyilvántartott – régészeti lelőhelyek mind leletbejelentések, leletmentések alapján váltak ismertté – főleg a lakótelepek környezetében – ahol a lelőhelynek még csak részleges feltárása történt meg.

88. ábra: A XVIII. kerület régészeti lelőhelyei

Régészeti védettségek: területi és egyedi

A kerületben összefüggő régészeti terület nincs, azonban kisebb, egymást részben átfedő szórványos lelőhelyek (13 db) megtalálhatók a kerület belső területein, főleg a lakótelepek környezetében, a mellékelt térképen bemutatott helyszíneken. A lelőhelyek felsorolását a melléklet tartalmazza.

Világörökségi és világörökségi várományos terület

A XVIII. kerületben nincs világörökségi és világörökségi várományos terület.

Műemlék, műemlékegyüttes

A XVIII. kerületben két műemlék található, amelyek leírását a melléklet tartalmazza.

Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

A XVIII. kerületben nincsenek műemlékvédelem sajátos tárgyai.

Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A XVIII. kerületben a nyilvántartás szerint a listás adatszolgáltatás alapján mindkét műemléknek, a térinformatikai adatszolgáltatás alapján csak a Ferihegyi repülőtér 1. terminál felvételi épületének van műemléki környezete.

Nemzeti emlékhely

A XVIII. kerületben nincs nemzeti emlékhely.

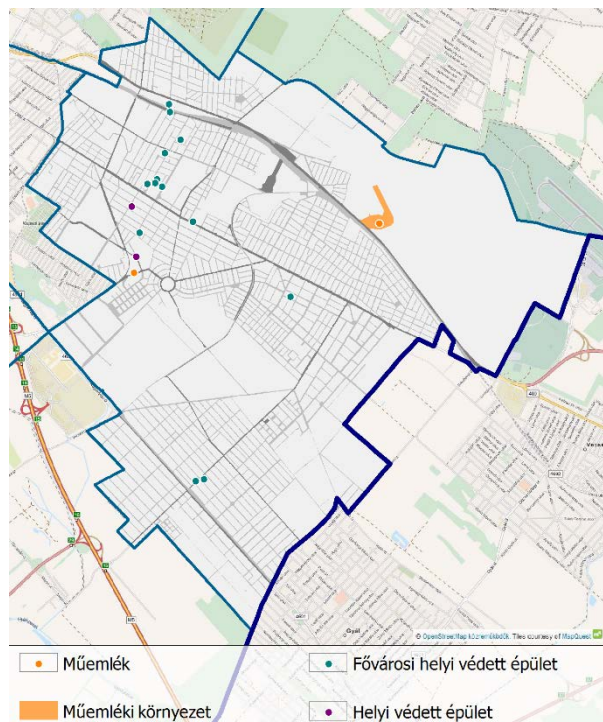
Helyi védelem

Fővárosi helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű - műemléki védettség alatt nem álló - elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 13/2015. (III.16.) Főv. Kgy. rendelettel fogadták el.

A kerületnek jelenleg tizenhárom helyi védett épülete, illetve építménye van, amelyek fővárosi helyi védettség alatt állnak, helyüket a térkép mutatja, részletes táblázat pedig a mellékletben található.

89. ábra: A XVIII. kerület műemlékei és helyi védett épületei

Kerületi helyi védelem

A kerületben a Budapest XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testületének 32/2010. (IX. 14.) önkormányzati rendeletével két épületet nyilvánítottak védetté, amelyek leírása a mellékletben található.

TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A kerület a pesti oldalon fekszik, területe 3860 ha. Természettáji szempontból a Pesti-síkság része. Közigazgatásilag északkeletről a XVII. kerülettel, északról a X. kerülettel, északnyugatról a XIX. kerülettel, nyugatról a XX. kerülettel, délnyugatról a XXIII. kerülettel, délkeletről Gyállal, keletről pedig Vecséssel határos.

A fővárosi zónarendszerben a XVIII. kerület az elővárosi zóna részét képezi. (Lásd. 1.2.6. fejezet - Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) pontjánál a térképi lehatárolást.)

A kerület két fő városrésze – egykoron önálló település – Pestszentlőrinc és Pestszentimre. A két városrész 23 további részre osztható melyek a következők: Erzsébettelep, Bélatelep, Ferihegy, Rendessytelep, Lakatostelep, Lónyaytelep, Miklóstelep, Szemeretelep, Ganztelep, Ganzkertváros, Szent Imre-kertváros, Bókaytelep, Liptáktelep, Havanna lakótelep, Szent Lőrinc-telep, Gloriett-telep, Halmierdő, Krepuska Géza-telep (Alacskai úti lakótelep), Almáskert, Belsőmajor, Újpéteritelep, Kossuth Ferenc-telep, Erdőskert.

A XVIII. kerületet nem érinti autópálya, de keresztülhalad rajta az 4. sz. országos főút. A fővároson belül a Gyömrői út, az Üllői út és a Nagykőrösi út jelentős, sugár irányú térszerkezeti elemet tölt be. A közúti fővonalak és a vasút által meghatározott területek szerkezetileg tagolják a kerületet.

Napjainkban a **kertvárosias lakófunkció domináns a kerületben, kvázi alvóvárosi térség**, lakójellegű peremkerület, többségében alacsony szintszámú, laza családi házas beépítéssel, több intenzív beépítésű lakóteleppel és néhány fontosabb ipari létesítménnyel. A kerület klasszikus értelemben vett városközponttal nem rendelkezik, a jelentősebb intézmények az Üllői út mentén, a Piac tér és a Szarvascsárda tér közötti részen kaptak helyet. Ezen kívül intézményi területek találhatóak a Havanna lakótelepen és a Bókaytelepen, valamint Pestszentimrén lokális központ. A rekreációs területek a Kossuth Lajos téren, ill. Szemeretelepen találhatóak. Erdőterületek a Péterhalmi-erdő kivételével a kerület külső, határmenti részein találhatóak csakúgy, mint a gazdasági területek. Jelentős és fontos szerepet tölt be a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér is Ferihegy területén.

A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása

A XVIII. kerület jelenlegi, **tényleges** területfelhasználására összességében a vegyesség jellemző.

A beépítésre szánt területeken belül – bár a kertvárosias *lakóterületek* dominanciája vitathatatlan–éppúgy megtalálhatóak a *gazdasági, a vegyes és a különleges területek* is, csak kisebb léptékben.

A **lakóterületek** döntő többségét (81%) a **kertvárosias** lakóterületek adják a kerület teljes területén, jellemzően nagy összefüggő egységeket alkotva. A **nagyvárosias** lakóterületek döntően a Havanna lakótelepen és a Lakatostelep lakótelepi részein vannak, elszórtan azonban a kertvárosias lakóterületekbe ékelődve is megtalálhatóak. A **kisvárosias** lakóterületek a nagyvárosias lakóterületekhez csatlakozva (pl. Szent Lőrinc-telep, Gloriett-telep egy része stb.) képez átmenetet a kertvárosias lakóterületek irányába.

A kerület központjában és környezetében, Pestszentimre központjában, valamint kisebb lokális központokban koncentrálódnak a **vegyes** területek. A kerület központja Pestszentlőrinc városközpont

településközpontja melyet az Üllői út mentén a Kossuth Lajos tér és hozzá keletről csatlakozó Thököly úton lévő szakorvosi rendelőintézet és környezete képez a Ráday Gedeon utcáig. Pestszentimre központja **intézményi** terület, amely a Nemes utca mentén a Hősök tere környezetében található; megújítása a közelmúltban fejeződött be. A kerületben fellelhető egyéb lokális központok (Havanna lakótelep, Gloriett-telep stb.) kis jelentőségűek és inkább csak központ kezdeményeknek nevezhetjük őket. Ezek jellemzően a lakótelepek és az elszórt intézményi területeken jelennek meg, kereskedelmi és szolgáltató funkciókkal.

A gazdasági **kereskedelmi, szolgáltató**, valamint a **raktározást, termelést szolgáló** területek a kerület perem részein, illetve a Budapest–Szolnok vasútvonal mentén kaptak helyet. Az utóbbiak szorosan illeszkednek a lakóterületekhez, ami nem kedvező, azonban a többi gazdasági terület viszonylag jól elkülönül a lakóterületektől. Megjegyzendő, hogy sok kisebb kereskedelmi, szolgáltató terület (ami a tervezett, TSZT szerinti területfelhasználásban nem jelenik meg a léptékből adódóan) a lakó és intézményi területeken belül helyezkedik el. Gazdasági ipari **energiatermelés** területe a Kispesti Hőerőmű területe, ami a nevével ellentétben a XVIII. kerület északnyugati részén található.

A **különleges** területek közül a szabadidős és rekreációs területek Miklóstelepen (Thököly úti sporttelep, SZAC pálya), ill. Szemeretelepen (Vilmos Endre Sportcentrum) találhatóak. A Liszt Ferenc Repülőtérhez kapcsolódó kiszolgáló épületek is különleges területen fekszenek. Ezek mellett említést érdemel még a Pestszentlőrinci temető, valamint a Cséry-telep-i hulladékkezelő.

A **beépítésre nem szánt területek** közül megemlíthető a kerület szerkezetét is befolyásoló **közlekedési** területek (fő útvonalak, vasút, repülőtér), valamint a kerület északi, déli, délkeleti és a Pestszentlőrincet Pestszentimrértől elválasztó részén összefüggő egységet alkotó védelmi és közjóléti **erdők** területei. A kerületben viszonylag kisebb kiterjedésben (összességében a kerületnek mintegy 4%-án) találhatóak **mezőgazdasági** területek, elsősorban a kerület délkeleti határán.

A Budapest Főváros Kormányhivatal Földhivatalának ingatlan-nyilvántartási adatai alapján művelési ágak közül a legnagyobb hányad erdő (12,3%); közel azonos mértékű a szántó (1,7%) és gyümölcsös aránya (1,8%).

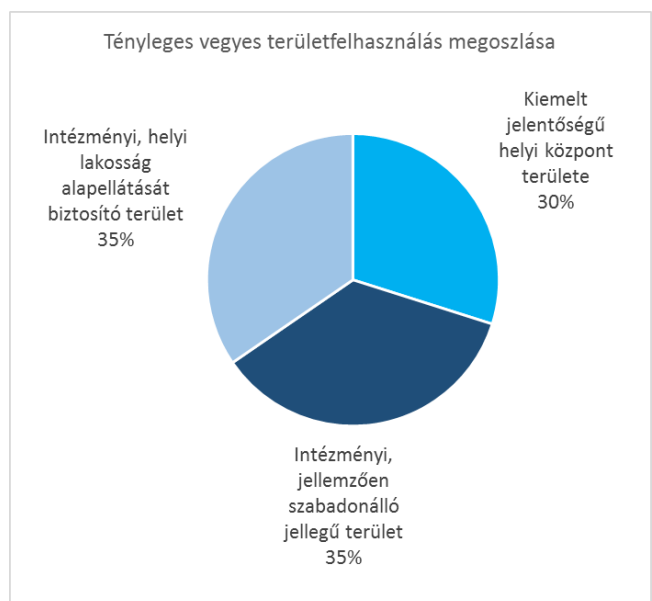
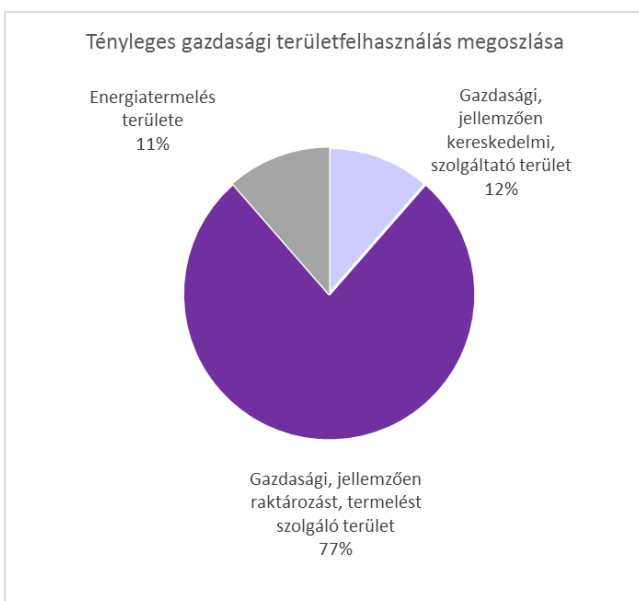
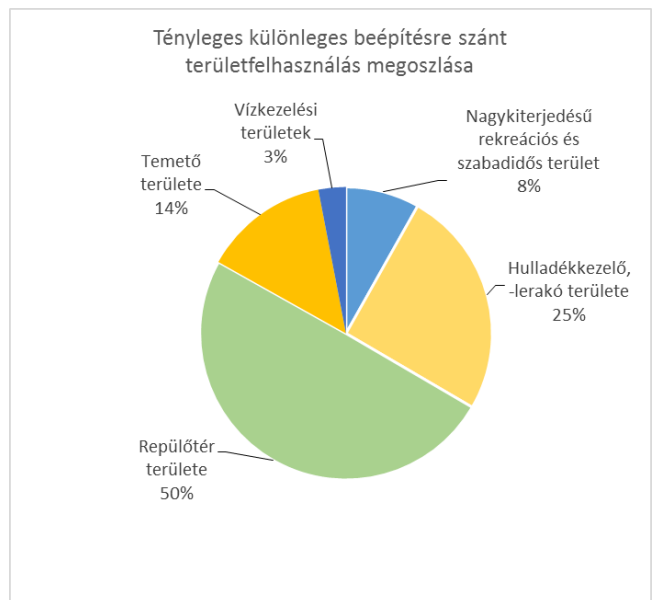
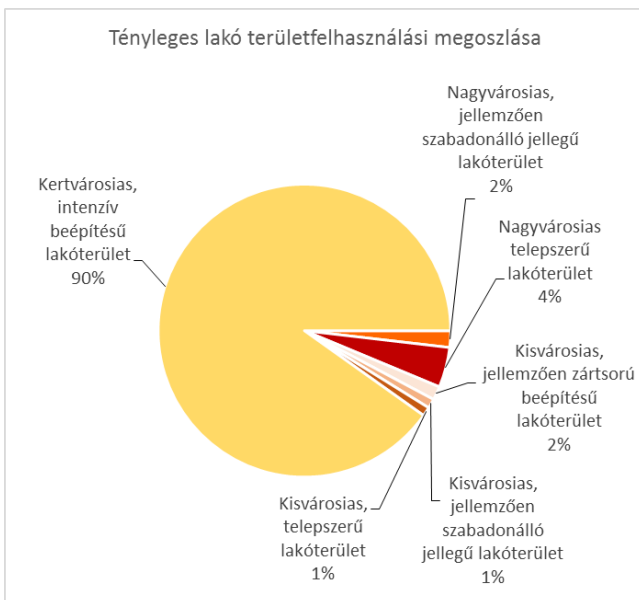
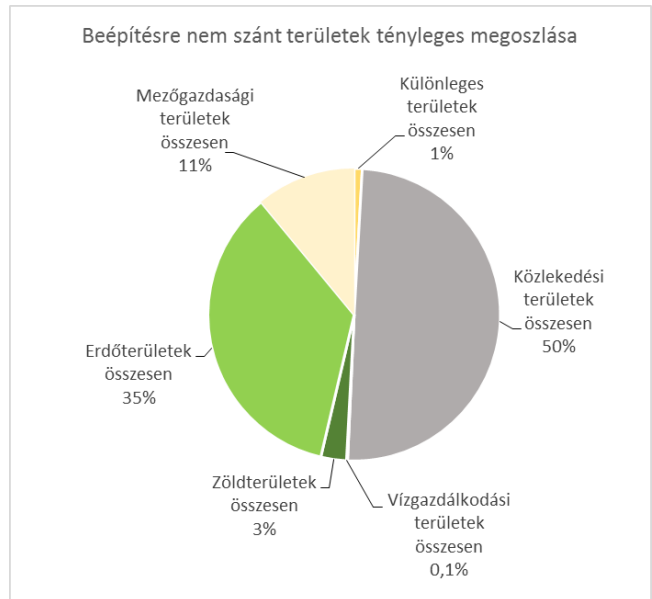
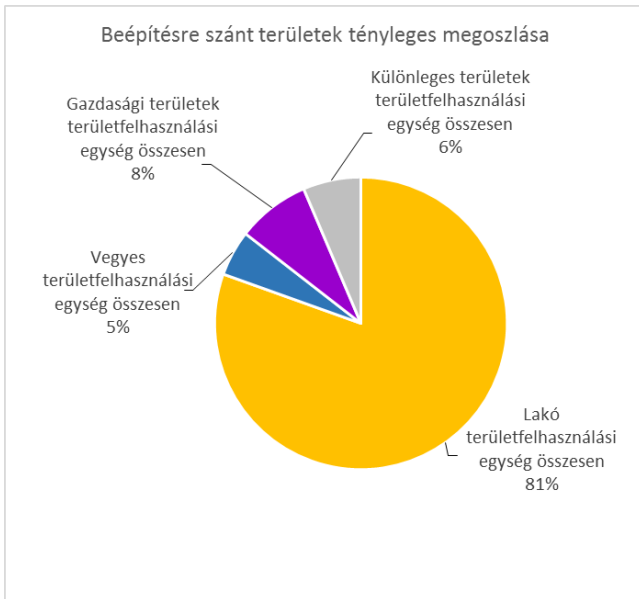
Művelési ág:	kivett	erdő	legelő	rét	szántó	fásított terület	gyümölcsös	kert
Terület (ha):	3247	478	8	10	67	0,07	71	7
	83,5%	12,3%	0,2%	0,3%	1,7%	0,001%	1,8%	0,2%

19. táblázat: Művelési ágak megoszlása

Forrás: TAKARNET

A Földhivatal előzetes véleménye keretében ismertette, hogy a kerületben belterületi termőföld nincs. Zártkerti fekvésű termőföld összesen 35.388 m² területen található, melyek művelési ága kert. Az erdő nélküli mezőgazdaságilag hasznosított külterületi fekvésű termőföldek területe 1.162.696 m², ebből 401.344 m² szántó, 678.217 m² gyümölcsös, 57.627 m² rét, 24.790 m² legelő és 718 m² fásított terület.

A XVIII. kerületben az alábbi **tényleges** beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek találhatóak, az OTÉK által meghatározott területfelhasználási egység kategóriák közül:

Területfelhasználási egységek tényleges megoszlása a XVIII. kerületben

		ha			ha
Lakó területfelhasználási egység			Különleges területek		
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	33,19	Kondicionáló célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Ez	13,26
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	80,31	Temető területe	Kb-T	0,21
Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület	Lk-1	27,15	Különleges területek összesen:		13,47
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	19,03	Közlekedési területek		
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	18,14	Közúti közlekedési terület	KÖu	122,06
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	1 631,48	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	42,7
Lakó területfelhasználási egység összesen:		1 809,30	Légi közlekedési terület	KÖI	591,02
Vegyes területfelhasználási egység			Közlekedési területek összesen:		755,78
Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	33,9	Vízgazdálkodási területek		
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	40,3	Folyóvizek medre és partja	Vf	1,94
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	39,22	Vízgazdálkodási területek összesen:		1,94
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		113,42	Zöldterület		
Gazdasági területek területfelhasználási egység			Közkert, közpark	Zkp	42,86
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	20,78	Zöldterületek összesen:		42,86
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	140,23	Erdőterület		
Energiatermelés területe	Gip-E	20,75	Védelmi erdő	Ev	31,96
Gazdasági területek területfelhasználási egység összesen:		181,76	Közjóléti erdő	Ek	504,22
Különleges területek területfelhasználási egység			Erdőterületek összesen:		536,18
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	11,75	Mezőgazdasági terület		
Hulladékkezelő, -lerakó területe	K-Hull	36,37	Általános mezőgazdasági terület	Má	163
Repülőtér területe	K-Rept	71,58	Kertes mezőgazdasági terület	Mk	3,6
Temető területe	K-T	19,95	Mezőgazdasági területek összesen		166,6
Vízkezelési területek	K-Vke	4,38	Tényleges beépítésre nem szánt területek összesen:		1516,83
Különleges területek területfelhasználási egység összesen:		144,03	Használaton kívüli területek		95,06
Tényleges beépítésre szánt területek összesen:		2248,51			

A kerület területfelhasználásának konfliktusai

A TSZT szerinti tervezett területfelhasználás és a valóságban meglévő, tényleges területfelhasználás közötti eltérés, konfliktus jellemzően a funkcióváltás szándékával magyarázható. A felhagyott iparterületeken (pl. Lőrinci Hengermű), a termelés, raktározás részesítendő előnyben, míg a mezőgazdasági használatban lévő területeken (pl. Almáskert) az erdők kijelölése célszerű a természeti környezet javítása érdekében. A konfliktussal érintett területek részletes bemutatása a **II. Helyzetértékelés** fejezetben kerül sor.

TELEKSTRUKTÚRA

Egy településen belül a telekszerkezet, a telkek morfológiája alapvetően meghatározza annak szerkezetét és egyben a településképet. A történetileg kialakult utcahálózat, a telekosztások akár évszázadokra visszamenőleg is lekövethetők, a múlt lenyomataként szolgálnak. A telekstruktúra, a területi és szélességi-mélységi jellemzők meghatározzák a beépítés jellegét, vizsgálata ezért kulcsfontosságú.

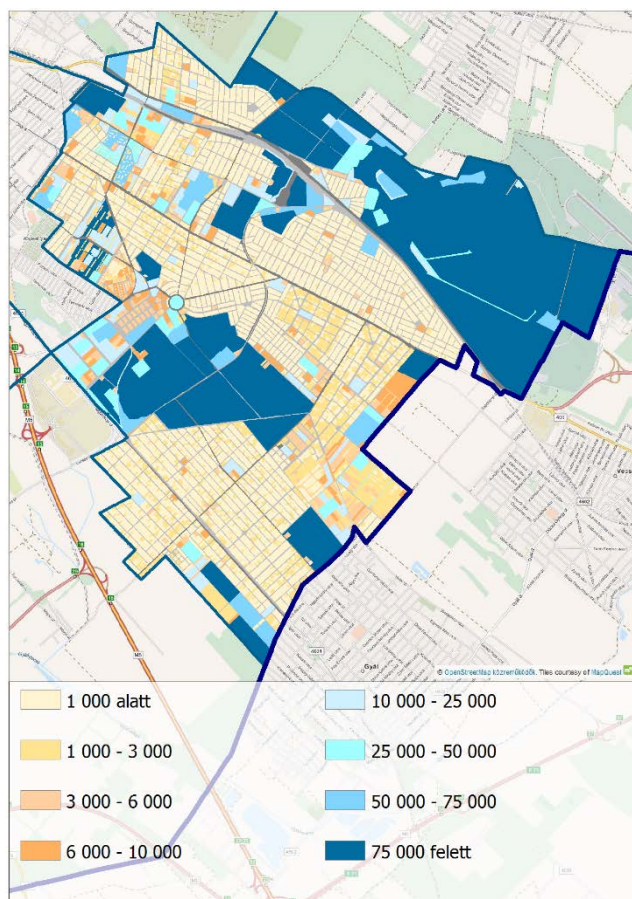
Telekmorfológia és telekméret

Az XVIII. kerület telekstruktúrájáról általánosságban elmondható, hogy heterogén szerkezetű. A kialakult telkek mérete, formája összefügg a rajta fekvő funkciókkal. Egyértelműen felfedezhetőek a település fejlődésének különféle időszakokhoz kötődő jellegzetességei. A kerületben jól elkülöníthető típusok a lakóterületeken található, az egykori birtok felparcellázásból adódó és az azokat lekövető kis telkes részek, a fővároshoz csatolást követően elkezdődött lakótelep építések úszó- és tömbtelkei, a különféle intézményi és különleges területek telkei, a gazdasági üzemek telkei, valamint a repülőtér és az erdőterületek nagyterjedésű telkei.

A kerület igen nagy része lakóterület, melyben a telek formája kevésbé eltérő (közel négyzet, vagy téglalap alakúak, amiknek a rövidebbik oldala a közterület felé esik), méretük viszont igen változatos. Pestszentlőrincen a Bókaytelep és a Lónyaytelep területén, Pestszentimrén az Újpéteritelepen kezdődtek (még a XIX. század második felében) az összefüggő birtoktestek felparcellázása, ennek nyomát őrzi a mai telekstruktúra is.

Ezt követte a hozzájuk kapcsolódó, a XX. század első harmadában történt felparcellázásokkal kialakult városrészek (Liptáktelep, Szemeretelep, Miklóstelep, Rendessytelep, Kossuth Ferenc-telep, Ganztelep, Gloriett-telep madártelepi része) struktúrája is. Hasonló a telekstruktúra a távolabbi városrészeknél (Erszébettelep, Bélatelep, Ferihegy lakóterületei) is. Ezek a telkek jellemzően 1000 m² alattiak, de találhatunk 1000 – 3000 m² közötti telkeket is.

90. ábra: Jellemző telekméret területi megoszlása (m²)

Az Üllői út és a szolnoki vasút közötti területek fokozatos beépülésével párhuzamosan polgárok gyarapodásával a villaszerű beépítések is megjelentek a korábban kialakult területeken (Lónyay- és Bókaytelep egy-egy része) melynek lenyomatát a telkek mai mérete (1000 – 3000 m² között) is tükrözi.

A később kialakult kertvárosokban (Szent Imre-kertváros, Ganzkertváros) jellemzően 1000-3000 m² közöttiek a telkek, az új építésű lakóparkoknál (Krepuska Géza-telep, Gloriett-kertváros) 1000-tól 6000 m² közé esnek, míg a külsőbb városrészek (Belsőmajor, Erdőskert, Almáskert) esetén a legváltozatosabb a telkek mérete: előfordul 1000 alatti, de 10 000 m²-es is.

A fővároshoz csatolást követően megindult lakótelep építések során kialakult tömbtelkek méretei a nagyobb lakótelepeken (Lakatostelep, Havanna-lakótelep) 1 és 8 ha közöttiek, a rajtuk lévő úszótelkek mérete jellemzően 1000 és 6000 m², míg a kisebbeken (Szent Lőrinc-lakótelep) a tömbtelkek 3000 és 10000 m² közé esnek, 1000 m² alatti úszótelkekkel.

A gazdasági üzemek telkei nagy kiterjedésűek, döntően 5 ha feletti. A különféle intézményi és különleges területek telkei. Jellemzően 6000 m² feletti, azonban 75 000 m² feletti ingatlanok is kialakultak (Lőrinci temető, Bókay-kert, Pestszentlőrinc központja stb.).

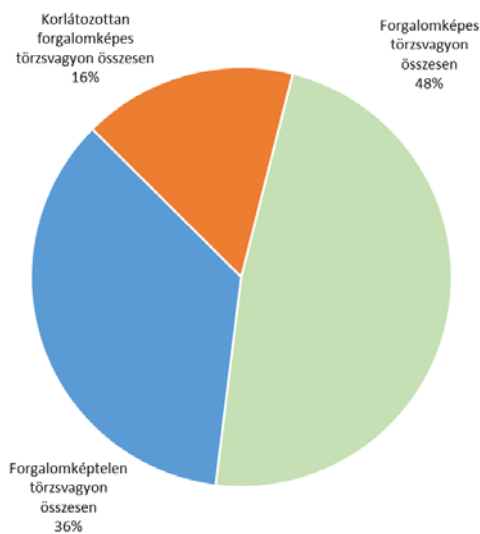
A legnagyobb telkekkel a Péterhalmi-erdő, illetve a reptér rendelkezik ezek a telkek több tíz, illetve több száz hektárosak is lehetnek.

ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONVIZSGÁLAT

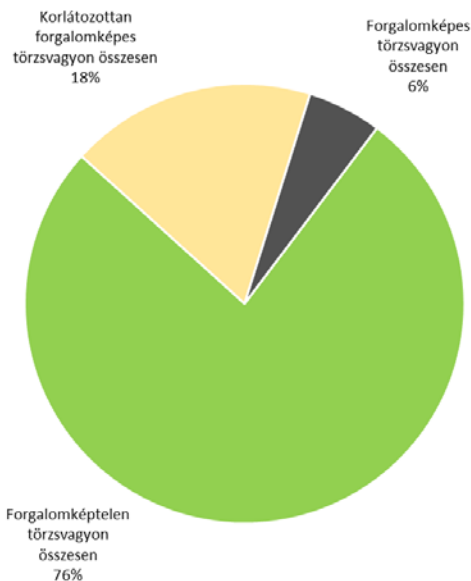
Az önkormányzati vagyon fogalmát és tárgyait a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény határozza meg. Az önkormányzat vagyona egyrészt önkormányzati tulajdonból és az önkormányzatot megillető vagyoni értékű jogokból áll.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre Önkormányzatának 15/2013. (V. 31.) önkormányzati rendelete rendelkezik a tulajdonában álló törzsvagyonról, amely lehet:

- **forgalomképtelen törzsvagyon, amelyek**
 - a helyi közutak és műtárgyaik,
 - a helyi önkormányzat tulajdonában álló terek, parkok
- **korlátozottan forgalomképes törzsvagyon, amely lehet**
 - az önkormányzat tulajdonában álló közmű,
 - az önkormányzat tulajdonában álló, közfeladatot ellátó intézmény, költségvetési szerv elhelyezését, valamint azok feladatának ellátását szolgáló épület, épületrész,
 - műemlék, műemlék jellegű épületek
 - muzeális gyűjtemények és muzeális emlékek,
 - sportpályák és sportcélú létesítmények,
 - belterületi erdő(k),
- **Forgalomképes vagyon (üzleti vagyon)**
 - beépítetlen terület,
 - lakások,
 - helyiségek,
 - ingatlanok.

91. ábra: Önkormányzati törzsvagyon megoszlása (db)

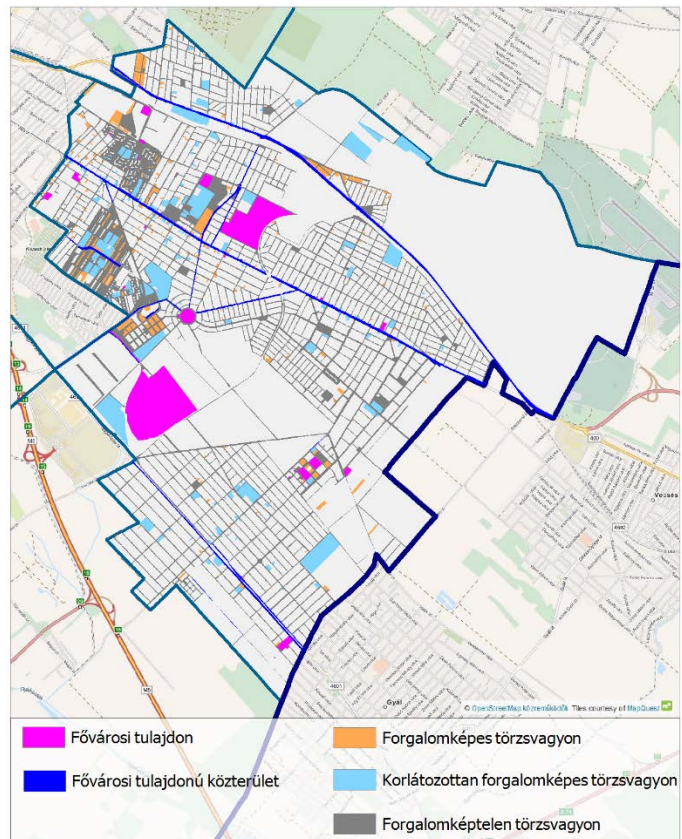
92. ábra: Önkormányzati törzsvagyon megoszlása (m)

Az önkormányzat forgalomképtelen ingatlanvagyonának területe összesen 5.191.249 m², mely ekkora alapterületű utat és parkot, s ennek fenntartását, fejlesztését jelenti. A törzsvagyon több, mint kétharmada (76%) tartozik ebbe a körbe, ugyanakkor ez csak a vagyonelemek 36%-át teszi ki.

A korlátozottan forgalomképes ingatlanok a közvetlen közszolgálati célú vagyon körébe tartoznak, alaptevékenységi felhasználás során bevételt minimálisan termelnek, fenntartásukat, üzemeltetésüket, működésüket biztosítani kell, melyhez az állam részben biztosítja a költségeket. Ez a vagyonelemek 16%-át teszi ki, amely az önkormányzati tulajdonú kerületben lévő összterület 18%-a.

A forgalomképes (v. üzleti) vagyon az önkormányzati törzsvagyon 48%-a, de ezek viszonylag kis alapterületű lakások, albetétek, amelyet tükröz, hogy az összterületnek csupán 6%-át teszi ki. Habár ez a vagyonelem az önkormányzat számára lehetőséget biztosít bevételeinek növelésére, a jogszabályok szigorúan szabályozzák legfőképpen a lakások elidegenítésének és bérbeadásának feltételeit.

Fővárosi tulajdonban jellemzően közutak tartoznak, de nagyobb terület egységek közül megemlítendő a Lőrinci temető, illetve a Csérytelep.

93. ábra: Önkormányzati tulajdonnal érintett ingatlanok

AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA

Az építmények vizsgálata folyamán az egyes funkciók, kapacitások, a meghatározó beépítési jellemzők, jellemző magassági viszonyok kerülnek feltárára. Ezek segítségével és a további helyi sajátosságaik alapján lehet meghatározni a kerületben jellegzetesen elváló karakterű területeket.

Az épületek általános funkcionális jellemzői

Az épületállomány és a területhasználat összefüggései

A területfelhasználás vizsgálata bemutatja azokat a területeket, ahol funkcionálisan hasonló rendeltetésű épületek – pl. lakóépületek, intézmények (egészségügyi, oktatási) találhatóak, vagy az adott helyszín épületei különböző típusú gazdasági célt szolgálnak (kereskedelem, ipar, raktár). A homogénként jelölt lakó- vagy településközponti területeken mozaikszerűen vagy beékelődve egyéb rendeltetések is megjelennek – pl. a lakosság ellátását szolgáló funkciók –, befolyásolva a városrész működését. A nagyságrend, a fő rendeltetés, a városrész településrész életében betöltött szerep alapján indokolt az ellátást biztosító, vagy a közcélokot szolgáló létesítmények megkülönböztetése, különösen az intézmények körében, annak ellenére, hogy részletes épületenkénti funkcióvizsgálat nem történik. Az intézmények térbeli elhelyezkedése jelzi az egyes területek ellátottságát, sűrűsödésük kijelöli a központibb helyeket, de mutatja azt is, hogyan erősítik a különböző ellátórendszerek egymást. Az önálló intézményeket az ellátás szolgálatába állított épületföldszinti funkciók egészítik ki.

Az eltérő földszinti funkciók egyes városközponti- és egyes lakóterületeken

A városszerkezettel összefüggésben a kerületben csak minimálisan meghatározóak azok a fontosabb erővonalak, amelyek mentén az épületek földszinti kialakítása lehetővé teszi a közvetlen közterületi kapcsolatot, így alkalmassá válnak az épületek a különböző ellátó funkciók, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás, vagy egyéb közfunkciók befogadására. Ezek általában a forgalmasabb útvonalak, központi lakótelepek, vagy az egyes városrészek kiemeltebb terei környékén találhatóak. Különösen jellemzőek a fő szerkezetet alkotó útvonalak mellett (Üllői út, Nemes utca), a Havanna- és Szent Lőrinc-lakótelepen, illetve kisebb mértékben a Lakatos úti lakótelepen.

Az intézmények funkciók szerint

A kerület területén lévő intézmények döntően a helyi alapellátását biztosítják, minimális a fővárosi ellátást biztosító intézmény. A térképek jól mutatják az egyes ellátó intézmények elhelyezkedését, ami szorosan összefügg azok elérhetőségével, az érintett területek ellátottságával.

Közigazgatás

A kerület település legfontosabb közintézményei az önkormányzat és polgármesteri hivatala, a kerületi rendőrkapitányság és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság Dél-Pesti Katasztrófavédelmi Kirendeltség Repülőtéri Hivatásos Tűzoltóparancsnoksága. A kerületi bíróság, ügyészség a szomszédos XIX. kerületben működik. Országos hatáskörű önálló közigazgatási intézmény nincs, regionális közintézmény az NAV Dél-budapesti Adóigazgatósága, ill. Repülőtéri Főigazgatósága.

Nevelési oktatási intézmények

Az óvodai, általános- és/vagy középfokú oktatási létesítmények Ferihegy kivételével minden városrészben találhatóak – így biztosítva a kompakt város szempontjából az ellátandó lakóterületek területi lefedettségét³⁴ –, de legnagyobb számban Havanna-lakótelep, Lakatostelep és Újpéterittelep városrészben koncentrálnak. Kerületi fenntartású óvodából 20 (tagóvodákkal együtt 30), egyházi fenntartásából 2 található a kerületben, általános és középiskolából 22 kerületi, 2 fővárosi, 4 pedig egyházi. Felsőfokú oktatási intézményből egy található az egyházi fenntartású Pünkösdi Teológiai Főiskola.

A nevelési, oktatási létesítmények – elsősorban általános iskolai – kapacitáskihasználtságára a kettősség jellemző: a lakótelepeken kapacitásfelesleg mutatkozik, míg a kertvárosias részeken, az elmúlt évtizedek lakosság-szám-növekedése miatt kapacitáshiány van.

Az oktatási nevelési intézmények 500 m-es ellátási távolságkörzetei csak részben fedik le a kerület lakóterületeit. Lefedettségi hiány az óvodák és az általános iskolák esetében a kerületrészek határain (Szent Imre-kertváros déli része, Szemeretelep és Ganzkertváros határterületei, Kossuth Ferenc-telep és Újpéterittelep északnyugati része stb.) mutatható ki. Középfokú oktatási intézmények Pestszentlőrinc központi részén találhatóak, Pestszentimrén viszont csak egy van.

Egészségügyi intézmények

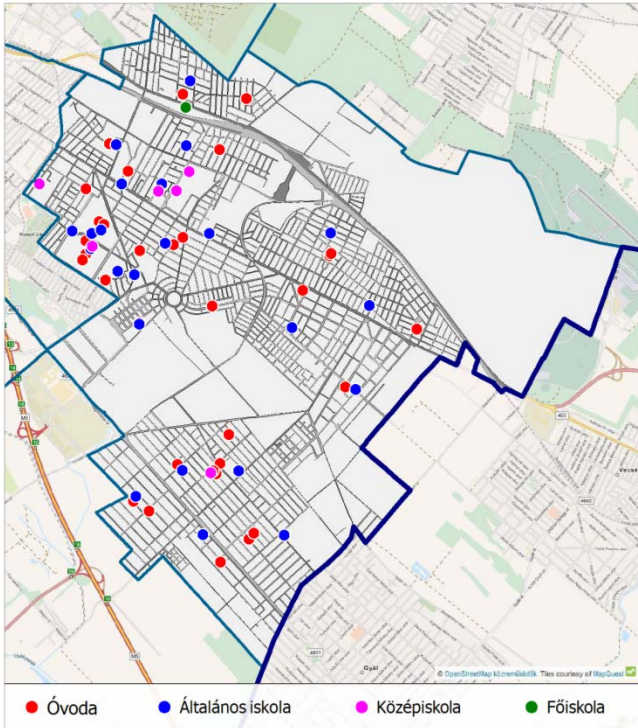
Budapesten koncentrálnak az ország legmagasabb szintű ellátó intézményeinek döntő többsége, jelen vannak az országos intézmények, az egyetemi klinikák. Az alapellátást biztosító rendelők a kerületek területén decentralizálva találhatóak annak érdekében, hogy a lakosság által a legkönnyebben, leggyorsabban elérhetőek legyenek. A külső kerületek egészségügyi intézményeinek sűrűsödése az

³⁴ A területileg lefedettnek számítanak a létesítménytől 500 méteres körzeten belül fekvő területek.

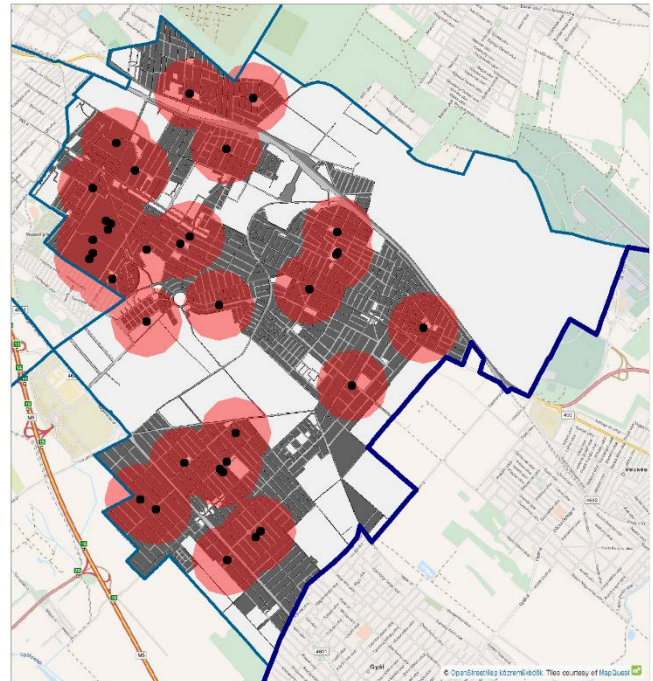
átmeneti és az elővárosi zóna határával esnek egy vonalba. A kerületben két szakorvosi rendelő és 10 gyermek-felnőtt háziorvosi, ill. fogászati rendelő – melyek a kerület egészét lefedik – biztosítja a kerület lakói számára a teljeskörű ellátást.

Egyházi intézmények

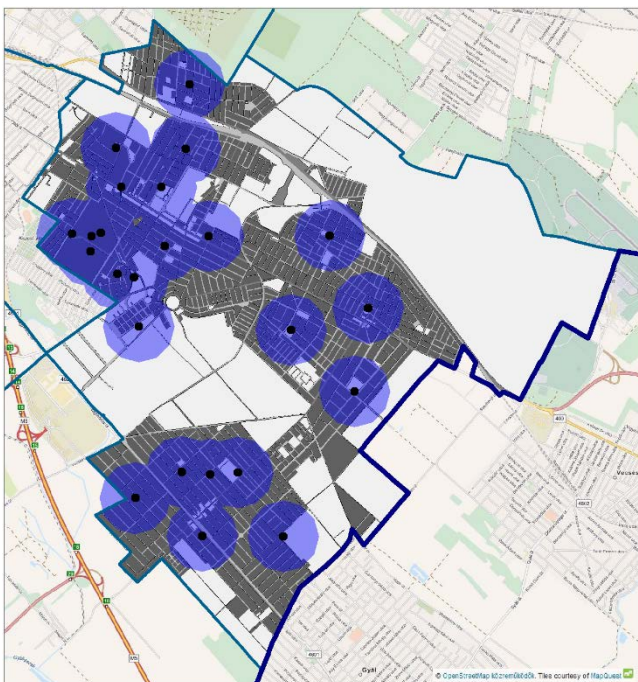
A kerületben jelentős számú egyházi létesítmény, templom található, elhelyezkedésük elsősorban a lakóterületeken belüli, jellemzően zöldterületekbe illeszkedve (parkok, terek).

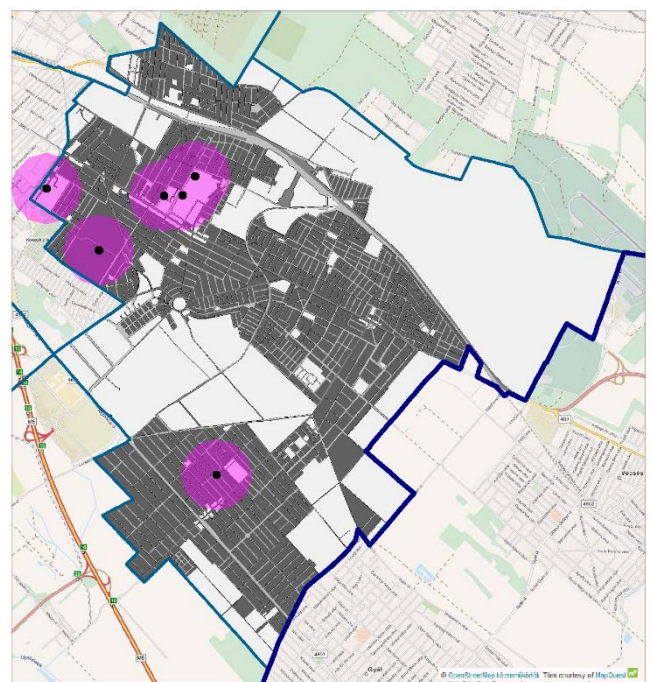
94. ábra: Oktatási, nevelési intézmények

95. ábra: Óvodák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában

96. ábra: Általános iskolák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában

97. ábra: Középiskolák elhelyezkedése a kerületben ellátási körzetekkel a lakóterületek viszonylatában

Szociális intézmények

Általánosságban elmondható, hogy a XVIII. kerület szociális ellátása szélesebb körűnek és szervezettebbnek tekinthető, mint a legtöbb kerületben működtetett szociális ellátórendszer. A kerület kiterjedt szociális hálójával rendelkezik, amelynek segítségével sok rászorulóknak tud alkalmi vagy rendszeres segítséget nyújtani. A kerület fenntartásában 12 intézmény (szociális szolgálat, nappali szolgálat, átmeneti otthon, családvédelmi központ), míg főváros fenntartásában három (két gyermekotthon, és egy nyugdíjasotthon) található.

Kulturális intézmények

Pestszentlőrinc–Pestszentimre Önkormányzata a fenntartásában működő oktatási-nevelési intézményeket segítő intézményeken keresztül kapcsolódik be a kerület (és a főváros) művészeti és művelődést szolgáló tevékenységeibe. Jelentős szerepet játszik a Kondor Béla Közösségi Ház, ill. intézményei: a Tomory Lajos Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény, a Múzeumsarok és a Rózsa Művelődési Ház, továbbá a közelmúltban felújított Pestszentimrei Közösségi Ház (PIK), amely a kerületrész közművelődési centrumává vált. Megemlíthendők még a fővárosi fenntartású a Szabó Ervin Könyvtár helyi könyvtárai: a Havanna lakótelepi Könyvtár, a Lőrinci Nagykönyvtár és a Pestszentimrei Könyvtár.

Rekreáció, sport

A kerület gazdag sport, rekreációs területeire nem jellemző a koncentrálttság, több kerületrészben heterogén módon helyezkednek el.

Sportolási lehetőséget biztosítanak – elsősorban a labdarúgás, a kézilabda és a kosárlabda szerelmeseinek – a kerületben lévő bekerített sportpályák a főképpen lakótelepek környezetében, továbbá a számos műfüves iskolai focipálya. A szabadidős tevékenység és tömegsport helyszíne a Bókay-kert. A versenysportok színtere a Thököly úti sportcentrum, a SZAC atlétikai pályája, a Vilmos Endre (volt MALÉV-) Sportcentrum Szemeretelepen, a Pestszentimrei Sporttelep, valamint a Pestszentimrei Sportkastély. Három uszoda található a kerületben: a Vilmos Endre Sportcentrumban, a Sportkastélyban, valamint a Bókay-kertben.

Turizmus intézményei

A kerületben kevés a turisztikai létesítmény. A templomokon túl lévő turisztikai célzatú látnivalókat a Múzeumsarok és a helytörténeti gyűjtemény jelentik. Szálloda a repülőtérnél, ill. az Üllői út mentén, panziók elszórtan találhatóak. A kerület potenciális konferenciaturizmus fejlesztési területe a repülőtér melletti területek, a volt szovjet laktanya; itt azonban a létesítmények használaton kívüliek, üresek, vagy alulhasznosítottak.

Kereskedelem - szolgáltatás

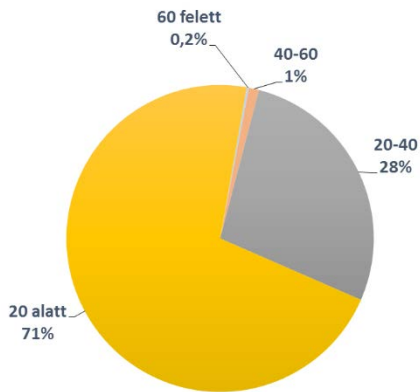
Az önkormányzatok az általuk működtetett piacok- és vásárcsarnokok fenntartásáért tartoznak felelősséggel, a kereskedelem egyéb létesítményeit a gazdasági szereplők működtetik. A Lőrinci piac a kerület legjelentősebb piaca, kisebb jelentőségű és léptékű a Pestszentimrei Termelői Piac. Bevásárlóközpont a Lőrinc Center, ahol mind a kereskedelem, mind a szolgáltatás jelen van.

A kerület ilyen jellegű funkcióit részben ezek, de főképp a városias lakóterületek jellemzően földszinti üzlethelyiségei biztosítják.

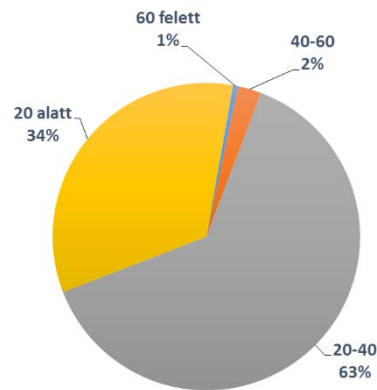
Beépítési jellemzők

Jellemző beépítési mérték

A beépítési mérték a beépítés sűrűségének egyik fontos sajátossága. Az épülettel beépített terület és telek területének hányadosából adódó érték jól jellemzi az egyes területeket.

98. ábra: Beépítési mérték (%) megoszlása tömbök száma alapján, a kerület egészén, közterületek nélkül

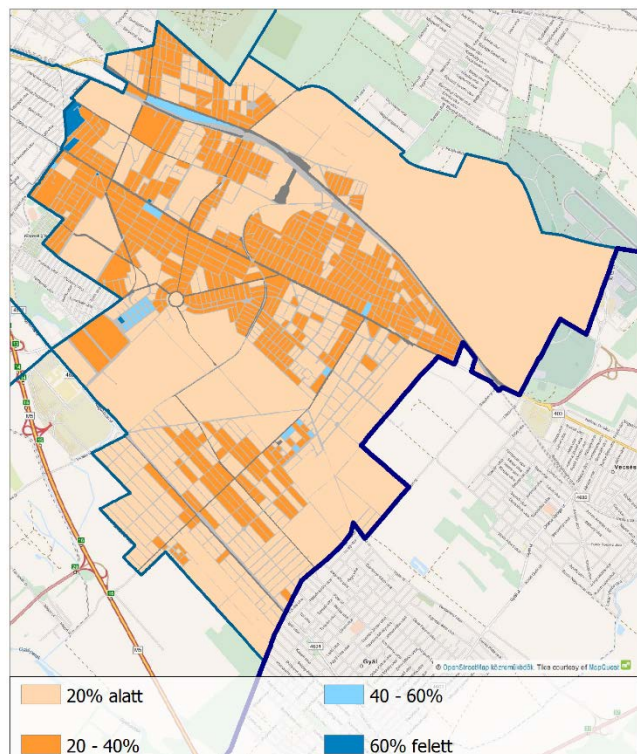

99. ábra: Beépítési mérték (%) megoszlása tömbök száma alapján, beépítésre szánt területen, közterület nélkül

A kerületen belül legnagyobb arányban a 20% alatti beépítettséggel rendelkező telkek vannak. Ezek alkotják lényegében a kerület erdőterületeit, a kertvárosias lakóterületek egy részét és a repteret.

Ennél magasabb értékek a kertvárosias lakóterületek főbb utak (Üllői út, Nemes utca) menti részein találhatóak. Magas (60% feletti) beépítési mértékek Rendessytelep nyugati gazdasági hasznosítású tömbjeiben mérhető. Említést érdemel még Gloriett-telep középső részén húzódó nagyvárosias és a Ferihegyi repülőtérre vezető út északi, erzsébettelepi részén lévő gazdasági területsáv, ahol jellemzően 40-60 % közötti értékek mutathatóak ki.

A beépítésre szánt területeken fekvő tömbök több mint a fele (63%-a) 20-40%-os beépítettséggel rendelkezik. Jelentős nagyságban jelennek meg a 20%-nál kisebb beépítettségű tömbök. Ezekben belül a telkek egy része jelenleg még beépítetlen terület, melyek jelentős fejlesztési potenciált adnak a kerületnek, de ebbe a kategóriába esik a reptér kiszolgáló épületeinek területe is.

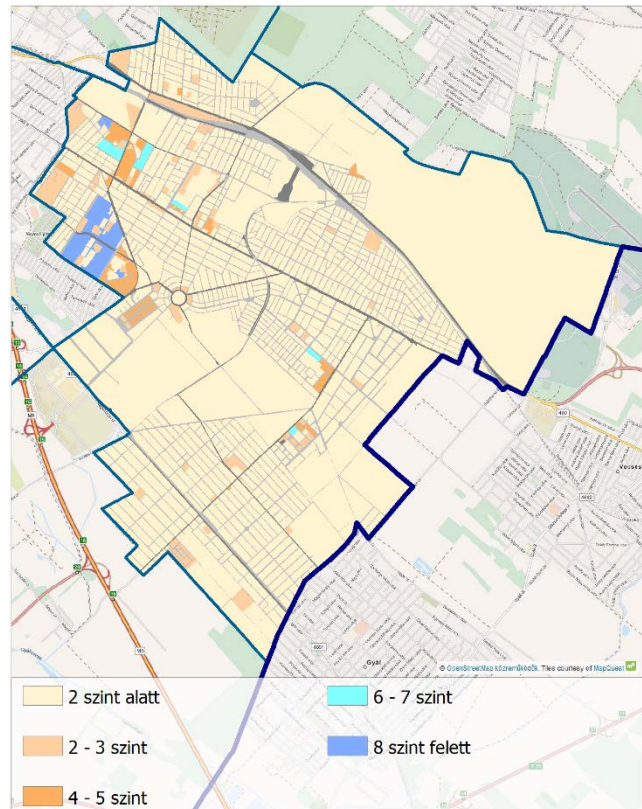
100. ábra: Beépítettség vizsgálata a XVIII. kerületben

A beépítés magassági jellemzői (szintszám, beépítési magasság)

A beépítés magassága meghatározó eleme a városképnek, emellett a sűrűség másik meghatározó tényezője. A szintszámok vizsgálata valójában a beépítési magasság vizsgálatot helyettesíti.

Az épületek szintszámából a legtöbb funkció esetén következtethető az épület magassága. Lakóépület esetén a szintenként kb. 3 m-rel, intézmény esetén kb. 4 m-rel lehet számolni. Egy földszintes családiház nyeregvetős kialakítással kb. 4,5-5 m magas. Kivételt képeznek a gazdasági területek épületei, a csarnokok változó magasságúak lehetnek, de jellemzően egyszintesek. Különleges kivétel még a templom, amelyek a klasszikusan kiemelkednek környezetükből, jelzőpontként szolgálnak a magasságuk által.

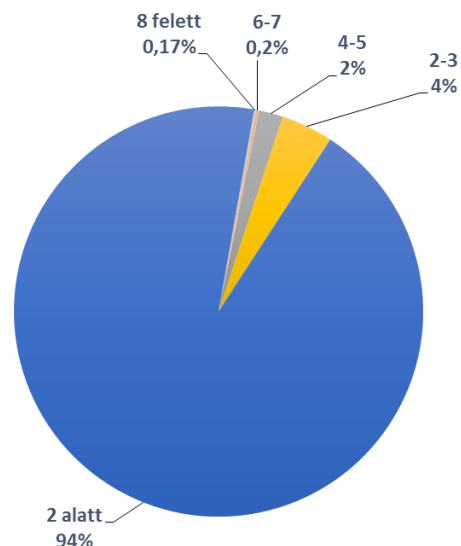
101. ábra: Szintszám vizsgálata a XVIII. kerületben

A kerületben a kis- és kertvárosias lakóterület dominanciát figyelembe véve főként a földszintes, tetőtérbeépítéses, illetve egy- és kétemeletes épületek figyelhetők meg. Ezen területek mellett és közül jól kirajzolódnak a lakótelepek és gazdasági területek (jellemzően a vasutak menti gazdasági területek), illetve a templomok.

A XVIII. kerületben álló épületek 94 %-a földszintes. Az apró, földszintes épületek száma olyan magas, hogy a háromszintes, vagy annál magasabb épületek aránya a teljességre vetítve már elenyésző, bár több lakótelep is található a kerületben.

102. ábra: Szintszám (%) megoszlása a tömbök darabszáma alapján

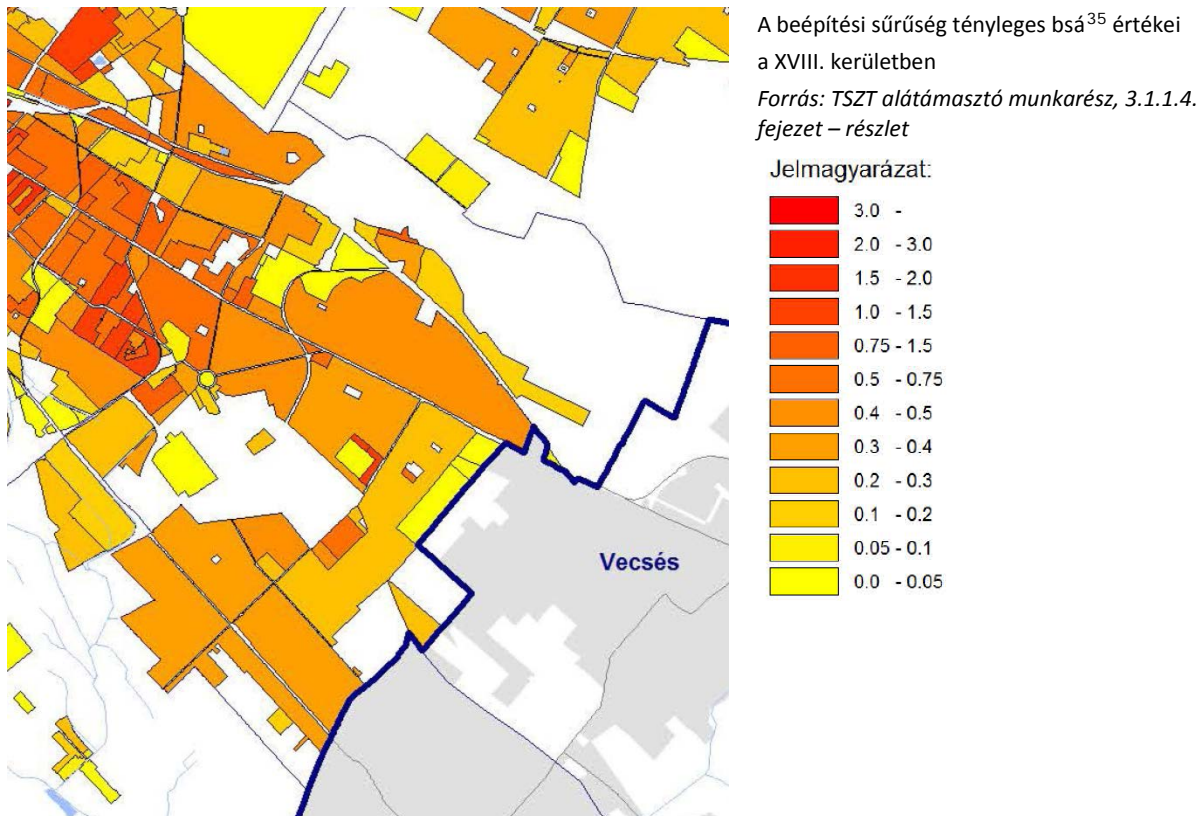
Jellemző beépítési sűrűség

A beépítési sűrűség az épületek szintterületének és a lehatárolás közterületekkel együtt vett alapterületének hányadosa. A tömbméret, közterületi struktúra, annak a területi lehatároláshoz mért aránya alapvetően befolyásolja a beépítési sűrűség számítását. A beépítési sűrűség érzékeltetéséhez alkalmazott lehatárolások a közterület fő struktúrája (jellemzően fő és gyűjtőúthálózat), valamint az azokon belül funkcionálisan, vagy karakterében jelentősen elváló egységek figyelembevételével kerülnek

meghatározásra. A szintterület megállapítása során az építményszintek összegzése a pinceszintet is tartalmazza.

A kerület beépítési sűrűsége elsősorban lakótelepeken (azokon belül is főként a Havanna-lakótelepen, és a Szent Lőrinc-lakótelepen) legmagasabb (2,0 fölött). Ennél alacsonyabb sűrűségi értékek (0,5-1,5 között) Pestszentlőrinc Üllői út menti területein, illetve a gazdasági területeken jelennek meg. A kerület kertvárosias részein alacsonyak a sűrűségi értékek, jellemzően 0,6-esek. A használaton kívüli területeken a sűrűségi értékek 0,1 alattiak.

Az összes, kerület területén lévő területfelhasználási egységre igaz, hogy a jelenleg kialakult beépítési sűrűségek mindenhol az FRSZ-ben meghatározott határértékek alatt maradnak.

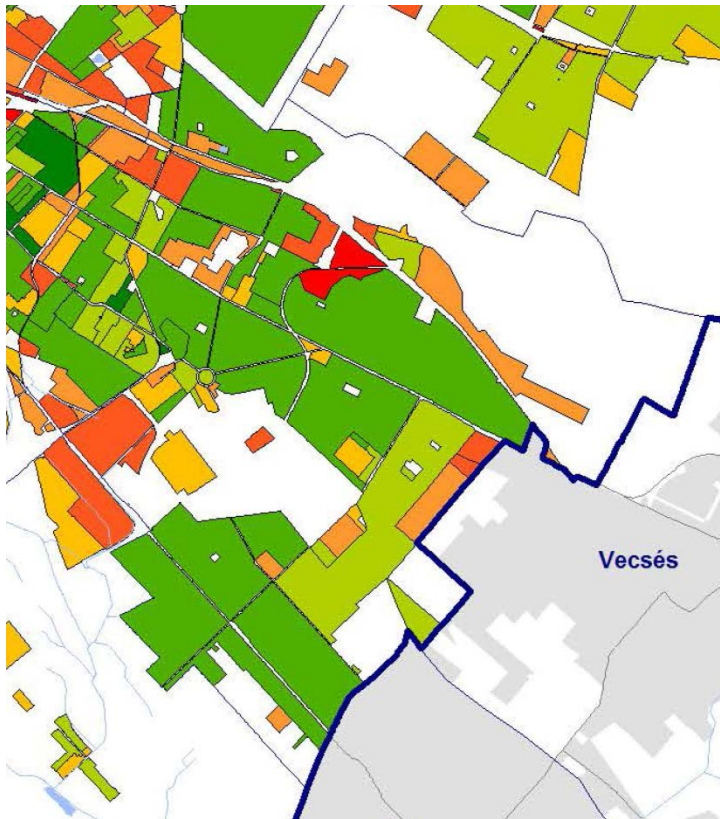
Területi tartalék (fejlesztési potenciál)

A kerületre vonatkozó tervezett területfelhasználási egységeket és a ténylegesen meglévő területfelhasználást, annak léptékét (beépítési intenzitás, funkciók köre) vizsgálva, több esetben is még jelentős tartalékkal rendelkeznek egyes területek.

A területfelhasználási egységek intenzitását, vagyis a területek számszerűsített, tervezett beépítési sűrűség értékeit (határértékeket) az FRSZ 2. számú melléklete határozza meg. A határértékeket és a kerület területfelhasználási egységeinek tényleges beépítési sűrűség értékeit összevetve, az egész kerületre tartalék mutatható ki. Az FRSZ-ben rögzített határértékek kerületi szintre való leképzése (a határértékek kihasználása, megközelítése, vagy „visszafogása”) a kerületi tervezőknek a kiemelt feladata. Ezek alapján

³⁵ A területfelhasználási kategória szerint általában elhelyezhető funkciók beépítési sűrűségének értéke

a kerületi rendezési tervnek (PPVSZ) szükséges meghatározni, differenciálni részletesen az egyes területek hosszabb távú fejlesztési, intenzitásbeli alakulását (pl.: szintterületi mutató értékek).

A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a XVIII. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye)

Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

Jelmagyarázat:

Dark Red	4.5 -
Red	2.0 - 4.5
Orange	1.5 - 2.0
Light Orange	1.0 - 1.5
Yellow	0.5 - 1.0
Light Green	0.25 - 0.5
Green	0.1 - 0.25
Dark Green	0.0 - 0.1

A kerület viszonylag jelentős használaton kívüli területtel rendelkezik pl. Miklóstelepen, Szemertelepen, vagy a volt laktanyák területén, melyek jelentős gazdasági potenciállal rendelkeznek. A lakóterületi és intézményterületi tartalékok jellemzően a belsőbb városrészekben vannak; ezek felhasználásával az adott környék telhet meg új funkcióval, amely a területek felértékelődését vonja maga után. Kerületrészenkénti tartalékok részletesebben a II.2. fejezetben kerülnek kifejtésre.

TELEPÜLÉSKARAKTER, HELYI SAJÁTOSságOK

Karaktervizsgálat módszertana

A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak. A vizsgálat során az adott településrészre jellemző, sajátos településkarakterrel bíró, legalább 300x300 m-es területeket határoztunk meg, amelyek a feltárt karakterjegyeket, jellemzőket magukba sűrítik, és amelyekre a területek megkülönböztetése (vagy meghatározása) szempontjából általánosítható megállapítások tehetők.

Településkarakter

Olyan sajátos, egységesen lehatárolható területek, amelyek közös jellemzői az alább felsorolt szempontokból hasonló általános jellemzőkkel rendelkeznek: beépítés típusa, intenzitása, magassága, kora, környezethez való viszonya, térfal helyzetek, építészeti megjelenés, épülettípusok, domborzat, zöldbe ágyazottság.

A helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Az általános településkarakterbeli jellemzőket a vizsgált helyszínen további sajátosságai kiegészítik vagy befolyásolják, ezért a területre jellemző további minőségek (városszövetbe való illeszkedés, kedvező vagy kedvezőtlen megközelítés, más, jellemző karakterű területen belüli szigetszerűség, zöldfelületek, látványelemek, természeti környezethez való viszony, használati jellemzők, alulhasznosítottág, stb.) is bemutatása kerülnek.

A kerület főleg lakójellegű peremkerület, többségében alacsony szintszámú, laza családi házas beépítéssel, több intenzív beépítésű lakóteleppel és néhány fontosabb ipari létesítménnyel. Az 1930-as évek végére kialakultak a városrészre jellemző - mai is megtalálható - karakteres beépítési formák. A telekosztások révén keletkezett nagyszámú keskeny telken kisméretű, egy-két szobás földszintes házak helyezkednek el jellemzően az utcavonalra épülve, oldalhatáros beépítéssel. Csak néhány telken található szabadonálló épület, esetenként villa jellegűen kialakított, jellemzően kontyolt, összetett tömeggel. Az 1940-es évektől a hatvanas évek végéig a lakótelkek esetében a hézagosan zárt sorú beépítés helyett a meglévő üres telkeken főként a szabadonálló beépítés válik jellemzővé hozzávetőlegesen egységes beépítési vonallal és tömegformával. Az ún. sátoztetős - téglány vagy négyzet alaprajzú - földszintes családi házak száma jelentős, ezek túlnyomó részben a világháború után - feltételezhetően títustervek alapján – épültek. Pestszentlőrinc kiemelkedő példái egy-egy középület, villa, Fachwerk szerkezetű épület, kúria és templom. Homlokzati kialakításuk már változatosabb. téglá és vakolat architektúrával rendelkeznek.

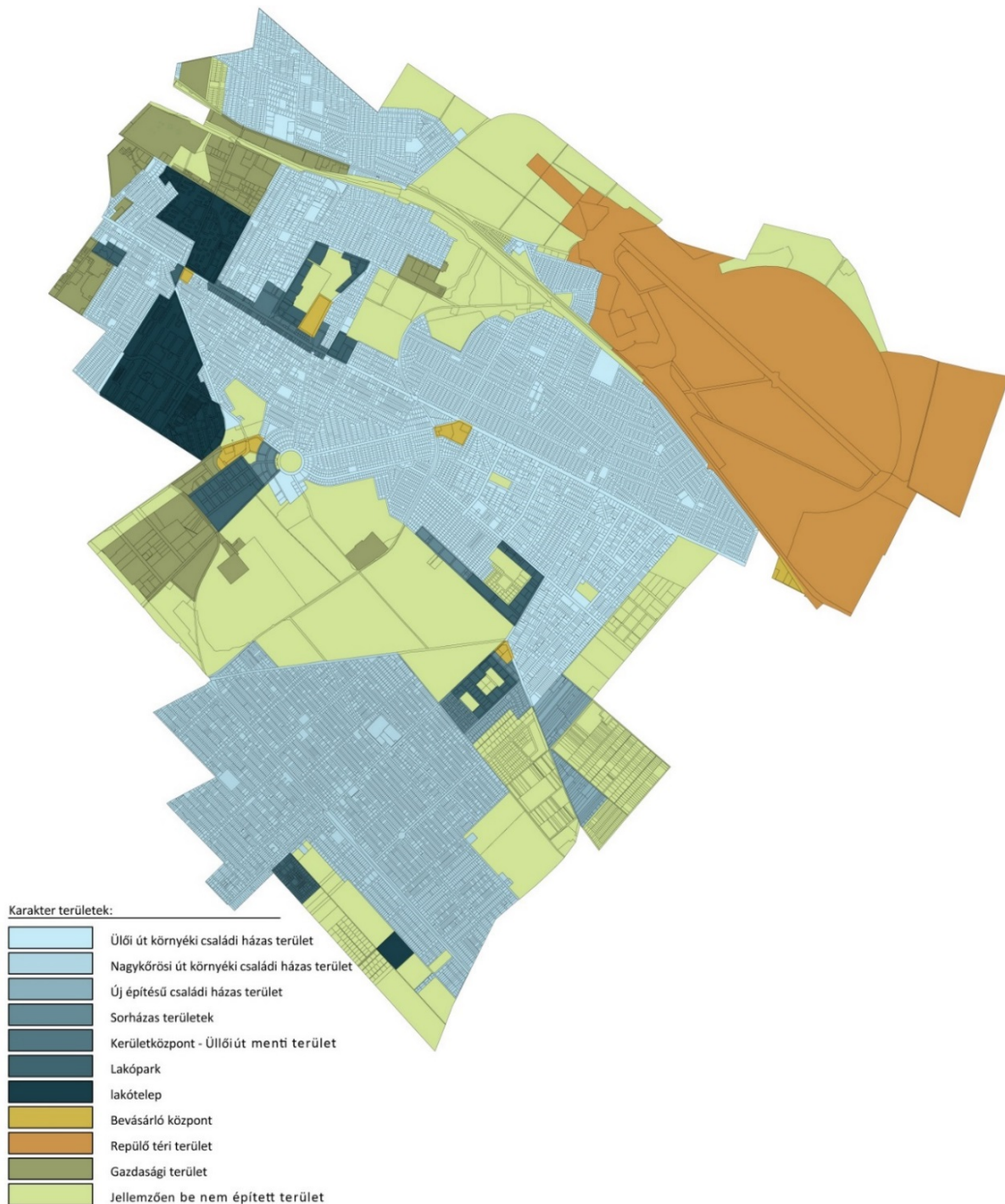
Az építési korszakok a településképből meghatározó jelleggel bíró földszintes, magas tetős utcaképekben jelennek meg. Az utcaképből leginkább közintézmények épületegyüttese emelkedik ki, a lakóházak közül kevés a kétszintes megjelenésű. Az 50-es évek a nagyléptékű lakótelepi építkezése a kerület egyes részein településszerkezeti átalakítással jártak. Ezek a lakótömbök mára már építészeti és településrendezési értéket képviselnek.

Jellemző épülettípusok

A településszerkezetet leginkább meghatározó épületállományt a lakóépületek jellemzik. A korábbi években a lakosságot főként földművesek képviselték a keskeny telkeken elhelyezkedő egy-két szobás épületekkel. A 20. század elején jelennek meg a villa és családi házak, amelyek egy-egy család élettereül

szolgálnak. Pestszentlőrinc korábbi településrészeit ez az épületállomány határozza meg. Külön kategória még a hagyományos településszövettől idegen, az 50-es évek után épült lakótelepi épülettípusok.

A közintézmények (iskolák, és egyéb épületek) egy része különböző stílusú, magas építészeti nívót képviselő együttesek, pl. a Kossuth téri iskola vagy a víztorony az egykori Masterfil Pamutfonó-ipari Vállalat területén. De a XIX. század második felének építészetét reprezentálja az egy-egy megmaradt favázas szerkezetű épület is, mint a strand öltözőépülete, az egykori Lövészegylet Székháza, ami ma vendéglői funkciót tölt be.

103. ábra: Jellemző építészeti karekterek a XVIII. kerületben

1. Üllői út környéki családi házas terület

forrás:www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- jellemzően fsz, fsz+1 szintmagasság
- zöldbe ágyazott épületek
- sík terület
- változatos építészeti karakter

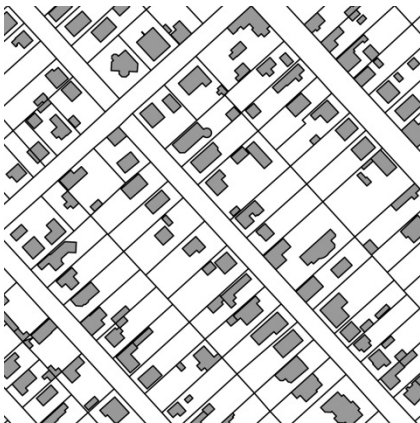
Helyi sajátosságok

- tömegközlekedési vonalaktól való nagy távolság
- homogén, nagy területű városszövet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős családi házak

2. Nagykőrösi út környéki családi házas terület

forrás:www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- jellemzően fsz, fsz+1 szintmagasság
- zöldbe ágyazott épületek
- sík terület
- változatos építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- tömegközlekedési vonalaktól való nagy távolság
- homogén, nagy területű városszövet
- telken belüli változatos épület elhelyezkedés
- nagy számban előforduló térfalhiányos utcakép
- közterületeken kevés zöld

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős családi házak

3. Új építésű családi házas terület

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- jellemzően fsz, fsz+1 szintmagasság
- zöldbe ágyazott épületek
- sík terület
- változatos építészeti karakter

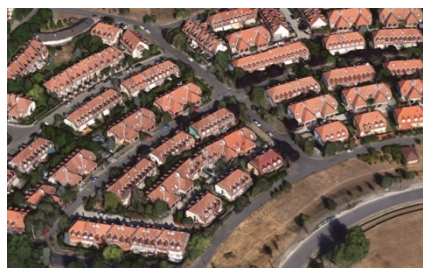
Helyi sajátosságok

- tömegközlekedési vonalaktól nagy távolság
- homogén, nagy területű városszövet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős, családi házak

4. Sorházas terület

Kossuth Lajos utca

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- homogén építészeti megjelenés
- jellemzően F+1 szintes épületek
- zöldbe ágyazott épületek
- sík terület
- egységes építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- tetőablakok hangsúlyos megjelenése

Jellegzetes épülettípusok

- magas tetős épületformák

5. Kerületközpont - Üllői út menti terület

forrás: www.google.hu/maps

- zárt sorú beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- összefüggő térfal
- jellemzően F+1 – F+2 szintes épületek
- lakó, kereskedelmi, intézményi funkciók keveredése
- sík terület
- alacsony szintű, heterogén építészeti megjelenés

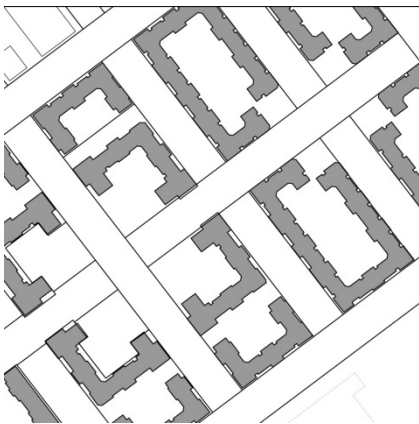
Helyi sajátosságok

- közterületi zöld hiány
- Üllői útra nyíló kereskedelem, szolgáltatás funkciók

Jellegzetes épülettípusok

- magas és lapos tetős épületek

6. Lakópark

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

zárt sorú beépítés
 magas beépítési intenzitás
 jellemzően F+4 – F+5 szintes épületek
 alacsony zöldfelületi intenzitás
 változatos építészeti megjelenés
 sík terület

Helyi sajátosságok

kialakult városszövet
 gépjármű elhelyezés nehézségei

Jellegzetes épülettípusok

hagyományos építéstechnológiával készült magas tetős lakóépületek

domináns lakófunkció, eltérő földszinti funkcióval

7. Lakótelep

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- épített és természetes térfalak
- közlekedési területek dominanciája
- változatos téralakulatok

Helyi sajátosságok

- jellemzően zajos környezet
- új homlokzati burkolattal felújított épületek

Jellegzetes épülettípusok

- házigyári technológiával épített lakóépületek

8. Bevásárló központ

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

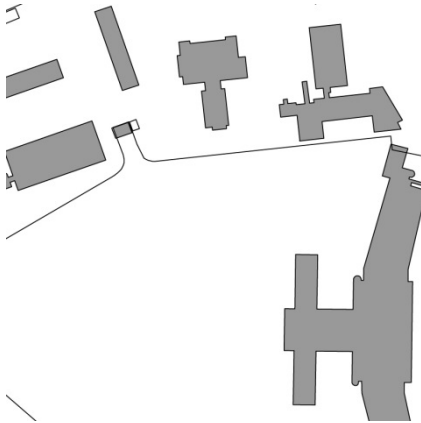
- homogén építészeti megjelenés
- nem kimagasló építészeti érték
- sík terület

Helyi sajátosságok

- jellemzően zajos környezet
- jó megközelíthetőség

Jellegzetes épülettípusok

- lapostetős, nagy alapterületű épületek
- kereskedelmi, szolgáltató funkciók

9. Repülő téri terület

forrás: www.google.hu/maps

Település-karakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- alacsony beépítési intenzitás
- jelentős elválasztó hatás
- alacsony zöldfelületi intenzitás
- hiányzó térfalak
- jellemzően sík terület
- *nincs összefüggő városi szövet*
- városszövetben szigetszerű megjelenés

Helyi sajátosságok

- *jó megközelíthetőség, nagy forgalmú utak közelsége*
- *kedvezőtlen látvány*
- *jellemzően zajos környezet*

Jellegzetes épülettípusok

- *jellemzően a reptérhez kapcsolódó kiszolgáló és üzemi épületek*
- *műemléki épület (Ferihegy 1)*

10. Gazdasági terület

forrás: www.google.hu/maps

Település-karakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- alacsony beépítési intenzitás
- jelentős elválasztó hatás
- alacsony zöldfelületi intenzitás
- hiányzó térfalak
- jellemzően sík terület
- *nincs összefüggő városi szövet*
- városszövetben szigetszerű megjelenés

Helyi sajátosságok

- *jó megközelíthetőség, nagy forgalmú utak közelsége*
- *kedvezőtlen látvány*
- *jellemzően zajos környezet*

Jellegzetes épülettípusok

- *jellemzően gazdasági funkcióhoz kapcsolódó kiszolgáló és üzemi épületek*
- *leromlott állagú épületek*

AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET KONFLIKTUSAI, PROBLÉMÁI

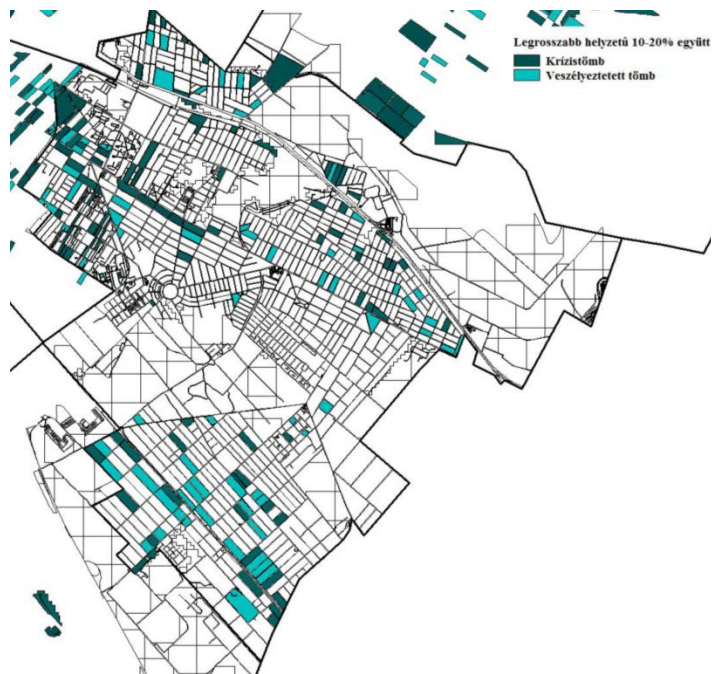
Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek

A lakóhely rossz fizikai körülményei olyanok, melyeken gyakran csak a városrehabilitációs beavatkozások segíthetnek. Az itt élőkre általában jellemző az alacsony iskolázottság és alacsony foglalkoztatási ráta, a lakhatási költségek megfizetésének mindennapos nehézsége, a rossz egészségi állapot, és az általános elszegényedés. Ilyen területek lehetnek többek között:

- a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett krízisterületek (mély strukturális és komplex szocio-kulturális problémák következtében spontán rehabilitációs folyamat nem lehetséges);
- az erősen leromlott lakókörnyezetek;
- a környezetükhöz képest erőteljesen leértékelődő lakóterületek, ahol az alacsony státuszú lakók nagyarányú beköltözésével, a leértékelődés tovagyűrűző hatásával számolni lehet;
- a rozsdáövezetekbe ékelődő és/vagy azok mellett elhelyezkedő lakóterületek.

A fentiek alapján a XVIII. kerületben a jellemzően leromló, avult épületállományú, szlömösödött, vagy szlömösödésre hajlamos területek kimutatására a KSH 2011. évi népszámlálási adatok felhasználásával, a 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 10. melléklete szerint elvégezte a kerület szegregáció-szűrését. Az adatok elemzése és értékelése külön fejezetben (2.2. Eltérő jellemzőkkel rendelkező kerületrészek) kerül bemutatásra.

A Budapest 2020 dokumentum szintén komplex, de a KSH módszertanától eltérő metodikája szerint a következő leromló területeket (krízistömb, veszélyeztetett tömb) mutatta ki a XVIII. kerület területén: ezen területek a kerület északnyugati és déli részében, valamint jellemzően a vonalas infrastruktúra elemek (főbb utak, vasutak) mentén koncentrálnak.

104. ábra: A XVIII. kerület krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011

Forrás: Budapest 2020: 148. oldal

A krízistömbök Rendessy- és Liptáktelep nyugati és Üllői út menti részein, Lónyaytelepen szintén az Üllői út mellett, Szemeretelep, Ferihegy, Erzsébettelep és Bélatelepen szolnoki vasút, ill. Gyömrői út menti területein, valamint Pestszentimrén a lajosmizsei vasút/Nagykőrösi út mellett találhatóak. Veszélyeztetett tömbök Bókay-, Miklós-, Szemere-, és Ganztelep Üllői út menti részein, a Havanna-lakótelepen, valamint Pestszentimre jelentős részén fellelhetőek. Természetesen ezekben a tömbökben is megtalálhatóak a közepes és egyes esetekben a jó állapotú épületek is.

Az előbbieken említett és lehatárolt krízis-, és veszélyeztetett területek mellett máshol is megtalálhatóak hasonlóan jellemezhető területek. Ezek döntően a fentebb lehatárolt területekhez csatlakoznak, azok folytatásai.

A fővárosban a rossz helyzetű népességet koncentráló, leromlott épületállományú területei viszonylag szétszórtan helyezkednek el, ám egy-egy kerületben több kisebb terület is van, ahol a leromlott, rossz állapotú, alacsony komfortfokozatú, rossz minőségű (szubstandard, zsúfolt) lakások aránya magas. **A XVIII.**

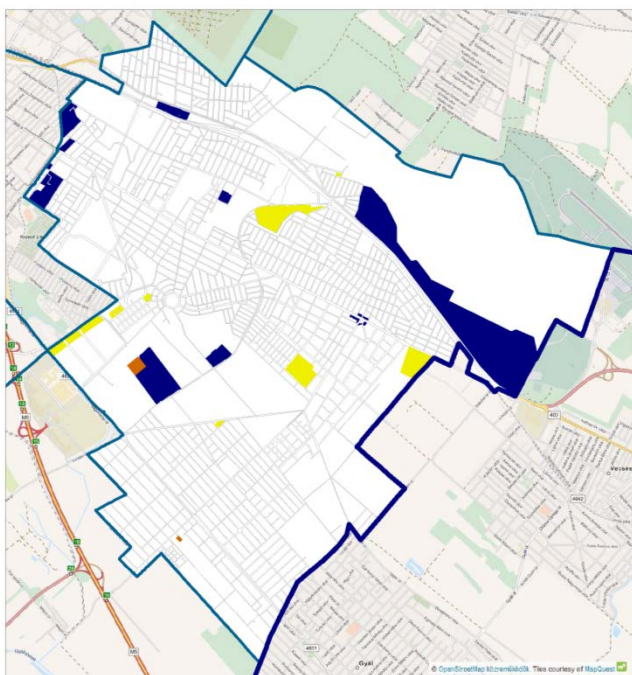
kerületi lakások között kevés substandard van. A lakások jelentős része összkomfortos vagy komfortos, ám 2011-ben a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 2,3% volt a kerületben.

Alulhasznosított és barnamezős területek

Barnamezős területeknek nevezzük azon területeket - barnamező-fogalom egységes európai meghatározása CABERNET (Concerted Action on Brownfield and Economic Regeneration Network) szerint -, amelyekről elmondható, hogy hatással volt rájuk saját, valamint a közvetlen környezetük korábbi használata; felhagyottak, vagy alulhasznosítottak; vélt vagy valós környezeti szennyezettséggel terheltek; elsősorban fejlett városi térségben találhatóak; újra hasznossá tételük beavatkozást igényel.

Ezek alapján Budapesten a használaton kívüli, illetve alulhasznosított területek jelentős hányada „klasszikus” barnamezős terület (azaz az egykor ipari, közlekedési, vagy katonai funkcióval bíró területek).

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalom nem megfelelő kihasználását, vagy városszerkezeti nem megfelelő funkciót jelenti. Ezeken a területeken sok esetben nem értékes az épületállomány. Előfordul, hogy az elmúlt években a területen jelentős bontások történtek, de a terület (minőségi) átalakulása – jellemzően a gazdasági válság következtében – nem történt meg, és a visszamaradt, néha értékes épületek sem hasznosítottak megfelelően.

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal
- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállomány nélkül
- Alulhasznosított területek

105. ábra: Barnamezős területek a XVIII. kerületben

Az alulhasznosított területek mellett számos olyan használaton kívüli terület van, amelyen a korábbi használat megszűnt, az értéktelen épületek vagy elbontásra kerültek, vagy üresen állnak, de számos értékes épület pusztul megfelelő használat hiányában. A használaton kívüli területeken a város számára jelentős fejlesztési lehetőség kínálkozik beépítésre és szabadterületek fejlesztésére egyaránt. Jelenlegi állapotuk szerint ezen területeken belül megkülönböztetésre kerültek az épületállománnyal rendelkező, illetve üres, épületállománnyal nem rendelkező területek.

Jelen vizsgálatban a használat alapján a következő kategóriák kerültek megkülönböztetésre a XVIII. kerület esetében:

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal,
- Használaton kívüli területek jellemzően épületállomány nélkül,
- Alulhasznosított területek.

A XVIII. kerületben az alábbi területek kerültek lehatárolásra, fenti térképen megjelenő területek:

	Alulhasznosított funkció	Egykori hasznosítás módja	Fejlesztésre alkalmas terület (m2)	Védettség típusa
volt Kispesti textilgyár	termelés, raktározás	ipari	82094	régészeti lelőhely
volt Csipkegyár	termelés, raktározás	ipari	18911	északi részen régészeti lelőhely
volt Lőrinci Hengermű	gazdasági	ipari	100369	-
Hengersor u.	gazdasági, kereskedelem, szolgáltatás	ipari	4580	-
Lőrinci Fonó (Gyömrői út)	termelés, raktározás	-	53278	-
FKF Zrt. telephely	telephely	telephely	22810	-
volt Erdért terület	-	gazdasági	97819	-
Hungarocontrol parkoló	-	gazdasági	3386	-
Repülőtér	repülőtér	repülőtér	1366693	műemlék épület és műemléki környezete
Vaskút utca	-	-	8255	régészeti lelőhely
Hosszúház utca	-	-	17540	-
Méta utca menti területek	-	-	94240	-
Ipacsfa utca	-	gazdasági	38954	régészeti lelőhely
Cséry-telep	hulladékkezelés	hulladékkezelés	259062	régészeti lelőhely
M5 Logisztika	raktározás, telephely	-	61852	-
Szálfa utca menti terület	-	-	7265	-
Halomi úti laktanya	-	laktanya	114509	-
Tsz sütőüzem	-	sütőüzem	4000	-
Béke tér	általános kiskereskedelem	általános kiskereskedelem	13253	-
volt szovjet laktanya	-	laktanya	120005	-

SWOT / ÉPÍTETT KÖRNYEZET

ERŐSSÉGEK

- A kerület jelentős részében jellemző a kertvárosias jelleg, zöld és csendes városrészek.
- A fő közlekedési útvonalak mentén erősödő kereskedelmi és szolgáltató funkció.
- Nagy a zöldfelületek és átgondolt, arányos telepítés miatt kellemes lakóminőségű, kedvelt lakótelepek (Lakatos úti lakótelep, Szent Lőrinc-lakótelep);
- Sok szabadidős és sportolási lehetőséggel (Bókay-kert, uszodák, futballpályák, műfüves pályák) rendelkezik a kerület;
- A TSZT és az FRSZ 2015 által meghatározott beépítési sűrűség kerületi szintű meghatározásáról a kerület saját hatáskörében, a kerületi tervszközökben, rugalmasan, mérlegelve rendelkezhet.
- Gazdasági területek fejlesztéséhez jó logisztikai és közlekedési kapcsolatok.

GYENGESÉGEK

- Kevés védett épített érték, melyek területe nem esik egybe a kerület adminisztratív központjával;
- Település szerkezet történeti adottságai miatt széttagolt, kapcsolathányos,
- Önálló kerületközpont nem alakult ki;
- Az Üllői út alacsony beépítése, kisvárosias karaktere ellentmondásban van a főútvonal városszerkezetben betöltött sugárút szerepével. A kialakult telekszerkezet és a nagy forgalom nehezíti a beépítés átalakulását, a degradált állapot konzerválódik.
- A két városrész Pestszentlőrinc és Pestszentimre között gyenge településszerkezeti kapcsolat;
- A barnamezős területek nincsenek önkormányzati tulajdonban, a hasznosításukra ráhatása a kerületnek csekély

LEHETŐSÉGEK

- Kerületrészek közötti kapcsolatok erősítése;
- A kerületen áthaladó meghosszabbított 42-es villamos a kerületet egyes részeit felértékelheti.
- FRSZ által meghatározott beépítési sűrűség tartaléka a használaton kívüli területek esetében fejlesztési potenciál

VESZÉLYEK

- A kerület központi helyzetében lévő út átmenő forgalma akadályozza valódi központ létrejöttét;
- A megnövekvő forgalom fokozhatja a környezeti terhelést.
- Alulhasznosított területek konzerválódása/pakura-tavak, volt Erdért terület/;
- A kertvárosias lakóterületeken egy esetleges beépítési intenzitást és/vagy a lakásszámot növelő terv elfogadása esetén: a terület sem intézménykapacitásában, sem parkolási lehetőségében nem bír el növekedést, a zöldfelület sem csökkenthető a lakóminőség drasztikus romlása nélkül

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Kerületközpont fejlesztése: a központképző, intézményi funkciók és a reprezentatív városi közterek (pl. Kossuth tér környéke) szinergiájának erősítése, szolgáltató és kereskedelmi funkciók , megfelelő gyalogos kapcsolatok, kedvezőbb keresztmetszeti kialakítás
- Üllői út lineáris térsora: központoszervező szerepének erősítése, a városképi minőség javítása, az akadályozó jelentős átmenő forgalom csökkentése, a villamospálya áthelyezésével kedvezőbb keresztmetszeti kialakítás
- Alközpontok megújítása, kialakítása,
- Veszélyeztetett, degradálódott lakóterületek csökkentése,
- Alulhasznosított területek kezelése, fejlesztési stratégiája,
- Műszakilag igénybevett területek kármentesítése, újrahasznosítása
- Kezdeményező önkormányzat szerepvállalása a fejlesztésekben,
- Magas építészeti minőség mind az új építések, mind a meglévő épületek felújítása tekintetében.

I.11. KÖZLEKEDÉS

HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

Nagyobb részt Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén helyezkedik el a Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér, amely Magyarország és Budapest szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír.

Budapest országos szintű közúti kapcsolatrendszerének az Üllői út–Ferihegyi repülőtérre vezető út–4. sz. főút (M4 autópálya) által alkotott útvonala keresztezi Pestszentlőrinc–Pestszentimre területét. Az útvonal a repülőtér megközelítésén túlmenően Kelet-Magyarország elérését biztosítja.

A vasúthálózat elemei közül a Nyugati pályaudvarra befutó vonalak biztosítanak közvetlenül országos hálózati jelentőségű kapcsolatot a Pestszentlőrinc–Pestszentimre számára.

Országos szintű kapcsolatrendszer vasúti elemei

Budapest – Cegléd (100. sz.),

Budapest – Lajosmizse (142. sz.).

Fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúti elem az Üllői útnak a Határ úttól keletre eső szakasza, ilyen közösségi közlekedési elem (metró vagy HÉV vonal) viszont nem található Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén.

Közúti közlekedés

Pestszentlőrinc–Pestszentimre a főváros dél-keleti részén, a városhatár mentén fekszik. A közlekedést biztosító közúthálózat nem tekinthető teljes mértékben kialakultnak, a körirányú kapcsolatok hiányosak. A közúthálózat új elemmel történő bővítése, vagy meglévő elemei szélességének növelése a meglévő beépítésre való tekintettel csak a fejlesztéseket hátráltató bontás árán lehetséges.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre és a szomszédos agglomerációs települések, illetve fővárosi kerületek között – az előző pontban szereplő hálózati jelentőségű közúti és vasúti elemeken túlmenően – további, a II. rendű főúthálózatba és a gyűjtőúthálózatba tartozó közúti elemek biztosítják az összeköttetést. A fővároson belüli elhelyezkedés és a közúthálózat adottságai folytán a szomszédos települések irányából a városközpont felé irányuló jelentős közúti átmenő forgalom jelentkezik.

Az átmenő forgalom meghatározó okai

az agglomeráció felől érkező, és a belső kerületek felé továbbhaladó forgalom a sugárirányú közúthálózati elemeken,

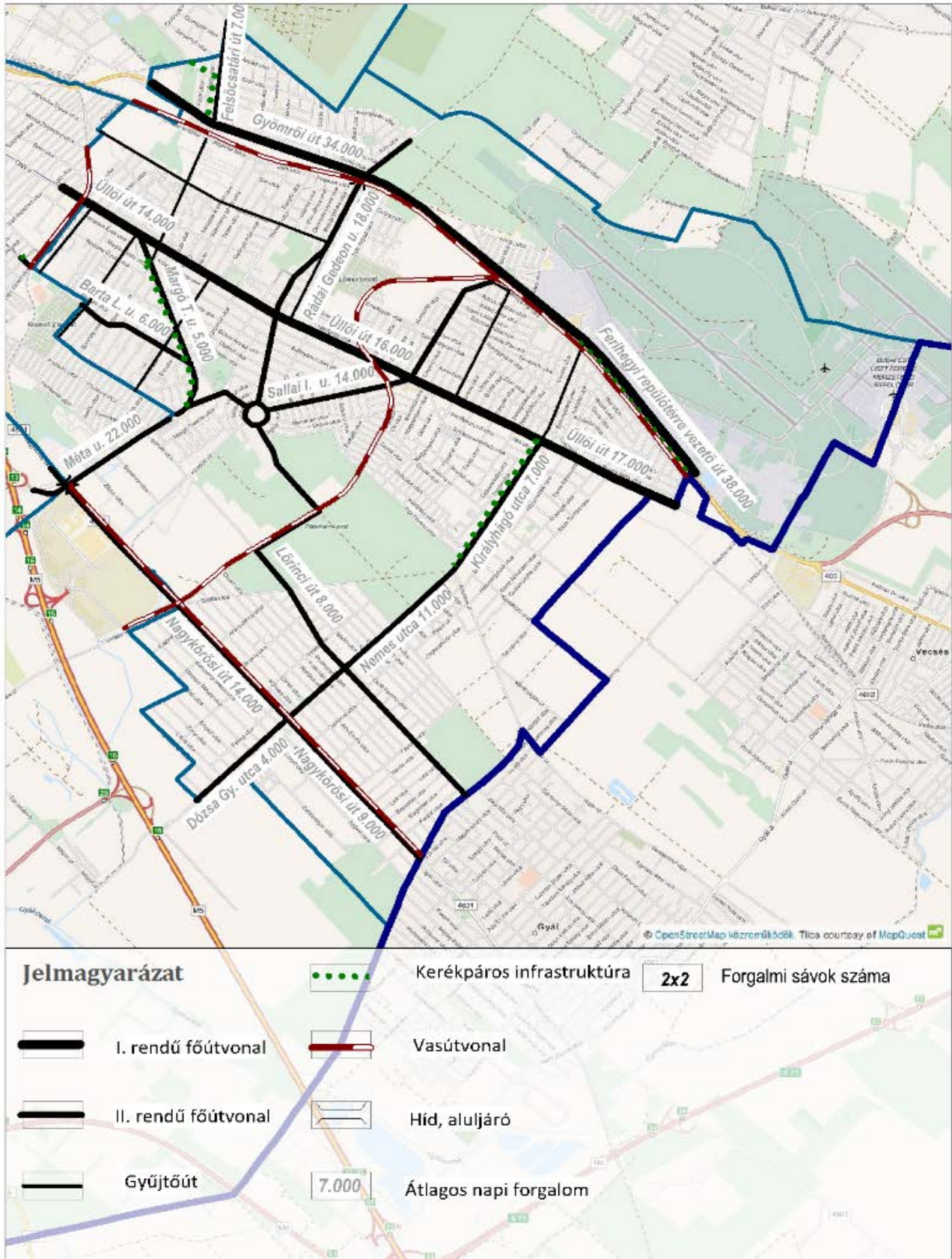
a Hungária-gyűrű a főváros szerkezetében a legkülső, Duna-híddal is rendelkező, legjelentősebb haránt irányú közlekedési elem,

a belső kerületekben lévő jelentős számú munkahely.

A közúthálózati elemek forgalomterhelését (E/nap) és keresztmetszeti kialakítását a 104. ábra: Közúthálózat ábra mutatja be.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén, illetve annak határán a balesetveszély szempontjából meghatározó szintbeni közúti-vasúti átjárók a Nyugati pályaudvarra befutó vasútvonalakon találhatóak, melyek sok esetben a szomszédos kerületek elérését is akadályozzák.

A Budapest – Kelebia és a Budapest – Cegléd vasútvonalak között kapcsolatot létesítő ún. Burma vonalon vasúti forgalom nem bonyolódik (a műszaki állapota nem is tenné lehetővé). Meglétéből adódó elválasztó hatása azonban akadályozza a közúthálózat teljessé válását. Vasúti forgalom hiányában közúti-vasúti átjárói (Üllői út, Sallai Imre utca, Halomi út, Flór Ferenc utca, Péterhalmi út, Nagykőrösi út) forgalombiztonsági problémát nem jelentenek.

106. ábra: Közúthálózat

A helyi tulajdonban lévő közutak hossza mintegy 330km. Az úthálózat jelentős része felújításra, átépítésre szorul. Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén lévő négy lakótelep területe lakó-pihenő övezetként van

kijelölve, az összefüggő kertvárosi lakóterületek döntő részének úthálózata pedig Tempo 30-as zónába sorolt.

A szintbeni közúti-vasúti átjárók

Nefelejcs utca – Derkovits Gyula utca	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Üllői út	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Ady Endre utca–Puskás Ferenc utca	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Eke utca	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Nemes utca–Dózsa György utca	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Paula utca	Bp.–Lajosmizse vasútvonal
Üllői út	Bp.–Cegléd vasútvonal
Honvéd utca	Bp.–Ceglédi vasútvonal
Lakatos utca–Felsőcsatári út (lezárva)	Bp.–Cegléd vasútvonal

A Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén 12t ösztömeg korlátozás van érvényben, szigorúbb szabályozás, 3,5t korlátozás alá esnek a Tempo 30-as zónák területei, és a lakó-pihenő övezetek. Budapest egészén a súlykorlátozást az egységes elvrendszer szerint differenciáltan szabályozó 92/2011 (XII.30) Főv. Kgy. rendelet határozza meg. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom távoltartását a beépített területektől.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén a meghatározó kereskedelmi létesítmény a Lőrinc center, mintegy 10.000 m² bruttó szintterülettel és 380 felszíni parkolóhellyel.

Közösségi közlekedés

Pestszentlőrinc–Pestszentimre településszerkezeti helyzetéből adódóan villamosra és autóbuszra korlátozódó közösségi közlekedése a budapesti átlag alatti szintet képvisel. A főváros esetében mértékadónak tekintett, 300 m sugarú körön belüli tömegközlekedési megálló hiánya miatt a vecsési, gyáli, és soroksári határok környezetében fekvő területek megfelelő ellátottsága nem biztosított.

Jelentős, a közforgalmú közlekedéshez kapcsolódó átszálló forgalommal rendelkező csomópont nincsen Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén belül (ezek a szomszédos Kispest Határ úti és Kőbánya-Kispesti metró megállóinál lévő csomópontok).

A közösségi közlekedési hálózatok forgalomterhelését (utas/nap), és azok megállói 300 m-es környezetének lefedettségét a következő ábra mutatja be.

Közúti közösségi közlekedés

Pestszentlőrinc–Pestszentimre közösségi közlekedéssel történő ellátásában meghatározó szerepet tölt be az autóbusz közlekedés, amely a fővárosi sűrűségtől elmarad. Az autóbusz-közlekedéssel érintett útvonalak hossza 17,9 km, amely a fővárosi érték 2,1%-a.

Az autóbusz közlekedés üzemét biztosító garázs a Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén nincsen, a legközelebbi létesítmény a XIX. kerületben található.

Kötőpályás közösségi közlekedés

A városon belüli hálózati kapcsolatot jelentő metróvonal Pestszentlőrinc–Pestszentimre területét nem érinti. Pestszentlőrinc–Pestszentimre közösségi közlekedésében nagy jelentőséggel bír az Üllői úti villamos közlekedés (a fővárosi villamoshálózat hosszának 4,7%-a), mivel jellemzően a beépített területek

súlyvonalában található. A vonal 20 megállójából 13 itt helyezkedik el. A kiscesti Ady Endre úti villamos vonal csak a kerület határáig (a Bp. –Lajosmizse vasútvonalig) épült ki.

Kötöttpályás hálózat üzemét biztosító villamos remíz nincsen, a legközelebbi létesítmény a IX. kerületben helyezkedik el.

107. ábra: Közösségi közlekedési hálózat

Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpáros közlekedés

Pestszentlőrinc–Pestszentimrén belül, továbbá a határoló közterületeken lévő önálló (vagy szerviz úton vezetett) kerékpáros infrastruktúra teljes hossza 8,5 km, amely nem éri el a fővárosi átlagot.

Önálló kerékpáros infrastruktúrával rendelkező útvonalak

Ferihegyi repülőtérre vezető út,

Margó Tivadar – Kele utca,

Királyhágó út.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre közigazgatási területén a domborzati adottságok, valamint a meghatározóan lakó funkciójú területfelhasználás túlnyomó részén lakó-pihenő övezetbe és a Tempo 30-as zónába sorol közúthálózat kerékpározásra kedvező feltételeket biztosít.

Gyalogos közlekedés

Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén önálló gyalogos közterületként csak a Szervét Mihály tér funkcionál. Jelentősebb gyalogos forgalom – a lakótelepek területén túlmenően – csak az intézményi-kereskedelmi-szolgáltató funkciókat koncentrááló Üllői úton bonyolódik.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén a vasútvonalak gyalogos keresztezését önálló műtárgyak is segítik, a Ferihegy és Pestszentlőrinc vasúti megállónál a peron felüljárók, a Lakatos utcánál önálló felüljáró műtárgy.

Parkolás

Pestszentlőrinc–Pestszentimre közigazgatási területén P+R rendszerű parkoló nem található. Budapest közel 4.000 férőhelyes P+R parkoló kapacitásának legközelebbi eleme a KÖKI Terminálhoz kapcsolódó 550 férőhelyes felszíni parkoló illetve parkolóház.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre közel 100.912 fős lakónépessége 43.656 lakásban él, és statisztikailag 32.797 személygépjárművel rendelkezik. Az 1000 lakosra 325 személygépjármű jut, amely lényegében azonos Budapest 326-os átlag értékével, és meghaladja Magyarország 301-es értékét.

A településszerkezeti adottságok miatt Pestszentlőrinc–Pestszentimre közigazgatási területén a kertvárosi lakóterületek esetében az átalakuló beépítések és a növekvő gépkocsialomány miatt a parkolási igények és a rendelkezésre álló várakozóhelyek száma között már jelentős az eltérés, mely komoly közterületi konfliktusokat okoz, nem teljesül a telken belüli parkolás követelménye.

Pestszentlőrinc–Pestszentimre közigazgatási területén a lakásállomány közel 34%-a lakótelepeken található, parkolás szempontjából jelentős problémát jelentenek az úszótelkes telekstruktúrájú lakótelepek.

Lakótelepek és megépített lakások száma

Havana lakótelep	5.548
Szent Lőrinc lakótelep	2.156
Lakatos lakótelep	3.479
Gloriett lakótelep	2.715
Alacsikai úti lakótelep	803

A panel rendszerű lakótelepek esetében épített parkolók száma jelentősen elmaradt az 1 lakás/1 parkoló ellátottsági szinttől, így a közterületi parkolási konfliktus mellett zöldterület hiányt is okoz.

SWOT / KÖZLEKEDÉS

ERŐSSÉGEK

- Nagy kiterjedésű forgalomcsillapított úthálózat (lakó-pihenő övezetek, tempó 30 zónák);
- Fejleszthető kerékpáros közlekedés (a domborzati adottságok és a meghatározóan lakó funkciójú területfelhasználás forgalomcsillapított úthálózata kedvező feltételeket biztosít);
- Helyi közlekedésfejlesztési koncepció;

GYENGESÉGEK

- A Ferihegyi repülőtérre vezető út és a vasútvonalak elválasztó hatása a kerületrészek között;
- Községi közlekedéssel rosszul ellátott kisebb területek (a vecsési, gyáli, és soroksári határok környezetében) esetében a gyaloglási távolság meghaladja a 300m-t;
- A parkolás mind a lakótelepeken, mind a kertvárosi részeken, valamint a főutak (Gyömrői út, Úllői út) mentén egyaránt problémás.
- P+R rendszerű parkolók elégtelen mennyisége, illetve belsőbb kerületekben való elhelyezkedése a kerületet nem mentesíti az agglomerációból érkező forgalomtól;

LEHETŐSÉGEK

- Villamoshálózat meghosszabbítása (42-es villamos Gloriett-telepig), illetve felszín alatti vasúttá fejlesztése (50-es).
- Kerékpáros infrastruktúra fővárosi szintű fejlesztése;
- Intelligens közlekedési rendszerek alkalmazása;
- FUTÁR bővítése az utas tájékoztatás javítására;
- Vegyes üzemű autóbuszok üzemeltetése;
- A kerületen belüli harántirányú közlekedés erősítése javíthatná a kötőpályás közlekedéshez való hozzáférést.
- A kerékpáros infrastruktúra már viszonylag alacsony költségű fejlesztése (zárt kerékpártárolás, gyerekintézményekhez védett kerékpárút stb.) a jó adottságok miatt nagyban elősegíthetné a kerékpár használat elterjedését.

VESZÉLYEK

- Jelentős közúti átmenő forgalom a főúthálózaton;
- P+R rendszerű parkolók továbbra sem megfelelő módon és mennyiségben kerülnek kialakításra;
- Személygépjármű ellátottság további növekedése;
- A Gyömrői út fejlesztésének módja, leendő kialakítása nem feltétlenül egyezik a kerület érdekeivel /lehajtások, kapcsolatok/.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A közlekedést – a gyalogos közlekedés kivételével – a kerülethatárokat átszelő hálózatok (közúthálózat, tömegközlekedési hálózat, kerékpárút hálózat) jellemzik, ezért a közlekedés fejlesztése sok esetben csak több kerület közlekedésének, vagy a fővárosi közlekedési rendszer egészének figyelembe vételével lehetséges.
- A lakossági parkolás végleges rendezésére a lakótelepek esetében többlet férőhelyek létesítése. A kertvárosi területeken a túlépítések ésszerű korlátozása.
- A lakóterületek úthálózata esetében a forgalomcsillapított kialakítás (Tempo 30-as zóna, lakó-pihenő övezet) teljessé tétele.
- Pestszentlőrinc–Pestszentimre területén a helyi közlekedési igényeknek megfelelő kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

I.12. KÖZMŰVESÍTÉS

Vízi közművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

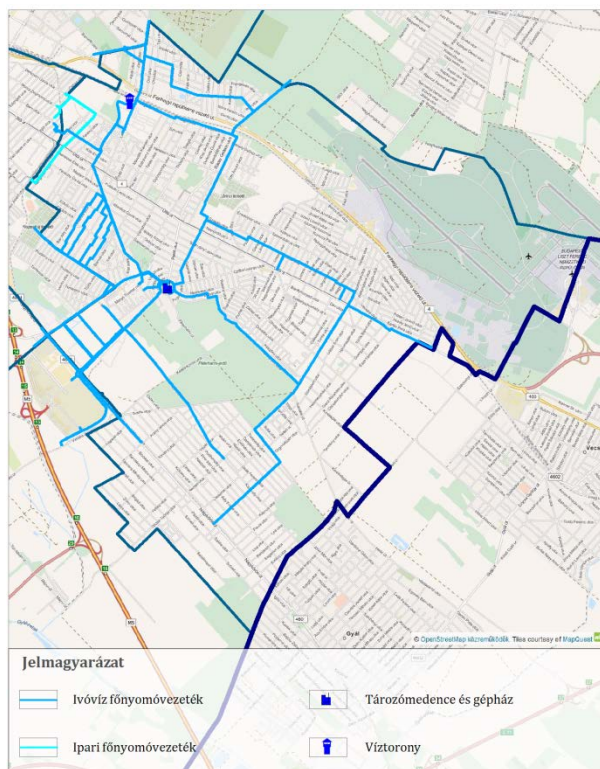
Az ivóvízhálózat kiépítettsége teljes, ellátási gondok nincsenek. A kerületben több, 300 mm-nél nagyobb átmérőjű Sentab, eternit és öntöttvas anyagú vezeték található, melyekről kisebb (80-300 mm), a fogyasztók ellátását szolgáló vezetékek csatlakoznak le.

A Gilice téren található egy gépház, melynek medencéit a csepeli gépház tölti. A Gilice téri gépház emeli a vizet a kerület északi részén lévő Lakatos úti víztoronyba, ami a kispesti és pestszentlőrinci lakótelepek vízellátását szolgálja.

Termálfvízforrás és gyógyfürdő nem található a kerületben.

A kerület észak-nyugati területén a Hengersor utca – József utca – Nefelejcs utcában 300 mm-es eternit ipari vízvezeték található.

Pestszentlőrinc és Pestszentimre Fenntartható Energia Cselekvési Tervében szereplő adatok alapján a lakossági vízfogyasztás 5 366 985 m³, a nem lakossági pedig 615 150 m³ volt 2012-ben.

108. ábra: Ivóvíz és ipari víz főnyomó vezetékek

Szennyvízelvezetés

A kerület nagy részének szennyvizét a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telep fogadja, ahonnan tisztítás után a víz a Ráckevei-Soroksári Duna-ágba kerül bevezetésre. Béltelep szennyvizét a Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telepre vezetik. 2012-ben 3,4 millió m³ szennyvíz érkezett a Dél-pesti Szennyvíztisztító Telepre a XVIII. kerületből.

A kerületben döntően elválasztott rendszerű szennyvízelvezető rendszer üzemel. A szennyvízcsatornával ellátott ingatlanok mértéke kb. 80%, azonban a „Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Program” (BKISZ) keretében közel 90 km új csatorna épül a 2014-2015-ös időszakban, amellyel a kerület csatornázottsága a beépített területeken 98%-os lesz.

2015 februárjában még 9 010 ingatlan nincs rákötve a csatornahálózatra különböző indokok miatt. A Fővárosi Településtisztasági és Környezetvédelmi Kft. 8 leürítő helyen végzi a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz leeresztését.

A kerületben a domborzati adottságok miatt több szennyvízátemelő is található, és a BKISZ projekt keretében továbbiak létesítése válik szükségessé.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A kerület csapadékvíz elvezető hálózata nem teljes körűen kiépített. A mélyfekvésű területek csapadékvíz-elvezetése különös gondot okoz. Az Önkormányzat több ütemben - összesen 1156,2 ha-t érintve - 20 db, mélyfekvésű és talajvízre érzékeny terület csapadékvíz elvezetését tervezi megvalósítani.

2015. év során a Vedres Márk és a Kaszás utcai záportározók fejlesztését, bővítését is megvalósítandó célként tűzte ki magának.

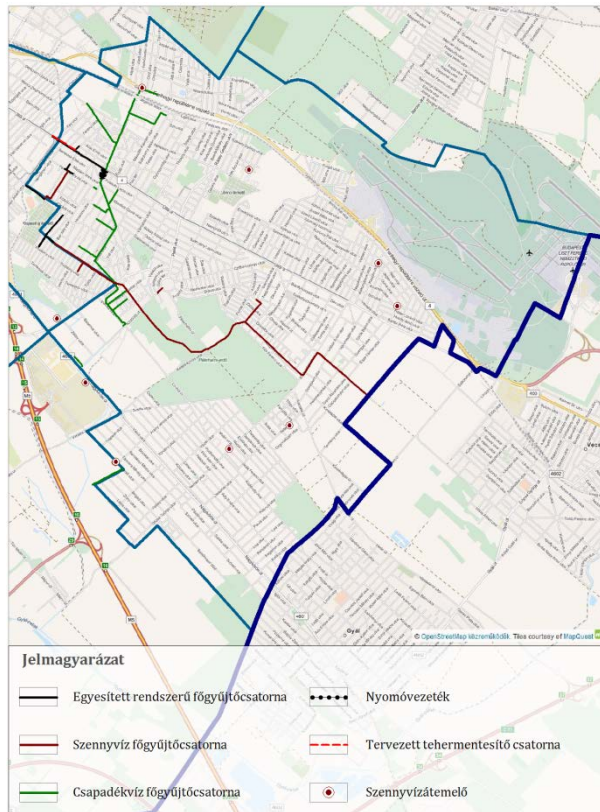
A kerületben a felszíni vizeket a volt Sósomcsár árok nyomvonalán egy nagy átmérőjű, zárt szelvényű csapadékvíz csatorna (Lakatos út – Margó Tivadar utca – Baross utca – Ipacsfa utca) szállítja a Gyáli-patak 7. ágába, ahonnan már nyílt árokként halad tovább a Duna irányába.

A patak XXIII. kerületi szakaszának rendbetételével (2012 vége) már képes a megnövekedett csapadékmennyiségek biztonságos elvezetésére is.

A kerület – domborzati adottsága miatt – belvízre és magas talajvízre érzékeny terület. Két lefolyástalan, mocsaras terület található a kerületben.

Az egyik, a Nefelejcs utcai Büdi-tó, a másik a Méta utca mentén helyezkedik el.

A Vajk utcában a felhagyott agyagbánya vízzel feltöltődött gödrét most horgásztónak használják.

109. ábra Csatorna főgyűjtő hálózat és felszíni vízfolyások

Energiaellátás, energiagazdálkodás

Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

A kerület északi részének energiaellátását a 120/10 kV-os Pestlőrinc alállomás, míg déli részének ellátását a Soroksári 120/20 kV-os alállomás biztosítja. Ennek megfelelően a kerületben a középvezetési hálózat feszültség szintje kétféle.

A kerületben a légvezetékeként létesült nagyfeszültségű hálózat beépítést korlátozó tényezőként van jelen. Az alállomások táplálják meg a közcélú KöF/0,4 kV-os transzformátorokat, amelyek a fogyasztói igényeket elégítik ki.

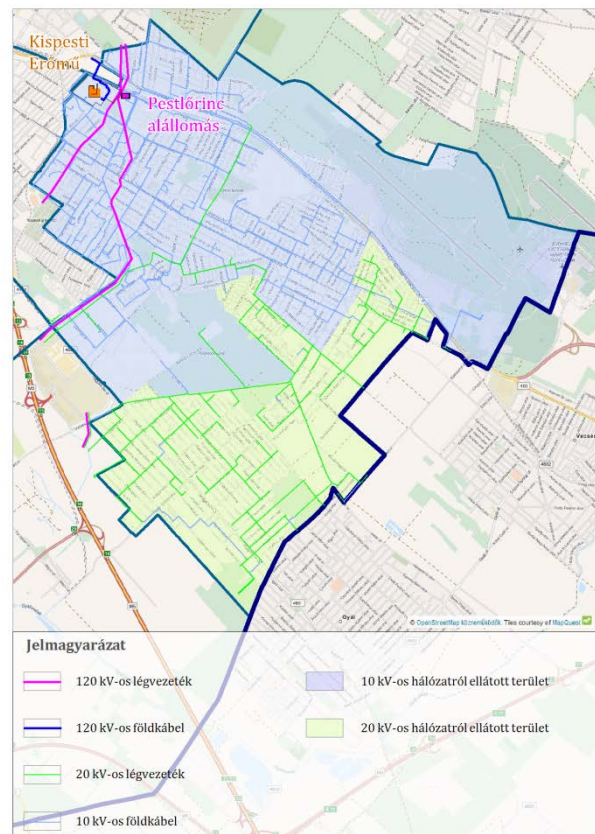
A kerület energiaellátását biztosító alállomások 2012. évi átlagos kiterheltsége, valamint a kiépült hálózatok alapján a kerület villamosenergia-hálózata jelentős tartalékkapacitásokkal bír, a területi lefedettség a jelenlegi igényeknek megfelelő.

A kiefeszültségű hálózat a kerületben jellemzően légvezetékes kialakítású. A KSH adatai alapján 2013. évben a kerületi villamosenergia-fogyasztási helyek száma 49 411 db, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 319,6 GWh nagyságrendű volt. A szolgáltatott mennyiség 35,5%-át háztartási fogyasztók vételezték. A kiefeszültségű elosztóhálózat hossza a kerületben 477 km.

A háztartások részére szolgáltatott villamos energia egy lakosra jutó mennyisége a főváros többi kerületéhez képest átlagosnak mondható, ugyanakkor 2012. évben a korábbi évhez képest 11,8%-os csökkenés figyelhető meg.

Az ELMŰ Hálózati Kft. adatszolgáltatása alapján az elmúlt öt évben 23 munka során történt középvezettségű kábelhálózat-fejlesztés, és 28 db épített házas és 2 db oszloptranzformátor fejlesztése valósult meg. 23 db épített házas transzformátor cseréje történt meg betonházas kivitelre.

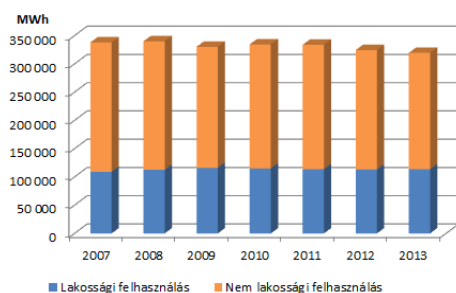
2015–2018 között tervezett további 114 km szakaszon középvezettségű kábelrekonstrukció, 11,7 km-en szabadvezetékes fejlesztés, 11,3 km hosszon kifizetésű földkábelhálózat-fejlesztés, egy transzformátor csere és három további fejlesztése. Emellett tervezett középvezettségű vasoszlopok cseréje, javítása, valamint további középvezettségű szakaszcserek, összesen 17 km hosszon.

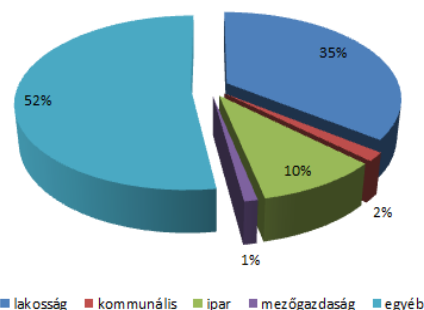
110. ábra Villamosenergia-ellátás

A BDK Kft. tájékoztatása szerint a kerületben várhatóan a 2020-ig legfeljebb az amortizált lámpatestek cseréjére kerülhet sor, egyéb beruházást a Kft. nem tervez.

A fővárosi tömegközlekedési utakon egyébként - rendelkezésre álló források esetén - a közvilágítás fejlesztése fővárosi feladat, nem tömegközlekedési útvonalakon a közvilágítás fejlesztése kerületi hatáskörbe tartozik.

111. ábra Éves villamosenergia-felhasználás megoszlása (forrás: ELMŰ, 2014)

112. ábra Villamosenergia-felhasználás szektoronként 2013. évben (forrás: ELMŰ, 2014)

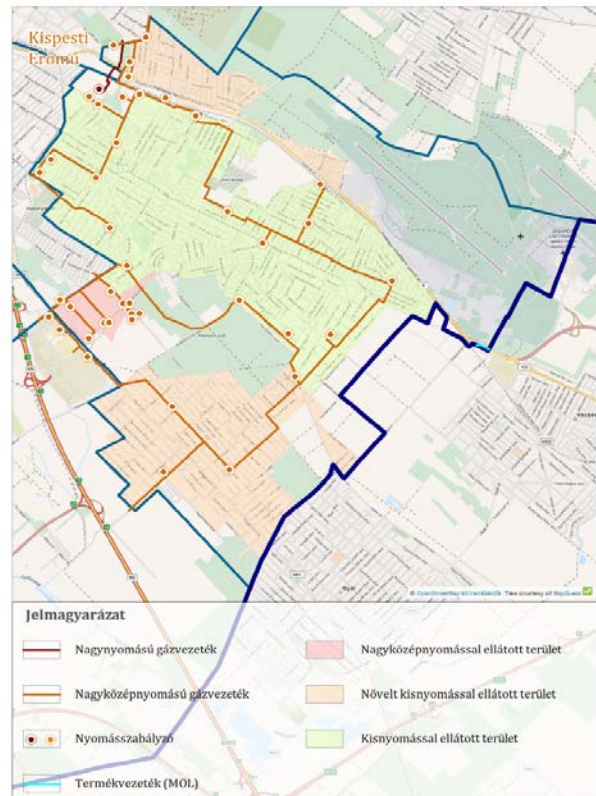
Gázellátás

A kerületben üzemel a Kispesti Erőmű, amelynek gázellátásáról a FŐGÁZ nagynyomású gázvezetése gondoskodik. A többi kerületi gázfogyasztó ellátása a FŐGÁZ nagyközépnomású gázvezetékéről történik.

A kerületben 17 db nyomásszabályzó állomás üzemel, 60 200 Nm³/ó névleges összteljesítménnyel.

A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 40 061 db volt. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2013. évben 155 508 500 m³ volt, amely érték tartalmazza az erőmű energiatermelésére fordított gázmennyiséget is. A lakossági gázfogyasztók 72,7%-a használta a gázszolgáltatást fűtésre.

A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 385,8 km. A 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma az elmúlt években a budapesti átlag alatt maradt, továbbá a 2012. évben a korábbi évhez képest 12%-kal csökkent. A FŐGÁZ adatai alapján a kerületben 2011 óta új hálózatlétesítés nem történt.

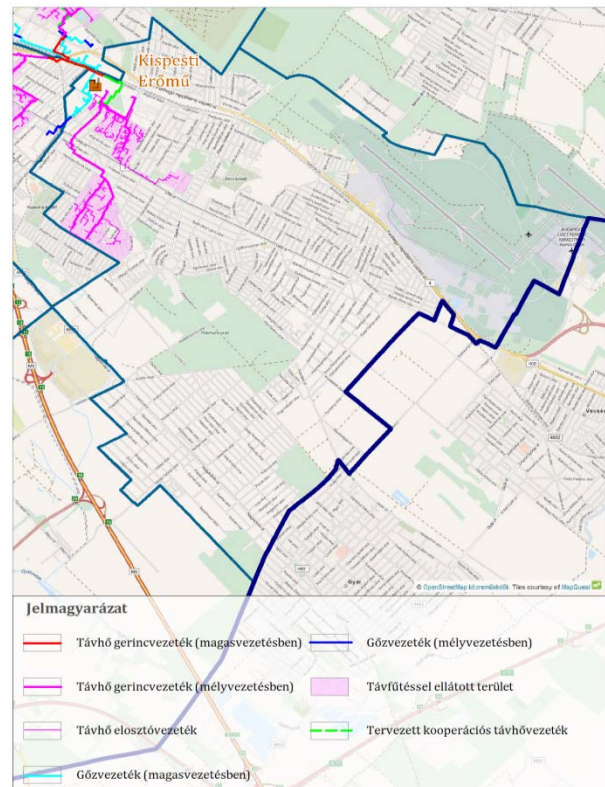

113. ábra Gázellátás

Táv hőellátás

A kerületben a FŐTÁV Zrt. távhőhálózata üzemel. A távhőszolgáltatás a kerület északnyugati sarkán koncentrálódik. A hálózat hőforrása a Kispesti Erőmű. A távhőkörzet kiterjed a Havanna és a Lakatos utcai lakótelepek területére. Az elmúlt időszakban a FŐTÁV Zrt. távhőkörzet bővítést ugyan nem, de a kerületet érintően számos felújítást és fejlesztést végzett. A távfűtésbe bekapcsolt lakások száma 2013. évben 8732 db volt, amely az elmúlt éveket tekintve állandósultnak látszik. A lakossági távhőellátásra felhasznált hőmennyiség 277 343 GJ volt. A KSH adatai alapján a kerületi lakosság számára szolgáltatott melegvíz mennyisége csökkenő tendenciát mutat, 2013. évben 325 ezer m³ volt.

A kerületet érinti mintegy 300 fm-en a tervezett Dél-budapesti kooperációs vezetéknyomvonal, amely a csepeli, kelenföldi és kispesti egymástól hidraulikailag független hőközetek összekapcsolására hivatott.

114. ábra Táv hőellátás

A kerületben távhő szempontjából kiemelt fejlesztési területnek a Lakatos út és Nefelejcs utca környezete és Liptáktelep környéke tekinthető.

Az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések a távhőhálózat lefedettségének további bővítését teszik indokolttá. A gázhálózatok kiterjedtsége a távhőszolgáltatásra való igényt csökkenti, ugyanakkor a párhuzamos infrastruktúrák üzemeltetése költséges. A környezetbarát és megújuló energiaforrások energiaellátásba történő integrálásának alapját adó távhő szolgáltatás versenyképességének javítása a hatályos jogi környezetben piacbővítéssel, valamint a független távhőkörzetek összekapcsolásával mozdítható elő.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A kerületi önkormányzat elkötelezett a környezettudatos energiagazdálkodás, az energiahatékonyság, az üvegházhatás mérséklése iránt. A kerületi önkormányzat a Fővároshoz hasonlóan saját Fenntartható Energia Akciótervvel rendelkezik (SEAP). A kerület által energiahatékonyság, megújuló energiaforrások hasznosítása és hulladékok értékesítése területén is – a témákkal kapcsolatos vizsgálatok, elkészült tanulmányok birtokában – jelentős versenyelőnyrel, lehetőségekkel rendelkezik.

A kerületben 2010. év óta 16 intézmény nyert pályázatot napenergiát hasznosító rendszerek telepítésére, amely összesen 512 kW beépített villamos teljesítményt jelent. Közülük néhány intézményben a beruházás mára meg is valósult. Emellett tervezett további 530 kW összteljesítményű napelem-rendszer, valamint 280 m² napkollektor elhelyezése önkormányzati intézményekben. Tervezett a 15 legnagyobb fogyasztást produkáló intézmény energetikai korszerűsítése, amellyel jelentős energia- megtakarítás, és a hozzá kapcsolódó számottevő CO₂-kibocsátás csökkenés érhető el. Az energiahatékonysági beruházások becsült forrásigénye 3 milliárd Ft, a még meg nem valósult megújuló beruházások költsége 400 millió Ft-ra tehető.

A lakóépületek korszerűsítése révén komoly energiamegtakarítás érhető el, az önkormányzat által végzett kérdőíves megkérdezés alapján a XVIII. kerületi lakosság ötöde tervez valamilyen energetikai korszerűsítést. Eddig jellemzően a Panel I. és II. programban és néhány családi ház esetében valósultak meg napkollektoros beruházások. A megkérdezések alapján a családházak területeken 9300 m² összfelületen napkollektor és 7000 kW beépített teljesítményű napelem felület megjelenésére lehet számítani, valamint további 315 kW napelemes fejlesztés valósulhat meg panelházakon.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

A kerületi SEAP alapján az önkormányzati intézmények energiafelhasználásának 59%-át a gáz, 29%-át a távhő-fogyasztás, 12%-át az áramfogyasztás teszi ki. Az épületek energiafelhasználása döntően a hőfelhasználáshoz (fűtés, használati melegvíz) kapcsolódik. 2010 óta megvalósult három intézmény energetikai korszerűsítése.

Intézmények energetikai korszerűsítése 2010. év óta

Karinthy Frigyes Gimnázium – nyílászáró csere, fűtéskorszerűsítés

Kandó Téri Általános Iskola – hőszigetelés, nyílászáró csere, fűtéskorszerűsítés

Darus Utcai Általános és Magyar-német Két Tannyelvű Iskola – hőszigetelés, nyílászáró csere, fűtéskorszerűsítés

Fentiek mellett további nyolc intézmény energiahatékonysági felújítása jelenleg előkészítés alatt áll. Részletes vizsgálatokat a kerületi SEAP tartalmaz.

Elektronikus hírközlés

Vezetékes elektronikus hírközlés

A térség a Magyar Telekom Nyrt. (volt MATÁV Rt.) ellátási területéhez tartozik. A kerületi felhasználókat számos kihelyezett fokozat szolgálja ki kültéri elosztós rendszerű, rézkábelrel kiépített hálózaton keresztül. A központról csatlakozó kihelyezett fokozatok a kerület nagy kiterjedéséből adódó távolságok miatt kerültek telepítésre, a koncentrált nagyobb igények megfelelő minőségű biztosítása céljából. A kiépült hálózat jellemzően földalatti kivitelű, alépítményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű, és valamennyi ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik. A hagyományos rézkábelrel kiépült hálózat mellett számos optikai kábeles fejlesztés és kiépítés is történt. A Telekom a kerületben KTV (kábeltv) hálózatot is üzemeltet.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

A vezetékes ellátáson kívül a kerületben a mikrohullámú rendszerek mellett a mobil telefonszolgáltatók is létesítettek bázisállomásokat. A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült.

Mind a vezetékes, mind a vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatások tekintetében a szolgáltatók hálózataik fejlesztését új igények megfejezésével és új szolgáltatások nyújtásának céljából saját beruházásban végzik.

SWOT / KÖZMŰVESÍTÉS

ERŐSSÉGEK

- Ivóvízhálózat kiépítése közel 100%-os.
- A csatornahálózat jelentős mértékben bővült (a BKISZ projekt keretében közel 90 km).
- Energiaközművek kellőképpen kiépültek.
- Elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak.
- Elkötelezettség a környezettudatos, fenntartható energiagazdálkodás iránt: erőforrás-hatékonyság ösztönző programok (RE-SEETies), kutatások, tanulmányok; megvalósult és tervezett intézményi energetikai korszerűsítések.
- Kiterjedt távhőhálózat.

GYENGESÉGEK

- Csapadékvíz elvezetés sok helyen nem megoldott.

LEHETŐSÉGEK

- Alternatív energiák térnyerése
- Lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére.
- Elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése.
- Energiahatékonysági és megújuló energiaforrásokat hasznosító beruházások fejlesztéspolitikai támogatása.

VESZÉLYEK

- Jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését.
- Megfelelő támogatási rendszer nélkül az energiahatékony és klímavédelmi beruházások nem valósulnak meg.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére.
- Lakossági energiahatékonysági és megújuló beruházások ösztönzése, támogatása és tanácsadás.
- A kerület talajviszonya nem kedvez a csapadék talajba történő gyors felszívódásának, azonban tározókban való összegyűjtése, és locsolásra történő felhasználása csökkentheti a területről lefolyó csapadékvíz mennyiségét, illetve a hirtelen, nagy mennyiségű esővíz megjelenését a csatornában, ezáltal csökkentve azok túlterhelését.
- Csökkenteni a burkolt felületek mértékét, illetve szabályozni a telkek beépítési arányát, hogy legyen elég zöldfelület a csapadékvíz elvezetésére, tárolására.
- Játsszótereken, parkokban ivókutak létesítése.
- Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása.

I.13. KÖRNYEZETVÉDELEM

Talaj

A térség talajainak általános helyzete és kondíciója mára tipikus városi jellegeket mutat. A térségben eredetinek mondható, bolygatatlan talajfelszín alig található.

Az egykori gazdasági tevékenységek területein potenciális szennyezettséggel lehet számolni, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Ilyen terület a Cséry-telep illetve a Kispesti Erőmű térsége.

A kerületben található jelentős kiterjedésű barnamezős területek kapcsán több tényfeltárás és műszaki beavatkozás volt szükséges az elmúlt évtizedekben a FAVI-KÁRINFO 2013-as adatbázisa szerint. Eredményes kármentesítést hajtottak végre 3 helyen a kerületben, 3 esetben pedig részletes tényfeltárás történt. A részletes kármentesítési adatokat a melléklet tartalmazza.

A barnamezős területek közül az adatbázis alapján eredményes volt a kármentesítés a miklóstelepi pakura tavak környezetében, illetve a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és a Cséry-telep egy részén. Az utóbbi kettő esetében részletes tényfeltárás van folyamatban, az ISD Dunafer Zrt.-hez hasonlóan. Az ISD Dunafer Zrt. területén benzollal, összes alifás szénhidrogénnel (TPH), xilolokkal, toluollal, etil-benzollal szennyezett felszín alatti vizet tártak fel. A Cséry-telep hosszú éveken keresztül a főváros legjelentősebb hulladékgyűjtő telepe volt, ahová környezetvédelmi szempontból ellenőrizetlen hulladék is került (kommunális, közterületi és ipari jellegű hulladékok, köztük ma már veszélyesnek minősített hulladékok). Területén cink, réz, ólom, nikkel, bárium, arzén, króm, molibdén, higany szennyezést, a repülőtér esetében pedig triklór-etilén, összes alifás szénhidrogén (TPH), széntetraklorid, tetraklór-etilén, kloroform, klórbenzolok, diklór-etilének, diklór-etánok, összes PAH (naftalinok nélkül) szennyezést találtak.

Felszíni és a felszín alatti vizek

A kerületben nincs felszíni vízfolyás. Néhány mélyfekvésű terület van, ahol a talajvíz tavat, vagy lápos mocsaras területet alakított ki („Büdi”-tó környezete, Vajk utcai Balázs-tó)

A kerület felszínközeli földtani rétegződése igen változatos, így a talajvíz átlagos mélysége is széles értékek között mozog. Legmagasabb a talajvíz szintje a kerület nyugati részében (a Nagykőrösi úttól dél-nyugatra és a Gilice tértől nyugatra eső területeken) 1-5 m között, a kerület többi részén 5-15 m között változik. Az utóbbi térségben több helyen feltöltés és porózus vízadók területei találhatóak.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján a kerület érzékeny besorolású.

A kerületet felszínalatti vízbázis és hidrogeológiai védőterület nem érinti.

Levegőtisztaság és védelme

A XVIII. kerület a 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján a "Budapest és környéke" légszennyezettségi agglomerációba sorolódik.

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását összvárosi és regionális – esetenként határokon átnyúló – tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók (szennyezőanyag kibocsátások) mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. A kerületben a Gilice téren található automata mérőállomás. Az elmúlt években mért adatok alapján a légszennyezettségi index nitrogén-oxidok és szállópor tekintetében jó, kéndioxid tekintetében kiváló. Tehát a kerület tiszta levegőjű térségnek számít.

Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO₂) és a szálló por (PM₁₀) koncentráció jelent levegőminőségi problémát. A nitrogén-oxidok (NO_x) kibocsátásának gyakorlatilag egyik felét a közlekedés, míg másik felét a helyhez kötött források eredményezik: az ipari kibocsátás részaránya mintegy 25 %, ugyanakkor a lakossági földgázfelhasználás is gyakorlatilag ezzel azonos mértékű nitrogén-oxidokat termel.

A fővárosi szálló por (PM₁₀) szintjének az őszi-téli időszakban mintegy egyharmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása mintegy 40 %-ot eredményez. Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős mennyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége.

A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján elmondható, hogy a kerületben budapesti viszonylatban jelentős helyhez kötött légszennyező forrás a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és a Kispesti Erőmű.

A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján elmondható, hogy a kerületben budapesti viszonylatban jelentős helyhez kötött légszennyező forrás nem található. Mozgó forrásokat tekintve a gépjárművek szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját kell megemlíteni. A kerület legforgalmasabb útjai az Üllői út, a Ferihegyi repülőtérre vezető út, a Czifra György utca, a Petőfi utca – Haladás utca vonala, a Nagykőrösi út, a Nemes utca – Királyhágó út vonala.

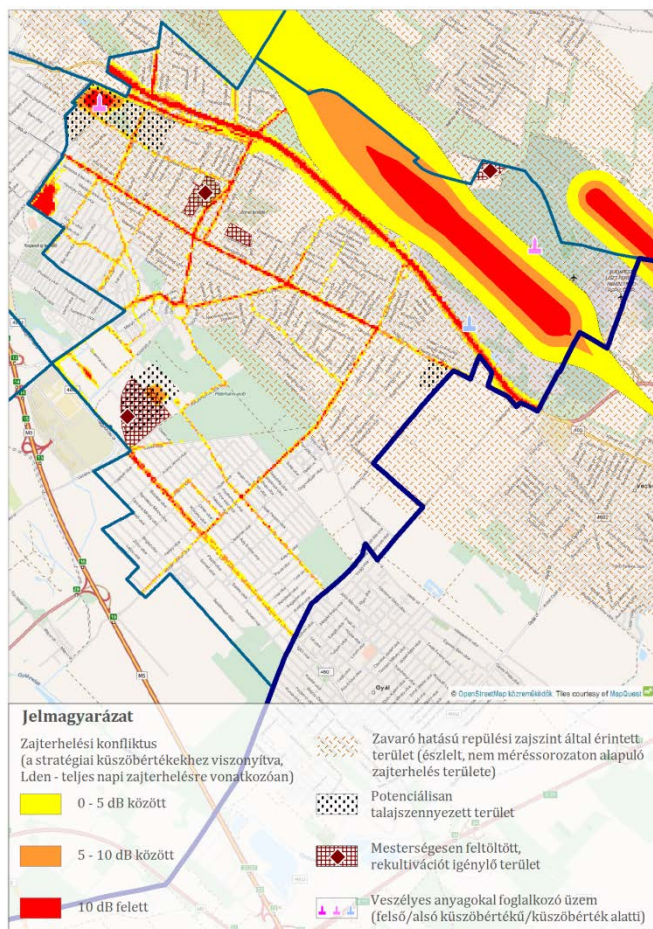
Zajterhelés

A főváros egészségének zajterhelésére vonatkozó legfrissebb adatokat a 2007 őszén elkészült Budapest és vonzáskörzete stratégiai zajtérkép szolgáltatja. Az adatok objektív értékeléséhez azonban fontos szem előtt tartani, hogy a zajtérkép kizárólag a stratégiai tervezés szempontjait meghatározó zajforrásokat vette figyelembe, nem a tényleges zajhelyzet átfogó bemutatását tűzte ki céljával.

A zajterhelési határértékeket a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM rendelet, a stratégiai küszöbértékeket a 280/2004 (X.20.) Kormányrendelet tartalmazza.

A kerület területén zajvédelmi szempontból a legnagyobb problémát a közlekedési eredetű zajterhelés jelenti.

A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható – egyértelműen küszöbérték feletti sávba eső – egész napi közúti zajterheléssel érintett az Üllői út, a Ferihegyi repülőtérre vezető út, a Czifra György utca, a Petőfi utca – Haladás utca vonala, a Nagykőrösi út, a Nemes utca – Királyhágó út vonala.

115. ábra: Környezeti állapot

A kerületen több vasútvonal is áthalad: a Budapest – Lajosmizse – Kecskemét (142-es számú), és a Budapest –Cegléd - Szolnok – Debrecen (100-as számú). Az utóbbi zajhatása jelentős, de a 2008-ban megépült zajárnyékoló fal révén csökkent.

A stratégiai zajtérkép három üzemi zajforrást jelöl, amelynek zajterhelése jelentős: a Nefelejcs utcai Kispesti Erőmű, a Hengersor utcai Dunaferri Lőrinci Hengermű Kft. és a Cséry-telep Ártalmatlanító Üzem. Zajhatásuk lakóterületet szinte nem érint.

A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér stratégiai zajtérképének (2012) egész napra és éjszakára vonatkoztatott értékeit és a stratégiai küszöbértékek különbségét összevetve kirajzolódik a zajterhelési konfliktussal érintett terület. Az egész napi zajterhelés 0-5 dB-lel haladja meg a 63 dB-es küszöbértéket Szemere-telepnél, illetve további négy épületet érint Bélatelepen, a Csévész utca és Frangepán utca sarkánál. Az éjszakai időszakban a zajterhelés 0-5 dB-lel meghaladja a küszöbértéket az 1-es futópálya melletti, közvetlenül a zajvédő domb mögötti lakóépületeknél (Szemeretelepen). A repülőtér tényleges zajával érintett terület azonban ennél jóval nagyobb, a kerület jelentős részére kiterjed.

Hulladékkezelés

Budapesten a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás megszervezése, működtetése alapvetően fővárosi önkormányzati és nem kerületi feladat, így a XVIII. kerületben is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt.-vel (a továbbiakban FKF) kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

A hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben:

- a házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése) gyakorlatilag az egész főváros területén kiépült;
- a szelektív hulladékgyűjtő szigeteken a papír, műanyag, fém és üveg frakciók elkülönített gyűjtésére van lehetőség, jelenleg 29 db sziget található a kerületben, olyan sziget, amelyen csak üveggyűjtő konténerek vannak: 6 db (FKF, 2015. január);
- hulladékgyűjtő udvar nincs a kerületben, a legközelebbi a X. kerületi Fehér közben található;
- a közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás is;
- a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított.

SWOT /KÖRNYEZETVÉDELEM

ERŐSSÉGEK

- A légszennyező anyagok kibocsátása és a mért immissziók zömében csökkenő tendenciát mutatnak.
- A jelentős ipari szennyezők száma csökkent az elmúlt évtizedekben.
- A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya növekvő tendenciájú.

GYENGESÉGEK

- A kerület főútvonalai, vasútvonalai mentén jelentős a járműforgalomból eredő környezeti terhelés.
- Barnamezős területek (mint potenciális szennyezőforrások) az egykori ipari zónában.
- Annak ellenére, hogy egész napra és éjszakára vonatkoztatott repülőtéri zajterhelési konfliktus értékek lakóterületet kis mértékben érintenek – a szubjektív, lakók által érzékelt zajterhelés jelentős.

LEHETŐSÉGEK

- Az EU következő támogatási ciklusában előnyben részesíti a városi környezet minőségének javítását célzó beruházásokat.
- A hulladék újrahasznosítási arányának növelését az EU kiemelten támogatja.
- A környezettudatosság erősödése.

VESZÉLYEK

- Forráshiány miatt barnamezős területek kármentesítése késik (szennyező anyagok terjedése).
- A nagy átmenő forgalomból adódó környezeti terhelések és egészségügyi kockázatok.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

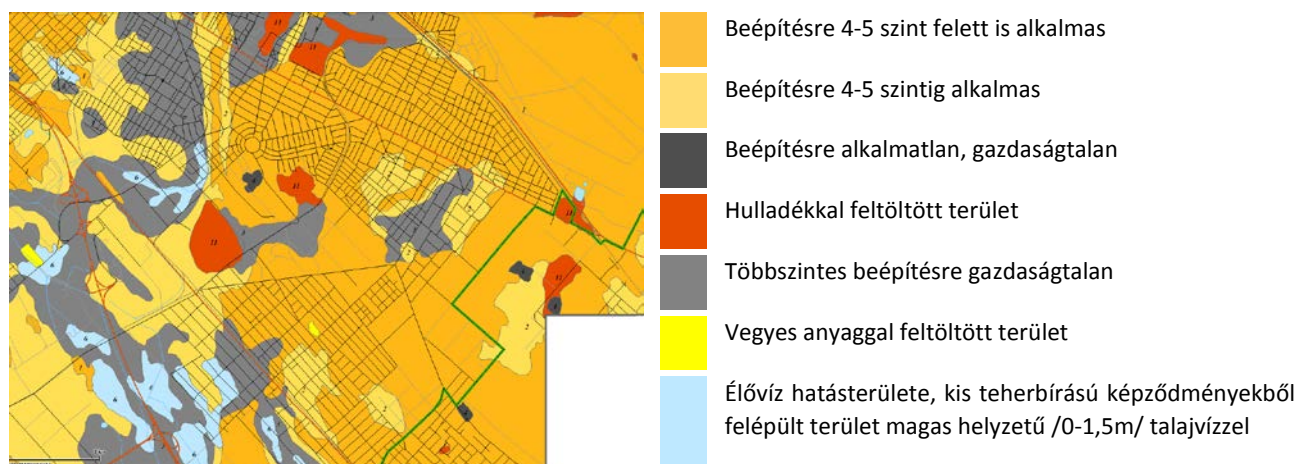
- A zaj- és légszennyezés csökkentése komplex, összvárosi szintű stratégiák keretében.
- A környezeti konfliktusok mérséklése a területhasználat optimalizálásával.
- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések.

I.14. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Építésföldtani korlátok

A kerületet alábányászott, illetve jelentősebb alápincézett területek nem érintik, kedvezőtlen morfológiai adottságú, csúszásveszélyes terület nem található.

A Magyar Állami Földtani Intézet Építésalkalmassági térképe alapján a kerület nagy része beépítésre 4-5 szint felett is alkalmas, egyes részei (hulladékkal feltöltött területek pl. Cséry-telep, a Nefelejcs utca egykori hulladéklerakó területe) beépítésre alkalmatlanok, vagy beépítésük gazdaságtalan.

116. ábra: Építésalkalmassági térkép

(Adatforrás: MÁFI)

Tevékenységből adódó korlátozások

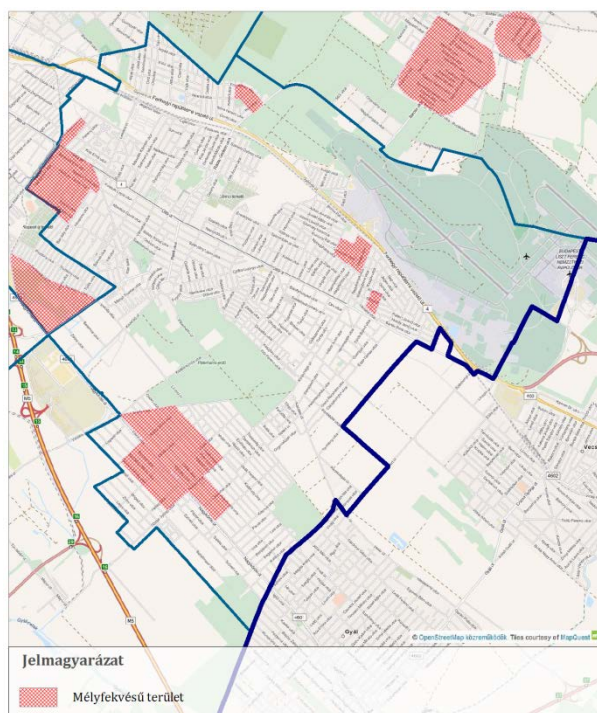
Az Országos Katasztrófa-védelmi Főigazgatóság adatai alapján a kerületben négy veszélyes anyaggal foglalkozó üzem működik. Ebből három alsó (Agroforrás Kft., Budapesti Erőmű Zrt. – Kispesti Erőmű, Repülőtéri Üzemanyag Kiszolgáló Kft.), egy pedig küszöbérték alatti (Budapest Airport Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Üzemeltető Zrt.).

Vízrajzi veszélyeztetettség

A kerület jelentős része mélyfekvésű terület, magas talajvízre és belvízre érzékeny. Ezeken a területeken a csapadékvíz elvezetés hiánya jelentős károkat okoz. A Gyáli-patak 7. ága, mint természetes csapadékvíz elvezető, jelenleg - amiatt, hogy kisebb mennyiségű vizek elvezetésére alakult ki, illetve a karbantartás hiánya miatt - nem alkalmas a megnövekedett mennyiségű csapadékvizek elvezetésére.

Problémát jelent - amellet, hogy a kerületi talajviszonyok nem kedveznek a csapadékvíz beszivárgásának -, hogy egyre több a burkolt, beépített terület, ami tovább növeli az elvezetendő csapadékvíz mennyiségét.

117. ábra Mélyfekvésű területek

Közművek és elektronikus hírközlés korlátozásai

A villamosművek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló rendelkezéseket, köztük a biztonsági övezet terjedelmét és a biztonsági övezetben végezhető tevékenységeket a 2/2013. (I.22.) NGM rendelet szabályozza.

A földgáz elosztóvezetékek, az egyéb gáz és gáztermék vezetékek, valamint a bányászati létesítmények, célvezetékek és mindezek környezetének védelme, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és üzemzavar-elhárítás biztosítására biztonsági szabályzat szerinti méretű biztonsági övezet kerül megállapításra, melynek terjedelmét a bányafelügyelet határozza meg. A biztonsági övezeten belül építési tilalom van.

A kőolajvezetékek környezetének védelme, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és üzemzavar-elhárítás biztosítására biztonsági szabályzat szerinti méretű biztonsági övezet kerül megállapításra, melynek terjedelmét a bányafelügyelet határozza meg. A biztonsági övezeten belül építési tilalom van.

SWOT /KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK

ERŐSSÉGEK

- A kerületet alábányászott, illetve felszínmozgás-veszélyes területek nem érintik.
- A kerületben nem működik alsó és felső küszöbű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem.

GYENGESÉGEK

- Mélyfekvésű területek a kerület több pontján.

LEHETŐSÉGEK

--

VESZÉLYEK

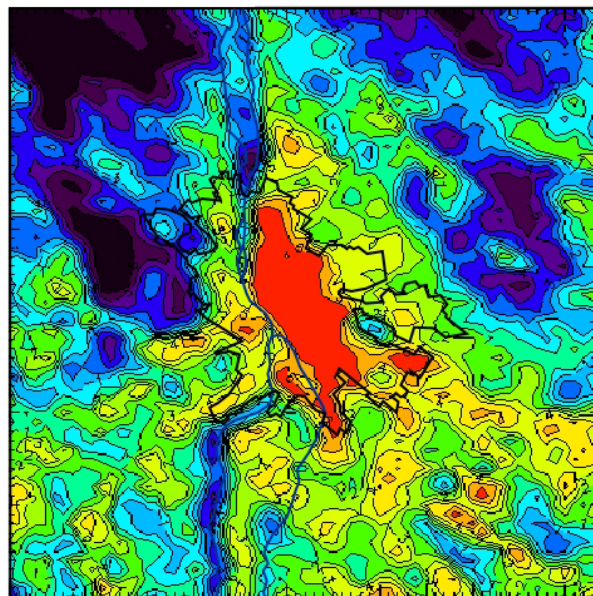
--

I.15. VÁROSI KLÍMA

A XVIII. kerület a főváros mezoklimatikus körzetrendszerében a kerületközpont térségében mesterséges alapú, vegyes beépítésű átmeneti, illetve a külső, kertvárosias kerületrészekén városi hatás által kissé módosított síksági, térségileg enyhén szennyezett klímátípusba tartozik.

Éghajlati viszonyainak alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. 1901 és 2013 között, mintegy 112 év alatt, 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában (budapesti adatok). Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hőség hullámok sűrűbb előfordulása).

A kerületben, elhelyezkedéséből fakadóan, nem érvényesül a belvárosi területekre jellemző hősziget-hatás, így a magas zöldfelületi arányú lakóterületeknek és a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeknek köszönhetően az átlaghőmérséklet tavasszal 3-4 °C-kal, míg nyáron 4-6 °C-kal alacsonyabb, mint az előbbi területeken.

A felszínhőmérséklet és a városkörnyéki átlaghőmérséklet különbsége (°C)

118. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján)

Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.)

SWOT /VÁROSI KLÍMA

ERŐSSÉGEK

- A magas zöldfelületi arányú, kertvárosi lakóterületek és a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területek kondicionáló hatással van a teljes kerületre.

LEHETŐSÉGEK

- Növekvő környezettudatosság;
- Zöldtetők elterjedtebb használatával jelentősen javítható lenne a városi mikroklíma.

GYENGESÉGEK

- A lakótelepeken (különösen a Havannán) a nagy, egybefüggő épülettömegek különösen nagy hőtehetetlensége miatt hőszigetelés lép fel.

VESZÉLYEK

- A globális felmelegedés erősödése.
- A szélsőséges időjárási események növekvő gyakorisága.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A környezettudatos szemlélet még mindig nem eléggé elterjedt, vagy csak látszólagosan valósul meg, így klímavédelem nem kap kellő hangsúlyt; a klímaadaptáció gyakorlati megvalósítása kezdetleges
- A gazdasági válság miatt a klímavédelmi intézkedések (néhány kivételtől eltekintve) hátrányba kerültek/kerülhetnek a gazdaságélénkítő intézkedésekhez képest, fontosabbnak ítélt, vagy elkerülhetetlenül szükséges beavatkozások mellett erre kevesebb forrás jut

- A Központi Statisztikai Hivatal hivatalos honlapja: <http://www.ksh.hu/>
- A Központi Statisztikai Hivatal kerületrészi lebontású népszámlálási adatbázisa
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Program, 2013-2018
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió Felülvizsgálata, 2013.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata által ellátott 2013. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok értékelése, 2014.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának hivatalos honlapja - <http://www.bp18.hu>
- Budapest Főváros XVIII. kerület jegyzőjénél nyilvántartásba vett kereskedelmi tevékenységek: http://kertev.hu/uzlet/php/onk.php?__onk__=29285
- Pestszentimre Városközpont hivatalos honlapja: <http://www.pestszentimre.hu>
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának hivatalos televíziója (TV18) előadásai: <http://www.bp18.hu/video>
- XVIII.kerulet.ittlakunk.hu honlap: <http://18.kerulet.ittlakunk.hu/uzlet/130408/repuloter-mozgatja-kerulet-gazdasagat>
- Vajda Lóránt, 2014: Budapest XVIII. kerület térbeli analízise, különös tekintettel a társadalmi-gazdasági és műszaki-fizikai környezetre vonatkozóan. Diplomamunka, BME-Építőmérnöki Kar
- Nagy Pál Sebestyén, 2013: Fenntartható Energia Cselekvési Terv – Budapest XVIII. kerület, Pestszentlőrinc-Pestszentimre. Készült a RE-SEETies projekt keretében.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának Vagyongazdálkodási terve, 2013.
- Hopka Viktória: Önkormányzati költségvetés - prezentáció, 2015. január 20., Nemzetgazdasági Minisztérium
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzatának Gazdasági Programja 2011-2014.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata Képviselő Testületének Szervezeti és Működési Szabályzata, 2012.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata 2015. évi költségvetéséről szóló rendelete, 2015.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat 2013. évi zárszámadásról szóló rendelete, 2014.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata és a Városgazda XVIII. kerület Nonprofit zártkörűen működő Részvénytársaság között létrejött feladatellátási Szerződés
- A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Térségének Integrált Térségfejlesztési Terve, 2014. Készült az airLED projekt keretében.
- Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Polgármesteri Hivatal Vagyon- és Lakásgazdálkodási Iroda tájékoztatása a 2014-ben végzett lakásgazdálkodási tevékenységről
- A Városgazda XVIII. kerület Nonprofit Zrt. hivatalos honlapja: <http://www.varosgazda18.hu>
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- "Ipari Park" cím viselésére jogosult parkok és szervezetek listája, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2012.
- A Tomory Lajos Pedagógiai és Helytörténeti Gyűjtemény honlapja: <http://pihgymuzeum.gportal.hu>

- A Rózsa Művelődési Ház honlapja: <http://www.rozsamh.hu/>
- A Pestszentimrei Községi Ház honlapja: <http://www.pikhaz.hu/>
- A Kondor Béla Községi Ház honlapja: <http://www.kondorkh.hu/>

MELLÉKLETEK

1.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS

Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata *fejezethez*

Barnamezős projektek

FŐV-01: Barnamezős területek fejlesztésének menedzselése

FŐV-06: Cséry-telep kármentesítés és rekultiváció

XVIII-01: A Nefelejcs pihenőpark kialakítása (I.) és az Alsóerdősor út hiányzó szakaszainak megépítése (II.)

XVIII-02: Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 1. számú üzemanagytelep területén a talaj és a talajvíz szénhidrogén szennyeződésének megszüntetése, azbeszttartalmú épületszerkezetek elbontása, azbesztmentesítés

XVIII-03: Légiközlekedési Élmény- és Rendezvényközpont (Aviation Experience and Event Center) létrehozása Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 1-es Terminálján

A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata *fejezethez*

A hatályos szabályozási tervek által lefedett területek

Rendelet	Területi hatály	Megjegyzés
60/2006.(IX.12.)	a teljes közigazgatási terület	többször módosítva a KSZT-k szöveges részei a PPVSZ IV. fejezetébe épülnek be, egyidejűleg a 3. melléklet kiegészül
	Gyömrői út – Őrs utca – Előd utca – Attila utca	4. KSZT
	Nefelejcs u. 2. sz. alatti Kispesti Erőmű telephelye és környéke	6. KSZT
	Lakatos út – Jegenye fasor – Mikszáth utca Nefelejcs utca	8. KSZT
	Nefelejcs utca – Lenkei utca – Fonal utca – (152623) hrsz.	9. KSZT
	Budapest Ferihegy Nemzetközi Repülőtér területe	19. KSZT
	Liszt Ferenc u. – Lenkei u. – 152443, 152442, 152439, 152440 és 152438 hrsz-ú Ingatlan – József u. – 152433 és 152409 hrsz-ú ingatlan – Ferenc utca – 152402, 152401 és 152383 hrsz-ú ingatlan – Tinódi u. – Egressy Gábor u. – Lakatos út – Üllői út – Kemény Zsigmond u. – Margó Tivadar u – Bartók Lajos u. – Reviczky Gyula u. – Darányi Ignác u. – Benedek Elek u.	23. KSZT

Üllői út – Thököly út – Nefelejcs utca – Haladás utca	29. KSZT
Ráday Gedeon utca – Üllői út – Gulner Gyula utca - Szakály utca	30. KSZT
Nefelejcs u. – Tóth Árpád u. – Akadály u. – (157074/5) és (155964/2) hrsz. utak	32. KSZT
Belső Gyömrői út ((157095) hrsz) – Billentyű u. ((157161) hrsz) – (157094) hrsz – Május 1 tér ((158847) hrsz) – Honvéd u. ((158198) hrsz) – József A. u. ((158785) hrsz) – (157657/1) hrsz – (157739) hrsz – Nefelejcs u. ((155056) hrsz) – (155964/2) hrsz – (157074/5) hrsz – Akadály u. ((155965) hrsz) – Holló L. u. ((157057) hrsz) – Székely u. ((155837) hrsz) – Árpád u. ((155962) hrsz) – Ferihegyi repülőtérre vezető műút ((157093) hrsz)	34. KSZT
Liszt Ferenc köz – Hengersor u. – Újtemető u. – XIX. ker. közig. határa	39. KSZT
Baross u. – Margó Tivadar u. – Bartók Lajos u. – Reviczky Gyula u. – Vörösmarty u. – Barcsay u. – Kolozsvár u.	41. KSZT
Üllői út – MÁV – Ceglédi vasútvonal – Budapest - Vecsés közig. határa	51. KSZT
Sallai Imre u. – (150228/75) hrsz. közterület – Közdűlő u. – Ipacsfa u. – Méta u.	52. KSZT
Ipacsfa u. – Méta u. – kerület határ - Közdűlő út	53. KSZT
Gilice tér – Péterhalmi út – kül-belterületi határvonal – Sólyom u.	60. KSZT
Péterhalmi út – Kőrös u. – Lakitelek u. – Bánfa u. – Mályinka u.	61. KSZT
Halomi út – Királyhágó u. – Kétújfalu u. - Tarkó u.	68. KSZT
Alacskai út – Ganz Ábrahám u. – Kerékkötő u. – (156042) hrsz-ú közterület, Kerékvágás u. - Szántás u.	72. KSZT
Alacskai út (gyáli Határ út) – Szántás utca út – Kerékvágás u. –Boronás u.	72/a KSZT
Péteri út – Alacskai út – 145111/3 hrsz-ú ingatlan – Határ út	73. KSZT

	Alacscai út – Péteri út – Határ utca – Nemes utca	74. KSZT
	(156158/1) hrsz-ú út (Szélső u. folytatása) menti 156157/1, /3,/4,/5,6 hrsz-ú ing.	85. KSZT
	Lenkey utca – Egressy Gábor u. – Fáy u. – Kártoló u. -	87. KSZT
	belterületi határ – Péterhalmi út – Kettős Kőrös utca – (156097) hrsz-ú közter.	88. KSZT
	Halomi út - Ganz Ábrahám u. menti lakóter. – Kerékkötő u. – közig. határ	91. KSZT
	Dózsa György u. – Bogrács u. – XVIII. és XXIII. ker. határa – Ültetvény utca	92. KSZT
	Üllői út – Aranyeső u. – Mikszáth Kálmán u. – Építő út	93. KSZT
	Üllői út - Teleki u. - Pálma u. - Rózsa u.- Thököly út- Kossuth tér	94. KSZT
	Halomi út külterületi szakasza – Budapest közigazgatási határa – a kül – belterületi határ	98. KSZT
	Ferencváros - Vecsés vasútvonal XVIII. kerületi szakasz	99. KSZT
	Gyömrői út – Felsőcsatári köz – MÁV vasút – Gyömrői út 93.	101. KSZT
	Pestszentimre, Nagykőrösi út – Felleg utca – Bocskai utca – Eke utca	102. KSZT
	Gilice tér – Sallai Imre u. – Gulipán u. – Közdülő u.	103. KSZT
	Szemere-telep, József Attila u. - Varga Katalin u. - MÁV ceglédi vasút (157091 és 157653 hrsz-ú telkek) – Szinyei Merse u. 2/a, 2/b (156227 és 156228 hrsz-ú telkek) - Nagybánya u. – Hámán Katalin u. – Nagyszalonta u.	104. KSZT
	Ráday Gedeon u. - Nefelejcs u. - Tóth Árpád u. -Reményik Sándor u. - Gerely u. - Bessenyei György u.	105. KSZT
19/2013. (VII.08.)	Kőkert utca – Nimród utca – Martinovics tér – Nádasdy utca – Móra Ferenc utca által határolt terület	106. KSZT

3. A KERÜLET HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA / MELLÉKLET

A kerületi oktatási és szociális infrastruktúrát érintő megvalósult fejlesztések

Forrás: Városgazda Zrt., 2015.

A projekt azonosítója	A projekt megnevezése	Támogatási döntés megítélése
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0061 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Vörösmarty Mihály Ének- zenei Általános Iskola és Gimnázium épületenergetikai fejlesztése	2014.12.31
KMOP-3.3.3-13-2013-0119 Megújuló energiafelhasználás növelése	A Budapest XVIII. kerületi Kapocs Általános és Magyar-Angol Két Tannyelvű Iskola megújuló energia alapú áramtermelés fejlesztése	2013.12.31
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0003 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Kassa Utcai Általános Iskola épületenergetikai fejlesztése	2013.10.22
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0063 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Mocorgó Óvoda épületenergetikai fejlesztése	2013.10.22
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0047 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Nyitnikék Óvoda épületenergetikai fejlesztése	2013.10.22
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0010 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Táncsics Általános és Német Nemzetiségi Iskola épületenergetikai fejlesztése	2013.10.22
KEOP-5.5.0/B/12-2013-0077 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	Vándor Óvoda és Fecskefészek Bölcsőde és Korai Fejlesztő Részleg épületenergetikai fejlesztése	2013.10.22
KMOP-3.3.3-13-2013-0116	A Budapest XVIII. Kerületi Eötvös Loránd Általános Iskola megújuló energia alapú áramtermelés fejlesztése	2013.09.27
KEOP-5.5.0/A/12-2013-0228 Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése	Brassó Utcai Általános Iskola épületenergetikai fejlesztése	2013.07.25
KEOP-5.5.0/A/12-2013-0243 Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése	Cseperedő Óvoda és Hétszínvirág Bölcsőde épületenergetikai fejlesztése	2013.07.25
KEOP-5.5.0/A/12-2013-0218 Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás energiatakarékos átalakítása korszerűsítése	Csontváry Kosztka Tivadar Általános és Alternatív Iskola épületenergetikai fejlesztése	2013.07.25

KEOP-5.5.0/B/12-2013-00 Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva	a Sztéhlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium épületének energetikai korszerűsítése	2013.07.25
KMOP-4.6.1-11-2012-0008 Nevelési intézmények fejlesztése	Budapest, XVIII. kerületi Napsugár Óvoda bővítése	2012.12.20
KMOP-4.5.2-11-2012-0013 Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése és kapacitásának bővítése	Iciri-piciri Bölcsőde a peremkerületben	2012.05.22
KMOP-3.3.3-11-2011-0108 Megújuló energiafelhasználás növelése	Napelem telepítése a XVIII.kerület Önkormányzatának Üllői úti épületére	2012.05.22
KMOP-3.3.3-11-2011-0108 Megújuló energiafelhasználás növelése	Napelem telepítése A XVIII. kerület Városház utcai épületére	2012.05.22
KMOP-3.3.3-11-2011-0123 Megújuló energiafelhasználás növelése	Napelem telepítés a Csontváry Kosztka Tivadar általános és alternatív iskola	2012.05.22
KMOP-3.3.3-11-2011-0125 Megújuló energiafelhasználás növelése	Napelemek beszerzése a Gloriett Általános és Sportiskolában	2012.05.22
KMOP-3.3.3-11-2011-0126 Megújuló energiafelhasználás növelése	Napelemek beszerzése a Kondor Béla Általános Iskolában	2012.01.17
KEOP-5.3.0/A/09-2010-0069 Épületenergetikai fejlesztések	Bp. XVIII. ker. Kandó Téri Általános Iskola intézményépületének energetikai korszerűsítése	2011.02.16
KEOP-5.3.0/A/09-2010-0191 Épületenergetikai fejlesztések	Bp. XVIII. ker. Karinthy Frigyes két oktatási nyelvű gimnázium intézményépületeinek energetikai korszerűsítése	2010.12.23
KMOP-4.5.2-09-2009-0013 Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése és kapacitásának bővítése	Bambi Bölcsőde bővítése és átalakítása	2010.08.06
KEOP-5.3.0/A/09-2010-0039 Épületenergetikai fejlesztések	Bp. XVIII. ker. Darus utcai általános és magyar-német két tannyelvű iskola intézményépületének energetikai korszerűsítése	2010.06.15

1.9. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA / MELLÉKLET

AZONOSÍTOTT NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

Azonosító szám	Régészeti lelőhely
15085	Egressy Gábor utca 18-32.
15086	Fáy utca 2. (Kistext gyár)
15087	Galamb utca 48.
15088	Katona József utca 9.
15089	Krúdy Gyula utca 24/a.
15090	Lakatos úti lakótelep
15091	Lenkei utca 9.
15092	Mikes Kelemen utca 44.
15093	Pestszentlőrinc, Közdűlő út és iparvasút közti terület
15094	Pestszentlőrinc, Gilice tér
15096	Üllői út és ceglédi vasút kereszteződésénél
72907	Méta utca–Ipacsfa utca–Kettős-Körös utca–Nagykőrösi út által határolt terület
72909	Gilice tér és környéke

MŰEMLÉK, MŰEMLÉKEGYÜTTES, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

Ssz.	HRSZ	Törzsszám	Azonosító	utcanév házszám	leírás
1.	150257	15781	1253	Margó Tivadar utca végén, volt Szemere major	R.k. kápolna
2.	156716	16049	1251	Ferihegy	Ferihegyi repülőtér 1. terminál felvételi épülete
3.	150256/6	15781	24289		R.k. kápolna ex-lege műemléki környezete
4.	156716	16049	17324		Ferihegyi repülőtér 1. terminál felvételi épületének műemléki környezete

A XVIII. KERÜLET TERÜLETÉN TALÁLHATÓ FŐVÁROSI VÉDETT ÉPÜLETEK

Ssz.	HRSZ	utcanév házszám	leírás
1.	154444/1	Gyömrői út 85-87.	víztorony

2.	155415	Gyöngyvirág utca 5.	egykori „Tündér-kert” vendéglő
3.	155295	Gyöngyvirág utca 6-8.= Kubinyi Imre utca 5-7.	klasszicista kúria
4.	155226	Gyöngyvirág utca 28/B.= Nefelejcs utca 37.	egykori Kuszenda-villa
5.	154654	Gyöngyvirág utca 39-41.= Virág utca 2.	egykori kármelita árvaház
6.	147583	Hargita tér	feszület Fadrusz János
7.	154447/1	Jegenye fasor 43.	Pestszentlőrinc vasútállomás
8.	155416	Kossuth Lajos tér 2.= Gyöngyvirág utca 1-3.	iskola XX. század eleje
9.	155419	Kossuth Lajos tér 5.= Thököly út	református templom Csaba Rezső, 1941.
10.	140695	Nemes utca 14.	patika
11.	144399	Nemes utca 19. = Ady Endre utca 90-92	római katolikus templom
12.	155607/2	Üllői út 450-452.= Ráday Gedeon utca 1.	egykori Lövészegylet Székháza
13.	150488	Városház utca 32.= Dobozi utca 31.	villa

A XVIII. KERÜLET TERÜLETÉN TALÁLHATÓ KERÜLETI VÉDETT ÉPÜLETEK, ÉPÜLETEGYÜTTESEK

Ssz.	HRSZ	utcanév házszám	leírás
1.	150699	Baross utca 12.	volt „Sprung-kávéház”
2.	150230/13	Margó Tivadar utca 116-118.	volt Herrich-Bókay villa